

**Національна академія наук України
Інститут історії України**

**УКРАЇНА:
ХРОНІКА XX СТОЛІТТЯ
Довідкове видання**

Рік 1922

Київ – 2005

Редакційна рада

Голова ради – *В.М.Литвин*

Члени ради: *Л.В.Губерський, І.М.Дзюба, Я.Д.Ісаєвич, С.В.Кульчицький, І.Ф.Курас, О.С.Онищенко, М.В.Попович, В.А.Смолій, Ю.С.Шемшученко*

Редакційна колегія

Голова колегії – *В.А.Смолій*

Члени колегії: *В.Ф.Верстюк, С.В.Віднянський, В.О.Горбик, В.М.Даниленко, М.Ф.Дмитрієнко, О.О.Ковальчук (відповідальний секретар) Г.В.Касьянов, С.В.Кульчицький (заступник голови колегії, керівник авторського колективу), О.С.Лисенко, Ю.А.Пінчук, О.П.Рент, П.Т.Тронько*

Авторський колектив

О.В.Андрощук, О.Г.Бажан, Г.Б.Басара, Н.П.Барановська, О.Д.Бойко, Н.Ф.Васильєва, В.Ф.Верстюк, Д.С.Вирський, Л.В.Гриневич, В.А.Гриневич, А.П.Гриценко, І.І.Дерейко, О.М.Донік, М.Г.Дубік, Т.В.Заболотна, О.О.Ковальчук, Л.В.Ковпак, В.О.Крупина, В.В.Левикін, О.С.Лисенко, М.К.Лобода, О.А.Лошицький, Р.В.Маньковська, О.В.Михайлова, О.М.Мовчан, В.Б.Молчанов, Т.Г.Осташко, С.С.Падалка, Т.В.Пастушенко, О.П.Рабенчук, М.К.Смольницька, Г.В.Степаненко, І.В.Хміль, О.Й.Щусь, О.В.Юркова, Б.М.Янишин

Від 2004 р. Інститут історії України НАН України розгорнув великий дослідницький проект "Україна: хроніка ХХ століття". Підготовлені до друку рукописи виходять в світ окремими частинами, по роках або групах років. У цих книгах день за днем відтворюються події суспільно-політичного, економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя українського суспільства.

ISBN 966-02-3607-7 (серія)
ISBN 966-02-3845-2

© Інститут історії України
НАН України, 2005

ПЕРЕДМОВА

Від 2004 р. Інститут історії України НАН України розгорнув великий дослідницький проект, який реалізується у формі багатотомного видання "Україна: хроніка ХХ століття".

Хронологічні довідники завжди користуються попитом як серед науковців, так і серед студентів. Вони є своєрідним кістяком історичного процесу. Тому вони відіграють велику роль і в аналітичній роботі науковця, і в засвоєнні студентом головних закономірностей історії як науки. Найбільш популярним довідником, присвяченим вітчизняній історії, є книга В.Ф.Верстюка, О.М.Дзюби і В.Ф.Репринцева, яка витримала у "Науковій думці" три видання.

Хроніка ХХ ст. якісно відрізняється від будь-яких інших видань довідкового типу. Цю нову якість їй забезпечують неспівставно ширші кількісні показники. Ми хочемо показати кожний день століття, відобразити всі скільки-небудь важливі події політичного, громадського, економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, а також події в сфері міжнародних відносин, фізкультури і спорту.

Чому у здійсненні цього грандіозного проекту ми зупинилися саме на ХХ ст.? Тому, мабуть, що в понад тисячолітній історії українського народу це століття займає винятково важливе місце.

На початку ХХ ст. Україна як геополітичної реальності просто не існувало. Українці жили на землі своїх предків, але не мали національної державності. Під час Першої світової війни в армії Російської імперії і Австро-Угорщини були мобілізовані мільйони українців, змушені воювати між собою за незрозумілі і чужі їм цілі. Наприкінці ХХ ст. вже існувала незалежна і соборна Україна. Вона мала договори з усіма сусідніми країнами, які проголошували недоторканність її кордонів. Влада в Україні належала народу, який на вільних виборах визначав персональний склад народних депутатів і обирав президента.

Між початком і кінцем цього століття пролягли важкі, трагічні роки. Обидві світові війни відбувалися рік за роком на українській землі. Воєнні дії викликали господарську розруху і супроводжувалися голодом

1921–1923 рр. і 1946 –1947 рр. Між ними – голодомор 1932-1933 рр., викликаний терором, влаштованим Й.Сталіним. Вождь прагнув "навчити уму-розуму" непокірливих українських селян, щоб змусити їх працювати у громадському господарстві колгоспів.

Після здобуття національної державності український народ несе відповідальність за своє майбутнє тільки перед самим собою. Попереду багато нерозв'язаних проблем, але серед них нема нерозв'язних.

Рік на рік не припадає, кожний з них мав різне змістове наповнення. Одні роки були наповнені подіями епохального значення, інші минали безслідно. Тому деяким рокам у "Хроніці ХХ століття" присвячуються окремі книги, а деякі роки об'єднуються у певні історичні періоди.

Друкуючи "Хроніку ХХ століття" на інститутській поліграфічній базі, ми не припиняємо роботи над нею. Наша кінцева мета – опублікувати це довідкове видання більшим накладом у професійному видавництві, щоб воно стало доступним для широкого кола читачів. Можливо, ми організуємо друкування його за передплатою. Одночасно ми підготуємо спеціальну програму, щоб "Хронікою" можна було користуватися в Інтернеті. Колектив Інституту історії України розуміє, що цей проект має величезне значення для дальшого розвитку історичної науки. Тому він ставиться до реалізації проекту з належним почуттям відповідальності.

В.Смолій

ОЛЬГА МОВЧАН

ХРОНІКА 1922

Січень

2. На промислових підприємствах республіки висунуто на профспілкову роботу заступниками керівників-комуністів 180 робітників-активістів. *Правда, Москва, 1922, 7 лютого.*

4. Київ. Організовано бюро Іспарта. *Летопись революции, 1922, № 1, С. 241.*

10. Донбас. Для державного продовольчого постачання надійшло 186 тис. 536 пудів збіжжя, 1 тис. 479 тис. пудів м'яса, жирів не надходило. Брак харчів знижував здобич вугілля. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

1 січня (неділя).

2. Юзівський гірничий район Донбасу. Відбувся недільник шахтарів. Здобуто 366 тис. пуд. вугілля, яке передано у фонд допомоги дітям Москви. *Диктатура труда, Бахмут, 1921, 13 януаря.*

2. 10. Червоноармійці 132-го окремого стрілецького батальйону зібрали на допомогу голодуючим 3 пуди 10 фунтів цукру, здавши його у підшефний дитячий будинок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

2. 10. Вінниця Подільської губернії. Повітова комісія допомоги голодуючим приступила до здійснення рішення повітового з'їзду рад про відрахування по 1 фунту зерна з врожаю, отриманого з кожної десятини ріллі задля постійної допомоги голодуючим. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

3. Кременчук. У губернському трибуналі закінчено розгляд судової "справи підприємств Любарського і Шора" по звинуваченню їх власників у порушенні Кодексу законів про працю. Обвинувачених присуджено до штрафу 50 млн. руб. кожний. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

3. 10. З Подільської до Запорізької губернії відправлено 2 маршрути насіннєвого зерна. Розпочалося його навантаження для відправки у голодуючі місцевості й у Кременчуцькій губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

4. Одеса. Відкрито Державну українську театральну студію. Показано виставу “Боярин” за твором Л. Українки. Режисер Г. Главацький. *Театральний бюллетень, Одесса, № 11, 1 янв. – С. 2.*

4. Одеса. Відбулася перша показова вистава Державного дитячого театру. У програмі казки О. Уайльда “Молодий король” і “Щасливий принц”. Остання – інсценована керівником театру А. Монтеллі, постановка В. Тезавровського, музика П. Ковальова, декорації С. Мюллера. *Театральний бюллетень, Одесса, № 11, 1 янв. – С. 15.*

4. Харків. Завершено академічну і політичну чистку студентства, проведено за директивами Головпрофосу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

4. Харків. Відбулася нарада науково-технічних діячів УСРР. Порядок денний: про проведення науково-технічних дослідів; про науково-технічну експертизу; про встановлення наукових зв'язків з чужоземними науковими і технічними установами та товариствами; про придбання та виробництво науково-технічних приладів; про організацію нових науково-технічних установ; про науково-технічне видавництво; про працю у галузі професійної освіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

10. Житомир Волинської губернії. Губвиконком оподаткував “нетрудовий елемент” у віці від 18 до 60 років податком на користь голодуючим у розмірі 50 тис. крб. з особи у місті і 35 тис. – у повіті. Від оподаткування не увільнялися й службовці, лікарі та інженери, які мали побічні прибутки. Термін внесення податку – до 15 січня. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

10. Кременчук. До міста евакуйовано 10 тис. переселенців з голодуючих губерній РСФРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

10. Катеринослав. Губернська комісія допомоги голодуючим постановила відпустити позачергово по 500 пудів борошна голодуючому населенню Катеринославського і Нікопольського повітів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 січня.*

2 січня (понеділок).

3. 8. Житомир Волинської губернії. Прибуло 38 підвід з сільськогос-

подарським інвентарем, закупленим у Польщі губернським відділом Зовнішторгу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 січня.*

8. Анкара, Туреччина. Підписано договір “Про дружбу і братерство” між УСРР і Туреччиною. З української сторони угоду підписав М. Фрунзе, з Турецької – Ю. Кемаль. Угода юридично закріплювала відмову обох сторін від визнання жодного мирного договору чи міжнародного акту, спрямованих проти одного з учасників домовленості. Офіційно затверджувалося взаємне визнання країнами незалежності й суверенності протилежної сторони, необхідність вирішення на конференції прибережних держав питання про міжнародний статус Чорного моря і річок, що в нього впадали, й неможливість встановлення будь якого режиму в протоках без дієвої участі чорноморських країн. *ЦДАВО України, ф. Р-4сч, оп. 1с, спр. 86, арк. 40-41.*

3. 10. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про відміну помольного податку у неврожайних губерніях”. *ЗУ України, 1922, № 1, Ст. 2.*

4. Чернігів. Закінчено академічну і класово-політичну чистку студентів вищих шкіл. З педінституту і політехніку виключено 20 осіб – вихідців із непрацюючих верств населення або тих, що мали контрреволюційне минуле. Вони становили 2% студентів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 січня.*

4. Єлисаветград Миколаївської губернії. Наросвіта закрила приватні школи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 січня.*

10. Київ. Протягом трьох останніх днів зареєстровано 36 перших випадків захворювання на холеру. Померло 30 холерних хворих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 січня.*

3 січня (вівторок).

2. 4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У ухвалило створити при Агітпропі ЦК КП(б)У за рахунок кошторису Головополітосвіти організаційне бюро пролеткультів у складі З. Невського, З. Рижова, М. Майського, Ю. Яворського, В. Блакитного, В. Сосюри та С. Пилипенка. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 3.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У доручило Агітпропу створити гурток вищого типу по вивченню марксизму та організувати дискусійний клуб. Статут гуртка доручалося розглянути та затвердити Д. Лебедю, Т. Хоречко, С. Косіору. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 3.*

6. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про порядок відпуску державою предметів харчування і широкого споживання”. Встановлено безкоштовне державне забезпечення предметами харчування і широкого споживання для окремих груп споживачів: осіб, які перебували на службі у Червоній армії і Червоному флоті, у міліції та військах ВУЧК; для тих, що утримувались у закладах Наркомосу, Наркомсоцзабезу та у місцях ув’язнення; для осіб, які оздоровлювались у закладах Наркомздоров’я та у відомчих санаторіях; а також для мешканців голодуючих місцевостей. *ЗУ України, 1922, №1, Ст. 4.*

4 січня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про незастосування до неповнолітніх арешту як міри дисциплінарного і адміністративного покарання. *ЗУ України, 1922, №1, Ст. 9.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про місцеві бюджети”, які з 1922 р. мали формуватися окремо від державних річних кошторисів за рахунок надходжень і видатків місцевих коштів. *ЗУ України, 1922, №1, Ст. 13.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла рішення про те, що хатнє начинення і меблі, що були реквізовані, могли повертатися колишнім власникам. Це стосувалося меблів, що колись належали приватним особам, але тепер перебували у користування приватних осіб, які наймали помешкання. Такі меблі поверталися їх власникам після закінчення строку оренди. Не підлягали поверненню меблі і начинення, що були конфісковані за особливими рішеннями для передання у власність держави. Суперечливі справи щодо встановлення права власності на меблі мали розв’язуватись у судах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 січня.*

3. Харків. РНК УСРР постановила асигнувати Наркомзему УСРР 100 млн. руб. для надання позики селянським господарствам для проведення

насінневої кампанії. *Правда, Москва, 1922, 12 янв.*

7. 8. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про місію УСРР у Прибалтиці. Затверджено склад місії з 8 осіб. Зокрема, Терлецького призначено головою місії, Людкевича – її секретарем, Руденка – заступником Терлецького в Литві, Чужина – його заступником в Естонії, Баткіса – секретарем естонського відділення місії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, д. 20, арк. 1.*

5 січня (четвер).

3. Москва. Вища рада народного господарства РСФРР прийняла рішення про об'єднання підприємств цукрової промисловості до єдиного цукротресту. Крім головного управління у Москві, створено управління у Харкові і Києві. *Пролетарий, Харьков, 1922, 5 янв.*

3. Харків. Українська економічна рада асигнувала Українській державній будівельній конторі (Укрдержбуд) 2 млрд. руб. для завершення робіт по ремонту центрального опалення в Харкові. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 січня.*

3. 6. Миколаїв. Губтранс організував регулярні автомобільні рейси Миколаїв – Одеса – Херсон. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 січня.*

4. Харків. Колегія Головпрофосу УСРР вирішила відкрити у Києві Інститут шляхів сполучення. *Пролетарий, Харьков, 1922, 5 янв.*

10. Харків. Українська економічна рада ухвалила встановити представництво губернських економічних рад неврожайних губерній у губернських економічних радах врожайних для участі в роботі по вивозу продовольства і насінневого матеріалу у неврожайні місцевості. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 січня.*

6 січня (п'ятниця).

2. Подільська губернська організація УКП (Української комуністичної партії) прийняла рішення про об'єднання з КП(б)У. *Пролетарий, Харьков, 1922, 6 янв.*

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У затвердило порядок денний з'їзду працівників юстиції. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 5.*

Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про нараду земельних працівників. Було вирішено не заперечувати проти скликання наради 10 лютого. Наркомзему УСРР пропонувалося не пізніше 1 лютого надати до секретаріату ЦК КП(б)У тези доповідей, що стояли в порядку денному наради. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 5.*

3. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про заміну натурального податку горошовим. Губвиконкомам голодуючих губерній України дозволялося знижувати ставки продподатку або повністю звільняти від нього незаможних селян голодуючих волостей та повітів, залишаючи його для заможних селян, але у формі грошового податку з метою закупівлі насіння для тієї само губернії, де проживали платники податку. У волостях, повітах та губерніях, що не звільнялися від сплати продподатку, губвиконкомам приписувалося суворо його стягати, накладаючи пеню за невчасне виконання. З метою формування грошового фонду для закупівля насіння за кордоном земельним органам пропонувалося впродовж січня та лютого продати за золото селянам ту частку державного насінневого фонду (в кількості двох мільйонів пудів), що призначалася для продажу. Відповідний проект постанови доручалося скласти та внести на затвердження до РНК УСРР та ВУЦВК Наркомпроду та уповноваженому Наркомфінансу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 6.*

3. Харків. Мала президія ВУЦВК нагородила Чернігівський губземвідділ орденом Трудового червоного прапора УСРР за успіхи у відбудові сільського господарства. *Пролетарий, Харьков, 1922, 6 янв.*

3. 10. Харків. Українська економічна рада постановила надати селянам неврожайних губерній 1 млн. пуд. фуражу. *Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1921, 13 янв.*

4. 8. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про газету „Наша правда”, що видавалась у Відні, та про українське видавництво за кордоном. Пропонувалося надати директиву Ю. Коцюбинському детально ознайомитися зі станом як газети „Наша правда”, так і видавництва. Редактором газети та завідувачем закордонним видавництвом було призначено Ларика-Кас’яненка, який мав працювати під загальним керівництвом Ю. Коцюбинського. Газету рекомендувалося

розширити, приділяючи більше уваги висвітленню життя в радянських республіках. Ларику-Кас'яненку ставилося за обов'язок представити кошторис на отримання субсидії від ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф, 1, оп. 7, спр. 17, арк. 8 зв.*

7 січня (субота).

3. 10. Полтавська губернія. Щодня тут вантажилося по 30 вагонів зерна для Центрального правління кам'яновугільної промисловості Донбасу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 січня.*

8. 10. Єлисаветград Миколаївської губернії. Місто відвідав представник Американської адміністрації допомоги професор Хатчинсон для підготовки до відкриття контори АРА, на перших порах – для розподілу продовольчих пакунків, а з часом – медикаментів і одягу. *Коммунист, Харьков, 1922, 13 январа.*

10. Харків. Українська економічна рада доручила Наркомпроду УСРР терміново надіслати 50 вагонів хліба для робітників миколаївських заводів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 січня.*

9 січня (понеділок).

6. За даними волосних комісій по постачанню Донбасу при управліннях Наркомпроду, за перші 9 днів лютого до Донбасу прибуло продовольчих і фуражних вантажів: 286 вагонів зерно-хліба, з них 182 – на потреби Центрального правління кам'яновугільної промисловості (ЦПКП), 44 – Центральному правління важкої індустрії (ЦПВІ), 60 – для підприємств інших трестів, та 163 вагони об'ємфуражу і 3 - м'яса. Ще 195 вагонів зерно-хліба, призначених для ЦПКП, знаходилося в путі. *Коммунист, 1922, Харьков. 15 январа.*

10. Херсонський повіт Миколаївської губернії. Нараховувалося 95 тис. 400 голодуючих, з них – 47 тис. 695 дітей. *Коммунист, Харьков, 1922, 13 январа.*

10. Мало-Буяликська волость Одеського повіту. Голодувало 2/3 населення. Загинули майже всі коні. Тільки в одній колонії пали від чуми рогатої худоби 200 коней. В Антонокодинцевській волості з 3 тис. 341 мешканців

голодувало 3 тис. 86 осіб. *Коуніст, Харків, 1922, 13 янв.*

10 січня (вівторок).

1. Харків. Зважаючи на те, що центральні органи РСФРР нерідко зверталися до губернських органів УСРР минаючи відповідні центральні установи УСРР, Українська економічна рада категорично наказала українським губернським економічним радам не підтримувати ніяких прямих відносин з органами РСФРР і не виконувати постанов останніх. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 січня.*

1. Вінниця Подільської губернії. Губернська ЧК заарештувала збройне формування отамана А. Оніщука у складі 60 бойовиків. Частина з них загинули під час арешту, а інші були розстріляні за вироком революційного трибуналу. *Комуніст, 1922, Харків. 13 янв.*

3. Київ. Закладено цукрово-промисловий банк РСФРР і УСРР. Основний капітал у золотій валюті – 12 млн. крб. Фондатор банку – Цукротрест. Правління банку створювались у Москві, Воронежі, Курську, Тамбові, Харкові, Конотопі, Умані, Бердичеві, Вінниці, Проскуріві, комісіонерства – у Петрограді, Одесі, Волочеську, Баку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 січня.*

3. Одеса. Чорномортранс вирішив здати в оренду деякі судна, що за своїм вантажем не могли бути утилізованими державою. Орендарі мали відремонтувати такі судна. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 січня.*

3. У Донбас відправлено з Подільської губернії 100 вагонів збіжжя. У Київській – вантажилося 10 вагонів, у Полтавській – 118. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 січня.*

3. 6. Харків. Наркомпрод УСРР порушив перед Наркомшляхів УСРР питання про норми провозу цукру по залізницях у кількості не більше десяти фунтів на одну особу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 січня.*

3. 10. Харків. Українська економічна рада заборонила власникам млинів і крупорушок брати платню зерном за помел у неврожайних місцевостях, де населення перемелювало замість зерна сурогати. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 січня.*

3. 10. Харків. Українська економічна рада постановила, що всі

конфісковані на залізницях вантажі мали передаватися місцевим комісіям допомоги голодуючим. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 січня.*

6. Житомирський повіт Волинської губернії. У селах розпочалася кампанія самообкладання селян на потреби лікувальних заходів. Кампанія мала завершитися до 10 лютого. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 январа.*

11 січня (середа).

3. Харків. РНК УСРР затвердила положення про товариства відповідальної праці. Члени товариств, за порукою свого колективу, займали посади, пов'язані з прийманням, збереженням та видачею краму, грошей та інших цінностей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 січня.*

3. Житомир Волинської губернії. Закінчився тижневик збору продподатку. У повітах, що відставали у виконанні плану хлібоздачі, зсипні пункти працювали цілодобово. Податкове завдання виконано майже на 100%. Для посилення товарообміну і боротьби з мішечництвом на залізничних станціях створено загороджувальні загоны, а у повітах – трійки для керівництва товарообмінними операціями. *Коммунист, 1922, Харьков, 14 январа.*

3. Балтський повіт Одеської губернії. Виїзна сесія губернського трибуналу розглянула справи про несплату продподатку. 18 неплатників присуджено до примусових робіт на різні строки, 34 – до примусового стягнення продподатку, який вони мали внести, і конфіскації половини майна, що їм належало. Крім того, 6 осіб, які ухилялися від внесення продподатку, приречені до штрафу, 8 – до позбавлення земельної ділянки і 4 – до повної конфіскації майна, 45 – до ув'язнення у концентраційний табір на різні строки. За саботаж продподатку присуджена до двохрічного ув'язнення і податкова комісія с. Барсуки. *Коммунист, 1922, Харьков. 15 январа.*

3. 6. Харків. РНК УСРР дозволила виробництво і продаж населенню вина міцністю не більше 20 градусів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 січня.*

4. Харків. Колегія Наркомосу УСРР дозволила продавати підручники приватним особам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 січня.*

7. 8. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про представництво в Лондоні. Затверджено місію у складі Ландера, Я. Шатуновського, Р. Лібермана. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 4.*

10. Сімферопольський повіт, Кримська АСРР. Голод знищив майже всі татарські села. Татари їли здохлих овець і коней. Слов'янське населення з'їло насіння. Не засіяно 80% посівних площ. Поголів'я коней скоротилося на 80%, рогатої худоби - на 60%, свинарство і птахівництво винищено. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 січня.*

10. Євпаторійський повіт, Кримська АСРР. Зареєстровано 3,6 тис. голодуючих. Свинарство винищено. Птахівництво скоротилося на 15%. Для годівлі худоби населення розбирало стріхи. Посівна площа озимих зменшилася на 58%. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 січня.*

10. Затверджено план громадських робіт у лісовій частині Криму, що мали забезпечити роботою 10% голодуючих АСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 січня.*

12 січня (четвер).

3. Житомир Волинської губернії. У зв'язку з проведенням трудового гужового податку закінчили перепис і реєстрація „нетрудового елементу”. Кожному громадянину, якого не зарахували до категорії трудящих, було необхідно протягом року відпрацювати на перевезенні вантажів гужем 8 днів. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 январа.*

4. Одеса. Губернська політосвіта прийняла постанову про закриття театрів, що були знятими з державного постачання. *Театральний бюлетень, Одеса, 1922, 12 січня, с. 11.*

13 січня (п'ятниця).

1. Харків. Зважаючи на факти публікації у провінційних органах друку постанов законодавчих органів РСФРР до їх реєстрації і ухвали відповідними органами УСРР, ВУЦВК категорично заборонив місцевим органам влади друкувати постанови органів РСФСР до їх затвердження вищими законодавчими органами УСРР. *Коммунист, 1922, Харьков. 13 январа.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про вищу міру покарання. Ухвалено, щоб справи засуджених до вищої міри покарання направлялися до ВУЧК із висновками ЦК КП(б)У. Про результати виконання ВУЧК належало ставити до відома ЦК. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 5-в.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про єврейську самооборону. Вирішено ніяких організацій самооборони не допускати. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 5-в.*

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про перевірку профспілок. Організаційно-інструкторському відділу доручалося разом із Південбюро ВЦРПС розробити план кампанії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 8-9.*

2. Донбас. Донецький губвиконком вирішив провести двотижневик допомоги трудармійцю. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 січня.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло інформацію про становище в Донбасі. Було ухвалено: а). Інформацію прийняти до відома; б). Звернути увагу Української економічної ради на продовольчий стан у Донбасі; в). Запропонувати Українській економічній раді звернути увагу на стан залізничного транспорту в Донбасі; г). Зобов'язати Українську економічну раду не рідше одного разу на тиждень ставити на обговорення питання про кам'яновугільну промисловість у Донбасі, інформуючи про це політбюро ЦК КП(б)У; д). Рекомендувати Українській економічній раді обстежити становище робітників, які прибули з Півночі, та прийняти заходи до припинення їх подальшого притоку в Донбас; е). Запропонувати ВУЧК розслідувати справу про вбивство та намагання вбивства інженерів Донбасу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 5-б.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про здачу землі в оренду групі чехословаків. Було вирішено визнати в принципі припустимою пропозицію цієї групи про надання їй сільськогосподарської концесії. Відповідно з цим рішенням концесійній комісії доручалося в терміновому порядку подати до РНК остаточний проект договору з чехословаками. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 5-в.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про посівну кампанію. Було ухвалено: а). Призначити комісію в складі т.т. Х. Раковського, Д. Мануїльського, І. Іванова для розслідування причин слабкої підготовки до посівної кампанії; б). Зважаючи на катастрофічне становище з насіннєвим матеріалом в УСРР, визнати необхідним розпочати повсюдну заготівлю та вивезення насіння для голодуючих губерній України, розбронювавши для цієї мети навіть ті губернії, що були заброньованими для РСФРР, тимчасово послабивши підвіз хліба до РСФРР, але не переглядаючи планове завдання щодо вивозу хліба до Російської федерації; в). Ставити доповіді про хід насіннєвої кампанії на кожному засіданні політбюро. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 5-в.*

3. С. Великі Копани Дніпровського повіту Миколаївської губернії. Двох селян за агітацію проти продподатку заарештовано і направлено на примусові роботи у Донбас. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 январа.*

3. Катеринославська губернія. Побудовано Павлоградську залізничну вітку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 січня.*

3. 6. Лубенській повіт Полтавської губернії. Закінчено збір податку для забезпечення учительства, медичних працівників і державних службовців. Незаможні селяни вносили по 10 фунтів зерна з десятини, а заможні – по 20. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 січня.*

3. 6. Харків. На засіданні РНК УСРР заступник наркома продовольства Я. Дудник повідомив, що для виконання січневого плану державного продовольчого постачання малися необхідні резерви. План на лютий підлягав скороченню. *Коммунист, Харьков, 1922, 13 январа.*

3. 6. Москва. Заступник голови Ради праці і оборони (РПО) О. Д. Цюрупа повідомив наркома шляхів, що з питання про норми провозу пасажирами вантажу по залізницях УСРР, РПО постановлено запропонувати керуватися її постановою від 12 серпня 1921 р., згідно з якою кожен пасажир міг провозити 3 пуди ручної поклажі і 4 – вантажу. В цій семипудовій нормі могли бути різні продукти, за виключенням монопольної солі, якої дозволялося провозити не більше 20 фунтів на одного пасажера. Нагляд за здійсненням встановленого порядку покладался на органи Наркомшляху і ЧК, причому здійснення реквізицій, за

виключенням солі, проводити заборонялося. Судова відповідальність за приймання вантажу понад норму покладалася на агентів доріг. Пасажирів, винних у провозі вантажу понад норму, мали знімати з поїздів і передавати до суду. Постанову РПО прийнято до відома Української економічної ради. *Коммунист, 1922, Харків, 13 янв.*

3. 6. Харків. ВУЦВК вирішив розпустити комісію по покращанню побуту робітників, а її функції і майно передати до відділу охорони праці найманих працівників Південбюро ВЦРПС. *Коммунист, 1922, Харків, 13 янв.*

3. 6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про наділення землею дитячих закладів соціального виховання” для організації городів. *ЗУ України, 1922, № 1, Ст. 13.*

4. Бахмут Донецької губернії. На багатьох рудниках організовано професійно-технічні школи і курси. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 січня.*

8. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У затвердило штати віденської та празької дипломатичних місій УСРР у кількості 13 осіб. На керівні посади у віденській місії було затверджено Ю. Коцюбинського (головою), Богомолова (секретарем) та Бесідовського (завідувачем консульським відділом), а в празькій – Левицького (головою), Козюру (секретарем), Тура (завідувачем відділом репатріації). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 8-9.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про взаємини між дипломатичними місіями і торговими представництвами. Вирішено об’єднати дипломатичні місії з торговими представництвами, причому торговим представникам пропонувалося ввійти до складу дипломатичних місій як радникам по торговим справам. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 5-в.*

10. Мало-Буяликська волость Одеської губернії. Голодувало 2/3 населення. *Коммунист, Харків, 1922, 13 янв.*

10. Херсонський повіт Миколаївської губернії. Налічувалося 95 тис. 400 голодуючих, з них – 46 тис. 695 дітей. *Коммунист, Харків, 1922, 13 янв.*

14 січня (субота).

1. Харків. ВУЦВК затвердив “Положення про радіотелеграфне агентство України (РАТАУ)”. Ухвалено створення РАТАУ як централізованого урядового інформаційного відомства при ВУЦВК. *ЗУ України, 1922, № 1, Ст. 25.*

3. 8. Харків. ВУЦВК ратифікував російсько – українсько – австрійський попередній торговельний договір від 7 грудня 1921 р. *ЦДАВО України, Ф.р-4сч, оп. 1с, спр. 45, арк. 17; спр. 622, арк. 10.*

3. 6. Москва. З метою боротьби з міщеництвом у врожайних губерніях РСФРР НКВС зобов’язав завідувачів відділами управління максимально скоротити видачу перепусток на в’їзд і виїзд із заборонених місцевостей і дозволив видавати такі перепустки тільки у випадках особливого державного значення. *Коммунист, Харьков, 1922, 14 январа.*

3. 6. Катеринослав. Відділ охорони праці губернської ради профспілок виявив факти експлуатації дитячої праці на численних підприємствах, коли діти у віці від 8 до 14 років за десятигодинну працю отримували зарплатню, якої вистачало на придбання шматка макухи. Ознайомившись з цими фактами, губвиконком постановив оштрафувати підприємців, порушників трудового законодавства і залучити їх до судової відповідальності. *Коммунист, 1922, Харьков. 14 январа.*

3. 10. Харків. РНК УСР прийняла постанову “Про зниження продовольчого натурподатку, заміну його грошима і про звільнення від нього у губерніях і повітах, що оголошені неврожайними”. *ЗУ України, 1922, №1, Ст. 29.*

8. 10. Харків. РНК УСРР затвердила “Угоду між американською адміністрацією допомоги і Українською соціалістичною республікою” про організацію допомоги голодуючим УСРР. *Голод 1921-1923 рр. в Україні: Зб. документів і матеріалів. – К., 1993. – С. 63, 220.*

15 січня (неділя).

3. Харків. Колегія Наркомзему задовольнила замовлення радгоспів на засівний матеріал у розмірі 200 тис. пудів, половина якого мала надаватися за рахунок внутрішніх заготівель, а решта – завдяки експорту.

Катеринославській, Донецькій, Запорізькій губерніям вирішено терміново надати 50% необхідного їм посівного матеріалу із фонду, призначеного для видачі позики голодуючим губерніям. *Коммунист, Харьков. 1922, 13 январа.*

3. Таганрог Донецької губернії. Обласна контора Зовнішторгу приступила до організації товарної біржі. *Коммунист, Харьков. 1922, 18 январа.*

3. С. Ротмістровка Черкаського повіту Київської губернії. Зусиллями „Просвіти” за рахунок парового млина електрифіковано приміщення народного театру, хати читальні, державних закладів. *Коммунист, Харьков. 1922, 15 январа.*

3. Васильків Черкаського повіту Київської губернії. Пущено завод дубильних екстрактів продуктивністю до 15 тис. пудів продукції щомісячно. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 18 январа.*

3 8. Таганрог Донецької губернії. Обласна контора Зовнішторгу приступила до організації районної торгової біржі. *Коммунист, Харьков, 1922, 18 январа.*

4. Одеса. У театрі Масодрам на честь 500-річчя з дня народження Ж.Б. Мольєра відбулася прем'єра вистави “Тартюф” (режисер П. Сазонов, художник В. Меллер). *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка). // Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник, 1964. – К., 1966 – Вип. 1. – С. 267.*

6. Харків. Загальне зібрання будинкових комітетів бідноти і комендантів 4-го району постановило обкласти мешканців району збором на утримання міліції в розмірі 100 тис. руб. на кожного громадянина у віці від 18 років. *Коммунист, 1922, Харьков, 15 январа.*

10. Мелітополь Запорізької губернії. Повітова комісія допомоги голодуючим одержала від незаможників Глухівського повіту Чернігівської губернії 10 вагонів зерна. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17 січня.*

Середина січня.

1. 2. Донецька губернія. Відбувся губернський з'їзд профспілки металістів. Обрано делегатів до Всеросійського з'їзду металістів у складі представників “робітничої опозиції”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 10.*

16 січня (понеділок).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про організацію посівної кампанії. Щодо становища в голодуючих губерніях Агітпропу та ЦК Допгол (Допомоги голодуючим. – *Авт.*) ВУЦВК доручалося вжити заходів до розміщення в пресі побільше відомостей про голод на Півдні України для чого було вирішено дозволити Агітпропу або „Комуністу” надіслати спеціального кореспондента в голодуючі місцевості. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 9.*

4. Харків. Колегія Наркомосу УСРР прийняла постанову про одержавлення професійних театрів і переведення їх діяльності на засади господарського розрахунку і самоокупності. Всі прибутки від театральних видовищ бронювалися за театрами, а органам влади заборонялося витратити їх на інші цілі, крім театральних потреб. *Театральний бюллетень, Одеса, 1922, № 13, 31 лютого.* – С. 5.

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило ліквідувати Б.Б. і Б. (тлумачення абрєвіатури не встановлено, орган – який фінансував комуністичний рух в Бессарабії – *Авт.*). Відповідно з цим рішенням секретаріату ЦК КП(б)У доручалося розв’язати питання про передання технічного апарату Б.Б. і Б. Комінтерну та про скликання конференції з представників Бессарабських комуністів, які знаходилися як на території України, так і в самій Бессарабії. Також рекомендувалося продовжувати допомагати Румунській компартії в постачанні літературою з коштів Закордоту (Закордонного відділу ЦК КП(б)У). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 9.*

10. Мелітополь Запорізької губернії. Повітова комісія допомоги голодуючим відкрила їдальні для 1,5 тис. дітей і 400 інвалідів. У Дніпровському повіті голодувало все населення. 8625 осіб харчувалося виключно кураєм, серед них - 600 немовлят. У Нововасилівській волості голодувало 3 тис. осіб. У інших повітах – аналогічне становище. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 лютого.*

17 січня (вівторок).

1. Харків. Організаційне бюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про повітові ЧК. Зважаючи на віддаленість деяких повітів від губернських

центрів, а також на бандитизм і необхідність пильної охорони кордонів, пропонувалося в деяких повітах зберегти повітові ЧК (політбюро). У зв'язку з цим ВУЧК доручалося надати до секретаріату ЦК КП(б)У список повітів, де повітові ЧК мали бути збереженими. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк.. 15.*

3. Бахмут Донецької губернії. Центральне правління Кам'яновугільної промисловості Донбасу постановило поділити Донбас на такі економічні райони: Алмазно-Мар'ївський, Семейкинський (Артемівський), Юзівський, Гришинський, Біло-Калитвінський, Криндачевський. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17 січня.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про колективні угоди і регулювання умов праці у приватних і громадських підприємствах, господарствах, закладах і організаціях”. Встановлювалося обов'язкове регулювання трудових відносин шляхом складання колективних угод між підприємцями і професійними спілками у підприємствах з найманими працівниками до 10 осіб, за умовою застосування на виробництві механічного двигуна, і 15 осіб – без його застосування. Всі угоди мали реєструватися у відділах праці. У випадку неможливості досягнення угоди між ними, проект договору безпосередньо надходив на затвердження до відділу праці. У колективних угодах звичайно мали визначатися правила нормування робочого часу, оплати праці, розмір ставок, порядок використання продовольчого фонду і т. ін. Дія колективного договору, якщо у ньому не було відповідного застереження, поширювалася на всіх найманих працівників на даному підприємстві. Максимальний строк дії договору визначався терміном на 1 рік. Після закінчення цього строку дія угоди, якщо сторони письмово не заявляли про відмову від неї, продовжувалася. У випадку відмови від договору, обидві сторони, мали повідомити іншу сторону за місяць. *ЗУ України, 1922, № 1, Ст. 33.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про поліпшення побуту комуністів. Було ухвалено включити до планового продовольчого постачання до 50% перемінного складу частин особливого призначення. Відповідно з цим рішенням, Наркомпроду УСРР та Раді постачання пропонувалося виокремити та забронювати необхідний

продовольчий фонд. Визначення розміру цього фонду та контроль за його формуванням доручалося здійснити секретаріату ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17 арк. 11 зв.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про забезпечення партшкіл. Наркомпроду УСРР доручалося виокремити постачання партшкіл із загальної шкільної мережі Наркомосу УСРР для того, щоб учні партшкіл повністю отримували норму, яка їм призначалася. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17 арк. 11 зв.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про забезпечення родин партпрацівників, які були мобілізовані до РСЧА. А. Іванову доручалося провести через фондову комісію рішення про виокремлення спеціального фонду для забезпечення родин партпрацівників, мобілізованих в армію. Про виокремлення такого фонду було ухвалено порушити клопотання перед ЦК РКП(б). Розмір фонду в дводенний термін доручалося визначити Управляючому справами. Крім забезпечення за рахунок спеціального фонду, було визнано доцільним залишити за військово-мобілізованими комуністами, які раніше працювали в партійних та радянських установах або на виробничих підприємствах, встановлений по нормі колективного постачання пайок, незалежно від можливих коливань державного постачання. Надіслати відповідну директиву на місця доручалося Південбюро ВЦ РПС та Наркомпроду УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17 арк. 11 зв.*

10. Мелітополь Запорізької губернії. Зареєстровано часті випадки отруєння макухою, приготованої з кісток абрикосів, слив, вишень. За першу половину січні у місті зафіксовано 13 смертей від голоду. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 января.*

10. Донецька губернія. Голод охопив Маріупольський, Таганрозький і Гришинський повіти. Голодувало майже 40 тис. населення. Зареєстровано випадки смертей від голоду. Поширювалися тиф і цинга. Організовано губернську комісію допомоги голодуючим. Вирішено відраховувати у фонд боротьби з голодом 4% від заробітної плати робітників і таку ж частку зі всіх вантажів, що прибували в губернію. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 января.*

10. Донецька губернія. Комітет допомоги голодуючим Донбасу організував у Маріупольському повіті їдальню для 20 тис. дітей і два харчових пункти в Юзівському районі. Комісії допомоги голодуючим, утворені в селах і повітах губернії, через відсутність ресурсів не мали можливості розгорнути свою діяльність. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 январа.*

10. Слов'янськ Донецької губернії. На засіданні розширеного пленуму повітового виконкому визнано голодуючими наступні волості: Степановську Дебальцівського повіту, Мирно-Долинську Лиманську Слов'янського повіту, Чермаликську Маріупольського повіту, Прелестинську Слов'янського повіту, Михайлівську Юзівського повіту, Богородичанську Слов'янського повіту. Частково голодуючими визнано волості: Сергієвську Гришинського повіту, Кабакубську Юзівського повіту. Президії губвиконкому доручено терміново організувати допомогу голодуючим. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 январа.*

18 січня (середа)

3. Харків. Українська економічна рада постановила створити комісію під головуванням уповноваженого Наркомпраці Рейхеля по поверненню робітників із Донбасу та їх використанню. Вирішено повертати з Донбасу насамперед робітників, які прибули з врожайних губерній. З числа прибулих з голодуючих губерній дозволено утримувати тільки кваліфікованих працівників, зокрема, будівельників. Робітників, яких не було можливим використати у Донбасі, пропонувалося перевезти у врожайні губернії. Для цього ухвалено створити евакуаційну комісію при ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК. Комісія мала вирішувати, куди спрямовувати і як забезпечувати евакуйованих робітників. Робітників, які мали намір виїхати самостійно, дозволялося відправляти із дотриманням діючих обмежень, попереджаючи, що вони мали забезпечувати себе самостійно, не вимагаючи допомоги від держави. *Коммунист, Харьков, 1922, 18 январа.*

3. Харків. Комісія по поверненні робітників із Донбасу звернулася до Української економічної ради з проханням припинити мобілізацію трудармійців у Донбас, як з РСФРР, так і з УСРР; доручити Центральному

правлінню кам'яновугільної промисловості (ЦПКП) і Центральному правлінню важкої індустрії (ЦПВІ) та іншим господарським органам обговорити питання про заміну сезонних і некваліфікованих робітників постійними й кваліфікованими; до мінімуму скоротити трудову армію, у перші чергу звільняючи тих трудармійців, які могли забезпечити себе на батьківщині; з'ясувати потребу в робітничій силі відділу шляхів сполучення для розвантажування 15 млн. пудів зерна, що прибували до Одеси з США; запропонувати Управлінню уповноваженого при Наркомпраці РСФРР (УпНКП) обговорити питання про використання звільнених робітників завдяки організації кустарних промислів і на утилізаційних роботах. *Коммунист, Харьков, 1922, 18 января.*

3. Харків. Українська економічна рада запропонувала організувати перевезення вина та інших товарів із неврожайних губерній у врожайні для товарообміну на хліб. *Коммунист, Харьков, 1922, 18 января.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову "Про створення загальнодержавного продовольчого фонду" у зв'язку з необхідністю продовольчого забезпечення РСЧА, голодуючого населення і найбільш важливих галузей промисловості в умовах неврожаю. Продовольчий фонд мав створюватися за рахунок відрахувань із продподатку, що призначалися на потреби товарообміну селянства для придбання промислових товарів. *ЗУ України, 1922, № 1, Ст. 35.*

3. Москва. В.І.Ленін написав записку до Наркомпроду РСФРР М.П. Брюханову про необхідність зміцнення апарату Наркомпроду в УСРР і відрядження на продовольчу роботу в Україну М.І.Фрумкіна. *Ленін В.І. Н.П. Брюханову // Повн. збір. тв. – Т. 54. – С. 135.*

19 січня (четвер)

3. 10. Харків. Комісія по поверненню робітників із Донбасу при наркомпраці УСРР постановила, щоб усі відрахування робітників у фонд допомоги голодуючим у губернії, до розв'язання питання про повернення на батьківщину звільнених шахтарів, витрачалися на потреби голодуючих робітників Донбасу. Крім того, комісія вирішила звернутися з клопотанням до Наркомпраці РСФРР перевести у розпорядження

уповноваженого Наркомпраці УСРР 150 тис. руб. золотом для перевезення робітників Донбасу, а РНК УСРР і Українську економічну раду просити асигнувати зі свого резервного фонду на цю ж потребу ще 15 тис. руб. золотом. Центральному правлінню кам'яновугільної промисловості Донбасу також поставлено за обов'язок невідкладно асигнувати 15 тис. золотом для повернення робітників і виплати їм компенсації, а Південному металургійному тресту (Південсталь) – надати трудову допомогу завербованим, але не прийнятим на роботу робітникам. Таку ж допомогу мала надати безробітним і ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК. *Коммунист, Харків, 1922, 19 янв.*

3. Запоріжжя. Губернською економічною нарадою було прийнято заходів до першочергового відпуску зерна селянам, які внесли золото і валюту з нарахування 1% на організаційні витрати. *Коммунист, Харків, 1922, 19 янв.*

3. Харків. Наркомзем УСРР повідомив Чернігівському губернському земвідділу, що зерновий фонд комнезамів призначено до вивозу в голодуючі губернії. *Коммунист, Харків, 1922, 19 янв.*

6. Харків. За незаконну торгівлю спиртними напоями володарі ряду паштетних оштрафовані на суму від 100 до 150 рублів золотом. *Коммунист, Харків, 1922, 19 янв.*

6. Харків. У зв'язку зі зростанням захворювань на тиф Реввійськрада оголосила проведення у Харківському гарнізоні тижневика боротьби із вошивістю. Заплановано здійснення санітарно-просвітніх і санітарно-профілактичних заходів. *Коммунист, Харків, 1922, 19 янв.*

3. 10. Харків. РНК УСРР затвердила безвідсотковий кредит у розмірі 4 млн. крб. золотом для Наркомзовнішторгу УСРР на закупівлю за кордоном насінневого зерна для неврожайних губерній півдня України. *Известия, Одеса, 1922, 21 янв.*

19 - 21 січня (четвер – субота).

1. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд працівників юстиції. Порядок денний: огляд діяльності Наркомюста; про завдання радянської юстиції у зв'язку з непом; карна політика радянської влади; адвокатура

і прокуратура; зміцнення судового апарату і здійснення судового контролю; методи теоретичної підготовки працівників юстиції; органи юстиції і профспілки; здійснення політики щодо відокремлення церкви від держави; організаційні справи; поточні справи. *Коммунист, Харьков, 1922, 19- 21 январа.*

20 січня (п'ятниця).

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про з'їзд профспілок. Усім членам ЦК пропонувалося брати участь у дискусії про профспілки на фракції з'їзду. Секретаріату доручалося призначити комісію в складі Г. Петровського, Д. Мануїльського, А. Іванова та Гольцмана для найближчої участі в роботі з'їзду. Харківському губкому рекомендувалося провести на з'їзд профспілок прихильників тез ЦК РКП(б) про профспілки, а іншим губкомам партії також звернути серйозну увагу на роботу фракцій профспілок та взяти на себе керівництво ними. Семенова-Булкіна з партії було вирішено виключити, а Бельдееву винести сувору догану за порушення партійної дисципліни. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 11 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про допомогу голодуючим. Підтверджено постанову Української економічної ради про виокремлення Наркомпродом 100 тис. пудів зерна як обігового фонду для товарообмінних операцій з голодуючим населенням. Запропоновано терміново виконати цю постанову за рахунок посівного матеріалу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 12.*

7. 8. Харків Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про місію Терлецького в Прибалтиці. Ухвалено призначити Гордона заступником уповноваженого в Естонії, Торговця – секретарем місії замість Люткевича, а Краснокутського – секретарем естонського відділення місії замість Баткіса. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 11.*

20 – 23 січня (п'ятниця – понеділок).

3. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд промкооперації. Прибуло 68 делегатів із різних губерній УСРР, окрім Чернігівської. Порядок

денний: доповідь організаційного бюро Всеукраїнської спілки промкооперації; доповіді з місць; про значення кустарної дрібної промисловості і промкооперації в економічному житті України; про фінансову політику промкооперації; взаємини промкооперації з іншими видами кооперації; взаємини промкооперації з державою; про допомогу голодуючим; вибори керівних органів. *Вісті ВУЦК, Харків. 1922, 21-25, 27 січня.*

20-25 січня (п'ятниця – середа).

3. Харків. Відбувся Всеукраїнський з'їзд по сільськогосподарській статистиці. Прибули завідувачі статистичними губернськими бюро і відділами поточної сільськогосподарської статистики. Порядок денний: про розширення і зміцнення спостережних органів; про функції місцевих статистичних органів; про участь відомств у збиранні і розробці даних по поточній сільськогосподарській статистиці. *Коммунист, Харків, 1922, 1 феверля.*

21 січня (субота).

1. 3. Харків. РНК УСРР звернулася з клопотанням до президії ВУЦВК довести до відома ВЦВК скаргу про порушення Наркомпоштелем і Наркомшляхів РСФСР порядку діяльності об'єднаних комісаріатів в УСРР: намагання їх уповноваженими проведення декретів РСФСР без попереднього підтвердження РНК УСРР. Одночасно Наркомюсту разом з НК РСІ, Наркомпоштелем і Наркомшляхів запропоновано розробити порядок, що мав забезпечити позачергове проходження законодавчих актів згаданих відомств через РНК УСРР і ВУЦВК. *Коммунист, Харків, 1922, 21 январа.*

1. 3. Харків. РНК УСРР доручила представнику УСРР у Москві своєчасно повідомляти РНК УСРР і Українську економічну раду про всі проекти декретів і заходів, накреслені у верховних органах РСФРР з питань нової економічної політики, звернувши особливу увагу на роботу Вищої ради народного господарства. *Коммунист, Харків, 1922, 21 январа.*

3. Харків. Головне управління розподілу продуктів (Головпродукт) УСРР преміювало селян Лебединського повіту Харківської губернії

споживчими товарами за виконання продподатку на 102%. Зокрема, продуктовими – по півфунта цукру і фунту солі на особу. Також для всіх платників податку було видано галантерейних товарів на суму 500 тис. руб., а окрім них – 25 тис. дерев'яних ложок, 10 пудів шкіряних клаптів, 5 тис. аршин мануфактури, 5 тис. пуд. колісної мазі, 100 пуд. підковних цвяхів, 1 тис. пудів сортового заліза. *Селянська біднота, Харків. 1922, 21 січня.*

3. 6. Харків. РНК УСРР асигнувала за рахунок управління уповноваженого наркомпраці РСФРР 15 тис. руб. золотом для матеріального забезпечення звільнених робітників Донбасу, які поверталися до дому. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 января.*

3. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про селян Запоріжжя, заарештованих за невиконання продподатку. Х. Раковському доручалося з'ясувати, чому вони досі не звільнені, а президії ВУЦВК – вжити заходів до їх звільнення, за виключенням тих, що злісно ухилялися від виконання продподатку. Аналогічну директиву по партійній лінії пропонувалося надати всім губкомам голодуючих губерній. Особисто Буздаліну ставилося за обов'язок зробити доповідь у президії ВУЦВК про ув'язнених. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 15.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про визискування з церков золота і срібла на користь голодуючих. Губкомам п'яти голодуючих губерній (Донецької, Запорізької, Катеринославської, Миколаївської та Одеської) надавалася директива щодо проведення агітації за збір золота та срібла з церков для закупівлі насіння для голодуючих. Питання про збір в інших губерніях мало обговорюватися на наступному засіданні. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 14.*

8. Харків. Представника Американської адміністрації допомоги Г. Матіса у Харкові призначено представником АРА в УСРР. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 января.*

8. Харків. РНК УСРР ратифікувала договори, укладені з Італією і Австрією. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 января.*

22 січня (неділя)

1. 10. Харків. Українська економічна рада надала НК РСІ право ревізії діяльності всіх закладів, що знаходилися на території УСРР, включаючи загальносоюзні. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 январа.*

3. 6. Харків. Зважаючи на обмеженість запасів дієтичних продуктів, Українська економічна рада зберегла за Наркомпродом обов'язок постачання тільки зерновими дієтичними продуктами – білим борошном, манною крупою, макаронами й т. ін. Постачання дієтичними продуктами Наркомздоров'я мало здійснюватися за особливою угодою його з Наркомпродом. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 январа.*

3. 10. Харків. Українська економічна нарада накреслила заходи прискореної доставки пакунків для голодуючих за рахунок їх перевезення в пасажирських вагонах за наявності вільних вантажних місць. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 январа.*

3. 10. Округам шляхів сполучення повідомлено, що всі вантажі Американської Адміністрації допомоги мали першочергово розвантажуватися і перевозитися переважно перед іншими вантажами. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 январа.*

4. Харків. У приміщенні клубу ЦК КП(б)У відкрито виставку радянського друку. *Коммунист, Харьков, 1922, 25 январа*

3. 10. Харків. Українська економічна рада як виняток дозволила селянам голодуючої Луганської волості Донецької губернії заготувати у Чернігівській губернії 7 вагонів насінневого зерна. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 январа.*

22-23 січня (неділя - понеділок).

2. 4. Харків. Відкрилася Всеукраїнська нарада працівників друку. Порядок денний: про становище радянського друку і нові форми газетної агітації; про червоноармійський друк. Прийнято резолюцію „Про завдання радянського друку”. *Коммунист, Харьков, 1922, 24-25 январа.*

22-27 січня (неділя – п'ятниця).

2. Харків. Відкрилася II Всеукраїнська конференція профспілок.

Порядок денний: звіт про діяльність ВЦРПС; звіт про діяльність Південбюро ВЦРПС; завдання профспілок; про діяльність Вищої ради народного господарства; про організацію праці; про охорону праці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 січня.*

23 січня (понеділок).

3. Москва. При Вищій раді народного господарства РСФРР на основі реорганізації Головного управління цукрової промисловості УСРР та РСФРР (“Головцукор”) створено Головне управління цукрової промисловості РСФРР та УСРР (“Цукротрест”). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1924 гг.: Сб. документов и материалов, – К., 1964. – С. 558.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про збір золота та срібла з церков на користь голодуючим. На підтвердження постанови політбюро від 21 січня пропонувалося не перешкоджати селянам збирати золото та срібло з церков задля задоволення місцевих насінневих та продовольчих потреб. Уповноваженому Наркомфіном РСФРР при РНК УСРР, НКВД та Уповноваженому Наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР доручалося розробити та надати на місця відповідні інструкції. Губкомам КП(б)У ставилося за обов’язок надати директиву щодо широкого оповіщення в пресі про випадки збору селянами золота та срібла з церков, що мали місце в Мелітопольському повіті. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 17.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про Генуезьку конференцію. Президії ВУЦВК доручалося винести рішення про прийняття Україною участі на Генуезькій конференції. При цьому зауважувалося на безперечній необхідності дотримання єдиного дипломатичного фронту Радянської Федерації, по можливості у формі єдиної делегації, що представляла б усі радянські республіки. Відповідно пропонувалося прийняття участі в ній представників України. Повноваження підписати в Москві угоду про надання повноважень делегатам України, що відправлялися на Генуезьку конференцію, на предмет ведення переговорів і укладання угоди з правом підписання всіх зобов’язань в інтересах республіки, покладалися на

представника ВУЦВК Г. Петровського. Ратифікація договорів і угод, що могли бути укладеними на Генуезькій конференції, вважалася бажаною в порядку, встановленому радянською Конституцією. Всі питання щодо конференції пропонувалося вирішити в Москві разом з президією ЦВК радянських республік. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 16.*

24 січня (вівторок).

1. Москва. ЦВК скасував “заборонні зони” в межах РСФРР і дозволив вільний в’їзд з УСРР до РСФРР. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 14 лютого.*

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про формування Південбюро ВЦРПС. До відома приймалася постанова Президії ВЦРПС, підтверджена ЦК РКП(б), про призначення Ясена головою Південбюро ВЦРПС. Пропонувалося затвердити наступний список членів Південбюро ВЦРПС: К. Ясон (голова), Луговий (від цукровиків), Амосов (від залізничників), Лобов (від металістів), Кедер (від Всеробітземліса), В. Чубар, Ф. Угаров, Ф. Конюшин, Позанський (як уповноважених Наркомпраці РСФРР), І. Булат (тимчасово) та кандидатів: Доброхотов, О. Медведєв, Петинський, В. Єрмощенко, за вибором фракції” *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 18 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про колегію Наркомзему. Колегію затверджено в наступному складі: М. Владиміров (нарком), Я. Дудник (заступник наркома), В. Качинський, Вольф, П. Любченко, Богатин, О. Триліський, Коваль і голова Всеробітземліса. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 18 зв.*

3. Харків. Створено об’єднання державних тютюнових фабрик України (“Тютюнотрест”). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1924 гг.: Сб. документов и материалов, – К., 1964. – С. 560.*

10. Куп’янський повіт Харківської губернії. За наслідками обслідування спеціальною трійкою у складі заступника голови продовольчого губернського комітету, голови губернського трибуналу і голови повітового продовольчого комітету підтверджено необхідність визнання повіту голодуючим, а також зменшення розмірів продподаткових завдань у

повіті, причому для низки південних повітів – їх повного скасування. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 января.*

25 січня (середа).

10. Харків. Українська економічна рада дозволила ЦК Допомоги голодуючим провести в УСРР заготівлю продовольства для потреб громадського харчування голодуючих у Поволжі. *Коммунист, Харьков, 1922, 25 января.*

26 січня (четвер).

2. Харків. Зареєстровано статут “Харківського товариства дослідників природи”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 1, Ст. 1.*

3. 8. 10. Харків. Українська економічна рада дозволила селянам болгарських колоній Запорізької губернії закупити насіннєве зерно у Болгарії й у випадку необхідності зобов’язалася надати їм фінансову допомогу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 26 січня.*

3. Харків. Президія УРНГ (Укрраднаргоспу) ухвалила створення Електротресту в складі заводів ВЕК і електромеханічного. *ЦДАВО України, ф. 34, оп. 3, спр. 6, арк. 73.*

3. Харків. Українська економічна рада оголосила відкритими для заготівлі зернофуражу через кооперативні органи всі губернії УСРР за винятком Чернігівської. *Коммунист, Харьков, 1922, 26 января.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про заборону довозу з-за кордону речей, що їх можуть виробляти державні електротехнічні заводи”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 2(4), Ст. 7.*

10. Лубни Полтавської губернії. Комісія допомоги голодуючим при міськраді постановила обкласти „спекулятивні і торговельні елементи” міста білизняною повинністю для збору 500 штук білизни і 150 ковдр. Натуральним податком на користь дітей обкладено всіх шкіряників і мануфактуристів. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 января.*

27 січня (п’ятниця).

1. Харків. З метою якнайскорішої ліквідації кримінального бандитизму,

президія ВУЦВК постановила справи про вбивства з корисливою метою, розбої і грабунки (тобто про крадіжки майна, що супроводжувалися насильством або погрозами) вилучити з відання народних судів і передати на розгляд губернських і окружних революційних військових трибуналів по військовому відділенню. На проведення дізнання і слідства у таких справах надавалося два тижні з дня здійснення злочину. Вироки ревтрибуналів мали терміново повідомлятися по телефону касаційному відділу Верховного трибуналу, якому надавалося право розпоряджень про введення вироків у дію до закінчення касаційного строку і незалежно від подання касаційної скарги. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 янв.*

3. Москва. Рада праці і оборони затвердила постанову про вивіз 16 млн. пудів зерна за межі України. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 янв.*

3. Київ. Відкрилося відділення Держбанку. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 янв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову по доповіді Наркомпроду УСРР, в якій визнано неможливість погашення державою продовольчої заборгованості. Заборгованість фонду голодуючих анулювалася. Питання про необхідність вилучення окремих категорій споживачів доручалося з'ясувати спеціально створеній комісії в складі Д. Мануїльського, М. Владимірова, Ф. Угарова, Туманова і Брона. Висновки комісії для з'ясування питання в радянському порядку мали бути переданими до Української ради народного господарства. Рекомендувалося прийняти для України розмір пайка, встановлений в РСФРР - 70 фунтів хліба щомісячно для робітників і 50 фунтів – для радянських службовців. Зважаючи на виключно тяжке становище республіки, пропонувалося просити президію ВУЦВК пояснити, що переведення президій комнезамів на державне постачання стосувалося тільки голодуючих губерній. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 21.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило відрядити у тимчасове розпорядження уповноваженого Наркомзовнішторгу, члена колегії Наркомпроду Генкіна для поїздки у Константинополь та Італію з метою закупівлі продовольства для Донбасу та продажу товарів Донецької

промисловості. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк.20.

3. 10. Харків. Українська економічна рада доручила Наркомпроду надати Центральній комісії допомоги голодуючим 15 тис. пудів макухи для харчування голодуючих. Губекономрадам доручено звернути увагу на вишукування джерел для використання сурогатів в їжу у неврожайних місцевостях навесні і влітку. Наркомздор'ю, Наркомпроду, Вукоопсплці та Українській раді народного господарства поставлено за обов'язок внести до Української економічної ради через два тижня доповідь про можливість заміни хліба сурогатами. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 27 січня.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про ставки по розрядах страхового тарифу". Встановлено ставки відрахувань на соціальне страхування із фонду заробітної плати для вагітних жінок і матерів, що годують, від 6 до 9% та для інвалідів та членів родин, які застраховані на випадок смерті годувальника, від 7 до 10%. *ЗУ України, 1922, № 3, Ст. 56.*

3. 8. Харків. Уповнаркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР надано імпорتنих товарів (цукор, рис та ін.) на суму 1 млн. руб. золотом для заготівлі експортного фонду шляхом товарообміну. Крім того, забезпечено отримання з Москви 3 млн. руб. золотом для експортно-заготівельних робіт. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 января.*

8. Харків. Наркомзовнішторг РСФРР при РНК УСРР вирішив питання про відсилку торговельного представництва до Австрії. Торговельним представником призначено Деревенського. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 января.*

8. Харків. Згідно з постановою Ради праці і оборони про надання УСРР сфери переважного впливу у Туреччині, замість представника РСФРР Кудиша, призначено об'єднаним представником РСФРР і УСРР члена колегії УпНКЗТ А. Золотарьова. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 января.*

10. Москва. В.І. Ленін продиктував по телефону пропозицію в політбюро ЦК РКП(б) про поїздку голови ВЦВК М.І. Калініна в УСРР для активізації допомоги голодуючим РСФРР. *Ленін В.І. Пропозиція в політбюро ЦК РКП(б) про поїзду М.І. Калініна на Україну // Повн. збір. тв., Т. 44, С. 356.*

28 січня (субота).

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію двотижневика освіти” на території УСРР з 1 по 15 березня 1922 р. Мета двотижневика – збір пожертв і проведення добродійних концертів і вистав для збільшення фінансування культурно-освітньої роботи. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 3, Ст. 58.*

29 січня (неділя).

1. Київський повіт. Губернська ЧК спіймала петлюрівського отамана Орлика, захопивши його штаб і заарештувавши 139 членів збройного загону, яким командував Орлик. *Коммунист, Харьков, 1922, 29 январа.*

3. Житомир Волинської губернії. Губвиконком організував спеціальні загони для охорони націоналізованого майна. Деякі особи, винні у псуванні державного майна, приречені до трирічного ув’язнення у концентраційному таборі. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 январа.*

4. Харків. Майстерня художнього слова „Трибуна мистецтв” влаштувала у приміщенні громадської бібліотеки перший диспут про сучасну культуру. З доповіддю на тему „Красота і контрреволюція” виступив професор В. Рожицин. Опоненти – Я. Браун та О. Лан. Диспут супроводжувався читанням нових віршів А. А. Ахматової, М. С. Гумільова, В. В. Маяковського, О. Е. Мандельштама. В наступний тиждень оголошено диспут „Про зміну віх”. *Коммунист, Харьков, 1922, 29 январа.*

4. Одеса. В Українській студії відбулася прем’єра вистави Ж.Д. Мольєра “Жорж Данден” (режисер Г. Главацький). *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка). // Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник, К., 1966, Вип. 1. – С. 267.*

30 січня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про меншовиків. Вирішено позбавити меншовиків можливості працювати в профспілках. Активних меншовиків, зазначених у телеграмі ВЧК, пропонувалося направити до Москви в розпорядження ВЧК. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 22.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про лівих есерів. Визнано необхідним роз'яснити губкомам, що ліві есери не були легалізованими. Пропонувалося вжити репресивних заходів проти їхніх активістів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 22.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про групу М. Грушевського. Х. Раковському доручалося з'ясувати за кордоном питання про можливість приїзду в Україні групи Грушевського. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 22 зв.*

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про скасування концтаборів". У зв'язку з ліквідацією таборів примусових робіт звільненню підлягали особи, перебування яких на свободі не загрожувало радянській владі. Інших – належало переводити до будинків громадських примусових робіт (БУПРів), скоротивши строки відбуття покарання, що залишилися, на третину. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 4, Ст. 63.*

1. Ольгопільський повіт Подільської губернії. За останні два місяці до повітової ЧК з'явилися з повинною 230 членів партизанських селянських збройних формувань, які здали зброю. Серед них такі відомі отамани, як Солтус, Громовий, Поліщук. *Коммунист, Харьков, 1922, 1 феверяля.*

1. Лубенський повіт Полтавської губернії. Збройні партизанські формування селян майже остаточно ліквідовано. Багато отаманів добровільно явилися з повинною і здали зброю. *Коммунист, Харьков, 1922, 1 феверяля.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про взаємини між Центроспілкою та ВУКС. Було вирішено наполягати перед ЦК РКП(б) на недопущенні організації Центроспілкою торгового представництва в Україні, зважаючи на те, що окрім паралелізму в роботі та штучної конкуренції на місцях, таке представництво посилює тенденції протистояння та самостійності, шкідливі з політичної точки зору. Членів правління Центроспілки, що направлялися в Україну як члени правління ВУКС, пропонувалося попередньо затверджувати в ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 22 зв.*

3. Київ. Створено Об'єднання державних махоркових фабрик України ("Махоркотрест"). *Промышленность и рабочий класс Украинской*

ССР в період встановлення народного господарства, 1921-1924 гг.: Сб. документов и материалов, – К., 1964. – С. 561.

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про самостійні виступи Вукоопспілки. Визнано необхідним надати ВУКС право незалежних від Центроспілки, але погоджених з Уповноваженим Наркомзовнішторгу стосунків із закордоном. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, spr. 29, арк. 22 зв.*

3. 10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про селян голодуючих губерній, заарештованих за невиконання продподатку”. Вирішено у терміновому порядку звільнити всіх ув’язнених неплатників продподатку за винятком тих, які злісно ухилялися від його виконання. *ЗУ України, 1922, № 4, Ст. 60.*

4. 7. Помер відомий український артист (бас) І. Дзбановський – один із засновників українського етнографічного театру, який колись входив до трупи П. Саксаганського та І. Карпенка-Карого. *Коммунист, Харків, 1922, 14 лютого.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про податок на пиво”. Дозволено виготовлення і продаж пива міцністю не більше шести градусів по Траллесу, а також встановлено акциз з пивоваріння. *ЗУ України, 1922, № 4, Ст. 61.*

10. Первомайський повіт Одеської губернії. Зареєстровано 14 тис. утікачів з Поволжя, половина з яких була евакуйована „організованим порядком”. Такі утікачі від голоду перебували на забезпеченні повітової комісії допомоги голодуючим та наділялися земельними органами землею і насінням. Працездатні залучалися до трудових артілей по очистці міста і розбирання зруйнованих будівель. *Коммунист, Харків, 1922, 1 лютого.*

10. Донецький губвиконком та губернська комісія допомоги голодуючим звернулися до ЦК Допгол ВУЦВК з клопотанням про необхідність організації екстреної допомоги голодуючим Донецької губернії. *Голод 1921-1923 рр. В Україні: Сб. документів. і матеріалів. – К., 1993. – С. 85.*

31 січня (вівторок).

2. Харків. Оргбюро КП(б)У прийняло постанову про профспілкові з'їзди. Було ухвалено заборонити в Україні з'їзди окремих профспілок до пленуму ВЦРПС. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17. Арк. 17 зв.*

4. Одеса. Колегія губернської політосвіти постановила зняти з державного постачання студії образотворчого мистецтва, театр „Масодрам” і „Український державний театр студію”. Вирішено перевести їх на самокупність за умовою надання певних пільг – на безкоштовне користування театральними приміщеннями, декораціями і костюмами, а також на постачання паливом і електрикою. *Театральний бюлетень, Одеса, 1922, 31 січня, С. 9.*

Лютій

1. Луганський повіт. За повідомленням Донецького губкому КП(б)У, серед селян і робітників панували антирадянські настрої на ґрунті незадоволення економічним становищем. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1067, арк. 82.*

1. Таганрозький повіт. За повідомленням Донецького губкому КП(б)У, настрої селян і робітників незадовільні через розвиток голоду. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1067, арк. 82.*

1. Юзівський повіт. За повідомленням Донецького губкому КП(б)У, настрої робітників деяких кущів у зв'язку з надходженням продовольства та видачею борошна замість печеного хліба значно покращилися. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1067, арк. 82.*

1. 2. Донецька губернія. Відбулася районна конференція профспілки металістів, організована Донецьким губкомом КП(б)У. З ініціативи комфракції конференції визнано недійсними вибори делегатів Всеросійського з'їзду металістів, проведені у січні 1922 р. на губернському з'їзді профспілки металістів, коли до складу донецької делегації були обрані представники “робітничої опозицій”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 10.*

3. Донбас. Здобуто 44 тис. пудів вугілля, на 10% більш, ніж у січні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 лютого.*

4. Харків. Організовано Істпарт. *Летопись революции, 1922, № 1, С. 241.*

6. Донецька губернія. Внаслідок скорочення промисловості зареєстровано 13,5 тис. безробітних. Через 2-3-х місячну заборгованість по заробітній платі та неможливість господарськими органами оплатити скороченим робітникам проїзні квитки для повернення додому, звільнені потрапляли до категорії голодуючих. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 10.*

1 лютого (середа).

1. Харків. Наркомюст УСРР затвердив інструкцію “Про порядок судочинства щодо дезертирів, їх переховувачів, посібників і потурачів”. Встановлювалася кримінальна відповідальність за самочинне залишення військової служби або ухиляння від неї. Мірами покарання були грошові штрафи з повною чи частковою конфіскацією майна та земельних наділів; примусові громадські роботи без позбавлення волі; військова служба у штрафній частині на строк до 6 місяців; позбавлення волі. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 4, Ст. 69.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У вирішило встановити з лютого мінімальний розмір відправки хліба в РСФРР у кількості 8 млн. пудів хліба. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 25.*

3. Харків. З метою скорішого завершення продподаткової кампанії політбюро ЦК КП(б)У зобов’язало органи Наркомпроду припинити продаж хліба зі своїх запасів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 25.*

3. Харків. З метою забезпечення виконання Вукоопспілкою договору з Наркомпродом на поставку хліба, політбюро ЦК КП(б)У постановило зобов’язати Вукоопспілку припинити продаж хліба до моменту виконання договору. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 25.*

3. Створено Об’єднання текстильних, джутових фабрик, канатних і вовномийних заводів (“Текстильтрест”). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1924 гг.: Сб. документов и материалов, – К., 1964. – С. 560.*

3. Одеса. Губернська рада народного господарства постановила вважати денационалізованими і такими, що підлягали поверненню їх

колишнім володарям, всі дрібні підприємства, не вказані у постанові Вищої ради народного господарства від 23 листопада 1920 р., тобто крім законно конфіскованих. *Коммунист, Харків, 1922, 8 лютого.*

3. Вінниця. Подільська особлива комісія по електрифікації розробила план електрифікації губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 лютого.*

4. 8. Ялтинська кінофабрика (колишня Хонжанкова) передана у концесію італійцям. *Коммунист, Харків, 1922, 8 лютого.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про поліпшення матеріального стану учнів робітфаків”. На місцеві виконкоми покладалося влаштування бурс для робітфаківців та їх утримання. Наркомосу ставилося за обов’язок переведення учнів робітфаків на державне продовольче постачання за нормами курсантів військових навчальних закладів в межах плану постачання Наркомосу. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 5, Ст. 73.*

6. Катеринославська губернія. Через брак коштів знято з державного постачання 3,5 тис. дітей в їдальнях Наркомосу. *Вісті ВУЦВК, Харків,*

10. Полтава. Щоденно захворювало на тиф 100 осіб. Губернський виконком постановив ввести надзвичайний протиепідемічний податок. *Коммунист, Харків, 1922, 4 лютого.*

10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У зобов’язало Вукоопспілку надати 1 млн. пудів хліба для голодуючих. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 25.*

10. Херсон Миколаївської губернії. Померло 600 осіб, з них 95% - від голоду. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 березня. 1922, 7 березня.*

2 лютого (четвер).

3. З РСФРР для товарообмінних операцій прибуло 3 вагони різних промислових товарів, у томі числі мануфактура, нитки, папахи і фарба. З них 2 вагони призначено для товарообміну у Подільській, Київській і Чернігівській губерніях, а 1 – у Полтавській. *Коммунист, Харків, 1922, 10 лютого.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про реєстрацію підприємств”. З метою контролю за умовами праці та правилами прийому й звільнення найманих працівників запроваджувалася реєстрація

кооперативних, громадських орендованих і приватних підприємств у відділах праці. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 5, Ст. 76.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про право накладати адміністративні покарання” на порушників законів про працю. Відділам праці надавалося право накладати штрафи на керівників підприємств у розмірі до 100 крб. золотом або заарештовувати їх на строк до двох тижнів за кожен окремий випадок порушень трудового законодавства. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 5, Ст. 77.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про порядок розв’язання конфліктів між робітниками і працедавцями у кооперативних, громадських і приватних підприємствах та господарствах”. Право вирішення трудових конфліктів на ґрунті порушення трудового законодавства, колективних та індивідуальних трудових угод, обов’язку реєстрації приватних та колективних підприємств, а також колективних угод покладалося на уповноваженого Наркомпраці та його місцеві органи. Для вирішення цих завдань при уповноваженому Наркомпраці та його губернських і повітових відділах організовувалися відділи та конфліктні комісії у складі голови конфліктно-норміровочного відділу, представника профради і представника органу юстиції. Первісною інстанцією для розгляду трудових конфліктів визначалися конфліктно-норміровочні комісії на підприємствах і в закладах; наступною – місцева профспілка, й подальшою – відділ Наркомпраці (повітовий або губернський). На засідання комісій мали запрошуватися зацікавлені сторони й особи. Оскарження рішень комісій передбачалося у вищих органах праці. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 5, Ст. 78.*

2-5 лютого (четвер – неділя).

1. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада агітпропів, політосвіт, культурно-освітніх відділів профспілок та інших просвітницьких організацій. Порядок денний: про міжнародне і внутрішнє становище; про зміст і форми агітаційно-пропагандистської роботи; про план роботи на наступний рік; про роботу на селі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5-7 лютого.*

3 лютого (п'ятниця).

1. Тарново, Польща. Рада Республіки прийняла “Універсал Ради Республіки до українського народу”, який визначив програму дій української еміграції та плани повернення на батьківщину навесні і влітку 1921 р. *Троцинський В. П. Міжвоєнна еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище.* – Київ, 1994. – С. 63 – 64.

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Донбас. Наркомпроду пропонувалося взяти з операційного запасу армії 100 тис. пудів зерно-хліба для термінового відправлення у Донбас. Персонально Рудому доручалося простежити за перекиданням цього зерно-хліба з Кременчука до Слов'янська. Також встановлювалося тверде завдання щодо відправлення Наркомпродом зерно-хліба до Донбасу на лютий та березень місяці: в розмірі 600 та 700 тис. пудів. Українській економічній раді доручалося, по-перше, розробити практичні заходи, пов'язані з виконанням Наркомпродом зобов'язань щодо постачання Донбасу; по-друге, присвятити всі свої засідання, крім одного разу на тиждень, питанням транспорту, продовольства та посівної кампанії, обговорюючи їх у вузькому колі; по-третє, у зв'язку з ускладненнями продовольчої ситуації, своєчасно поставити питання про скорочення продовольчого плану в Донбасі. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 27 зв.*

3. 8. Харків. Колегія Наркомзему УСРР дозволила німцям-колоністам повернутися на місця їх колишнього проживання, спрямовуючи їх у Донецьку, Запорізьку, Катеринославську і Миколаївську губернії за умовою, що, крім наділення землею, іншої допомоги вони не отримуватимуть. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 3 лютого.*

4. Харків. Відбувся конкурс агітаційних вистав на тему „Геть неписьменність!”. *Коммунист, Харьков, 1922, 4 феверяля.*

4. 7. Петроград. Помер академікРАН, ботанік-фізіолог і біохімік В. І. Палладін, автор відомих праць з анатомії і фізіології рослин, з 1889 р. – професор Харківського університету. *Коммунист, Харьков, 1922, 7 феверяля.*

6. Одеський повіт. Губвиконком вжив заходів до поліпшення матеріального становища вчительства. 600 учителів було взято на державне

постачання, інші – прикріплені для продовольчого постачання до заможних селян. *Коммунист, Харьков, 1922, 9 февраля*

10. Запоріжжя. Губвиконком звернувся до РНК УСРР із клопотанням про повне звільнення губернії від сплати всіх видів продовольчого податку. *Коммунист, Харьков, 1922, 7 февраля.*

3-8 лютого (п'ятниця – середа).

2. Дніпровський повіт Миколаївської губернії. У с. Григорівці Константинівської волості натовп голодуючих жінок розграбував зсипний пункт, де зберігалось 250 пудів зерна. В Каїрській волості група жінок накинулася на голову виконкому з криками "Ми голодуємо!". *Коммунист, Харьков, 1922, 7 февраля.*

3. Харків. Відбулася Всеукраїнська земельна нарада. Порядок денний: доповідь Наркомзему; боротьба з голодом і насіннева кампанія; чергові завдання організації сільського господарства; про організацію лісового господарства; про земельну політику; питання сільськогосподарської кооперації; про радгоспи; організаційні питання; фінансові питання; про майбутнє податкове законодавство. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 лютого.*

4 лютого (субота).

6. Кримська АСРР. Частину ліжок у санаторіях передано в оренду кооперативним артілям і приватним особам. Із 15 тис. санаторних ліжок у розпорядженні держави залишено на зимовий період 1 тис. 100 ліжок і на літній – 4 тис., але у найбільш влаштованих санаторіях. *Коммунист, Харьков, 1922, 9 февраля.*

4. Харків. Школа художнього слова „Трибуна мистецтв” оголосила на 7 лютого вечір, присвячений творчості О. Блока. У програмі доповіді В. Рожиціна, Я. Брауна, Кареліна, а також читання віршів поета. *Коммунист, Харьков, 1922, 3 февраля.*

5 лютого (неділя).

3. Київ. Пущено 1-й державний машинобудівний завод. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 5 февраля.*

6 лютого (понеділок).

1. Харків. Відбувся пленум ЦК КП(б)У. Порядок денний: звіт політбюро і оргбюро ЦК КП(б)У; про промислове становище Донбасу; про профспілки; про Червону армію; про підготовку до XI з'їзду РКП(б); продовольче становище республіки і допомога голодуючим. *Комуністична партія України в постановах і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК. – Т.1. – К., 1976. – С. 199.*

2. 10. Полтавська губернія. Селяни зібрали у фонд допомоги Донбасу 10 тис. пудів м'яса. *Красный шахтер, 1922, 6 февраля.*

3. Житомир Волинської губернії. Губвиконком затвердив постанову про висилку до однієї з неврожайних губерній завідувача полонським зсипним пунктом, звинуваченого в бездіяльності та саботажі хлібозаготівель. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 февраля.*

3. Харків. Відкрито Українська центральну торговельну біржу. Мета її діяльності – регулювання ринку, полагодження попиту й пропозиції. *Вісті ВУЦВУ, Харків. 1922, 7 лютого*

3. Харків. Українську економічна рада прийняла постанову “Про заготівлю кооперацією концентрованих кормів для неврожайних губерній”. Дозволено губернським сільськогосподарським спілкам, а там, де вони не організовані, – губернським спілкам споживчої кооперації закупівлю кормів у врожайних губерніях для неврожайних Одеської, Донецької, Запорізької, Катеринославської і Миколаївської. *ЗУ України, 1922, № 5, Ст. 89.*

6. Житомир Волинської губернії. Шкіряний трест відкрив взуттєвий магазин. Для членів профспілок взяття продавалося зі скидкою 35-40%. *Коммунист, Харьков, 1922, 4 февраля.*

6. Кам'янецький повіт Подільської губернії. Відбувся незначний землетрус, що супроводжувався невеликим коливанням стін і відкриванням дверей. *Коммунист, Харьков, 1922, 9 февраля*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відбудову виноградно-винної промисловості”. На територію УСРР поширено відповідну постанову РНК РСФРР від 13 грудня 1921 р. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 5, Ст. 86.*

6 лютого (понеділок).

1. Київ. За відомостями “Русопрес”, на Подолі відбувся єврейський погром. 7 євреїв убито, 24 – поранено. Приводом до погрому послужило призначення єврея Енгельмана агентом міської ради для контролю за розподілом торговельних місць на Подільському ринку. *Громадський вісник, Львів, 1922, 19 березня.*

7 лютого (вівторок).

1. Одеса. Губернська ЧК заарештувала відомого петлюрівського отамана, командира “Чорноморської повстанської групи військ” Заболотного разом із членами повстанського штабу. Група діяла у Балтському повіті Одеської губернії. Серед заарештованих – уповноважений закордонного штабу Ю. Тютюнника – Китайський. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 12 лютого.*

3. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про план загальнодержавного постачання”. Наркомпроду категорично заборонялося робити видатки предметів харчування, не передбачені законом, або перерозподіляти продовольчий фонд по одних статтях за рахунок інших. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 6, Ст. 91.*

3. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про надання права самостійних заготовок збіжжя окремими установами у броньованих губерніях”. Установам, що були зняті з державного продовольчого постачання, дозволялося проводити заготовки продуктів у губерніях, заброньованих для державних хлібозаготівель, за домовленістю з Наркомпродом УСРР й за умовою певних відрахувань з цих заготовок до державного продовольчого фонду. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 6, Ст. 97.*

3. Харків. При ВУЦВК створено Комітет допомоги робітничим факультетам з метою контролю за задоволенням державними органами матеріальних і культурних потреб робітників, а також задля залучення громадської ініціативи до справи поліпшення матеріального становища робітників. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 6, Ст. 98.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про зменшення норм постачання на лютий і березень місяці” у зв’язку з посиленням

продовольчої кризи. Зменшено норми постачання хлібом на лютий і березень місяці для робітників – на 10%; для радянських службовців, медичного і педагогічного персоналу та наглядачів за місцями ув'язнення – на 15%; для осіб, що знаходилися в закритих закладах Наркомосу, Наркомздоров'я, Наркомсоцзабезу, Наркомюсту УСРР та Центральній евакуаційній комісії – на 20%. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 6, Ст. 93.*

3. Харків. Українська економічна рада постановила надіслати два ешелони із зерном до Кримської АСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 березня.*

3. 6. Житомир Волинської губернії. Прибула перша партія мануфактури, галантереї, медикаментів, закуплених губзовнішторгом на замовлення місцевих організацій. Одночасно доставлено багато контрабандного товару, конфіскованого на кордоні митниками. *Коммунист, Харьков, 1922, 10 феврала.*

4. Харків. Українська економічна рада дозволила Наркомздоров'ю УСРР організувати пайове медичне видавництво „Наукова думка”. Наркомздоров'я отримав 51% акцій, Держвидав – 15%, а решту – кооперативні й інші громадські організації та приватні особи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 березня.*

5. Повідомлялося про вилучення селянами у неврожайних місцевостях церковних цінностей для закупівлі хліба. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

7- 8 лютого (вівторок).

3. Харків. Відбулася Всеукраїнська продовольча нарада. Прибули представники губернських заготівельних органів, комісій по перевірці списків платників податку і перегляду податкового законодавства. Порядок денний: про наслідки минулої податкової кампанії; про завдання наступних хлібозаготівель. *Коммунист, Харьков, 1922, 8, феврала.*

8 лютого (середа).

3. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про вилучення органами місцевої влади продуктів виробництва радгоспів”.

Заборонено самочинні реквізиції майна й продуктів виробництва радгоспів з боку радянських органів, що найчастіше проводились у Чернігівській і Волинській губерніях. Реквізиції у радгоспах були прирівняні до економічних злочинів, пов'язаних із розкраданням державного майна. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 6, Ст. 100.*

6. Харків. Головне управління комунального господарства запропонувало відділам комунального господарства і житловим відділам припинити ревізії помешкань наукових працівників. *Коммунист, Харьков, 1922, 8 февраля.*

8–14 лютого (середа - вівторок).

3. Харків. Відбулася Всеукраїнська земельна нарада. Порядок денний: звіт Наркомзему; боротьба з голодом і його наслідками; чергові заходи у сфері сільського господарства; земельна політика; сільськогосподарська кооперація; про радгоспи; фінансові й організаційні питання; про сільськогосподарську освіту; про доповідь Наркомпроду про наступне податкове законодавство. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 12-17 лютого.*

9 лютого (четвер).

3. Чернігів. Губернська ЧК винесла вирок у справі громадян Черняків (батька і сина), яких звинувачували у підвищенні цін на збіжжя. Батька приречено до розстрілу, а сина до 5 років ув'язнення у концентраційному таборі. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 12 лютого.*

3. 6. Український Червоний Хрест організував пересувні продовольчі крамниці на принципах самооплати. Крамниці фінансував Держбанк. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 9 лютого.*

4. Харків. Південбюро ВЦРПС зобов'язало профспілки організувати підписку на газети на виробництві за рахунок підприємств із розрахунку 1 газета на 50 працівників, до з'ясування питання про відрахування з прибутку підприємств на культурно-освітні потреби робітників. *Коммунист, Харьков, 1922, 8 февраля.*

4. Харків. Колегія Наркомосу заборонила закупівлю за кордоном іноземної літератури без дозволу заснованого при Наркомосі комітету по

закупівлі закордонної літератури. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 9 лютого.*

4. Київ. Комісія по виданню енциклопедичного довідника при УАН завершила роботу по його написанню й приступила до підготовки до видання. *Коммунист, Харьков, 1922, 11 феверля.*

6. Зважаючи на м'які присуди суддів по справах, пов'язаних з виробленням і продажем самогону, а також пияцтвом (короткочасні арешти, незначні штрафи і навіть умовні присуди), Наркомюст наказав губернським органам юстиції стежити за виконанням нарсудами декрету РНК УСРР від 20 серпня 1920 р., що передбачав покарання за виготовлення й збереження спирту, без належного дозволу, ув'язненням до 5 років, а за появу привселюдно у нетверезому вигляді – до одного року в будинку примусових робіт. Губернським органам юстиції також було надано право опротестовувати в касаційному порядку надто м'які присуди із притяганням суддів до карної відповідальності за необ'рунтовану м'якість вироків по цих справах. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 9 лютого.*

10. Миколаїв. Губернська комісія допомоги голодуючим отримала повідомлення Волинської губернської комісії, про те, що Миколаївська губернія, за розпорядженням ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК, прикріплена до Волинської, котра щомісячно мала відправляти у Миколаївську продовольчі пайки для 50 тис. голодуючих. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 феверля.*

10 лютого (п'ятниця).

2. 4. Харків. Південбюро ЦК спілки працівників мистецтв і освіти постановило організувати секцію літературних працівників. *ЦДАВО України, ф. 2717, оп. 1, спр. 3, арк. 5.*

2. 10. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про КСМУ в голодуючих місцевостях. Визнано необхідним перекидання членів КСМУ із голодуючих губерній у врожайні в організованому порядку. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 21 зв.*

3. Харків. РНК УСРР ухвалило постанову комісії по боротьбі з дорожнечею про організацію торговельного синдикату. Синдикат мав організувати універсальні магазини, в яких продаж продуктів здійснювався

б по цінах, дешевших за ринкові. З метою боротьби з дорожнечею РНК заборонила Наркомпроду здійснювати помел борошна високих сортів. *Коммунист, Харьков, 1922, 10 феврала.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову, згідно з якою організаційні витрати, пов'язані з перевезенням і розподілом зерна серед населення, поклалися на споживачів. Без цієї оплати насінн селянам не відпускатися. *Коммунист, Харьков, 1922, 10 феврала.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заготівлю сировини в голодуючих губерніях”. З метою пом'якшення продовольчої кризи у неврожайних губерніях заготівельним органам поставлено за обов'язок організацію обміну сировини на продовольство, за згодою з Наркомпродом. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 6, Ст. 107.*

3. Харків. Створено Всеукраїнське акціонерне товариство торгівлі (ВАКОТ). Мета товариства – проведення торгових операцій в Україні. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – К., 1964. – С. 562.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про садівництво в Україні”. Накреслено заходи розвитку садівництва. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 6, Ст. 109.*

3. Харків. Створено Всеукраїнську кооперативну страхову спілку. *Статистика України. – Харків. 1929. – 148. Кооперація на Україні в 1925/26 році. – Харків. 1926. – С. 51.*

4. Харків. Оголошено, що у театрі „Маяк революції” науковий відділ Всеукркінофотокома влаштував сеанс-лекцію для дітей шкільного віку на тему „Про Швейцарію”. *Коммунист, Харьков, 1922, 10 феврала.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про страхові внески на соціальне страхування від безробіття”. Їх розмір визначено в обсягу 2,5% від заробітної плати. *ЗУ України, 1922, № 6, Ст. 108.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У встановило продовольче забезпечення партійних працівників на селі. Секретаріату ЦК КП(б)У за погодженням з наркомпродом УСРР М. Владимировим доручалося визначити необхідну для них кількість пайків, після чого пропонувалося провести постанову про забезпечення партійних працівників у радянському порядку. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 30.*

8. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про відрядження [дипломатичної – *Авт.*] місії УСРР в Америку. Зважаючи на значну кількість в США та Канаді емігрантів українців з УСРР та Східної Галичини, визнавалося доцільним відправити місію до цих країн з метою організації серед українських та галицьких робітників і селян агітаційної кампанії за надання допомоги голодуючим. Головою місії призначався В. Затонський із залишенням його головою кооперативної ради. Також пропонувалося включити до складу місії професора М. Грушевського. Всю технічну роботу по підготовці місії доручалося провести. А. Іванову”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 30.*

10. Кривий Ріг Катеринославської губернії. Розгорнуло діяльність благодійницьке товариство допомоги єврейським колоніям, що дістало кошти зі США. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 10 лютого.*

11 лютого (субота).

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про меліоративні товариства” з метою залучення до меліоративної справи сільського населення УСРР. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 6, Ст. 111.*

3. Одеса. У приміщенні колишнього кредитного товариства відкрився відділення Держбанку. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 11 лютого.*

4. Одеса. У Вищому сільськогосподарському інституті відбувся перший випуск агрономів. *Известия, Одесса, 1922, 18 феверяля.*

4. Харків. Головний комітет соціального виховання постановив видавати журнал “Соціальне виховання”. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 11 лютого.*

8. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про Центральне бюро по обслуговуванню чужоземців у Харкові при Народному комісаріаті закордонних справ”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 7, Ст. 113.*

10. Запоріжжя. Губвиконком, губком і губкомісія допомоги голодуючим звернулися до Центральної комісії допомоги голодуючим із проханням про надання негайної допомоги населенню губернії. *Голод 1921-1923 рр. в Україні. – К., 1993. – С. 91.*

10. Голова ВЦВК М.І. Калінін і голова ВУЦВК Г. Петровський виїхали на Правобережну Україну. Мета поїздки – активізація роботи по

наданню допомоги голодуючим РСФРР. *Правда, Москва, 1922, 11 лютого.*

12 лютого (неділя).

8. 10. Харків. Прибув голова Міжнародного Червоного Хреста Ф. Нансен, який зустрівся з членами ЦК допомоги голодуючим (ЦК Допгол) при ВУЦВК з метою організації допомоги голодуючим УСРР. *Пролетарий, Харьков, 1922, 12 лютого.*

13 лютого (понеділок).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про акціонерне будівництво. Визнавалося необхідним залучення України до участі в господарських підприємствах загально федеративного масштабу, визначаючи частку Української РСР в кожному конкретному тресті або акціонерному товаристві залежно від її фактичної участі в ньому. Для вирішення цього питання доручалося створити комісію в складі М. Володимирова (голова), В. Ксандрова та Брона. Також пропонувалося підтримати перед ЦК РКП(б) пропозицію Брона про надання українському Зовнішторгу одного мільйона безгрошових та одного мільйона грошових акцій, а також одного місця в правлінні акціонерного товариства „Шкірсировина”. Було ухвалено не заперечувати проти поїздки Брона до Москви для розв’язання питань про участь України в експортній та імпорتنій торгівлі загально-федеративного значення, домагаючись її частки в розмірі від однієї третини до однієї чверті. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 32 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про розбронювання губерній для товарообміну. Зважаючи на те, що розбронювання губерній заважатиме успішному завершенню збору продподатку, пропонувалося звернутися з клопотанням до ЦК РКП(б) про відстрочування розбронювання губерній до 1 березня. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 32 зв.*

3. Харків. З огляду на видання декрету про недоїмки продподатку, політбюро ЦК КП(б)У скасувало постанову від 4 січні 1921 р. про заміну

натурального податку грошовим у голодуючих губерніях. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 32 зв.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відповідальність за невиконання трудгужподатку”. Для осіб, що ухилялися від виконання цієї повинності, було встановлено такі міри покарання: підвищення до подвійного розміру норми виконання податку; арешт на термін не більше 2 тижнів; штраф у розмірі, що мав перевищувати п’ятикратну вартість робіт по ринкових цінах. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 7, Ст. 117.*

4. Київ. Спільне зібрання ВУАН заборонило окремим інституціям академії обирати собі почесних членів, зауваживши, що таке право належало виключно Спільному зібранню, крім того, обирати можна було тільки на почесних членів цілої академії. *Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 481.*

4. Київ. Спільне зібрання ВУАН обрало проф. А. Лободу на дійсного академіка по кафедрі етнографії і фольклору. *Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 481.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про автокефалістівУАПЦ. Наркомюсту доручалося розіслати на місця директиву про те, що при вирішенні спорів між автокефалістами і прихильниками російської православної церкви з питання про надання церковних приміщень, кожний випадок пропонується розглядати окремо, враховуючи конкретне політичне становище. Причому з метою загострення боротьби, що точилася між різними церквами, рекомендувалося “відкинути принцип більшості, надаючи можливість меншості мати свою церкву, не допускаючи анкетного опитування парафіян”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 32.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення родин осіб, які призвані до лав Червоної армії і флоту”. Встановлено соціальне забезпечення для певних категорій населення: членів родин червоноармійців і червонофлотців: неповнолітніх дітей до 16 років, а також братів і сестер – круглих сиріт; непрацездатних або жінок, що мали дітей віком до 8 років; непрацездатних батьків, які потребували утримання. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 7, Ст. 115.*

6. Харків. У навчальному загоні при школі червоних старшин

відбулося пропагандистське інсценування – „суд над непом”. Суд тривав три години. Брало участь 400 червоноармійців, які заслухали 10 свідків – найманих працівників, селян, підприємців. Показання орендаря підприємства (колишнього володаря) були зустрінуті стримано, а колишнього поміщика, який заявив про намір взяти в оренду 200 десятин ріллі, викликали сміх. Після виступу обвинувача й оборонця, 11 присяжних засідателів, обраних з числа червоноармійців, було винесено вирок: „Неп виправдати, оскільки, по-перше, тимчасові поступки, зроблені дрібній і середній буржуазії, ніскільки не применшували ідеалу робітників і селян – соціалізму, по-друге, через те, що велика промисловість, торгівля і політична влада були в руках робітників і селян”. *Коммунист, Харьков, 1922, 18 феврала.*

14 лютого (вівторок).

2. 4. Мукачеве, ЧСР. Відбувся конгрес українських учителів. *Громадський вісник, Львів, 1922, 14 березня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про виплату премій за викриття неправильностей при проїзді пасажирів і перевезенні ними ручних пакунків”. Премії встановлювалися для агентів залізниць і пароплавств, що виявляли безквиткових пасажирів, а також тих, які перевозили ручний вантаж у більшій кількості, ніж встановлено. Розмір премії визначався у обсязі 25% штрафу. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 7, Ст. 120.*

3. 4. Завершила роботу Південно-руська конференція інженерів-металістів. Прибули делегати з усіх губернських міст, крім Києва і Миколаєва. Порядок денний: про діяльність Всеукраїнської асоціації інженерів; організаційні питання; про профспілкове членство і створення інженерно-технічних секцій профспілок; про тарифну роботу. *Коммунист, Харьков 1922, 14феврадя.*

4. Київ. У музичному інституті ім. М. Лисенка створено оперну майстерню на чолі з М. Малько. *Пролетарская правда, Харьков, 1922, 14 феврала.*

4. 7. Помер М. Сумцов – фольклорист, етнограф, літературознавець, академік УАН. *Історія Академії наук України. – К., 1993. – С. 511.*

8. Відень. Австрійський парламент ратифікував російсько – українсько – австрійський попередній торговельний договір від 7 грудня 1921 р. *ЦДАВО України, Ф.р-4сч, оп. 1с, спр. 45, арк. 17; спр. 622, арк. 10.*

15 лютого (середа).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про партизанські загони. Було вирішено, що формування та підготовка партизанських загонів мали проводитися при частинах особливого призначення, але в місцевостях, де були особливі умови. Цю справу за згодою військового командування з В. Затонським дозволялося передати польовому командуванню. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 34 зв.*

1. Ольгопольський повіт Подільської губернії. Ліквідовано всі антирадянські збройні формування селян. Останній збройний загін Солтиса перейшов на бік радянської влади і здав зброю. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

2. 10. Бахмут Донецької губернії. Повітова комісія допомоги голодуючим взяла на утримання 7 дитячих будинків, де виховувалася тисяча дітей. Шахтарі відраховували для їх забезпечення 10% заробітної плати. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

2. 10. Маріупольській повіт Донецької губернії. Організовано дитячий будинок ім. В. Короленка. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

2. 10. Катеринослав. Робітники третього лісопильного заводу постановили у тиждень допомоги голодній дитині надурочно працювати сім годин, а зароблені за цей час кошти передати у фонд допомоги голодуючим дітям. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про дрібну й кустарну промисловість”. Припинено націоналізацію промислових підприємств з кількістю найманих працівників до 20 осіб, якщо ці підприємства не використовувалися державними органами. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 7, Ст. 123.*

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Акціонерного товариства торгівлі за участю представників Української ради народного господарства, Наркомпроду УСРР, Всеукраїнської контори держбанку, уповноваженого наркомзовнішторгу РСФРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

3. 10. Харків. Щоб не гальмувати перевезення збіжжя і продовольства у неврожайні місцевості, зважаючи на складний стан транспорту, Українська економічна рада вирішила припинити перевезення голодуючих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

4. Харків. Військово-редакційна рада України і Криму постановила організувати військову кафедру при Харківському університеті. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

4. Лубни Полтавської губернії. Організовано книгозбірню, архів і музей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

8. 10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про роботу іноземних організацій допомоги голодуючим”. Загальний нагляд за виконанням договорів уряду республіки з іноземними організаціями покладено на ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК. Для допомоги цим організаціям та здійснення їх зв’язку з державними і громадськими організаціями УСРР ухвалено організацію уповноважених представництв УСРР при іноземних організаціях допомоги голодуючим в УСРР. *ЗУ України, 1922, № 8, Ст. 122.*

10. Перші 250 тис. пудів зерна, заготовленого Вукоопспількою за угодою з Наркомпродом УСРР, було передано ЦК допомоги голодуючим для відправки у неврожайні губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

10. Ново-Московський повіт Катеринославської губернії. Голодувало 89 тис. осіб у 22 волостях, з них 15 тис. – дітей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

16 лютого (четвер).

1. Сімферополь. Опубліковано постанову РНК і ЦИК Кримської АССР про татаризацію державного апарату. Татарську мову визнано державною. При кримському РНК створено колегію перекладачів для перекладання на татарську мову урядових постанов, а на місцях – посади перекладачів для татаризації діловодства. Урядові постанови, а також вивіски й плакати в обов’язковому порядку мали містити переклад на татарську мову. Посадовим особам ставилося за обов’язок приймати

заяви від громадян татарською мовою. *Коммунист, Харків, 1922, 1 марта.*

3. Юзівський район Донецької губернії. На Рутченківській копальні пущено коксову батарею, що мала 35 печей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

3. Миколаїв. Відбувся перший випуск слухачів профшколи на заводі „Тремсуд”. Підготовлено 15 кваліфікованих робітників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 лютого.*

3. Ушицький і Ямпольський повіти Подільської губернії. Селяни виконали продподаток. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 лютого.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про реорганізацію Вищої партійної школи (ВПШ). Вирішено реорганізувати ВПШ в Комуністичний університет ім. Артема. План реорганізації доручалося в двох недільний термін розробити Агітпропу ЦК КП(б)У. Початок навчального року пропонувалося розпочати 1 травня, а кількість слухачів визначити в 400 осіб на триметр. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 24.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У затвердило положення про Державне видавництво. Наркомосу та Наркомвнусправ УСРР доручалося погодити питання про порядок підпорядкування діяльності видавництва відділу управління у справах друку, а також провести положення про реорганізацію в радянському порядку. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 24.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про видавничий план Агітпропу ЦК КП(б)У та Всевидаву. Агітпропу було запропоновано надіслати всім членам ЦК свій план на три місяці не пізніше 20 лютого, а Наркомосу УСРР та Всевидаву п'ять екземплярів видавничого плану на 1922 р. із вказівкою черговості видань на кожні три місяці. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 24.*

4. Київ. Вийшов журнал „Семафор і майбутнє” – орган групи письменників панфутуристів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 лютого.*

4. Кременчук. Організовано Кубано-Чорноморське бюро Іспарту. *Пролетарская революция, 1922, № 8, С. 239-240.*

5. Широківська волость Криворізького повіту Катеринославської губернії. Церковні ради прийняли рішення про передання церковних цінностей для закупівля хліба і звернулися із закликом до віруючих жертвувати на користь голодуючих особисті золоті і срібні речі. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 февреля.*

10. Катеринославська губернія. Відбувся губернський з'їзд КНС. З'ясовано, що у Нікопольському повіті голодувало 66 тис. 324 дорослих і 30 тис. 700 дітей, у Катеринославському – 62 тис. 047 дорослих і 22 тис. 935 дітей, у Верхньодніпровському – 124 тис. 636 дорослих і 16 тис. 545 дітей, у Криворізькому – 150 тис. 589 дорослих і 15 тис. дітей, у Павлоградському – 85 тис. дорослих і 30 тис. дітей. Чисельність голодуючого дитячого населення в губернії становила 30% від загальної кількості дітей. Продовольчу допомогу отримувало 20% голодуючих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 лютого.*

3. 8. Варшава, Польща. Міністр промисловості і торгівлі Страсбургер наклав заборону на вивіз ячменю до УСРР, оскільки великі земельні магнати, які мали монопольне право на продаж зерна за кордон, вимагали від торгового представництва УСРР сплати більшої ціни, ніж та, за якою зерно було ними закуплене у кооперативів і приватних фірм. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 февреля.*

10. Маріуполь Донецької губернії. До губвиконкому доставлено декілька дитячих голів з різних повітів. Тулуби дітей з'їдено. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 февреля.*

10. Китай-Городська і Царичанська волості Кобеляцького повіту. Заєєстровано збільшення смертей від голоду. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 лютого.*

17 лютого (п'ятниця).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про припинення евакуації переселенців з голодуючих губернії”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 7, Ст. 126.*

3. 8. З Москви до Одеси у розпорядження управління порту прибули німецькі робітники. Їх було призначено відповідно до фаху на різні посади в порту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17 лютого.*

8. Варшава. Повноважний представник УСРР у Польщі О. Шумський передав польському міністру закордонних справ ноту РНК УСРР з питання про табори інтернованих українських петлюрівських вояків у Польщі – Каліше, Стрілково та Щипіорно з вимогою дотримання п. 5 Ризького мирного договору про ліквідацію цих таборів і передання справи інтернованих українських вояків на розгляд мішаної українсько-польської репатріаційної комісії у Варшаві. У ноті повідомлялося про факти військової організації і підготовки інтернованих для інтервенції вояків до інтервенції в УСРР. Одночасно польському міністру закордонних справ було вручено меморандум уряду УСРР про незаконність діяльності в таборах інтернованих на території Польщі військових організацій і закладів УНР, що також суперечило п. 5 Ризького мирного договору. *Коммунист, Харьков, 1922, 26 февреля.*

10. Катеринослав. Губернська рада захисту дітей оголосила про закриття їдальні для 3 тис. 568 голодуючих дітей, оскільки по нарядах Наркомпроду за січень і лютий до губернії прибуло 5 вагонів продовольства замість 100. У січні на державному продовольчому забезпеченні було 7% голодуючих, а в лютому – ще менше. *Коммунист, Харьков, 1922, 17 февреля.*

18 лютого (субота).

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про реєстр видатків, що задовольняються з місцевих коштів”. Переведено на місцевий бюджет загально-адміністративні заклади, підприємства комунального господарства, заклади народної освіти та охорони здоров’я. *ЗУ України, 1922, № 36, Ст. 2.*

4. Львів, Польща. Гурток українських мистецтв оголосив про виставку картин, скульптури й архітектурних проєктів. Створено ініціативний комітет проведення виставки у складі професора П. Холодного, архітектора С. Тимошенка, графіка і архітектора В. Січинського, письменника і мистецтвознавця М. Голубця. *Громадський вісник, Львів, 1922, 18 лютого.*

4. Харків. Театр Державна опера порушив заборону Головополітосвіти на постановку оперет. З метою збільшення касового збору на

сцені театру поставлено оперети „Студент-жебрак” і „Циганський барон” І. Штрпуса. *Коммунист, Харьков, 1922, 18 февряля.*

6. 8. Повідомлялося про налагодження оргового зв'язку між УСРР та Італією згідно із економічним договором, укладеним між УСРР і РСФРР, з однієї сторони, і Італією – з іншої. *Известия, Одесса, 1922, 18 февряля.*

19 лютого (неділя).

1. Катеринослав. Губернський з'їзд профспілки робітників поліграфічної промисловості, що раніше підтримував меншовиків, прийняв резолюцію про визнання ідейного й організаційного керівництва КП(б)У. *Известия, Одесса, 1922, 22 февряля.*

1. Ужгород. ЧСР. Відбувся конгрес комуністів Підкарпатської України. Прибуло 122 делегати. *Громадський вісник, Львів, 1922, 14 березня.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову про розформування Донецької трудової армії (Донтрударм – рос. аббревіатура), створеної 3 грудня 1920 р. для відбудови Донбасу. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – К., 1964. – С. 566.*

2.3. Житомир Волинської губернії. Профспілка Всемедикосанпраця, що виступала проти здавання аптек в оренду приватникам, заснувала аптечний комбінат за участю низки губернських органів – зовнішньої торгівлі, охорони здоров'я, комунального господарства й ради народного господарства. *Коммунист, Харьков, 1922, 1 марта.*

6. Харків. Розпочало роботу Всеукраїнське управління страхування під головуванням Б. Духовного. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 февряля.*

20 лютого (понеділок).

3. За другу лютневу десятиденку вивіз вантажів з УСРР збільшився майже удвічі, головним чином за рахунок наркомпродівських вантажів (з 576 вагонів до 895). Перевезення приватних вантажів зросло незначно (з 165 до 180 вагонів). Збільшення припадає на насінневі вантажі (з 53 вагонів до 230), в той час як продовольчі дещо скоротилися. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 марта.*

20-24 лютого (понеділок – п'ятниця).

3. Харків. Відбувся II Всеукраїнський з'їзд КНС. Порядок денний: про участь комнезамів у радянському будівництві; про соціальне виховання дітей; про спеціальну й технологічну освіту; про позашкільну освіту; про освіту жінок селянок; про колективні господарства. *Комітет незamoжних селян України: Зб. док і мат.* – К., 1968. – С. 243-254.

3. Юзівка Донецької губернії. На металургійному заводі пущено другий стан по виробництву дахового заліза. *ДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 34, арк. 200 зв.*

21 лютого (вівторок).

1. Відень, Австрія. Відкрився Український національний конгрес. Прибуло 70 делегатів. Обрано керівні органи. *Громадський вісник, Львів, 1922, 1 березня.*

1. 2. Вашингтон, США. Українська громада організувала антипольську демонстрацію перед посольством Польщі з плакатами “Америко, рятуй український народ!”. *Громадський вісник, Львів, 1922, 21 лютого.*

1. 8. Берлін, Німеччина. Прибув уповноважений радянської місії у Німеччині П. Дятлов для переговорів з представниками культурних кіл української еміграції, зокрема, з редактором “Українського слова” Д. Дорошенком, стосовно їх рееміграції до УСРР задля культурно-освітньої роботи. *Громадський вісник, Львів, 1922, 18 лютого.*

1. 3. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У ухвалило проект циркуляра про порядок прикріплення комуністів до приватних підприємств. Визнано, що ця робота мала проводитися партійними комітетами через фракції профспілок. Організаційно-інструкторському відділу доручалося розробити постанову про комосередки на приватних підприємствах. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 25.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про Українську центральну товарну біржу, засновану Радою народного господарства і Всеукраїнською кооперативною спілкою”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 8, Ст. 132.*

3. Суми Харківської губернії. Пущено крохмально-паточний завод Вукоопспілки (Всеукраїнської спілки споживчих кооперативних

організацій). *Коммунист, Харьков, 1922, 21 февреля.*

3. 4. Харків. На заводі ВЕК відкрито школу фабрично-заводського учнівства для підготовки 120-130 електромеханіків. Строк навчання 4 роки. До навчальної програми закладів наркомосу внесено курс політграмоти. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 февреля.*

4. Харків. У школі художнього слова “Трибуна мистецтв” В.С. Рожин прочитав лекцію „Поет В. Брюсов”. Після лекції відбувся диспут. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 февреля.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи по покращанню постачання закладів Наркомсоцзабезу”. Цим закладам, оскільки вони не забезпечувалися Наркомпродом та іншими постачальними організаціями, по-перше, дозволялося заготовляти на вільному ринку продовольство, промислові товари широкого споживання, а також сировину і засоби виробництва, оскільки їм дозволялося організувати самостійні промислові виробництва і сільські господарства. На ці заклади і господарства поширювалися пільги, надані кустарній і дрібній промисловості. Крім того, вони звільнялися від оподаткування та забезпечувалися позиками. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 8, Ст. 136.*

22 лютого (середа).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про полюбовний суд”. Такі суди організувалися для вирішення конфліктів між приватними особами, товариствами, колективами та організаціями, за виключенням трудових конфліктів, що підлягали вирішенню на підставі законів про працю та справ про недійсність шлюбів, про походження та кривність, а також суперечок з урядовими установами та підприємствами. Такі суди утворювалися у складі одного або кількох “полюбовних судів” після взаємної згоди сторін. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 143.*

1. 8. Москва При ВЦВК відбулася нарада представників радянських республік, які підписали угоду про передання радянській делегації повноважень щодо захисту їх інтересів на загальноєвропейській конференції. Від України угоду підписав повноважний представник УСРР при уряді РСФРР М. Полоз. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 лютого.*

23 лютого (четвер).

1. Харків. На Кінській площі відбувся військовий парад, присвячений четвертій річниці РСЧА. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 февраль.*

4. Харків. Колегія Наркомзему запропонувала губернським земвідділам вжити заходи по розвитку радгоспів і земельних діляниць, приписаних до державних підприємств, закладів і організацій. Також вирішено звернутися із клопотанням до відповідних інстанцій про надання довгострокового кредитування приписним господарствам. Для керівництва їх роботою вирішено створити спеціальне управління при Наркомземі. *Коммунист, Харьков, 1922, 23 февраль.*

10. Херсонський повіт Миколаївської губернії. Зареєстровано випадки смертей від голоду безробітних і службовців. За останній тиждень померло від голоду 30 безробітних чинбарів. За січень від дистрофії вмерло 50 безробітних транспортників, 10 металістів, 30 комунальних працівників. Щоденно вмирало не менше 3 безробітних транспортників. Така ж ситуація й у інших спілках. Зростало безробіття. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 лютого.*

24 лютого (п'ятниця).

3. Харків. Президія комітету Всеукраїнської центральної торговельної біржі приступила до встановлення через Вукоопспілку (Українську спілку споживчих кооперативних організацій) ділових стосунків зі закладами й організаціями Одеси та Києва з питань про заснування в цих містах торговельних бірж. До складу комітетів бірж мали входити по три представники ВУКС і економічних рад, й 10 представників від різних закладів. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 февраль.*

3. Харків. Президія комітету Всеукраїнської центральної торговельної біржі застосувала заходи щодо оживлення роботи біржових зборів. Маклерам було поставлено за обов'язок відвідувати підприємства і трести для з'ясування попиту й пропонування. Вирішено збирати преїскуранти всіх підприємств, закладів і трестів для видання бюлетенів біржі, на перший час обмежуючись інформацією про ціни 2-3 рази на тиждень. Крім того, визнано необхідним організувати

мережу кореспондентів біржі на місцях. Поставлено за мету, щоб усі угоди уклалися на біржі. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 февраля.*

6. Харків. У зв'язку із розслідуванням причин напливу безробітних у Донбас, президія ВУЦВК доручила Центральному правлінню кам'яно-вугільної промисловості (ЦПКП) і Південному металургійному тресту (Південсталі) забезпечити сиріт робітників, які загинули внаслідок неорганізованого вербування і доставки робітничої сили до Донбасу. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 февраля.*

4. Харків. У Державній українській драмі ім. М. Заньковецької відбулася прем'єра вистави за твором І. Карпенко-Карого "Сава Чалий" (режисер – П. Саксаганський). *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка). // Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник, 1964. – К., 1966, Вип. 1. – С. 274.*

8. Варшава, Польща. У відповідь на ноту радянського уряду від 16 лютого щодо інтернованих у польських таборах українських петлюрівських вояків, уряд Польщі не дав конкретної відповіді на факти, зазначені в радянській ноті, посилаючись на інструкцію від 1 грудня 1921 р. по заборону агітації серед інтернованих. Одночасно польський уряд заявив, що він готовий розпочати повернення українських громадян, які боролися проти радянської влади на батьківщину, відповідно амністії, дарованої ВУЦВК, проте в цьому процесі зустрічаються перепони, що не залежали від волі польського уряду. *Коммунист, Харьков, 1922, 9 марта.*

10. Юзівський повіт Донецької губернії. Відбувся страйк шахтарів Новоросійського куща шахти № 7, спричинений невидачею продовольчого пайка. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 231.*

25 лютого (субота).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило проект постанови Української економічної ради про обов'язковий засів полів, додавши вказівку, що право на землю, яка була зданою в оренду, мало зберігатися за особою, що здала її в оренду. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 39 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про підняття комунального господарства. В принципі було ухвалено пропозицію про необхідність поліпшення народної освіти, благоустрою, охорони здоров'я та соціального забезпечення за рахунок місцевих ресурсів шляхом обкладання населення подушним податком у містах та поземельним – на селі. Відповідно Українській економічній раді пропонувалося розробити заходи розв'язання цих проблем, звернувши увагу на форму зв'язку губернських та повітових центрів із волостями й на забезпечення політичного контролю та керівництва їх діяльністю. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 39 зв.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову про розподіл державного насінневого фонду. 60% цього фонду видавалося селянам у позику, а решта продавалася по ціні 2 крб. за пуд із переведенням на ціни, встановлені для наступних місяців. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

3. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову про заходи щодо збільшення насінневих площ. Губвиконкомам доручалося сповістити селян, що у поточному році сільськогосподарський податок мав стягатися зі всієї площі ниви і сінокосу. Наркомзему рекомендувалося надати максимальну агрономічну допомогу селянам. Селянам, які не мали змоги повністю обробити рілля, було запропоновано здавати її в короткотермінову оренду, реєструючи позичкові угоди у волосних виконкомах і земвідділах. *ЗУ України, 1922, № 8, Ст. 140.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У визнало доцільним видання журналу гумористичного змісту при Головополітосвіті, але за умовою попереднього розгляду готового до друку матеріалу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 28.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про поліпшення побуту комуністів у голодуючих губерніях. Комісії в складі Д. Лебеда, А. Іванова та Лобачьова доручалося розробити конкретні заходи щодо розв'язання цього питання. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 39.*

26 лютого (неділя).

3. Харків. Президія ВУЦВК затвердила постанову Харківського губвиконкому про бронювання Лубенського і Сумського повітів для продовольчих заготівель робітничих кооперативів. *Коммунист, Харьков, 1922, 25 февреля.*

3. 8. Одеса. Прибуло два пароплави, що доставили для неврожайних губерній 1 млн. пудів (17 тис. т) засівного зерна кукурудзи, закупленого у США. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

4. Харків. У школі літературного слова “Трибуна мистецтв” відбувся літературний вечір творчості сучасних українських поетів і письменників за участю Волосевича, В. Сосюри, С. Жилка, М. Майського, З. Невського, В. Поліщука, М. Хвильового та ін. *Коммунист, Харьков, 1922, 25 февреля.*

6. Харків. На аеродромі відбувся військовий парад, присвячений 4-й річниці РСЧА і встановленню шефства Наркомзаксправ і Управління уповноваженого наркомзовнішторгу на Україні над Червоним повітряним флотом. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 февреля.*

7. Харків. Президія ВУЦВК призначила на посаду наркомзема УСРР М. Владимиrowa, який раніше обіймав посаду наркомпроду УСРР. *Селянська правда, Харків. 1922, 26 лютого.*

8. 10. Одеса. З Нью-Йорка на адресу АРА прибув американський пароплав “Червона зірка”, навантажений 5 тис. пудів збіжжя для голодуючих. У порту вже розвантажувалося три американських пароплави і очікували прибуття ще трьох. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 26 лютого.*

27 лютого (понеділок).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про обмеження прав по судових вироках”. Строк позбавлення активного і пасивного виборчого права по судових вироках обмежено 5 роками. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 146.*

1. Стамбул, Туреччина. Утворено “Комітет визволення України”, що оголосив скликання конгресу українських партій для об’єднання

сил у боротьбі за незалежну Україну. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 4 березня.*

1. Львів, Польща. Утворено монархічну організацію “Український союз хліборобів-державників” на чолі з О. Скорописом-Йолтуховським. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 4 березня.*

3. Створено Державний електротехнічний трест Центрального району (Електротрест, ЕТЦР). Трест безпосередньо підпорядковувався Вищій раді народного господарства СРСР, але перебував під контролем Української ради народного господарства. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – К., 1964. – С. 561.*

3. 6. Одеса. Через брак палива скорочено залізничний рух. Відмінено поїзд Одеса - Москва. Щоденний поїзд Одеса – Київ став відправлятися двічі на тиждень, а поїзд Одеса – Харків замість трьох разів – двічі на тиждень. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

4. Харків. РНК УСРР затвердила “Положення про центральну науково-освітню книгозбірню”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 144.*

28 лютого (вівторок).

1. 8. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв резолюцію “Про форми й методи встановлення зв’язків з українським закордонним комуністичним рухом”. Згідно з цією резолюцією до кожної дипломатичної місії УСРР за кордоном вводився працівник в обов’язки якого входило встановлення зв’язків із закордонними комуністичними групами, їх регулярне забезпечення літературою, фінансування й т. ін. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1035, арк. 148.*

1. 2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про підготовку до Всеросійського з’їзду профспілок. Було ухвалено звернутися до губкомів КП(б)У з пропозицією вжити конкретні заходи для посилення профспілок „міцними, витриманими партійцями”, звернути увагу на підготовчу роботу по скликанню губернських та Всеросійських з’їздів, поставитися уважно до обрання делегатів на з’їзд. Пропонувалося запитати губкоми щодо виконання директиви ЦК про

необхідність перегляду складу профорганів та укомплектування їх старими партійцями. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 29 зв.*

3. Харків. У зв'язку з загрозою припинення залізничного руху через посилення паливної кризи, ЦК КП(б)У оголосив в Україні паливний місячник, який мав активізувати заготівлю й підвіз дров до залізниць шляхом посилення контролю за лісозаготівельними роботами та виконанням селянами гужового податку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

3. 8. Уповноважений Наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР завершив закупівлю 2,4 млн. пудів насіння за кордоном: 1 млн. у США, а решту – в Європі (Чехословаччині, Румунії та Болгарії). *Коммунист, Харьков, 1922, 28 февряля.*

3. 10. Харків. З метою поліпшення становища у неврожайних губерніях РНК УСРР затвердила постанову РНК РСФРР про те, що поряд із закупівлею сировини у населення цих губерній державним органам дозволялося обмінювати його на продовольство. Продовольчі вантажі, призначені для товарообміну, спрямовувались у неврожайні губернії в порядку позачерговості й не підлягали реквізиціям та конфіскаціям. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 февряля.*

4. Харків. У майстерні художнього слова відбулася лекція В. Рожичина „Поет Ф. Соллогуб”. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 февряля.*

5. США. Митрополит УАПЦ А. Шептицький висвятив у сан митрополита Америки єпископа Й. Жука, настоятеля церкви св. Варвари у Відні. *Громадський вісник, Львів, 1922, 18 лютого.*

5. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У дало директиву ВУЦВК затвердити декрет ВЦВК, а по партійній лінії надіслати шифровану телеграму на місця про організацію широкої агітаційної кампанії за вилучення та використання церковних цінностей для голодуючих відповідно до прийнятого з'їздом комнезамів рішення. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 29 зв.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про протихолерні щеплення”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 153.*

6. 8. Харків. Наркомзаксправ УСРР вніс на розгляд Малої РНК УСРР проект постанови про позбавлення громадянства осіб, які перебували за кордоном. До категорії таких осіб віднесено тих, хто більше 5 років

мешкав за кордоном, не маючи закордонних паспортів або посвідчень, виданих закордонними радянськими представництвами і діючих до 1 червня 1922 р.; осіб, які виїхали з України без дозволу органів УСРР; осіб, які з доброї волі служили в арміях, що воювали проти радянської влади або брали участь в організаціях, які ставили за мету боротьбу з нею; осіб, які мали право оптації українського громадянства, але не скористалися ним, поки не скінчився його строк. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 лютого.*

8. Ангора (Анкара), Туреччина. Засновано консульське представництво УСРР, що стало першим радянським представництвом в Ангорі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 лютого.*

Кінець лютого.

10. Таганрозький повіт Донецької губернії. Відбувся страйк на Російсько-Балтійському заводі, спричинений тяжким матеріальним становищем робітників. Не працював інструментальний цех. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 231.*

Березень

2. 6. Прага, ЧСР. Засновано Український жіночий союз для допомоги інвалідам в Йозифові. Голова – О. Левицька. *Громадський вісник, Львів, 1922, 29 квітня.*

2. 10. Чернігівська губернія. До квітня незаможники губернії зібрали у фонд допомоги голодуючим 250 тис. пудів продовольства, з них більше половини – відрахування з фондів КНС. *Социалистическое строительство на Черниговщине, 1921-1941: Сб. документов и материалов. – К., 1983. – С. 30.*

3. 4. Харків. Наркомзаксправ УСРР налагодив видавництво своїх друкованих органів – „Щоденного бюлетеня» і «Вісника НКЗС». *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

4. Київ. На базі трупи “Молодого театру” і “Кійдрамте” створено драматичний колектив під керівництвом Леся Курбаса “Мистецьке об’єднання “Березіль” (МОБ). *История советского драматического театра. – М., 1961. – Т. 2. – С. 179.*

4. Сімферополь. У Кримському державному університеті створено східний факультет. *Новый восток*, 1923, №3, С. 580, 591.

4. Київ. При Київському Цукротресті засновано роз'їзний український театр "Каменяри". *Київ: Енциклопед. справочник.* – К., 1982. – С. 217.

1 березня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову "Про відповідальність за злочини проти справи надання допомоги голодуючим". Державні службовці і керівники та члени громадських організацій, винні у невчасному або недбайливому виконанні обов'язків, пов'язаних із наданням допомоги голодуючим, як і приватні особи, які без поважних причин не виконували договорів, укладених із державними органами щодо надання допомоги голодуючим, каралися п'ятирічним ув'язненням. Інші приватні особи позбавлялися майна, а члени комісій допомоги голодуючим, які без поважних причин пропускали їх засідання – права займати посади у державних і громадських організаціях. *ЗУ України*, 1922, № 9, Ст. 156.

1. Литичів Подільської губернії. До губвиконкому з'явився з повинною і здав зброю отаман Вялковський разом зі своїм загonom у кількості 11 вояків. *Коммунист, Харьков*, 1922, 4 марта.

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову, за якою охорона залізничних продовольчих вантажів тимчасово, до сформування залізницями штатів сторожів станційної охорони, покладалася на ВУЧК. На маршрути призначалися коменданти, у розпорядження яких надавалися військові команди. *Коммунист, Харьков*, 1922, 1 марта.

3. 8. Москва. Колегія управління Наркомзаксправ РСФРР постановила організувати загально-федеративне акціонерне товариство зовнішньої торгівлі. Основними пайщиками мали стати Наркомзаксправ, Наркомзовнішторг та Укрзовнішторг. *Вісті ВУЦВК, Харків*, 1922, 1 березня.

3. 8. Москва. Колегія управління Наркомзаксправ РСФРР постановила створити банк зовнішньої торгівлі зі структурою аналогічною

Держбанку, але з наданням всеукраїнській конторі більших прав для проведення самостійних операцій за кордоном. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

3. 8. 10. Порти Одеса, Феодосія, Миколаїв. З Румунії почала прибувати кукурудза для неврожайних місцевостей УСРР. Імпорт румунської кукурудзи визначався в розмірі 2 млн. пудів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

4. Варшава, Польща. За рішенням Варшавського окружного суду закрито газету „Українська трибуна”. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 марта.*

4. 8. Харків. Наркомзаксправ УСРР за клопотанням Наркомосу УСРР дозволив в'їзд в УСРР представникам Інтернаціонального акціонерного товариства фільм (ІФА), що запропонувало організувати в Україні свою агентуру для постачання науково-популярних і навчальних фільмів з господарської тематики виробництва ІФА. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 березня.*

10. Харків. Політбюро ЦК КП(б) розглянуло протест ЦК Допомоги голодуючим проти припинення перевезення вантажів для голодуючих губерній на час посиленних перевезень насінневого матеріалу (з 1 по 15 березня) згідно з постановою Української економічної ради. Зважаючи на стан транспорту, було ухвалено погодитися з цією постановою. Одночасно Українській економічній раді доручалося розробити заходи, що забезпечували поновлення транспортування вантажів ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК до голодуючих місцевостей з 15 березня, встановивши для них певний процент загальних перевезень. Згідно з прийнятими рішеннями, секретаріату ЦК КП(б)У доручалося секретно повідомити губкоми про тимчасове припинення перевезення вантажів ЦК Допголу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 42 зв.*

10. Мелітопольський повіт Запорізької губернії. Зареєстровано випадки захворювання худоби на сибірську виразку. *Коммунист, Харьков, 1922, 4 марта.*

1 березня (середа).

2. 3. Харків. Відкрилася нарада волосних організаторів на селі. Прибуло 216 делегаток з 11 губернії. Порядок денний: звіт про роботу волосних організаторів за два роки; про політику комуністичної партії на селі; про охорону материнства і дитинства; Міжнародне свято 8 березня; про роботу ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК. *Коммунист, Харьков, 1922, 2, 3 марта.*

1-7 березня (середа – вівторок).

1. Харків. Відбулася нарада командного і комісарського складу військ України і Криму з питань вивчення досвіду імперіалістичної і громадянської воєн й будівництва збройних сил. Порядок денний: про зовнішнє і внутрішнє становище радянської Росії; військові сили Польщі і Румуні. *Материалы совещания командного и комиссарского состава войск Украины и Крыма, а также флота Черного и Азовского морей. – Харьков, 1922. – С. 1.*

2 березня (четвер).

6. Повідомлялося, що з Донбасу відправлено 10 тис. дітей робітників на оздоровлення в санаторії та інші дитячі заклади півдня РСФРР. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 2 березня.*

3 березня (п'ятниця).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло клопотання Центрального робітничого кооперативного комітету (Церобкоопу) про повернення йому хліба, заготовленого через губернські кооперативні спілки в порядку товарообміну та реквізованого Наркомпродом через невиконання Вукоопспілкою (ВУКСом) угоди, укладеної нею з Наркомпродом. Зважаючи на факт невиконання угоди між Вукоопспілкою та Наркомпродом, з одного боку та робітничими організаціями та губернським кооперативними спілками, – з іншого, визначалося, що недобір хліба мав бути розподілений пропорційно товарному покриттю, недоданому кооперацією Наркомпроду та Церобкоопу, з тим, щоб робітничі організації

отримали не менше 50% хліба, заготованого ВУКСом і губспіками. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 43 зв.

4. Харків. Південбюро профспілки працівників мистецтв і освіти постановило з метою активізації участі членів профспілки у ліквідації неписьменності делегувати представників губвідділів у місцеві комісії по ліквідації неписьменності; мобілізувати всіх безробітних працівників освіти на 6 годин, а тих, що працювали – на 2 години щоденно для викладання у спеціальних школах ліквідації неписьменності. ЦДАВО України, ф. 2717, оп. 1, спр. 3, арк. 9.

4. Харків. Південбюро профспілки працівників мистецтв і освіти постановило організувати у Харкові Центральний будинок освіти. ЦДАВО України, ф. 2717, оп. 1, спр. 3, арк. 9.

6. Одеса. Через припинення підвозу палива припинилося електро- і водопостачання та рух поїздів. Внаслідок використання “буржуйок” посилилися пожежі в місті. Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 березня.

10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу Американської адміністрації допомоги (АРА). Було запропоновано зосередити роботу АРА на Запоріжжі. РНК та Українській економічній раді доручалося порушити перед Москвою клопотання про асигнування коштів на утримання організацій допомоги голодуючим (АРА, Комітет Нансена та інші). Визнавалося можливим відпустити з 20 млрд. крб., асигнованих ЦК допомоги голодуючим при ВЦВК для України, один млрд. крб. на обладнання будинку для голодуючих. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 44.

4 березня (субота).

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про сплату позики УСРР на придбання за кордоном насінневого матеріалу”. Наркомзему УСРР поставлено за обов’язок весь насінневий матеріал, закуплений за кордоном, продавати селянам, переважно за золоті карбованці. ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 162.

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про продаж за готівку грошовими знаками насінневого матеріалу”. Вирішено

40% насіння із державного фонду продавати селянам; а решту – 60% видавати у формі натуральної насінневої позики. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 164.*

4. 6. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про забезпечення Всеукраїнського бюро пролеткультів. Зважаючи на те, що бюро було офіційним органом Головполітосвіти, їй пропонувалося задовольнити продовольчі та інші матеріальні потреби Пролеткульту. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 16 зв.*

7. Помер І. Кивелюк – суддя, громадський та політичний діяч, заступник голови Української національної ради. *Громадський вісник, Львів, 1922, 4 березня.*

5 березня (неділя).

3. Харків. У Петінському районну суді відбувся показовий „червоний суд над 24 непманівськими купцями”, звинуваченими у найманні робочої сили поза біржами праці та експлуатації найманих працівників – встановленні 10 годинного робочого дня. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 марта.*

6. Відень. Українська громада з ініціативи робітничого товариства Єдність та Соціалістичної громади ім. М. Драгоманова організувала святкування дня народження Т. Шевченка. Влаштовано театральну виставу, касовий збір від якої передано у фонд допомоги голодуючим радянської України та на організацію літньої української робітничої школи у Відні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 березня.*

5-7 березня (неділя – вівторок).

3. 4. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада по кооперативній освіті за участю представників кооперативних організацій і Головпрофосу. Порядок денний: про короткотермінові курси; про заснування кооперативних інститутів при Інститутах народного господарства у Харкові та Києві; про методологічну базу, програму і навчальні плани закладів кооперативної освіти; про педагогічний персонал цих закладів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 квітня.*

6 березня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про агітацію та пропаганду в портових містах. Визнавалася неприпустимою підпільна агітація та пропаганда серед команд іноземних комерційних суден, що прибували в українські порти, зважаючи на можливість виникнення на цьому ґрунті міжнародних ускладнень. У зв'язку з цим місцевим владам рекомендувалося створювати товариську атмосферу навколо судових команд, влаштовуючи для них урочисті зустрічі та запрошуючи їх членів на урочисті засідання місцевих радянських та професійних організацій. План відповідних заходів доручалося накреслити Агітпропу ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 45.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про тарифні ставки для відповідальних працівників. Було ухвалено не заперечувати проти зрівнювання ставок господарників-комуністів з безпартійними, у кожному окремому випадку зважаючи не на посади, які вони займали, а на ділові характеристики. Одночасно секретаріату доручалося розробити план прогресивного обкладання комуністів спеціальними відрахуваннями з прибутків на користь партії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 46.*

3. 8. Одеса. На пароплаві „Македонія” прибув агент італійського пароплавства для переговорів з Зовнішторгом про поновлення регулярних рейсів між Італією і радянськими чорноморськими портами. *Коммунист, Харьков, 1922, 9 марта.*

4. Київ. Спільне зібрання ВУАН обрало на посаду Неодмінного секретаря ВУАН академіка А. Кримського, а на посаду товариша президента ВУАН – академіка В. Липського. *Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 4 83.*

10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло пропозицію санітарно-гігієнічного відділу Ліги Націй уряду УСРР про вступ з ним у зносини з питання про боротьбу з холерою. Цю пропозицію було відхилено, але не заперечувалося проти неофіційних зносин Наркомздоров'я УСРР з санітарним відділом Ліги Націй через Червоний Хрест. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 48.*

7 березня (вівторок).

1. 4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У доручило Агітпропу на основі постанови ЦК РКП(б) надіслати директиву на місця щодо роботи пролеткультів та організації Всеукраїнського організаційного бюро пролеткультів за підписом секретаря ЦК КП(б)У. ЦДАГО України, ф1, оп. 7, спр. 17, арк. 33.

2. 3. Тернопіль, Польща. Засновано українську кравецьку кооперативну спілку “Жіноча громада”. *Громадський вісник, Львів, 1922, 7 березня.*

3. Харків. Колегія Наркомпроду постановила припинити прийняття сільськогосподарського реманенту від селян в обмін на зерно. Реманент, що надійшов, розподілено між волосними прокатним пунктами, щоб у майбутньому колишні власники мали можливість викупити цей реманент. *Коммунист, Харьков, 1922, 7 марта.*

3. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову „Про зміну порядку реалізації насінневого матеріалу” із державного насінневого фонду. У зв’язку із неспроможністю селянства купувати насіння, було вирішено 40% державного насінневого фонду та весь закордонний ячмінь, що призначалися виключно для продажу за золоті карбованці й радянські грошові знаки, також надавати селянам у порядку натуральної позики, що підлягала обов’язковому поверненню не пізніше 1 жовтня 1922 р. Ціна на продаж насінневого зерна, до отримання губернськими земвідділами грошових знаків 1922 р. і золотих карбованців, мала встановлюватися за середніми ринковими цінами зі скидкою у 25%. *ЗУ України, 1922, № 10, Ст. 178.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про розбронювання України для продовольчих заготовок”. З 1 березня на всій території УСРР дозволялася вільна заготівля продовольства і насіння всіма закладами, кооперативними організаціями, селянськими об’єднаннями та приватними особами. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 175.*

6. Харків. Губвиконком прийняв постанову про скорочений робітничий день (на одну годину) 8 березня на честь свята Міжнародного дня робітниць із збереженням повної оплати праці. *Коммунист, Харьков, 1922, 7 марта.*

6. Харків. РНК УРСР прийняла постанову “Про постачання Червоної армії, винаходження для неї кредитів і про відповідальність губвиконкомів та опродкомів (особливих продовольчих комітетів) за першочергове постачання Червоної армії”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 173.*

6. Харків. РНК УРСР прийняла постанову “Про збільшення коштів для Комітету сприяння вченим”. У фонд комітету додатково асигновано 65 тис. руб. у грошових знаках довоєнного часу. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 171.*

6. Харків. РНК УРСР прийняла постанову “Про встановлення внесків на лікарняну допомогу”. Їх розмір мав становити від 5,5% до 7% від фонду заробітної плати. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 9, Ст. 178.*

6. Харків. РНК УРСР прийняла постанову “Про асигнування для безробітних”. Для організації Наркомпродом громадського харчування безробітних у промислових центрах неврожайних губерній асигновано 100 тис. зол. руб. *ЗУ України, 1922, № 10, Ст. 175.*

8 березня (середа).

1. 8. Відень, Австрія. Розпочалися переговори між головою РНК УСРР, наркомом заксprav УСРР Х. Раковським та представниками української місії в Австрії Ю. Коцюбинським, Богомолвим, Бесідовським з однієї сторони і представниками української еміграції на чолі з М. Грушевським і В. Вінниченком – з іншої щодо їх рееміграції до УСРР. *Громадський вісник, Львів, 1922, 8 березня.*

3. Створено Всеукраїнське товариство по насінництву. *Статистика України, Харків, 1929, № 148. Кооперація на Україні в 1925/1926 р. – С. 5.*

3. Катеринослав. Відкрито робітничий банк, заснований 20 робітничими і кооперативними організаціями. Банк здійснював крамові, кредитові та комісійні операції, видавав позики, приймав вклади й здійснював інші операції. Позики видавалися виключно робітничим організаціям. Вкладниками банку були 400 осіб. Вступний внесок складав не менше 1 крб. золотом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 березня.*

3. 8. Варшава, Польща. Повідомлялося, що під час візиту голови РНК УСРР, наркома заксprav Х. Раковського усунуто перешкоди щодо

укладання торговельного договору між УСРР і Польською республікою. *Громадський вісник, Львів, 1922, 8 березня.*

5. 10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову „Про вилучення церковних цінностей у фонд допомоги голодуючим”. *ЗУ України, Харків, 1922, № 41, Ст. 183.*

4. 6. Львів, Польша. Серед членів української громади відбулося святкування дня народження Т. Шевченка. Влаштувалися лекції, мітинги і концерти. *Громадський вісник, Львів, 1922, 8 березня.*

7. 8. Харків В. Гадзінського, який виконував обов'язки уповноваженого по справах освіти від уряду УСРР при уряді РСФРР та члена колегії Наркомосу РСФРР, призначено на посаду уповноваженого представника РНК УСРР при уряді РСФРР. *Громадський вісник, Львів, 1922, 19 березня.*

8. Варшава. Польський уряд повідомив місію УСРР у Польщі про згоду на звільнення з концтаборів військовополонених українців та їх відправку на батьківщину. Ці питання передано на розгляд мішаної польсько-радянської комісії. *Громадський вісник, Львів, 1922, 8 березня.*

10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову „Про загальногромадянський податок для надання допомоги голодуючим і на збільшення коштів на боротьбу з епідеміями”. Від його сплати звільнялися червоноармійці і червонофлотці, учні державних шкіл, особи, які знаходилися на соціальному забезпеченні, жінки, які утримували дітей у віці до 14 років або непрацездатних членів родин (за умовою, що вони самостійно вели господарство), хатні господарки, які обслуговували родину в кількості більше 5 членів, селяни неврожайних місцевостей, які у 1921 р. були звільнені від продподатку. Розмір податку для інших категорій населення встановлювався від 50 коп. до 1,5 руб. *ЗУ України, Харків, 1922, № 41, Ст. 189.*

10. Херсон Николаївської губернії. Прибув вагон із продовольством, зібраний херсонським земляцтвом у Москві для голодуючих УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 березня.*

10. Харків. РНК УСРР асигнувала 100 тис. золотих карбованців для допомоги безробітним у неврожайних губерніях. Після отримання цих

коштів на місцях планувалося асигнувати ще млрд. грошових знаків 1922 р. із дотаційного фонду. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 березня.*

9 березня (четвер).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У в цілому ухвалило проект декрету про посилений збір продподатку, доповнивши його вказівкою про поступове зниження ставок для України до останньої мінімальної. Це рішення доручалося провести через президію ВУЦВК і розіслати на місця Лобачьову. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 48.*

3. 8. Харків. Колегія Управління уповноваженого Наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР затвердила проект угоди між торговельними представництвами РСФРР і УСРР у Латвії на основі угоди, що була підписана між представниками обох республік у Берліні. *Коммунист, Харьков, 1922, 9 марта.*

3. 8. Харків. Колегія Управління уповноваженого Наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР прийняла рішення про участь у міжнародних торговельних виставках у Відні та Празі. На виставку як експонати мали відправлятися товари, закуплені на виставці Українкустарспілки (Всеукраїнської спілки кустарно-промислової кооперації). *Коммунист, Харьков, 1922, 9 марта.*

8. Оголошено про припинення з 1 квітня безкоштовної евакуації на батьківщину німецьких підданих, колишніх військових і громадянських полонених Першої світової війни. *Коммунист, Харьков, 1922, 9 марта.*

8. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу Американської Адміністрації допомоги (АРА). М. Фрунзе доручалося зв'язатися з Москвою та вказати на підозри стосовно причетності АРА до підготовки виступів контрреволюційними групами. Пропонувалося категорично відхилити як економічно не вигідну пропозицію АРА про доставку своїх вантажів через Севастополь. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 48.*

10 березня (п'ятниця).

3. Харків. ВУЦВК ухвалив організувати в будинку відпочинку для партійних працівників зразкову молочну ферму й показовий скотний двір. *Коммунист, Харьков, 1922, 10 марта.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про становище

інвалідів. ВУЦВК було запропоновано поновити діяльність комісії по поліпшенню побуту червоноармійців, звернувши увагу на те, щоб скласти її з відповідальних працівників, погодивши призначення голови комісії з М. Фрунзе. Членам комісії рекомендувалося терміново вжити заходів щодо поліпшення становища інвалідів, детально обговоривши конкретні форми допомоги. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 36.*

3. Миколаїв. За останній тиждень ціни на продукти харчування піднялися на 50-70%, а на хліб – на 10%. *Коммунист, Харьков, 1922, 16 марта.*

3. 8. Для закупівлі продовольства за кордоном для робітників Донбасу уповноваженому Наркомзовнішторгу СРСР при РНК УСРР асигновано 500 тис. руб. золотом. *Коммунист, Харьков, 1922, 10 марта.*

6. Робітниці фабрики колишньої „Джорж-Борман” відзначили 61-у річницю з дня смерті Т. Шевченка. Представник відділу по культурній роботі профспілки харчовиків зробив доповідь про життя і творчість Великого Кобзаря, після чого відбулася вистава – уривки з твору „Максим Стодоля”. Наприкінці хор виконав „Заповіт”. *Коммунист, Харьков, 1922, 17 марта.*

10. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відповідальність за недбале зберігання, псування, розкрадання, затримку під час доставки й неправильне використання посівного матеріалу”. Було покарано не тільки державних службовців, винних у порушенні обов’язків, пов’язаних із заготівлею, зберіганням, доставкою й використанням насінневого зерна, а й селян, які використовували це зерно не за призначенням, тобто вживали в їжу. Останні каралися примусовими роботами або позбавленням волі на строк до трьох років з частковою конфіскацією майна або без такої. *Голод 1921-1923 рр. в Україні: Зб. док. і мат. – Київ, 1993, С. 103-104.*

11 березня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про взаємини між РСФРР і УСРР. Зазначалося, що ЦК КП(б)У залишалося на позиції тез Всеросійської конференції РПК(б) (грудень 1919 р.) по національному

питанню, але одночасно вважало вчасною необхідність конкретизації взаємин РСФРР і УСРР в сенсі визначення та уточнення прав і обов'язків УСРР. Для остаточної розробки порядку взаємин РСФРР та УСРР пропонувалося скласти спеціальну комісію з членів ЦК РКП(б) і КП(б)У, а Рейхелю особисто доручалося зібрати матеріали, що стосувалися взаємин органів РСФРР і УСРР в площині практичної роботи. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 49.*

8. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про діяльність Американської адміністрації допомоги (АРА) на Україні та про 100 тис. пайків, що відпускалися АРА. Було ухвалено розподілити ці пайки між голодуючим Херсонського й Катеринославського повітів Запорізької губернії. Причому діяльність АРА пропонувалося обмежити вказаними повітами, а для постійних зносин з урядом призначити постійного представника в Харкові. Прийняту постанову пропонувалося повідомити АРА через Артамонова та Ейдука. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 49.*

12 березня (неділя).

1. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про інформування ЦК КП(б)У про роботу вищих радянських органів РСФРР. Вирішено звернутися до В. Молотова з проханням про сприяння пересилці на ім'я секретаря ЦК КП(б)У Д. Мануїльського протоколів засідань великої РНК, малої РНК РСФРР і Ради праці та оборони. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 50 зв.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про українські порти. Визнано необхідним здійснити передачу портів у розпорядження Управління уповноваженого Наркомзовнішторгом РСФРР при РНК УСРР. Ухвалену постанову пропонувалося провести через Українську економічну раду. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 50.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про концесії. Визнавалося необхідним надати місце в концесійному комітеті РСФРР представнику УСРР, яким призначався Приходько. Зауважувалося, що при здачі концесій у межах УСРР, проведення переговорів з

іноземцями мало відбуватися від імені УСРР та за участю її представників, а договори про такі концесії також належало підписувати представниками українського уряду. Проте у випадках безпосереднього звернення концесіонерів до українського уряду, концесії не могли здаватися ним без дозволу концесійного комітету РСФРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 50 зв.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про участь України в змішаному російсько-німецькому товаристві „Тваринна сировина” Штейнберга. Українській економічній раді доручалося добитися від РСФРР надання Україні частки акцій товариства. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 50.*

5. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про збір золота та срібла з церков на користь голодуючим. Пропонувалося дати по партійній та радянській лінії директиву про проведення енергійної агітаційної кампанію за збір золота та цінностей з церков на користь голодуючих, використовуючи кон'юнктуру, що складалась у зв'язку з боротьбою між автокефалістами та екзархістами. Всі зібрані на місцях кошти належало направляти до Харкова в розпорядження Управління Уповноваженого Наркомфіну. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 50 зв.*

13 березня (понеділок).

2. Харків. Зареєстровано статут “Українського юридичного товариства”. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 1, Ст. 4.*

3. Харків Українська економічна рада прийняла “Положення про комітети механічної обробки землі в Україні”. Мета комітетів – популяризація механічної обробки землі. *ЗУ УСРР, 1923, № 2/4, Ст. 18.*

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Акціонерного товариства коксобензольної промисловості. Мета товариства – відбудова й розвиток коксобензольної промисловості задля переробки хімічних продуктів коксування. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 12 (14), Ст. 70.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла положення “Про порядок використання в Україні тракторних загонів чужоземних благодійних організацій”. *ЗУ УСРР, 1923, № 2(4), Ст. 12.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла положення “Про контракткову ярмарку у м. Києві”, визначивши строк її проведення з 15 лютого по 15 березня 1923 р. *ЗУ УСРР, 1923, № 2(4), Ст. 13.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла положення “Про хлібне бюро” при відділі регулювання Уповноваженого Зовнішторгу РСФРР при РНК УСРР у з метою контролю й регулювання експорту хлібної продукції з України протягом весни та літа 1923 р. *ЗУ УСРР, 1923, № 2(4), Ст. 15,*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла положення “Про сільськогосподарську імміграцію”. *ЗУ УСРР, 1923, № 2(4), Ст. 16.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про будинки робітників освіти і мистецтв”. Такі будинки як центри культурного, політичного, педагогічного і профспілкового життя працівників культури мали створюватись у всіх повітових та губерньських центрах. *ЗУ УСРР, 1923, № 12, Ст. 203.*

5. Харків. Зареєстровано статут групи православного духовенства і мирян “Жива церква” в Україні. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 1. Ст. 2.*

14 березня (вівторок).

1. Харків. Оргбюро КП(б)У прийняло постанову про комісарський склад. Визнано необхідним тимчасово залишити інститут комісарів. В той же час пропонувалося приступити до поступового скорочення складу комісарів для подальшого скасування цього інституту, починаючи з низових ланок: призначаючи досвідчених комісарів на відповідальні посади. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 38 зв.*

1. Відбувся конгрес комуністів Підкарпатської України. Прибуло 123 делегати. *Громадський вісник, Львів, 1922, 14 березня.*

15 березня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про скасування Чугуївського повіту Харківської губернії. Волості повіту прийнято передати таким повітам Харківської губернії: Харківському повітові Зарожинську, Введенську, Печенежську та Чугуївську з м. Чугуєвом; Куп'янському – Бурлуцьку; Зміївському – Волохово-Ярську, Либяжську та Коробчанську;

Вовчанському – Ново-Бурлуцьку. *ЗУ УСРР, 1923, № 12, Ст. 211.*

1. С. Каховка Ново-Московського повіту Катеринославської губернії. Незаможники ліквідували збройний загін отамана Загреба, який діяв у Катеринославському і Ново-Московському повітах. Отамана вбито при спробі втекти. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 марта.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про промисловий податок”. Цим податком обкладалися всі торговельні й промислові підприємства за виключенням кустарних промислів у господарствах хліборобів, що не вимагали спеціального устаткування й не застосовували найманої праці; а також промисли, які проводилися підприємцями персонально, без допомоги наймитів і членів родин, окрім торговельного промислу. *ЗУ УСРР, 1923, № 12, Ст. 213.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про організацію акційного товариства по розробці торф’яних багатств України”. *ЗУ УСРР, 1923, № 12, Ст. 214.*

3. Юзівка Донецької губернії. На металургійному заводі пущено третій стан по виробництву дахового заліза. *ЦДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 34, арк. 200 зв.*

3. Створено Бахмутський соляний трест. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – К., 1964. – С. 560.*

4. Одеса. Виконуючи постанову III Всеукраїнської наради по освіті про постачання культурними цінностями Донбасу, Одеський губвиконком зібрав для відсилки у Бахмут музейну експозицію в кількості 2 тис. експонатів (картин, скульптур та інших культурних пам’яток). *Коммунист, Харьков, 1922, 15 марта.*

4. Черкаси Кременчуцької губернії. Виставою „Наталка Полтавка” І. Котляревського розпочалися гастролі Державного українського театру ім. М. Заньковецької. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українського драматичного театру (Хроніка). // Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник, 1964. – К., 1966, Вип. 1. – С. 275.*

16 березня (четвер).

6. У врожайних губерніях України проведено „день допомоги Донбасу”. До Донбасу надіслано 329 вагонів продовольства (при плановому завданні 240). Відзначилися Київська, Полтавська, Чернігівська губернії, що відправили по два продовольчих ешелони. *Правда, Москва, 1922, 24 марта.*

6. Москва. Наркомпрод РСФРР надав у розпорядження Особкому України (Особливого комітету палива і продовольства при РНК УСРР) для продовольчого забезпечення робітників Донбасу три ешелони з продовольством, що надійшли з Кубані. *Пролетарий, Харьков, 1922, 16 марта.*

8. Анкара. Великі національні збори Туреччини ратифікували українсько-турецький договір “Про дружбу і братерство” від 2 січня 1922 р. *ЦДАВО України, ф. Р-4сч, оп. 1с, спр. 675, арк. 44.*

17 березня (п'ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про надання в розпорядження Подільського особливого продовольчого комітету (опродкомгубу) збройної сили для посилення збору продподатку. Особисто Мініну доручалося терміново з'ясувати з військовим командуванням питання про надання Подільському опродкомгубу військових частин. У випадку позитивного вирішення питання, І. Лобачьову пропонувалося зв'язатися з В. Порайко та Гольбергом для того, щоб вказати їм на необхідність суворої обережності при застосуванні військової сили, щоб не створювати на Поділлі настроїв, сприятливих для вторгнення петлюрівських банд. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 53.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про амністію солдатів врангелівських та петлюрівських банд. Зважаючи на виступи, що готувалися врангелівцями та петлюрівцями навесні, було ухвалено звернутися до ЦК РКП(б) з пропозицією повторно від імені РСФРР і УСРР об'явити про амністію їх рядових вояків, оголосивши ворогами народу групи активістів, перелічивши їх поіменно, на чолі з М.П. Врангелем, С. Петлюрою та Б. В. Савинковим, а також широко оповістити

про цей акт врангелівських та петлюрівських солдатів, інтернованих на території Польщі та Румунії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 52 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про кампанію проти меншовиків. Агітпропу ЦК КП(б)У пропонувалося провести широку газетну агітацію проти меншовиків, використовуючи всі компрометуючі їх матеріали, а також видати низку брошур, спрямованих проти антирадянських партій. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 52 зв.*

3. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про експортно-імпорتنу роботу Вукоопспілки”, яка регламентувала її права на закордонних ринках. *ЗУ УСРР, 1923, № 13, Ст. 219.*

3. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про товариство розподілу сільськогосподарських машин”. Ухвалено заснування Акціонерного товариства “Село-техніка”, якому надавалося переважне право замовлення і закупівлі сільськогосподарських машин і знарядь на державних заводах і монопольне право торгівлі машинами і знаряддями закордонного виробництва, що закуповувалися через Зовнішторг, так рівно і в межах СРСР. *ЗУ УСРР, 1923, № 13, Ст. 221.*

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про забезпечення шкіл. Було визнано необхідним введення шкільного податку, достатнього для задоволення всіх основних потреб дитячих освітніх закладів. До його введення Наркомосу пропонувалося забезпечувати школи шляхом сприяння розвитку шефства підприємств, спілок і радянських закладів щодо шкіл робітничих районів, а в школах, не приписаних до підприємств або закладів, завдяки залученню батьківських коштів у вигляді грошових і натуральних внесків, проте за категоричною умовою, щоб це не спричинило “вимивання” зі шкіл дітей незаможних батьків, а також втручання заможних батьків до навчально-виховної справи. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 53 зв.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи по заохоченню до праці в радянських установах”. Оплата праці спеців та відповідальних працівників, робота яких визнавалася адміністрацією установ особливо корисною, мала здійснюватися по нормах, визначених

індивідуальними умовами. Ці фахівці також отримували житлові пільги – додаткову кімнату площею не менше 20 аршин. Крім того, вони не підлягали виселенню при “ущільненні” квартиронаймачів. За рахунок медичного страхування для їх оздоровлення в будинках відпочинку та санаторіях бронювалася певна кількість місць. *ЗУ УСРР, 1923, № 12, Ст. 214.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У затвердило план Агітпропу про об’єднання журалів усіх економічних наркоматів до одного журналу Української економічної ради, залишивши за окремими наркоматами право видання тільки двох недільних бюлетенів обсягом не більше трьох друкованих аркушів та тиражом у тисячу примірників. Аналогічне рішення було прийняте щодо видань главків Наркомосу, яким належало сконцентрувати видавничу діяльність у загальному журналі освіти, видаючі, як і господарські наркомати, такі ж само галузеві бюлетені щодо обсягів та тиражу. Крім того, було ухвалено залишити журнали „Наука в Україні”, „Грядущий мир”, „Шляхи мистецтва”, «Театральные известия», а також журнал Наркомздоров’я та спеціальний технічний сільськогосподарський журнал. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 41.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про внески з промислових та торговельних підприємств” на культурно-освітню працю серед пролетаріату”. Розмір внесків мав складати від 5 до 10 % від фонду заробітної плати. *ЗУ УСРР, 1923, № 12, Ст. 217.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про максимальний розмір жалування для комуністів. Було ухвалено обкладалати ставки в розмірі до 82,5 крб. золотом (ставка для членів ВУЦВК) 3% відрахуванням до фонду взаємодопомоги комуністів, а надлишки зверху цієї суми – повністю передавати до цього фонду. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 53 зв.*

10. Кременчук. Голова губвиконкому звернувся з клопотанням до ВУЦВК про оголошення Новостародубської, Звенігородської, Аджарської і Верблюжської волостей Олександрійського повіту голодуючими, а також про позбавлення їх обов’язку виконання недоїмок продподатку 1922 р. та зарахування цих недоїмок на наступний рік. *Голод 1921-1923 рр. в Україні: Зб. документів і матеріалів. – Київ, 1993, С. 105-106.*

18-19 березня (неділя – понеділок).

3. Харків. Відкрився I Всеукраїнських з'їзд сільськогосподарської кооперації. Порядок денний: про діяльність Всеукроргбюро сільськогосподарської кооперації; про стан сільського господарств в УСРР і завдання сільськогосподарської кооперації; про загальний план діяльності Всеукраїнської спілки сільськогосподарських кооперативів; про організаційну і культурно-освітню діяльність; про фінансову і кредитну роботу. *Коммунист, Харьков, 1922, 22, 23 марта.*

19 березня (неділя).

2. 4. 6. Харків. Всеукраїнський комітет допомоги вченим звернувся з відозвою “Учені України до діячів науки Заходу” з приводу Генуезької конференції. У зверненні містилася пропозиція сприяти встановленню рівноправних відносин західних країн з УСРР і РСФРР. *Громадський вісник, Львів, 1922, 9 квітня.*

20 березня (понеділок).

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про з'їзд сільськогосподарської кооперації. Зважаючи на переважну більшість безпартійних делегатів, комфракції з'їзду пропонувалося домагатися в правлінні спілки чотирьох місць з дев'яти (персонально провести в правління Качинського, Клубного, Омельченка, Маслюка), права відхилення небажаних кандидатів та голови правління спілки, а також місця заступника голови для свого кандидата. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 57.*

3. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про посилку в Мілан на Міжнародний кооперативний з'їзд безпартійного представника України. Ухвалено не заперечувати проти відрядження Селіванова. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 57.*

4. Харків. РНК УСРР прийняв постанову “Про обов'язкову безкоштовну відсилку Українській академії наук всіх друкованих видань”, що виходили на території УСРР. *ЗУ УСРР, 1923, № 12, Ст. 222.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про план державного

постачання”. У зв’язку з поглибленням продовольчої кризи норми постачання всіх груп споживачів, які залишені на державному постачанні, скорочено в середньому на 30%, за виключенням армії, флоту і робітників кам’яновугільної промисловості. *ЗУ України, 1922, № 15, Ст. 242.*

21 березня (вівторок).

3. Москва. Президія Держплану затвердила постанову комісії при промисловій секції про доцільність побудови в Юзівці Донецької губернії заводу для виробництва азотної кислоти. *Протоколи Президиума Госплана за 1921-1922 гг. – М., 1979. – Т. 2, Кн. 1. – С. 120.*

3. Створено об’єднання державних скляних, хімічних, кам’яновугільних і содових заводів („Склосода”) Донецького басейну. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – К., 1964. – С. 559.*

3. Москва. РНК РСФРР прийняла постанову про розформування гірничих районів Донбасу. На їх базі створено 32 рудоуправління, що увійшли в підпорядкування заново створеного Управління державної кам’яновугільної промисловості (Головвугілля). *Исторический архив, 1959, № 3, С. 99.*

3. Київ. У відповідь на телеграму Х. Раковського про скрутний продовольчий стан у Донбасі губернська економічна нарада відправила два продовольчих ешелони у Слов’янськ. *Коммунист, Харьков, 1922, 23 марта.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про введення плати за навчання у вищих навчальних закладах УСРР”. *ЗУ України, 1922, № 15, Ст. 242.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про курсантів професійних шкіл. Було ухвалено застосувати щодо курсантів Вищої професійної школи ті само принципи соціального забезпечення, які застосувалися щодо курсантів партійно-радянських шкіл, а саме: право на утримання з місць командировання для тих, у кого залишалися на місцях непрацездатні член родин; контроль за правильним забезпеченням курсантів з боку адміністрації шкіл та Південбюро ВЦРПС. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 42 зв.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про продовольство для ветеранів партії – інвалідів. Вирішено залишити їх на продовольчому забезпеченні. Господарській комісії їдальні ВУЦВК та РНК УСРР пропонувалося з числа 50 партпрацівників-ветеранів, які мали право харчуватися в їдальні, забезпечити безкоштовним харчуванням 20 хворих інвалідів, які не мали заробітків, для чого на суму вартості їхнього харчування підвищити плату за їжу для інших. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 42 зв.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про процентні відрахування для соціального страхування і культурної роботи”. У зв’язку з надзвичайно складним становищем держпромисловості, викликаним транспортною кризою і неможливістю швидкої реалізації продукції, тимчасово, з січня по вересень, для держпідприємств сума відрахування для всіх видів соціального страхування і культурної роботи встановлювалася у розмірі не більше 25% зі всіх видів заробітної плати, а саме, на допомогу при тимчасовій втраті працездатності – 11%, при безробітті – 2,5%, на медичну допомогу – 6,5%, на культурно-освітні потреби – 6%. *ЗУ України, 1922, № 13, Ст. 227.*

21-24 березня (вівторок - п'ятниця).

6. Харків. Відкрилася Всеукраїнська нарада завідувачів повітовими й губернськими відділами соціального забезпечення, що мала розв’язати низку практичних питань соціального забезпечення в умовах відродження приватної промисловості і трестування державної. Порядок денний: про соціальне страхування; про фінансовий стан органів Наркомсоцзабезу; державне забезпечення і взаємодопомога; опіка і піклування. *Коммунист, Харьков, 1922, 22, 24, 25 марта.*

22 березня (середа).

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову „Про зовнішню торгівлю”, згідно з якою визначалися засади здійснення державної монополії зовнішньої торгівлі. *ЗУ України, 1922, № 13, Ст. 232.*

8. 10. Женева. Місія Українського червоного хреста на чолі з доктором

П. Холодним взяла участь у нараді Міжнародного червоно Хреста і приєдналася до Женевської конвенції. Українському Червоному хресту вдалося зацікавити в діяльності в Україні Міжнародний червоний хрест, що відрядив до УСРР свого представника Дезсона. Українська делегація також встановила контакт із Міжнародним товариством допомоги дітям і Світовим комітетом допомоги єврейському населенню. Обидва товариства вирішили надіслати до УСРР через Одесу продовольство для відкриття в голодуючих губерніях харчових пунктів. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 марта.*

10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову „Про створення броньованого насінневого фонду у волостях УСРР” для надання допомоги селянам, які її потребують. *ЗУ України, 1922, № 13, Ст. 230.*

23 березня (четвер).

1. Харків. Відбувся пленум ЦК КП(б)У. Порядок денний: звіт політбюро і оргбюро ЦК КП(б)У; про стан великої промисловості Донбасу. *Комуністична партія України в резолюціях і пленумах ЦК КП(б)У – Т. 1. – С. 214.*

1. Харків. Відбулася екстрена нарада ВУЦВК. Порядок денний: ратифікація договору про дружбу і співробітництво між урядами Української РСР і Великого національного зібрання Туреччини, що був підписаний в Анкарі 2 січня 1922 р. *Стенографический отчет экстренной сессии Всеукраинского ЦИК VI созыва, 23 марта 1922 г. – Харьков, 1922.*

3. Москва. Артіль-спілка вирішила відкрити мережу роздрібних магазинів у Москві, Харкові, Києві і Ростові-на-Дону. *Коммунист, Харьков, 1922, 23 марта.*

8. Харків. ВУЦВК ратифікував україно-турецький договір “Про дружбу і братерство” від 2 січня 1922 р. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 березня.*

24 березня (п'ятниця).

2. Харків. Президія Південбюро ВЦРПС прийняла постанову про організацію кас взаємодопомоги. *ЦДАВО України, ф. 2717, оп. 1, спр. 4, арк. 28.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову “Про створення “Спирттресту України”. *ЗУ України, 1922, № 14, Ст. 234.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову „Про трестування радгоспів”. *Бюлетень Наркомзему УСРР. – 1922. - № 5. – С. 42.*

5. 10. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про їдальні для голодуючих, що відкривалися духовенством у Катеринославській губернії. Було ухвалено дати губкому КП(б)У директиву про те, що такі їдальні мали використовуватися тільки під їхнім пильним контролем та під вивіскою комісій допомоги голодуючим при губвиконкомі. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 44.*

6. Харків. Штатна комісія профспілки радянських службовців встановила у загальноукраїнському масштабі штати радянських службовців у кількості 30 тис. осіб, а мінімум місячної заробітної плати для них визначити в розмірі 22 руб. золотом, що забезпечувало щоденну калорійність харчування у кількості 2 тис. 600 ккал. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 марта.*

6. Харків. Колегія Наркомздорів’я розглянула бюджет відділу робітничої медицини. Постановлено відрахувати у фонд Робмеду 4% фонду заробітної плати. Укладено угоду з Головцукром (Головним цукровим комітетом при ВРНГ РСФРР) про надання медичної допомоги працівникам цукрової промисловості. Розпочато переговори з Головметалом (Головним управлінням металопромисловості). Всім губернським відділам Наркомздорів’я надіслано циркуляр про організацію підвідділів робітничої медицини. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 марта.*

8. Завершилися переговори полковника Сінклера – представника українських монархістів з румунським урядом про переміщення всіх формувань українських монархістів у Європі на територію Румунії. Це питання було вирішене позитивно. Сінклер також добився дозволу на формування на території Румунії українських військових формувань із колишніх вояків гетьмана П. Скоропадського. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 марта.*

25 березня (субота).

1. Харків. З метою боротьби з бюрократизмом ВУЦВК зобов'язав усі наркомати скоротити кількість розпоряджень, що ними надсилалася, при цьому вказувалося, що всі документи мали писуватися коротко і ясно, зі стислим об'рунтуванням. *Коммунист, Харьков, 1922, 25 марта.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про тимчасове припинення каральних операцій органів ЧК на Правобережжі. Зважаючи на те, що Правобережжя залишалось регіоном, що загрожував повстанським селянським рухом, за ЧК зберігалось право застосування вищої міри покарання щодо учасників антирадянських селянських виступів. Для розгляду справ, пов'язаних з такими виступами, планувалося створити надзвичайні судові трійки в складі голови губвиконкому, секретаря губкому та голови губернські ЧК, яким надавалось право винесення вироків аж до вищої міри покарання. Такі вирокі вступали в силу за умовою одноголосного рішення трійки. За дозволом на застосування означеного порядку розгляду вказаних судових справ пропонувалося звернутися до ЦК РКП(б). В окремих випадках, за постановою президії ВУЦВК, такий само порядок судочинства дозволялося застосувати й іншим губерніям України. Справи, що не потребували швидкого вирішення, належало передавати на розгляд трибуналів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 59.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про допомогу комуністам. Визнавалося необхідним вишукати кошти на предмет надання допомоги комуністам. Зокрема, В. Ксандрову ставилося за обов'язок внести до каси ЦК КП(б)У на квітень 4,5 млрд. крб. з коштів Української ради народного господарства, М. Владимирову з коштів Наркомзему – 2,5 млрд., Боєву з коштів Наркомвнуторгу – 1,5 млрд., М. Гуревичу з коштів Наркомздорв'я – 700 млн., Г. Гриньку з коштів Наркомосу – 500 млн., І. Коренєєву з коштів Наркомсоцзабезу – 300 млн., Туманову з коштів Наркомфіну – 1 млрд., Ф. Угарову з коштів Південбюро ВЦРПС – 200 млн., М. Рудому з коштів уповноваженого Наркомшляхів – 1 млрд., В. Манцеву з коштів ВУЧК – 3 млрд, Солодубу з коштів РНК – 250 млн., В. Єрмощенку з коштів ВУЦВК – 250 млн. крб. Отримані

кошти пропонувалося розподілити наступним чином: асигнувати Миколаївській губернії – 13%, Одеській – 7%, Запорізькій – 10%, Донецькій – 15%, Катеринославській – 12%, Київській – 6%, Кременчуцькій – 5%, Полтавській 4%, Харківській – 12%, Чернігівській – 2%, Волинській – 2%, Подільській – 2% та 10% – ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 61.*

26 березня (неділя).

3. Москва. Вища рада народного господарства постановила організувати трест пробкових і пробково-ізоляційних фабрик, заводів і складів (Центропробізоль), що об'єднував 4 петроградських, московську, вишневоволоцьку і 4 одеських фабрики. *Коммунист, Харків, 1922, 26 марта.*

3. Миколаїв. Судноремонтні заводи “Наваль”, “Руссуд”, “Ремсуд”, “Темсуд” переведено на господарський розрахунок. *Коммунист, Харків, 1922, 26 марта.*

4. Юзівка. У Донецькому технікумі ім. Артема відкрито Вищі гірничо-інженерні курси. *Путь просвещения, 1922, № 1, С. 219.*

7. Харків. Колишнього голову колегії ВУЧК В. Манцева призначено наркомом внутрішніх справ. *Селянська правда, Харків, 1922, 26 березня.*

27 березня (понеділок).

5. Полтава. На нараді представників духовенства, президій міськради та комісії по вилученню церковних цінностей представники духовенства висловилися проти вилучення церковних цінностей. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 5 квітня.*

4. Київ. Спільне зібрання ВУАН затвердило статут Зоологічного музею. *Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 484.*

28 березня (вівторок).

1. Харків. ВУЦВК прийняв “Положення про чужоземців в УСРР та про порядок придбання і втрати українського громадянства”. *ЗУ України, 1922, № 14, Ст. 237.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про уповноважених Народного

комісаріату закордонних справ на території УСРР”. Уповноважені НКЗС призначались у найважливіших морських портах та місцевостях значного скупчення чужоземців з метою погодження діяльності місцевих органів влади стосовно до чужоземних суден, що прибували в українські порти, та іноземних громадян. *ЗУ України, 1922, № 14, Ст. 236.*

1. 8. За відомостями Українського бюро преси у Відні, закордонні представництва уряду УНР розіслали європейським державам меморандум, що заперечував право УСРР репрезентувати інтереси української держави на Генуезькій конференції. *Громадський вісник, Львів, 1922, 28 березня.*

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про політичний Червоний Хрест. Зважаючи на можливість використання цієї організації, було ухвалено не заперечувати проти її легального існування, доручивши В. Манцеву зв'язатися з Москвою щодо затвердження статуту Червоного Хреста. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 45.*

3. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У ухвалило проект угоди Київського губвиконкому з німецькими підприємствами про відбудову київської міської електричної станції. З метою більш активного залучення іноземного капіталу було вирішено ввести до складу правління спільного акціонерного товариства одного представника німецької фірми з правом вирішального голосу, зважаючи на те, що більшість місць залишалася за представниками УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 45 зв.*

3. Одеса. Член правління Добровольчого флоту Ревуцький прибув для організації місцевого відділення і прийому майна флоту. Управління Доброфлоту в Одесі мало стати транспортним філіалом Зовнішторгу. 5 пароплавів Добровільного флоту на Далекому Сході завантажувалися товарами для доставки в порти Чорного моря. Дізнавшись про це, англійський уряд вирішив повернути Росії 15 пароплавів Доброфлоту, але за умови збереження правління Доброфлоту. *Коммунист, Харьков, 1922, 1апреля.*

8. 10. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло пропозицію чеських комуністів взяти в свої родини 2 тис. голодуючих дітей. Зважаючи на

кризу транспорту та епідемії, цю пропозицію було визнано ризикованою та нездійсненною. Вирішено просити чеських комуністів, які виявили намір врятувати голодуючих дітей, організувати для них збір продовольства, одягу та взуття, та надіслати ці пожертви до УСРР зі своїм уповноваженим. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 45 зв.*

29 березня (середа).

3. Харків. Наркомпрод вирішив реорганізувати Український борошномельний трест у борошномельне пайове товариство з частковим залученням приватного капіталу. Відповідно до 1 липня мав поступово згортатися апарат губернських відділів товарообміну. *Коммунист, Харьков, 1922, 29 марта.*

3. Одеса. Налагоджено зв'язок з портами Чорного та Азовського морів. *Правда, Москва, 1922, 1 апреля.*

3. 8. Лондон. Англійський уряд згодився на організацію торговельної місії УСРР у Царгороді. *Громадський вісник, Львів, 1922, 29 березня.*

4. Харків. Широка колегія Агітпропу ЦК КП(б)У переглянула постанову про заборону оренди театрів. Художнім відділам Наркомосу дозволялося здавати в оренду театри, що не увійшли до мережі державних театрів, на умовах, розроблених за згодою з губернськими відділами Всеросійської спілки працівників мистецтв і освіти. *Коммунист, Харьков, 1922, 29 марта.*

4. Намагаючись обійти заборону Агітпропу ЦК КП(б)У, прийняту у січні 1921 р. на основі проекту Головополітосвіти, Головхудсектор дозволив постанову у театрах комічних опер, затвердивши список таких вистав. До нього потрапили й оперети „Циганський барон”, „Летуча миша” та деякі інші. *Коммунист, Харьков, 1922, 29 марта.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Харківський інститут наукової медицини. Зважаючи на заплановану реорганізацію санітарної справи та загальноукраїнське значення Харківського інституту, а також на обмеженість державних коштів, Наркомздоров'ю було запропоновано реорганізувати Харківський інститут наукової медицини в Санітарно-бактеріологічний інститут, виокремивши з його

складу інші інститути та призначивши тимчасового директора. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 47.*

4. Харків. Засновано нову літературну організацію “Спілку селянських письменників “Плуг””. Мета діяльності спілки – об’єднання селянських письменників України для написання творів соціалістичної літератури, виховання широких селянських мас в дусі пролетарської ідеології, залучення їх до активної участі у суспільному житті. У складі тимчасового бюро спілки – А. Панів, І. Сенченко, Гео Коляда, С. Пилипенко, І. Шевченко, Крашаниця. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 березня.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про утворення Акціонерного товариства розповсюдження літератури в Україні “Село-книга” з метою врахування попиту сільського книжного ринку, винаходження способів його задоволення й планомірного розподілу книжок у сільській місцевості. *ЗУ України, 1922, № 14, Ст. 246.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про план державного постачання”. Скорочено норми державного постачання всіх груп споживачів, залишених на держпостачанні, окрім армії, флоту і кам’яновугільної промисловості, в середньому на 30%. *ЗУ України, 1922, № 14, Ст. 242.*

30 березня (четвер).

2. 8. Італійська робітничка делегація брала участь у нараді представників робітничої кооперації, влаштованій профспілками Донбасу. З’ясовано можливості обміну крамом між українськими і італійськими кооперативами. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 квітня.*

2. 8. Бюро селянських депутатів Всеукраїнського трудового конгресу разом із Центральним бюро українських селянських партій надіслало на ім’я Р. Пуанкаре до Генуезької конференції меморандум про те, що УНР є єдиним законним урядом України і має репрезентувати її інтереси на Генуезькій конференції. Копії меморандуму надіслано урядам Англії, Італії, Швейцарії, Румунії, Польщі, Югославії, Прибалтійських країн та їхнім селянським парламентським фракціям. *Громадський вісник, Львів, 1922, 30 березня.*

3. Київ. Пущено другий лісопильний завод. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 30 марта.*

6. Харків. РНК УСРР скоротила норми продовольчого постачання на лютий і березень для робітників на 10%, для працівників закладів Наркомосу, Наркомздоров'я та Наркомюсту – на 20%, а для інших категорій службовців – на 15%. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 30 марта.*

3. Харків. При ВРНГ УСРР створено акціонерне товариство коксобензолної промисловості (“Коксобензол”). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. док. и мат. – К., 1964. – С. 558.*

4. Одеса. Створено бюро Істпарту. *Пролетарская революция, 1922, № 7, С. 247.*

31 березня (п'ятниця).

3. 6. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про заходи по перекиданню з Донбасу скороченої робочої сили”. Госпорганам запропоновано проводити скорочення шахтарів насамперед за рахунок осіб, завербованих у благополучних по врожаю губерніях, запобігаючи звільненню набраних у неврожайних місцевостях. Їм також поставлено за обов'язок забезпечити звільнених робітників грошовою компенсацією і доставкою до місця проживання. *ЗУ України, 1922, № 14, Ст. 252.*

4. Харків. Колегія Головпрофосу прийняла положення про організацію спеціальних курсів підвищеного типу з метою підготовки з кваліфікованих робітників відповідальних адміністраторів фабрично-заводських підприємств. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 марта.*

4. 7. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про увічнення пам'яті і забезпечення родини професора О. Потебні”. Надано ім'я Потебні Харківському інституту народної освіти і науково-дослідній кафедрі мовознавства у Харкові. Наркомосу доручено прийняти невідкладні заходи до видання творів А. Потебні за державні кошти. Також вжито заходів щодо забезпечення родини А. А. Потебні. *ЗУ України, 1922, № 14, Ст. 249.*

6. Харків. Наркомздорв'я УСРР прийняв постанову про безкоштовний відпуск медикаментів хворим у безкоштовних лікарнях; амбулаторним хворим за рецептами лікарів; хворим на дому за посвідченнями фабзавкомів, якщо допомога надана лікарем, призначеним для їх лікування. Безкоштовну видачу ліків здійснювали аптеки при поліклініках, лікарнях і амбулаторіях, а також спеціально виокремленні районні аптеки. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 марта.*

5. 10. Всеукраїнська церковна рада звернулася з відозвою до православних віруючих усього світу про надання допомоги голодуючим УСРР. Відозва підписана митрополитом Київським і всієї України, архієпископом В. Липківським, головою церковної ради Морозом та членом Церковної Ради В. Чехівським. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 31 березня.*

Березень-квітень.

1. 2. Донецька губернія. Проведено чистку профспілкових органів гірників і металістів від представників опозиційних партій. У складі президії губернської ради професійних спілок губком КП(б)У залишив двох бундівців з партійним стажем з 1919 р. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 10.*

Квітень.

4. Київ. Створено бюро Істпарату. *Пролетарская революция, 1922, № 1, С. 535.*

4. Одеса. Створено бюро Істпарту. *Пролетарская революция, 1922, № 7, С. 247.*

Квітень-червень

3. 8. До портів Чорного та Азовського морів прибуло 12 млн. пудів вантажів, з них 60% – у квітні, головним чином для АРА. Прибуло 126 суден. Вивезено за кордон 120 тис. пудів вантажів, переважно цементу і шкірсировини. Відбуло 121 судно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 липня.*

1 квітня (субота).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про гірничий догляд”, який вводився для здійснення технічного догляду та контролю за дотриманням законів і розпоряджень уряду по охороні праці найманих працівників на гірничих підприємствах. *ЗУ України, 1922, № 16, Ст. 257.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про електрифікацію УСРР”. Ухвалено план заходів, розроблених комісіями по електрифікації Росії і України. Накреслено будівництво у першу чергу вугільних електростанцій – Штерівської, Гришинської, Лисичанської, Великолитвинської, Ізюмської; гідроелектростанцій – Олександрівської і Бузької; а також станцій на доменних і коксових газах, комбінованих з вугіллям, – Юзівської, Макіївської, Петровської та ін. *ЗУ України, 1922, № 16, Ст. 256.*

4. Харків. Вища партійна школа ЦК КП(б)У перетворена у Комуністичний університет ім. Артема (Ф. Сергєєва). *Культурная жизнь в СССР, 1917-1927. – М., 1975. – С. 339.*

4. 7. Фрайберг, Німеччина. Помер О. Мишуга – відомий оперний співак, меценат багатьох гуманітарних і культурних українських інституцій в Польщі. *Громадський вісник, Львів, 1922, 19 березня.*

6. Харків. Відкрито першу робітничу лікарню. У лікарні 4 відділення на 400 ліжок - терапевтичне, хірургічне, гінекологічне й акушерське. При лікарні влаштовано лабораторію для бактеріологічних дослідів при стоматологічному кабінеті. *Коммунист, Харьков, 1922, 2 апреля.*

6. Харків. Наркомпродом затверджено план державного постачання овочами і м'ясом. *Коммунист, Харьков, 1922, 1апреля.*

6. Харків. У зміну постанови РНК УСРР від 7 лютого 1921 р. „Про скорочення постачання цукром” ухвалено включити до числа споживачів, які забезпечувалися цукром державою, дітей у закритих закладах Наркомосу та Наркомздоров'я, а також відпочиваючих у профспілкових будинках відпочину. Норма споживання цукру у розмірі 1/2 фунта щомісячно не змінювалася. *Коммунист, Харьков, 1922, 1апреля.*

2 квітня (неділя).

1. Київська губернія. Губернська ЧК ліквідувала підпільні петлюрівські

організації “Козача рада Правобережної України”, “8-й повстанський район”, “Петлюрівська контррозвідка”. *Пролетарская правда, Киев, 1922.*

2. 10. Миколаїв. Робітники суднобудівного заводу “Наваль” відкрили на пожертвуванні кошти дитячий будинок для 140 дітей, з яких 65 прибули з Донбасу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 квітня.*

10. Харків. У суді розпочато слухання справи неплатників податку на користь голодуючих. *Коммунист, Харьков, 1922, 4 апреля.*

3. Харків. Зважаючи на численні клопотання ходоків до різних установ про надання їм вагонів для перевезення вантажів, Українська економічна рада постановила припинити з 1 квітня видачу нарядів на навантаження посівних і товарообмінних вантажів кооперативних та інших громадських організацій, і дозволити округам шляхів сполучення надавати ходокам, які були зареєстровані до 1 квітня в ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК, в рахунок норми по 5 вагонів упродовж квітня. *Коммунист, Харьков, 1922, 1 апреля.*

3. 8. Маріуполь Донецької губернії. Приплив пароплав “Петро Старостін”, навантажений 52 тис. пудів кукурудзи, закупленої у Румунії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 квітня.*

5. Київ. У Софійському соборі відбулися збори прихожан під керівництвом голови церковної ради Мороза. Вирішено сприяти урядові у вилученні церковних цінностей, що не мали художнього і історичного значення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 квітня.*

8. 10. Одеський відділ Американської адміністрації допомоги розпочав організувати їдальні для харчування 100 тис. голодуючих дітей у неврожайних місцевостях УСРР. В Одесі влаштовувалася їдальня на 10 тис. дітей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 квітня.*

10. Одеса. Губернський відділ охорони здоров'я вирішив мобілізувати 12 лікарів та 24 сестри милосердя для відправки до неврожайних місцевостей РСФРР – Киргизької республіки, Уфимської і Царицинської губерній. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 квітня.*

10. Одеса. Губернська міжвідомча комісія вирішила організувати громадські роботи для 20 тис. утікачів з Поволжя, що прибули до Одеси. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 квітня.*

3 квітня (понеділок).

3. Харків. Статутна комісія затвердила статут Об'єданого в Україні товариства відповідальної праці. Мета товариства – проведення робіт по переховуванню, транспортуванню товарів і догляду за ними; зберіганню грошей та інших цінностей і виконанню різних відповідальних доручень, конторських і вартових служб, а також посад в урядових, громадських, кооперативних установах та у приватних осіб. *ЗУ України, 1923, Ч. II, № 18 (20), Ст. 85.*

3. 4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про бюджет Наркомосу. Зважаючи на те, що кошторис Наркомосу визначався таким, що не відповідав державним можливостям, Наркомфіну УСРР пропонувалося переглянути засади, на основі яких було розроблено такий кошторис, залишаючи на центральному державному постачанні академії, науково-дослідні кафедри, інститути, робітфаки, технікуми, школи фабзавучу, будинки підлітків, партійні радянські школи, центральні публічні бібліотеки, центральні музеї, приватні дитячі будинки, заклади для дефективних дітей, дослідно-показові освітні заклади. В той же час визнавалося доцільним повністю перевести на утримання за рахунок місцевих коштів трудові школи соціального виховання (соцвиху) в місті та на селі (дитячі садки, площадки, всі шкільно-освітні заклади, профшколи, короткотермінові курси), щоправда залишаючи за колегією Наркомосу право приймати на державне забезпечення окремі заклади соцвиху, профосу, політосвіти, раніше переведені на місцеві кошти, виключно за санкцією РНК УСРР в кожному окремому випадку. Приймаючи таке становище до уваги, пропонувалося поставити перед ЦК РКП(б) питання про відповідні зміни в декреті ВЦВК про державне та місцеве фінансування. До з'ясування цього питання Уповноваженому Наркомфіну РСФРР при РНК УСРР рекомендувалося дотримуватися кошторису Наркомосу в межах затверджених штатів і передбачених законодавством правил про розмежування закладів за ознакою центрального чи місцевого фінансування, зважаючи на вказане застереження. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 62 зв.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про повне вилучення церковних цінностей. З метою прискорення їх вилучення губкомам

пропонувалося призначити одного члена бюро для керівництва цією роботою. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 62 зв.

7. Помер Й. Косоногов – фізик, метеоролог, академік ВУАН. *Історія Академії наук України*. – К., 1993. – С. 509.

4 квітня (вівторок).

4. Одеса. Відкрито виставку робіт студентів художньої академії. Представлено твори кубістів, футуристів і реалістів. На увагу заслуговували полотна Зенда, Шостака, В. Мелля, Б. Іванова, Гамалія, П. Василюва. *Коммунист, Харків, 1922, 4 апреля*.

5. Харків. Створена Всеукраїнська антирелігійна комісія (ВАК або ВУАК) при ЦК КП(б)У – керівний центр антирелігійної пропаганди в республіці. *Силантьєв В.И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы*. – Харків, 1998. – С. 104.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про обмеження держпостачання фабрикатами”. З 1 квітня 1922 р. скасовано державне постачання милом, тютюном, чаєм і сірниками всіх груп споживачів, які перебували на державному забезпеченні, крім військовослужбовців. *ЗУ України, 1922, № 15, Ст. 260*.

5 квітня (середа).

1. Харків. При НКВС УСРР створено ДПУ, в його завдання входили ліквідація відкритих контрреволюційних виступів, у тому числі бандитських, застосування заходів щодо оборони державних таємниць та боротьби зі шпигунством, охорони залізниць та водних шляхів, політичної охорони кордонів республіки, боротьба з контрабандою та переходом кордону без відповідного дозволу. По губерніях при губвиконкомах мали організуватися губернські відділення ДПУ. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 квітня*.

1. 2. Харків. НКВС УСРР повідомив усі губернські відділи управління про неприпустимість порушення декрету про реєстрацію товариств і спілок від 18 квітня 1919 р., коли міські ради або губернські управління НКВС реєстрували статути товариств і спілок республіканського

значення. Нагадувалося, що міським радам взагалі заборонялося проводити реєстрацію, а губернським відділам управління НКВС надавалося право реєструвати статuti виключно товариств і спілок, діяльність яких не виходила за межі губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 5 квітня.*

2. 6. Польща. Колишній головнокомандувач армії УНР, генерал-полковник П. Омелянович-Павленко звернувся з відозвою до українських громадян, товариств, спілок і організацій про заснування фонду українського інваліда. *Громадський вісник, Львів, 1922, 5 квітня.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про місяць чистоти”, який мав проводитися з 15 травня по 15 червня з метою упорядкування громадського водопостачання й прибирання бруду для попередження поширення епідемії холери. *ЗУ України, 1922, № 16, Ст. 267.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про звільнення засуджених за невиконання продподатку”. Ця постанова не поширювалася на селян, “які скоювали податкові злочини з явно контрреволюційною метою (агітація проти виконання продподатку й т. ін.)”, а також на посадових осіб, винних у посадових злочинах корисливого характеру. *ЗУ України, 1922, № 16, Ст. 264.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про кредитну кооперацію”. Ухвалено створення кредитних та позичкових кооперативних товариств з метою забезпечення їх членам пільгових позичок для задоволення їх господарських потреб. *ЗУ України, 1922, № 16, Ст. 269.*

3. Миколаїв. Губернський Зовнішторг приступив до капітального ремонту й відбудови технічних споруд Миколаївського порту. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 апреля.*

4. Харків. Наркомос УСРР встановив безкоштовне користування бібліотеками для трудящих. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 5 квітня.*

4. Харків. Відкрився Всеукраїнський з’їзд бактеріологів і епідеміологів. На порядку денному заходи боротьби з голодом і холерою. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 апреля.*

4. Колегія Головпрофосу відмінила випускні іспити в медичних інститутах. Замість них встановлено здавання колоквиуму практично характеру по основних клінічних і профілактичних дисциплінах; обов’язковий

практичний стаж; захист самостійної дипломної роботи. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 апреля.*

5. Запоріжжя. Відбулася нарада представників ради Покровської церкви, президії міськради та комісії по вилученню церковних цінностей, на якій представники духовенства виступили проти вилучення церковних цінностей, заявивши, що все, що можна, вони вже здали. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 5 квітня.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про Палаци праці, Будинки комун, Будинки робітників”. Ухвалено порядок одержання професійними спілками будівель під вказані заклади та визначено шляхи покриття витрат на їх утримання. *ЗУ України, 1922, № 16, Ст. 263.*

8. Харків. Підписано додатковий договір до мирної угоди між Латвією і УСРР від 14 лютого 1921 р. Додаткова угода визначала термін ратифікації додаткової і основної угоди не пізніше 16 травня, а обмін ратифікаційними грамотами – 17 травня. Одночасно підписано тимчасові правила про перевезення майна по залізницях УСРР при поверненні на батьківщину литовських громадян, які оптували литовське громадянство. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 7 квітня.*

6 квітня (четвер).

3. ЦПКП (Центральне правління кам’яновугільної промисловості Донбасу) перейменовано в УДКП (Управління державної кам’яновугільної промисловості). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925 гг.: Сб. документов и материалов. – К., 1964. – С. 557.*

7 квітня (п’ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про амністію петлюрівців та врангелівців. Особисто Ветошкіну, В. Манцеву, Я. Яковлеву доручалося впродовж доби скласти проект урочистого акту амністії від ВУЦВК. Також було ухвалено випустити звернення до закордонних українців, в якому б вказувалися мотиви амністії: непорушна міцність радянської влади та її піклування про рядових емігрантів, “обманутих

купкою авантюристів”. Після цього пропонувалося вжити заходів для широкого оголошення амністії, для чого, по-перше, передати її текст по радіо; по-друге, розіслати його від імені Наркомзаксправ РСФРР до всіх урядів; по-третє, організувати агітаційну кампанію в радянській пресі; по-четверте, провести таку ж кампанію за кордоном, використовуючи апарати Наркомзаксправ РСФРР, особливо у Варшаві, Відні, Празі; по-п’яте, розміщувати в пресі відгуки на амністію кооперативних та громадських організацій. Відповідальність за проведення агітаційної кампанії за кордоном покладалася особисто на Я. Яковлєва, а в УСРР – на Агітпроп, якому доручалося розробити план її заходів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 64 зв.*

4. Всеукраїнська комісія по ліквідації неписьменності в Червоній армії розподілила серед червоноармійців 40 тис. букварів, близько 10 тис. абеток, а також папір, олівці, чорнильниці, пера. *Красная армия, Киев, 1922, 7 апреля.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про допомогу комуністам. Наркоздоров’ю УСРР М. Гуревичу доручалося організувати в Криму та на Кавказі санаторії для 100 осіб, забезпечивши ці заклади необхідними коштами, а також погодити з Наркоздоров’ям РСФРР питання про порядок відправки хворих комуністів на курорти. Секретаріату ЦК КП(б)У було поставлено за обов’язок звернути всі кошти та цінності, що малися в його розпорядженні, на допомогу комуністам, а, крім того, розробити положення про порядок надання відпусток партпрацівникам. Також було ухвалено звернутися з клопотанням до ЦК КП(б)У про асигнування спеціального позакошторисного грошового фонду для допомоги комуністам, а також про надання певної кількості місць, що були в розпорядженні ЦК РКП(б) у закордонних санаторіях, для партпрацівників України. Організаційно-інструкторському відділу ЦК КП(б)У було запропоновано дати конкретні вказівки щодо порядку обкладання комуністів спеціальними відрахуваннями з прибутків для створення фонду взаємодопомоги при губкомах КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спо. 17, арк. 48-48 зв.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про допомогу

свердловцям (слухачам комуністичного університету ім. Свердлова у Москві. - *Авт.*). Визнано необхідним щомісячно надсилати продовольство свердловцям, відрядженим до університету від України. Ухвалено звернутися до ЦК РКП(б) з клопотанням про прирівняння свердловців до робітфаківців стосовно надання стипендій. М. Фрунзе доручалося в радянському порядку поставити в РНК УСРР питання про затвердження стипендій для студентів Свердловського університету. Губкомам пропонувалося при розподілі допомоги видавати таку й непрацевдатним членам родин свердловців, що знаходилися на їхньому утриманні. Агітпропу та Головополітосвіті рекомендувалося регулярно поштарити свердловців літературою, що видавалася в УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 49 зв.*

1. 7. Надруковано лист колишнього командуючого північним фронтом повстанської армії С. Петлюри Ю. Мордалевича про визнання ним інтернаціональної ідеології більшовиків і доцільності застосування ними тактики терору проти ідеологічних противників. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 7 квітня.*

6. Харків. Президія ВУЦВК постановила надати насінневу допомогу родинам червоноармійців із державного насінневого фонду в розмірі 1053 тис. пудів зерна. *Красная армия, Киев, 1922, 7 апреля.*

8. 10. Американська адміністрація допомоги призначила виділити 40 тис. пайків для голодуючих Катеринославської губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 7 квітня.*

8 квітня (субота).

3. Харків. Українська рада народного господарства постановила організувати Всеукраїнське фармацевтичне об'єднання у складі 4 підприємств. *Коммунист, Харьков, 1922, 8 апреля.*

3. 8. Одеса. Відбулися переговори між представниками Італійського торговельного товариства і Зовнішторгом РСФРР з питань поновлення пароплавного сполучення між Одесою і європейськими портами. Заплановано відкрити щотижневі рейси Одеса – Генуя, Одеса – Стамбул, Одеса – Бургас, Одеса – Лондон, Одеса – Лісабон й ін.

Луганская правда, Луганск, 1922, 14 апреля.

4. Харків. Військове санітарне управління України і Криму постановило організувати школи ліквідації санітарної неписьменності у військових частинах. *Коммунист, Харьков, 1922, 8 апреля.*

8. Берлін. Підписано протокол про обмін торговельними місіями між УСРР і Німеччиною. З української сторони договір підписав представник УСРР В. Ауссем, з німецької – З. Гай. Торгівельним представником УСРР у Німеччині було призначено Ю. Новаковського, уповноваженим зі справ репатріації – В. Ауссема, торгпредом Німеччини в УСРР – Гаульшильда, уповноваженим із справ репатріації – З. Гайя. *ЦДАВО України, ф. Р-4сч., оп. 1с, арк. 18, 22,23.*

8-16 квітня (субота – неділя).

4. 8. Тарнов, Польща. Відбулася IV Міжнародна студентська конференція, проведена з метою з'ясування становища студентства в окремих країнах та організації допомоги студентству радянської Росії. Було поставлено питання про надання допомоги українському, російському, вірменському, грузинському та єврейському студентству. За ініціативою української делегації з ЧСР у складі В. Орлецького і Лемешко, було запропоновано надавати допомогу українському студентству через Українську академічну громаду в Празі. *Громадський вісник, Львів, 1922, 29 червня.*

9 квітня (неділя).

3. 5. Харків. Комісія допомоги голодуючим при ВУЦВК вирішила надати з 1 млн. золотих руб., отриманих за рахунок реалізації церковних цінностей, 100 тис. руб. для допомоги голодуючим у Криму і стільки ж – для закупівлі насіння на Ставрополлі для голодуючих УСРР. Вінокурову, А. Халатову і Ейдуку й представникам Наркомзовнішторгу доручено протягом 48 годин скласти план реалізації решти 800 тис. золотих рублів. Порушено клопотання перед ВУЦВК про асигнування додатково 5 млн. руб. золотом за рахунок реалізації церковних цінностей для закупівлі зерна. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 9 квітня.*

3. 10. Миколаївська губернія. Повідомлялося, що серед селян голодуючих місцевостей розподілено 106 тис. пудів кукурудзи, закупленої за кордоном. *Красная армия, Киев, 1922, 9 апреля.*

4. Харків. У клубі Комуніст відбувся вечір інтернаціональної поезії. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 9 квітня.*

10 квітня (понеділок).

1. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прозглянуло проект постанови ВУЦВК про амністію емігрантів, розроблений комісією в складі Я. Яковлева, М. Ветошкіна, В. Манцева. Постановлено проект у цілому ухвалити за виключенням пункту, де перелічено категорії осіб, яким заборонялося повертатися в Україну. Цей пункт пропонувалося переробити, вказавши в ньому про те, що повернення заборонялося тільки ініціаторам монархістських та петлюрівських організацій, при цьому перелічуючи якмога більше прізвищ відомих активістів. Кінцева редакція тексту постанови про амністію доручалася ВУЦВК, рівно як і спостереження за широким розповсюдженням акту про амністію серед емігрантів. Текст акту доручалося погодити з Москвою. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 66 зв.*

5. 10. Полтавський повіт. У церквах зібрано близько пуда церковних цінностей у фонд допомоги голодуючим. *Луганская правда, Луганск, 1922, 15 апреля.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про надіслання дипломатичної місії УСРР до Анкари (Туреччина). Я. Яковлеву доручалося з'ясувати питання про взаємини дипломатичних місій УСРР та РСФРР в Анкарі, а також про склад української місії. Оргбюро ЦК КП(б)У ставилося за обов'язок визначити кандидатуру представника УСРР у Туреччині. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 66 зв.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ліквідацію дипломатичної місії УСРР в Прибалтиці. Ухвалено передати повноваження дипломатичного представництва УСРР в Латвії та Естонії місії РСФРР, тимчасово залишаючи наше представництво в Литві.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр 29, арк. 66 зв.

11 квітня (вівторок).

2. 4. Відень, Австрія. Український жіночий союз влаштував урочистий вечір пам'яті О. Кобилянської. *Громадський вісник, Львів, 1922, 29 квітня.*

3. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову "Про єдиний натуральний податок на продукти сільського господарства на 1922-1923 рр." Замінено окремі натуральні податки з сільських господарств єдиним натуральним податком на продукти сільського господарства. *ЗУ України, 1922, № 17, Ст. 276.*

3. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову "Про сільсько-господарську виробничу програму". Встановлено погубернський план засіву ріллі, з якого планувалося стягати продовольчий податок. *ЗУ України, 1922, № 18, Ст. 281.*

3. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли декрет "Про надання мало-міцними селянськими господарствами права тимчасової переуступки користування своєю надільною землею". *ЗУ України, 1922, № 18, Ст. 282.*

3. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову "Про створення волосного насінневого фонду". Ухвалено в кожній волості виокремити 25 десятин землі, які засівалися шляхом громадської запашки насінням, наданим губернськими земвідділами або із місцевих коштів. Врожай з цих ділянок призначався для створення броньованого насінневого фонду на випадок стихійного лиха. *ЗУ України, 1922, № 18, Ст. 283.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про забезпечення лекторів для комуністичного університету ім. Артема. Ухвалено прирівняти їх до професорів, а лекторів губпартшколи – до середньої ставки кваліфікаційних працівників. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 51-51 зв.*

6. Харків. Українська економічна рада затвердила план заходів по боротьбі з холерою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 квітня.*

12 квітня (середа).

1. Харків. ВУЦВК оголосив про амністію на додаток до постанови ВУЦВК від 30 листопада 1921 р. Даровано повну особисту амністію всім особам українського походження за кордоном, які брали участь у військових організаціях П. Скоропадського, С. Петлюри, А. І. Денікіна, П. М. Врангеля та інших противників радянської влади. Надана їм можливість найскорішого повернення в Україну на загальних засадах із військовополоненими, які поверталися на батьківщину. В той же час оголошено поза законом закоренілих ворогів радянської влади П. Скоропадського, С. Петлюру, А. І. Денікіна, П.М. Врангеля, Ю. Тютюнника, Н. Махна, О. П. Кутепова, Б. В. Савінкова. Колишнім генералам і командуючим арміями, що воювали проти радянської влади, як і членам урядів, що існували до встановлення радянської влади, та членам центральних комітетів антирадянських партій і організацій дозволено за індивідуальним клопотанням в'їзд на територію УСРР, але за умовою виявлення ними щирого каяття. *ЗУ України, 1922, № 18, Ст. 287.*

1. Відень, Австрія. Відбулася нарада членів Ради ЗУНР у екзилі. Порядок денний: обрання керівних органів; політичні питання. *Громадський вісник, Львів, 1922, 27 квітня.*

3. Харків. ВУЦВК звернувся із закликом до селян України не приховувати розміри ріллі, що підлягала оподаткуванню, та не збільшувати відомості про кількість їдців при оподаткуванні. *ЗУ України, 1922, № 18, Ст. 288.*

14 квітня (п'ятниця).

1. Миколаїв. Повідомлялося, що за останній тиждень до редакцій місцевих часописів почали надходити листи членів партії соціалістів-революціонерів про вихід із партії з клопотанням надрукувати ці листи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 14 квітня.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ДПУ УСРР. В доповнення до постанови від 23 березня 1921 р. „Про тимчасове скорочення каральних органів ЧК на Правобережжі” ухвалено пропозицію колегії ДПУ. Втрішено надати ДПУ такі права: по-перше,

винесення вироків до вищої міри покарання, за виключенням п'яти губерній Правобережжя; по-друге, безпосередньої розправи та винесення з відома президії ВУЦВК позасудових вироків, аж до вищої міри покарання по справах про злочини співробітників ДПУ, збройних грабіжників, рецидивістів та кримінальників, затриманих зі зброєю; по-третє, учасників збройних виступів та контрреволюційних організацій, які мали на меті насильницьке повалення радянської влади; по-третє, висилки за кордон через ДПУ РСФРР членів партій есерів, меншовиків, анархістів, учасників петлюрівських, а також савинківських та інших білогвардійських організацій, перебування яких на території УСРР загрожувало революційному порядку; по-четверте, ув'язнення в концентраційних таборах іноземців до їх обміну на підданих радянської держави за угодою з Наркомзаксправ; по-п'яте, розгляду справ надзвичайної важливості та тих, що вимагали конспірації, причому їх слухання мало відбуватися на особливих сесіях революційних трибуналів; по-шосте, виключне право перегляду, скасування або зміни вироків ВУЧК та її місцевих органів, що входили до сфери компетенції ДПУ, відповідно з постановою ВУЦВК від 22 березня 1922 р. Інші мали переглядатися особливими комісіями під головуванням голови ДПУ за участю представників Верховного трибуналу та Наркомюсту. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 68 зв.*

3. Харків. ВУЦВК дозволив організацію комерційного телеграфного агентства при РАТАУ. *Коммунист, Харьков, 1922, 14 апреля.*

6. Харків. Наркомздорів'я заборонив евакоприймальникам і колекторам-розподільникам розмішувати дітей без щеплень на віспу і холеру. *Коммунист, Харьков, 1922, 14 апреля.*

3. Одеса. Відбудовано Чорноморський скляний завод. *Коммунист, Харьков, 1922, 14 апреля.*

15 квітня (субота).

3. Москва. Зважаючи на перспективу збільшення продовольчого постачання і відповідний розвиток виробництва у Донбасі, Рада праці і оборони постановила не вивозити робітників, які звільнялись у Донбасі, до

врожайних губерній, за винятком тих, що виявили власне бажання виїхати на батьківщину. Робітники, які залишались у Донбасі, мали забезпечуватися громадським харчуванням за рахунок Наркомпраці, ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК і фонду допомоги безробітним Нарком соцзабезу. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 апреля.*

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про обкладання державних столичних театрів 30% податком з касового збору на користь губвиконкому. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 апреля.*

4. Харків. Губвиконком встановив театральний податок для приватних театрів у розмірі 30% з доходу, для цирку – 25%, для драмтеатрів – 10%, опери, оперетки і комедії – 5%, „Червоного факелу” – 5%, кіно – 20%. Зовсім звільнено від податку Робітничий будинок, Будинок залізничників, Мусурі (вистави української трупи) і Малий драматичний театр (за умовою постанови українських вистав). Ніякими іншими податками, крім 10% податку на користь голодуючих, театри не повинні були обкладатися. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 апреля.*

6. Харків. Українська економічна рада в принципі визнала доцільним організацію кооперативу вчених у столиці. Кооперативу надано позику в розмірі 90 млрд. крб. грошовими знакам 1922 р. із 50% покриттям товарами. *Коммунист, Харьков, 1922, 15, 21 апреля.*

8. 10. Прага, ЧСР. Чехословацький уряд вирішив пожертвувати голодуючим УСРР 25 вагонів продовольства. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 апреля.*

16 квітня (неділя).

2. 7. Відень, Австрія. Головою Українського жіночого союзу обрано А. Жук. *Громадський вісник, Львів, 1922, 29 квітня.*

1. Підписано угоду між Німеччиною і Росією. З радянської сторони угоду підписали Г. Чичерін і Х. Раковський, з німецької – Ратенау. Сторони відмовилися від відшкодування збитків, спричинених війною і пов'язаних з утриманням військовополонених, у тому числі інтернованих у Німеччині червоноармійців. Німеччина відмовилася від домагань, пов'язаних із конфіскацією та націоналізацією майна німецьких

громадян у радянських республіках. Встановлено дипломатичні стосунки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 квітня.*

18 квітня (вівторок).

1. Бухарест. Румунський уряд вислав Н. Махна за межі Румунії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 квітня.*

2. Холм, Польща. Відбувся з'їзд української людності Холму й Підляшшя. Прибуло 200 делегатів. Порядок денний: про участь у виборах до сейму, про українське шкільництво; про православну церкву. *Громадський вісник, Львів, 1922, 26 квітня.*

3. 6. Харків Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло постанову ВЦРПС про фонди заробітної плати для України. Ухвалено підтримати пропозицію фракції КП(б)У в Південбюро ВЦРПС про збільшення фондів заробітної плати для України шляхом переведення Донбасу до першої групи постачання та прирівнювання голодуючих губерній України до голодуючих губерній РСФРР. Фракції Південбюро ВЦРПС доручалося при сприянні секретаріату ЦК КП(б)У, який мав об'рунтувати політичну сторону питання, скласти доповідну записку для подання до ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 71.*

8. Харків Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло клопотання менонітів про дозвіл їм виїхати за кордон. Ухвалено проти виїзду не заперечувати. Питання про легалізацію менонітів як секти перенести на наступне засідання. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 29, арк. 70.*

19 квітня (середа).

1. 2. Харків. ВУЦВК ухвалив інструкцію “Членам Всеукраїнської комісії незаможних селян”, яка визначала права і обов'язки членів комнезамів. *ЗУ України, 1922, № 19, Ст. 300.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про відбудову і зміцнення селянського господарства в Україні”. Ухвалено створення товариства по відбудові сільського господарства України (“Селодопомога”). Мета товариства – надання кредитної і позичкової допомоги бідняцько-середняцьким селянським господарствам, у першу чергу – колективним.

ЗУ України, 1922, № 19, Ст. 301.

20 квітня (четвер).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про передачу управління Уповнаркомпраці державних функцій охорони праці”, які раніше належали Південбюро ВЦРПС. *ЗУ України, 1922, № 20, Ст. 320.*

1. Київ. Революційний трибунал засудив до розстрілу петлюрівського отамана Зайка. *Коммунист, Харків, 1922. 26 апреля.*

1. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У розглянув питання про організацію ревізійної комісії ЦК КП(б)У. Прийнято постанову про порушення цього питання на наступній Всеукраїнській конференції КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 19 зв.*

3. Харків. Українська економічна рада визнала за доцільне організацію кооперативу діячів науки для поліпшення матеріального становища наукових працівників. Філіали кооперативу мали діяти у Києві, Одесі та Катеринославі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 квітня.*

6. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про організацію санаторію для хворих комуністів – відповідальних працівників. Ухвалено створення одного санаторію в Криму на 50 осіб, та іншого – за кордоном, зокрема, в Берліні на 30-40 осіб. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 19.*

6. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про дачу в Померках. Ухвалено надати дачу родинам співробітників ЦК КП(б)У, встановивши чергу на користування нею та обмеживши термін перебування окремою родиною на дачі одним місяцем. На цей час вони мали забезпечуватися продовольством за встановленою нормою. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 19 зв.*

6. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про розміри постачання секретарів ЦК та управправами. Ухвалено видавати управправами щомісячне забезпечення в розмірі до 5 млн., а секретарям – 20 млн. крб. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 19.*

21 квітня (п'ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У надало ДПУ право витратити на

секретні потреби частку захоплених контрабандних валютних та інших цінностей. Остаточні питання доручалося з'ясувати з Наркомфіном УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк.. 72 зв.*

2. 10. Відень, Австрія. Організовано Комітет “Голодуючим України”, до якого входили представники Української жіночої спілки, Комітету робітників, Українського соціологічного інституту, Студентського товариства “Січ”, товариства соціалістичної молоді ім. М. Драгоманова, Жіночої ліги миру і свободи, Спілки українських журналістів і письменників, Товариства прихильників освіти, а також особисто запрошені громадські діячі: М. Грушевський, О. Олесь, Д. Левицький, Я. Окуневський, Ю. Сірій (Тищенко) та деякі інші. *Громадський вісник, Львів, 1922, 8 червня.*

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут постанови про мішане акціонерне товариство „Експорт-вугілля”, організоване управлінням Наркомату внутрішньої торгівлі і Центральним правлінням кам'яновугільної промисловості. Товариство створено з метою експорту мінерального палива та забезпечення робітників Донбасу продовольством і предметами широкого споживання, а промислових підприємств регіону – матеріально-технічним обладнанням. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 апреля.*

4. 6. Харків. Закінчився Всеукраїнський з'їзд епідеміологів. Порядок денний: про сільську медицину; про органи охорони здоров'я; про санітарні органи комунального господарства; про організацію українського комітету наукової медицини; про організацію санітарної статистики; неп і охорона здоров'я; організація санітарної справи в Україні; про епідемії в Україні; план протихолерної кампанії; про боротьбу з голодом; відозва до європейських лікарсько-санітарних організацій; про організацію допомоги голодуючим України. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 квітня.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У ухвалило інструкцію про відрахування від зарплати комуністів до загальнопартійної каси фонду взаємодопомоги членам партії. До пункту про розмір частки заробітку вище 17 розряду, що залишалася в розпорядженні комуністів, було внесено

зміну: ця частка підвищувалася до 26%. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 53 зв.

7. 8. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про стан закордонного апарату Наркомзаксправ. Визнано необхідним відкликати Хургіна з Варшавського представництва за погодженням з О. Шумським для відрядження його до Лондона в правління акціонерного товариства „Аркос”, одночасно відкликавши Ландера з Берліну, призначеного для роботи в Лондоні. Щодо інших кандидатур, які працювали за кордоном, було ухвалено доручити секретаріату ЦК КП(б)У за участю Брона розв’язати питання про їх переміщення та заміну іншими працівниками, визнавши принципово необхідним заміну кандидатур диппрацівників у Варшаві та Лондоні, а також посилення представництва в Берліні. Крім того, пропонувалося переглянути політичний склад комуністів у закордонних представництвах, доручивши організаційно-інструкторському відділу розробити директиву про роботу комосередків за кордоном та внести її на наступне засідання оргбюро для затвердження. Учрозподілу доручалося переглянути персональний склад комосередків місій з метою більш правильного використання наявних сил. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 53 зв.

8. 10. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про діяльність Американської адміністрації допомоги (АРА) в Катеринославській губернії. Пропозицію Катеринославського губкому КП(б)У про відкликання АРА з Катеринослава було відхилено, але запропоновано посилити спостереження за її роботою, щоб вона не викликала нарікань робітників. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 53.

10. Харків. Українська економічна рада запропонувала Українському евакуаційному комітету (Укреваку) розподілити у врожайних губерніях усіх утікачів від голоду і переселенців, що знаходилися на залізничних станціях. Питання про їх перевезення мало погоджуватися з відділами шляхів сполучення. Все медичне обладнання і медикаменти, що знаходилися в розпорядженні Укреваку, мали передаватися Наркомздоров’ю для боротьби з холерою. *Коммунист, Харьков, 1922, 21 апреля.*

21-23 квітня (п'ятниця – неділя).

1. Кременець, Польща. Відбувся з'їзд кооперативних установ і організацій Волині. Порядок денний: про діяльність дубенського і кременецького союзів кооперативів; доповіді з місць; про заснування кооперативного центру Волині; про план діяльності неторговельних відділів кооперативних спілок Волині; про кооперативні курси; про використання кооператорів-емігрантів на Волині; про збитки кооперації за часи війни; взаємини кооперативів Волині і центральних кооперативних установ; про громадсько-кооперативний часопис на Волині. *Громадський вісник, Львів, 1922, 20-21 травня.*

22 квітня (субота).

1. Вінніпег, Канада. Відбулася демонстрація українців проти польської і румунської влади у Східній Галичині та Буковині. Брало участь 10 тис. осіб. *Громадський вісник, Львів, 1922, 20 травня.*

2. Прага, ЧСР. Відбулося зібрання українських і білоруських студентів з приводу переслідувань українських студентів польською владою у Східній Галичині. Вирішено влаштувати публічну маніфестацію протесту проти утиску прав українських студентів у Польщі та надіслати відозву до студентів світу, Світового конгресу студентів у Брюсселі, Ліги Націй, учасників Генуезької конференції й до Союзу оборони прав людини і громадянина на захист прав українських студентів. *Громадський вісник, Львів, 1922, 3 травня.*

3. Харків. Командувач Харківського військового округу видав наказ про участь військових частин у посівній кампанії. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 апреля.*

4. Харків. ВУФКУ постановило озвучувати фільми й давати титри тільки українською мовою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 квітня.*

5. Харків. При ВУЦВК створено Центральну комісію по вилученню церковних цінностей в складі В. Єрмоценка, М. Скрипника, В. Манцева, М. Владимірова. До губернських і повітових комісій по вилученню церковних цінностей з правом дорадчого голосу вводилися представники народів по музейній справі. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 апреля.*

4. Подебради, ЧСР. Засновано Українську господарську академію (з 1932 р. – Український технологічно-господарський інститут). *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3312.*

7. 8. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про перегляд складу закордонних торгових представництв. Ухвалено прийняти постанови про зняття в Польщі Хургіна для відрядження в Лондон на роботу члена правління акціонерного товариства “Аркос”, а також Малевича, Штенберга, Магизсона, Філіпповича – в Чехословаччині, Ломовського – в Берліні, Ландера – в Лондоні. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 20.*

24 квітня (понеділок).

2. Рівно, Польща. Відбулася нарада Волинського українського національного представництва “Волинський народний комітет”. Порядок денний: про скликання з’їзду громадсько-політичних організацій Волині; про політичний нейтралітет українських просвітницьких організацій; про участь кооперативів і організацій допомоги у політичних кампаніях. *Громадський вісник, Львів, 1922, 17 квітня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про утворення головного комітету у справах концесій та акційних товариств”. *ЗУ України, 1922, № 20, Ст.313.*

25 квітня (вівторок).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про обіг золота, срібла, платини, коштовного каміння й закордонної валюти”. Для громадян скасовано обов’язок здавати державі золото, срібло, платину й метали платинової групи у виробках, грудках і монетах, а також коштовні каміння та чужоземну валюту, що малася в їхній власності. Громадянам дозволено вільне розпорядження металами у виробках і грудках, а також коштовними каміннями. Одночасно встановлено монополію Держплану на закупівлю і продаж золотих, срібних, платинових грошей та чужоземної валюти. Благородні метали і чужоземна валюта, придбані Держпланом, мали передаватися до особливого валютного фонду

Держбанку, що не зараховувався до загальнодержавного золотого фонду. Вивіз громадянами благородних металів за кордон без дозволу уповноваженого Наркомфіну дозволявся в обсязі до 50 крб. золотом (по курсу Держбанку) на кожну особу. *ЗУ України, 1922, № 20, Ст.314.*

3. Харків. Проведено реформу Уцербкоопу (Центрального робітничого кооперативного комітету України). Технічно-оперативну роботу цього комітету передано до Вукоопспілки (Всеукраїнської спілки споживчих кооперативних організацій). За Уцербкоопом залишено організаційне керівництво периферійними організаціями, загальний розподіл клієнтури, а також облік та розподіл фондів, що передавалися для реалізації ВУКС (Всеукраїнській кооперативній спілці) та іншим кооперативним організаціям. Відповідно до зміни повноважень, проведено реорганізацію технічного апарату Цербкоопу. Залишено три відділи – загальний, організаційно-інструкторський і обліково-плановий. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

3. Проведено реорганізацію Головукрукустпрома (Головного управління в справах кустарної і дрібної промислової кооперації України). Головукрукустпром перетворено в Укркустторг (Головне управління по заготівлі і збуту кустарних виробів). За останнім залишено торговельні повноваження, а компетенцію догляду та регулювання кустарним виробництвом покладено на виробничо-технічний відділ Української ради народного господарства. Реєстрацію та перлюстрацію організацій кустарів передано до Головокооперкому (Головного кооперативного комітету при РНК УСРР). Відповідні зміни започатковано на місцях. У Києві та Катеринославі створено крайові комітети. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

2. 3. Харків. Президія Уцербкоопу (Центрального робітничого кооперативного комітету України) постановила, що організація індивідуального городництва робітниками мала проводитися не шляхом створення городницьких товариств, а через органи робітничої кооперації. Організаційному відділу Уцербкоопу доручено розробити проект положення про городні секції при робітничих кооперативних. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

3. Харків. Українська кустарна спілка постановила перевезти експонати вітчизняних кустарних промислів з Праги до Лондону, а також організувати виставку товарів українських кустарів у Берліні, одночасно надіславши каталоги та прейскуранти на ці товари. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

3. 8. Київ. Губернська рада профспілок (губпрофрада) постановила відправити за кордон закупівельну експедицію у складі представників губпрофради, губернської спілки кустарної промисловості та артилей губернії. Артилям промкооперації доручено скласти замовлення на необхідні матеріали. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

3. 6. Кременчук, Катеринослав. Повідомлялося про численні конфлікти між роботодавцями і профспілками з приводу укладання колективних угод, особливо на приватних підприємствах, де трудові конфлікти вирішувалися шляхом застосування адміністративних заходів з боку органів Наркомату праці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

5. Вінниця. Розширена сесія міської ради за участю червоноармійців і членів профспілок прийняла рішення про проведення декрету ВУЦВК щодо вилучення церковних цінностей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

6. Одеса. Губпрофрада вирішила організувати фонд допомоги безробітним, а також розробити нові засади діяльності кас взаємодопомоги. Каси, що існували, вирішено не закривати. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

10. Запоріжжя. Губернська кооперативна спілка обміняла промислову сировину на 10 вагонів зерно-хліба для населення міста. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

5. Глухів Чернігівської губернії. Збори священників міста прийняли рішення добровільно здати церковні цінності на користь голодуючих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 квітня.*

26 квітня (середа).

1. 2. Повідомлялося, що газета “Херсонский коммунарь” надрукувала заяву місцевих лідерів меншовиків про їх намір вступити до КП(б)У.

Луганская правда, Луганск, 1922, 26 апреля.

3. Харків. Держплан прийняв постанову про необхідність залучення іноземного капіталу до експлуатації комунальних господарств і благоустрою міст. *Коммунист, Харьков, 1922, 26 апреля.*

4. Коломия, Польща. Розпочав видаватися двотижневик української молоді “Молода громада”. Редактор – С. Ткачук. *Громадський вісник, Львів, 1922, 26 квітня.*

6. Харків. З метою збільшення фінансування заходів охорони здоров’я Держплан постановив ввести санітарний податок і платність медичного обслуговування у державних і комунальних медичних закладах, залишивши безкоштовність медичних послуг для незаможників і заразнохворих. *Коммунист, Харьков, 1922, 26 апреля.*

6. Харків. З метою зняття з бюджету міст витрат по санітарно-лікувальній справі Держплан постановив передати справу боротьби з пранками Товариству боротьби з венеричним хворобами, а з туберкульозом – Лізі боротьби з туберкульозом. Справу охорони материнства і дитинства вирішено тимчасово передати товариству „Крапля молока”. *Коммунист, Харьков, 1922, 26 апреля.*

6. Харків. Планова комісія губвиконкому постановила залишити право безкоштовного користування аптеками за утриманнями закладів Нарокомосу, соцзабезу і за працівниками міліції. Для хворих, які лікувались у туберкульозному диспансері, вирішено безкоштовно відпускати ліки лише за довідками санітарних комісій. Питання про забезпечення ліками незаможного населення і втікачів мало розглядатися окремо. *Коммунист, Харьков, 1922, 26 апреля.*

27 квітня (четвер).

3. 6. З метою відбудови конярства Управління державними кінними заводами вирішило поновити скачки й гони. Відкриття сезону оголошено на 14 травня. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 апреля.*

5. С. Новопрокофьевка Солодко-Балковської волості Більше-Токмацького повіту Запорізької губернії. У довідці губернської комісії по вилученню церковних цінностей повідомлялося, що група віруючих на

чолі з місцевим священиком надала опір роботі комісії по вилученню церковних цінностей. В інших повітах вилучення відбулося спокійно. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 995, арк. 24.*

6. 10. С. Обловченськ Мелітопольського повіту. Селяни вчинили самосуд – забили чоловіка й жінку, які через голодування з'їли свою дитину. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 27 квітня.*

6. 10. С. Гола Пристань Миколаївської губернії. При арешті 4 людоїдів розлютований натовп вбив двох з них, які зарізали своїх дітей. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 апреля.*

8. 10. Київ. Прибув повноважний чехословацького уряду по наданню допомоги голодуючим України. Одночасно із ЧСР прибув залізничний маршрут з 28 вагонами продовольства для голодуючих Запоріжжя. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 29 апреля.*

10. Москва. Наркомсоцзабез РСФРР виділив для безробітних УСРР 3 тис. пайків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 27 квітня.*

28 квітня (п'ятниця).

1. Харків. РНК УСРР відмінила дисциплінарні товариські суди. *ЗУ України, 1922, № 20, Ст.328.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про ігнорування центральними закладами РСФРР центральних закладів УСРР. Всім наркоматам, у випадку ігнорування їх наркоматами РСФРР, було запропоновано заявляти протест відповідним наркоматам РСФРР і ставити до відома про кожний випадок ЦК КП(б)У. М. Фрунзе доручалося зібрати фактичний матеріал з цього питання для пред'явлення в ЦК РКП(б). Секретаріату ЦК КП(б)У ставилося за обов'язок передати Фрунзе такий матеріал, що знаходився в його розпорядженні. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 76 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заслухало повідомлення М. Фрунзе про те, що ЦК РКП(б) визнано неправильним заснування партійного представництва ЦК КП(б)У при ЦК РКП(б). Вирішено повідомити ЦК РКП(б), що „призначення Ф. Кона представником ЦК КП(б)У розумілося тільки в тому сенсі, що на Кона, як на члена ЦК, близько знайомого

з потребами української організації та українського становища, покладався обов'язок особисто підтримувати клопотання ЦК КП(б)У перед ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 77 зв.*

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило пропозиції М. Владимиrowa про фонд комнезамів. Пропонувалося поділити на дві частини фонд посилення сільського господарства, що був у розпорядженні Наркомзему, використовуючи одну частину за первісним призначенням (для розвитку насінництва й т. ін.), а іншу – для надання матеріальної допомоги колективним господарствам. Також пропонувалося не перешкоджати відокремленню колгоспів від сільськогосподарської кооперації, звернувши особливу увагу на організацію кредитування для радгоспів. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 77.*

3. Харків. РНК УСРР було вжито заходів по забезпеченню безперебійного здійснення переказних грошових операцій. Органам Наркомпоштелю УСРР категорично заборонялося використовувати не за призначенням (для господарських та інших цілей) грошові суми, що надходили в їх розпорядження для здійснення грошових переказів. Управлінню Наркомфіном УСРР пропонувалося здійснювати безперебійну видачу переказних сум у всіх губерніях, погоджуючи це питання з Наркомфіном і Наркомпоштелем РСФРР. *Коммунист, Харьков. 1922. 28 апреля.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про податкову фінансову політику. Визнаючи фінансово-податкову кампанію ударною, вирішено зміцнити органи Наркомпроду партійними працівниками. Для успішного проведення податкової кампанії також запропоновано залишати на місцях від 15 до 25% загальної суми податку, зібраного в межах губернії, на що запросити отримати санкцію ЦК РКП(б). Ухвалено покласти відповідальність за її проведення в центрі на голову РНК УСРР, а на місцях - на голів губвиконкомів. Питання про звільнення від податку голодуючих місцевостей вирішувати в радянському порядку. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 76.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило постанову оргбюро про Пролеткульт, за виключенням пункту про обов'язкову участь у роботі Пролеткульту співробітників кафедри марксизму. *ЦДАГО*

України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 76.

4. Харків. З метою збільшення касового збору Наркомос УСРР дозволив усім театрам збільшити ціну на театральні квитки, більш вільно вибирати репертуар, а центральним театрам також відмінити броню 25% місць для контрамарок. За рахунок отриманих коштів театральні колективи мали організувати виїзні вистави у робітничих районах міст. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 апреля.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У підтвердило неухильне виконання рішення ЦК РКП(б) про цілковите вилучення церковних цінностей з Печерської Лаври. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 76.*

29 квітня (субота).

2. Львів. Засновано Спілку українських інвалідів. *Громадський вісник, Львів, 1922, 29 квітня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про вилучення племінної худоби у селян для передання її у державні племінні розплідники за грошову винагороду. *Коммунист, Харьков, 1922, 29 апреля.*

3. На Брянському руднику Алмазно-Мар'ївського району задуті коксові печі і пущено турбіну потужністю 2 тис. 200 квт. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 травня.*

3. 6. Харків. Українська економічна рада прийняла рішення про встановлення прямого телефонного зв'язку між Харковом і Катеринославою. *Коммунист, Харьков, 1922, 29 апреля.*

3. 10. Харків. ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК уклала угоду з правлінням Всеукраїнської спілки кустарно-промислової кооперації, згідно з якою Укркустспілка (Всеукраїнська спілка кустарно-промислової кооперації) отримала кредит в розмірі 15 млрд. крб. грошовими знаками 1922 р. для натуральної і грошової оплати продукції кустарів у неврожайних губерніях. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 квітня.*

4. 7. С. Верпики Київської губернії. Помер К. Стеценко – композитор, диригент Державної української капели Думка, а за часів Центральної Ради – колишній другий диригент Українського національного хору та завідувач культурно-освітнім відділом Дніпросоюзу. *Громадський*

вісник, Львів, 1922, 5 травня.

8. 10. До УСРР приїхав директор Американської адміністрації допомоги (АРА) полковник Грев. За його участю АРА мала розподілити 250 тис. пайків: 85 – для голодуючих Запоріжжя, 65 – для Миколаївської губернії, по 50 тис. – для Одеської і Катеринославської. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 квітня.*

30 квітня (неділя).

1. Чернівці. Румунія. Створено українську національну організацію, яка мала захисти національні права буковинських українців. *Громадський вісник, Львів, 1922, 20 травня.*

4. Харків. Науковий відділ Всеукраїнського кіно-фото управління влаштував у театрі „Маяк революції” сеанс-лекцію для школярів і вихованців дитячих навчальних закладів на тему „Країна сонця, що сходить”. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 апреля.*

Травень .

1. Донецька губернія. Проведено загальні збори робітників. На більшості підприємств при обговоренні питання про судовий процес над есерами прийнято резолюції проти есерів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 46.*

10. З голодуючих місцевостей РСФРР до УСРР прибули 1 тис. 997 утікачів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 червня.*

10. З голодуючих до врожайних місцевостей УСРР прибув 651 утікач, у тому числі: 369 із Запорізької губернії, 185 – з Донецької, 25 – з Катеринославської, 11 – з Одеської, 10 – з Кременчуцької, 4 – з Полтавської, 28 – з Миколаївської. Їх розміщено: 190 – у Чернігівській, 16 – у Волинській, 26 – у Харківській, 19 – у Полтавській губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 червня.*

Перша половина травня

10. Повідомлялося, що в Одеській, Катеринославській, Запорізькій і Миколаївській губерніях Американська організація допомоги, місія

Нанесена та Чехословацький Червоний Хрест організували харчування 315 тис. голодуючих. Крім того, для дитячого населення дванадцяти губерній УСРР видавалося 645 тис. пайків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

1 травня (понеділок).

4. Повідомлялося, що у частинах Київського військового округу ліквідована неписьменність. Навчено грамоті 8,5 тис. осіб. *Красная армия, Киев, 1922, 9 мая.*

1 6. Відбулося урочисте святкування Першого травня. У Харкові й Києві організовано військові паради, а в інших населених пунктах – демонстрації та мітинги, після яких влаштовано урочисту військову присягу призовників. Увечері повсюдно відбулися концерти й гуляння. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 3 травня.*

1 6. Львів. З ініціативи Української соціал-демократичної партії відбулося святкування Міжнародного дня солідарності трудящих серед українських робітників. Вранці влаштовано вуличну маніфестацію, а увечері – урочисті збори в залі ім. М. Лисенка. *Громадський вісник, Львів, 1922, 14 травня.*

2 травня (вівторок).

4. Одеса. У Російському драматичному театрі ім. Т. Шевченка відбулася прем'єра вистави М. Горького “Міщани”. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українського драматичного театру (Хроніка) // Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 269.*

3 травня (середа).

1. Щипіорно, Польща. Члени терористичної групи, організованої С. Пелюрою у таборі інтернованих українців з метою боротьби з “поворотівцями” (прихильниками “Зміни віх”) убили начальника штабу Української повстанської армії Ю. Тютюнника полковника Ю. Отмарштайна, який відмовився визнати угоду Петлюри з урядом Польщі.

Громадський вісник, Львів, 1922, 31 травня.

3. Зменшено план державного постачання м'ясом. На державному забезпеченні м'ясопродуктами залишено такі групи споживачів: робітників (по 4 фунти щомісячно); наукових працівників (так званий "академпайок" у розмірі 10 фунтів); членів надзвичайних комісій (по 5 фунтів); хворих у санаторіях і лікарнях (по 4 фунти); дітей у закладах соціального виховання (по 3 фунти); в'язнів (по 2 фунти). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 3 травня.*

3. Київ. Відбувся стихійний страйк базарних торговців, які протестували проти високого оподаткування. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 травня.*

3. 8. Одеса. Прибув перший пароплав Трієстинського Ллойд "Корніоло", що доставив 2 тис. 300 т вантажів: жито, сахарин, м'ясні консерви, одяг, залізничні шпали, сільськогосподарський реманент. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 3 травня.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про становище на заводах „Гельферіх-Саде” та „Мельгозе”. Визнано необхідним виконання зобов'язання щодо виплати заробітної плати за березень місяць за ставками профспілки. Питання щодо зарплати за квітень рекомендувалося поставити на засіданні Української економічної наради, визнаючи необхідність зниження тарифу, одночасно запропонувавши Південбюро ВЦРПС поставити загальне питання про заробітну плату на пленумі ЦК КП(б)У, попередньо обговоривши його на засіданні політбюро. Для остаточного розв'язання питання про виплату в радянському порядку тт. Колесников, Іванов та В. Поляков разом із зацікавленими товарищами мали розглянути його на Українській економічній раді. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 58 зв.*

10. Харків. Прибула агітаційна експедиція по боротьбі з голодом, організована Саратовською губернською комісією допомоги голодуючим. Експедиція мала відвідати населенні пункти врожайних українських губерній за маршрутом: Харків – Полтава – Київ – Чернігів з метою проведення агітації за збір коштів на допомогу голодуючим Поволжя. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 3 травня.*

4. Харків. Наркомос УСРР постановив надіслати у закордонне відрядження, насамперед до Німеччини, делегацію українських педагогів. Мета їх перебування за кордоном – ознайомлення з іноземними системами позашкільної освіти та закупівля підручників. Для цього було асигновано 500 руб. золотом. *Коммунист, Харьков, 1922, 3 мая.*

6. Харків. Наркомздор'я УСРР прийняв постанову про переведення на самоокупність психоневрологічного диспансеру. Для безкоштовного обслуговування застрахованих пацієнтів лікарі диспансеру мали витратити 50% часу, призначеного для прийому хворих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 травня.*

5 травня (п'ятниця).

3. Харків. Зважаючи на відсутність вільних коштів для розвитку видобування бурого вугілля, Українська економічна рада постановила закрити Полтавський, Балашевський і Махаринський рудники. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 травня.*

3. Харків. Українська економічна рада постановила організувати Всеукраїнське акціонерне товариство по заготівлі шкірсировини із залученням іноземного капіталу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 травня.*

3. 6. Керівникам українських залізниць надано розпорядження про термінову відбудову газового й електричного освітлення пасажирських вагонів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 травня.*

8. Литовський парламент ратифікував договір між УСРР і Латвією, укладений 14 лютого 1921 р. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923. 5 травня.*

6 травня (понеділок).

3. Харків. Українська економічна рада в основному ухвалила і передала на розгляд концесійного комітету положення про організацію товариства „Південтрав” з метою розвитку фармакологічної промисловості в УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 травня.*

6. Харків. За пропозицією Наркомсоцзабезу УСРР Головкомунгосп НКВД запропонував відділам комунального господарства безкоштовно надавати родинам червоноармійців городні ділянки. *Вісті ВУЦВК,*

Харків, 1922, 6 травня.

10. За пропозицією Наркомсоцзабезу УСРР родини червоноармійців у неврожайних губерніях мали отримувати по 6 фунтів зерна на кожного члена, як у місті, так і на селі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 травня.*

8. Прага. Представництво УСРР в ЧСР звернуло увагу чехословацького міністра закордонних справ на численні факти насильства над українськими репатріантами у чехословацьких таборах для військовополонених. З метою захисту прав українських громадян до уряду ЧСР висунуто вимоги щодо термінового звільнення заарештованих українців та відправки їх на батьківщину. Також поставлено ультиматум про розпуск антирадянських петлюрівських організацій та українських військових формувань у ЧСР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 травня.*

7 травня (неділя).

2. Пітсбург, США. Ліга американських громадян українського походження організувала демонстрацію протесту з приводу утиску прав українців у Східній Галичині. *Громадський вісник, Львів, 1922, 12 травня.*

3. 8. Миколаїв. Губернський Зовнішторг уклав угоду з турецькими імпортерами на поставку, відповідно до замовлення миколаївського губерньського поліграфічного тресту, 50 пудів паперу і картону. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 травня.*

5. Маріуполь. Диякон місцевого собору загітував базарних торговців надати опір комісії по вилученню церковних цінностей на користь голодуючих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 14 травня.*

4. Харків. У театрі „Маяк революції” науковий відділ Всеукраїнського кіно-фото управління організував сеанс-лекцію на тему „Голландія і голландці”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 травня.*

7-12 травня (неділя - п'ятниця).

1. 2. Харків. Відбувся IV Всеукраїнський з'їзд КСМУ. Порядок денний: про зовнішнє і внутрішнє становище республіки і завдання партії; про Комінтерн молоді; про становище РКСМ; звіт ЦК КСМУ; доповідь Всеукраїнської перевірконої комісії; про юнацьку працю в Україні; про роботу на

селі; організаційні питання; про політосвітню роботу; вибори ЦК КСМУ. *ЛКСМУ в рішеннях з'їздів і конференцій*. – К., 1969.– С. 59-60.

8 травня (понеділок).

5. Запорізька губернія. У довідці губернської комісії по вилученню церковних цінностей повідомлялося, що під час роботи комісії у Верхньорогачівській та Рубанівській волостях Мелітопольського повіту населення намагалося перешкодити вилученню церковних цінностей. В інших повітах вилучення відбулося спокійно. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 995, арк. 17.*

9 травня (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про порядок амністії. Заступниками членів комісії по наданню амністії затверджено М. Скрипника, В. Манцева, Я. Яковлева, Канарського, В. Балицького та Рейхеля. Було в основному ухвалено проект, запропонований Караханом, за виключенням пунктів про розгляд у Москві заяв про амністію, а також про порядок розгляду списків амністованих не ВУЦВК, а Наркомзаксправ УСРР із наступним затвердженням ВУЦВК. Намагаючись їх змінити, політбюро ЦК КП(б)У доручило Д. Мануїльському звернутися з клопотаннями до ЦК РКП(б) про надання органам УСРР права розгляду заяв про амністію та про надання ВУЦВК повноваження розгляду списків амністованих, зауваживши на тому, що в особливих випадках питання про затвердження списків амністованих мало вирішуватися лише після погодження його з Москвою. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 81.*

1. Варшава, Польща. Організовано Спілку українських хліборобів на чолі з Коленком і Потоцьким, яка ставила на меті поновлення гетьманщини в Україні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 травня.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про золото, отримане за продаж посівного матеріалу. Підтверджувалася попередня постанова Політбюро ЦК КП(б)У про залишення цього золота в Україні як обігового фонду. Пропонувалося РНК УСРР остаточно полагодити

це питання з Москвою, доручивши його вирішення Д. Мануїльському та М. Владимирову. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 81.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про заробітну плату. Підтверджувалася попередня постанова Політбюро ЦК КП(б)У про збільшення тарифів в Україні. Голові Південбюро ВЦРПС Ф. Угарову доручалося терміново сформулювати та передати до Москви Д. Мануїльському телефонограму для з'ясування з ВЦРПС та Наркомпраці РСФРР питання про заробітну плату. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 80 зв.*

3. Миколаїв. Пущено кисневий завод “Перун”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 травня.*

4.7. Помер фізик, метеоролог, академік ВУАН Й. Косоногов. *Історія Академії наук України. 1918–1923. – К., 1993. – С. 485.*

10 травня (середа).

1. Харків. За клопотанням П з'їзду КНС ВУЦВК прийняв постанову “Про припинення справ, що виникли у зв'язку з розкуркуленням села”. Всім судовим і адміністративним закладам приписувалося припинити прийняття до розгляду справ по клопотанню осіб, які не належали до верстви незаможного селянства, про повернення їм майна, відібраного комнезами при розкуркуленні, або про винагородження, якщо конфіскація майна проводилася до вступу в дію декрету від 15 листопада 1921 р. “Про ревізії і конфіскації”. *ЗУ України, 1922, № 22, Ст. 357.*

2. 10. Відень, Австрія. Українські організації в Австрії створили комітет “Голодуючим України”, що надавав матеріальну і моральну допомогу голодуючим в УСРР, незважаючи на їх національну й релігійну належність. До складу комітету увійшли громадські організації різної політичної орієнтації: Об'єднаний робітничий комітет допомоги голодуючим, безпартійна студентська організація “Січ”, соціалістична студентська організація “Драгоманівська громада”, Товариство прихильників освіти, Жіночий союз та ін. *Громадський вісник, Львів, 1922, 10 травня.*

3. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада представників губернських рад народного господарства (губраднаргоспів). Порядок денний: про господарське становище республіки і роботу губраднаргоспів; про постачання державної промисловості; про торговельну, фінансову й орендну політику. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925 гг.: Сб. документов и материалов.* – К., 1964. – С. 557.

4. Київ. В Інституті народної освіти відбувся перший випуск студентів факультету права. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 10 мая.*

4. 7. Київ. Повідомлялося, що напередодні Великодня загинув український художник О. Лозовський – учень Ю. Нарбути та М. Бойчука, який з 1917 р. працював в Академії мистецтв. *Громадський вісник, Львів, 1922, 14 травня.*

8. Одеса. З першим пароплавом Трієстинського Ллойду прибули італійські купці – директор італійського комерційного банку, представник бавовно-паперового тресту, російсько-італійського консорціуму та інших закладів та об'єднань підприємців Венеції, Мелана та Трієсту, зацікавлені у налагодженні торговельних зв'язків з Україною. *Коммунист, Харьков. 1922, 12 мая.*

8. Харків. Українська економічна рада порушила перед РНК РСФРР клопотання про введення до складу тарифно-митного комітету НКВТ РСФРР представника УСРР для встановлення постійного контакту з РНК УСРР та врахування господарських потреб УСРР у діяльності НКВТ. Разом з тим вирішено заснувати при УпНКВТ (уповноваженому НКВТ при РНК УСРР) комісію для розробки питань регулювання експорту. *Коммунист, Харьков. 1922, 12 мая.*

10. 1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про додаткове обкладання торговельних і промислових підприємств для надання допомоги голодуючим”. *ЗУ України, 1922, № 22, Ст. 356.*

11 травня (четвер).

4. Луганськ. Відкрито робітничий факультет. *Бюллетень Украинского Главного комитета профессионального и научного образования. Харь-*

ков, 1922. – № 46. – С. 104.

10. Донбас. Для голодуючих доставлено 25 тис. пудів зерна, купленого на кошти, отримані за рахунок реалізації вилучених церковних цінностей. *Луганская правда, Луганск, 1922, 11 мая.*

12 травня (п'ятниця).

1. Варшава. Колишній петлюрівський міністр А. Ніковський – помічник голови Центральної Ради і редактор газети “Ради” заснував серед українських емігрантів, які співчували радянській владі, групу “поворотівців” – тих, хто бажав повернутися в Україну. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923. 12 травня.*

1. Прага. Організовано групу українських емігрантів “поворотівців” на чолі з Кондратенком. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923. 12 травня.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про соціальне страхування. Визнавалося доцільним введення в Україні декретів про страхування, виданих в РСФРР, але зберігаючи організаційні форми наркоматів та їх місцевих органів, пристосовані до соціального страхування. Південбюро ВЦРПС доручалося полагодити питання про робітничу медицину з ВЦРПС, намагаючись використання 50% коштів Наркомздоров'я на потреби робітничих лікарень. Було ухвалено не заперечувати проти призначення завідувачами Управління страхування Наркомсоцзабезу тт. Лейканда та Ісакова. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 82.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про розвантаження Харківського та інших залізничних вузлів Південного округу шляхів сполучення від утікачів і переселенців”. Органам Українського евакуаційного бюро (Укреваку), а де їх не було, місцевим виконкомам ставилося за обов'язок активізувати евакуацію утікачів від голоду. Наркоматам та центральним закладам пропонувалося допомагати Укреваку, зокрема, НКВС – терміново відкривати при вузлових залізничних пунктах готелі, насамперед нічліжні будинки і будинки очікування (останні тільки для пасажирів), та щоденно проводити санітарну очистку і дезинфекцію вокзалів. Відділу шляхів сполучення – вивозити

утікачів з пунктів надмірного нагромадження, а Наркомздорв'ю – здійснювати медичний нагляд на залізничних станціях, організувати “інфекційні” ліжка у місцях скупчення пасажирів і доставляти епідемічних хворих до медичних закладів. *ЗУ України, 1922, № 22, Ст. 360.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про медико-санітарні заходи щодо прибирання і поховання трупів, виявлених у смузі відчуження залізниць”. Ізоляційно-пропускним пунктам на залізничних і водних шляхах ставилося за обов'язок при виявленні епідемічних захворювань серед пасажирів терміново розміщувати їх у спеціальні ізоляційні пункти, одночасно вживаючи заходи медико-санітарного характеру. Водній і залізничній адміністрації – відводити поблизу великих станцій і пристаней з великим копиченням пасажирів покійницькі для розміщення трупів померлих до поховання, а поблизу інших станцій – мати могильні ями для їх термінового поховання. *ЗУ України, 1922, № 22, Ст. 359.*

13 травня (субота).

2. Харків. ВУЦВК за клопотанням Всеукраїнського єврейського громадського комітету дозволив скликати з'їзд місцевих єврейських громадських комітетів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 травня.*

3. Харків. ВУЦВК звільнив від мита ввізні вантажі єврейського громадського комітету, прирівнявши їх до вантажів АРА. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 травня.*

3. 8. Одеса. Прибула делегація представників профспілки швейників США для переговорів з керівниками місцевої профспілки про організацію швейної фабрики на 600 робочих місць. За угодою, підписаною представниками американської і української профспілок, американська сторона зобов'язалася забезпечити фабрику обладнанням на суму в 26 млн. доларів та надіслати для організації виробництва 160 швейників із Чикаго та Нью-Йорка. *Луганская правда, Луганск, 1922, 16 мая.*

14 травня (неділя).

3. У зв'язку зі скороченням плану державного постачання, Півден-

бюро ВЦРПС прийняло рішення про зняття з державного постачання будинків відпочинку Полтавської, Волинської, Київської і Чернігівської губерній. В інших губерніях норми державного постачання скорочено. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 14 травня.*

3. Юзівка Донецької губернії. На металургійному заводі задуто другу доменну піч. *Донецк: Исторический очерк. – Донецк, 1971. – С. 108.*

15 травня (понеділок).

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про примирні камери і третейські суди при органах Уповнаркомпраці” для погоджувального вирішення трудових конфліктів. *ЗУ України, 1922, № 22, Ст. 365.*

4. Під Полтавою створено зразкову дитячу трудову колонію ім. М. Горького. У колонії влаштовано присадибне господарство (городню ділянку й молочну ферму), майстерні пошиття одягу і ремонту сільськогосподарських машин. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 18 травня.*

4. Харків. Колегія Наркомосу УСРР постановила створити в столиці Всеукраїнський соціальний музей ім. Артема. *Бюлетень Наркомосвіти. – Харків, 1922, - № 20-21. – С. 16.*

16 травня (вівторок).

1. Харків. Реввійськрада республіки заборонила вказувати на поштової і телеграфній кореспонденції військових частин і установ РСЧА їх адресу, зазначаючи лише назву. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 травня.*

1. Відень. Створено групу “грушенківців” – прихильників радянської влади. Багато членів групи обіймали посади у торговельних і дипломатичних місцях за кордоном. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 травня.*

3. Харків. Українська економічна рада скасувала помольний податок на зерно, що належало комісіям допомоги голодуючим. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 травня.*

3. 8. Харків. Повернувся з Москви Уповноважений наркомзовнішторгу (УпНКЗТ) РСФРР при РНК УСРР С. Брон, який обговорив з російським керівництвом питання про передачу українських чорноморських портів у розпорядження НКЗТ та про участь УпНКЗТ у деяких

підприємствах загальнофедеративного масштабу, зокрема, у роботі Добровольчого флоту. Вирішено, по-перше, завершити передання портів до віддання НКЗТ до осені 1922 р.; а, по-друге, ввести до складу Доброфлоту представника УпНКЗТ. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 травня.*

3. 6 Харків. Губвиконком постановив прискорити роботу по створенню поштово-кінних станцій у губернії з метою налагодження регулярного поштового зв'язку з повітами. *Коммунист, Харьков. 1922, 16 мая.*

3. 8. Москва. Ленін надав розпорядження голові РНК і РПО (Ради праці і оборони) РСФРР О. Рикову про необхідність здійснити рішення РПО про продаж двох пароплавів кращого донецького вугілля італійським фірма. *Ленін В.І. Повн. збір. тв. – Т. 54. – С. 261.*

4. Харків. Головпрофос постановив створити інститут практикантів бібліотекарів для їх навчання організації бібліотечної роботи відповідно до соціального середовища читачів. *Коммунист, Харьков. 1922, 16 мая.*

4. Харків. Президія ВУЦВК постановила друкувати постанови ВУЦВК і РНК УСРР крім української, також російською мовою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 травня.*

5. Київська губернія. У довідці губернської комісії по вилученню церковних цінностей повідомлялося про залучення до судової відповідальності за звинуваченням у приховуванні церковних цінностей парафіяльної ради Михайлівського собору, а у повітах за ненадання інвентарних книг комісіям по вилученню церковних цінностей на користь голодуючих – 33 парафіяльні ради. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 995, арк. 15.*

10. Харків. Голова ВУЦВК Г. Петровський надіслав до Центральної комісії допомоги голодуючим РСФРР лист з проханням про припинення вивезення продовольства з УСРР до Російської Федерації у зв'язку з посиленням голоду в Україні. *Голод 1921-1923 рр. в Україні. – К., 1993. – С. 116.*

17 травня (середа).

1. Львів, Польща. ЦК УСДРП надрукував лист “Голод на Великій Україні” до соціалістичних організацій світу із закликом про допомогу голодуючим УСРР. У листі також містилося звернення до міжнародних

благодійницьких організацій, а також до уряду РСФСР про необхідність справедливого розподілу продовольчої допомоги між голодуючими Росії і України. *Громадський вісник, Львів, 1922, 20 травня*

4. Львів, Польща. Відкрилася виставка картин О. Новаківського. *Громадський вісник, Львів, 1922, 14 травня.*

3. 8. Одеса. У порт прибув американський пароплав, що доставив 100 тис. пудів борошна, 50 ящиків консервованого молока, 24 тис. пудів круп. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

18 травня (четвер).

3. 8. 10. Болгарія. Почалося навантаження суден зерном і борошном для відправки до УСРР і РСФРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 18 травня.*

19 травня (п'ятниця).

1. Харків. Пленум Вищого трибуналу при ВУЦВК затвердив віддання під суд Н. Махна на підставі звинувачення у збройному бандитизмі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

1. Харків. Президія ВУЦВК доручила Наркомюсту УСРР розробити сумісно з Наркомосом УСРР проект декрету про зниження вікового цензу неповнолітніх для їх судової відповідальності. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

2. 6. Львів, Польща. Засновано український кооператив “Студентська самопоміч”. *Громадський вісник, Львів, 1922, 20 травня.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло заяву Ф. Угарова про брак 1 млн. 600 пудів зерно-хліба для задоволення потреб державного постачання до нового врожаю. Ухвалено доручити М. Фрунзе вжити заходів для залишення в УСРР 400 тис. пудів хліба, призначеного для вивозу в РСФРР, відповідно з переговорами Фрунзе зі Смирновим. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр. 29, арк. 85 зв.*

3. Харків. РНК УСРР затвердила положення про Головне правління державними землями і маєтками. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

3. 8. Одеса. Райконтора Уповноваженого НКЗТ РСФРР при РНК УСРР надала замовлення італійській спілці кооперативів на експорт до

УСРР 500 т борошна, 100 т жита та 100 т цукру. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

3. 8. Одеса. Прибув італійський пароплав, що доставив сірку, сільськогосподарські машини та інші вантажі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

5. Запорізька губернія. У довідці губернської комісії по вилученню церковних цінностей повідомлялося, що під час роботи комісії в Григорівській та Іванівській волостях Гуляй-Польського повіту групи жінок у кількості декількох десятків осіб, підбурювані священниками, намагалися перешкодити вилученню церковних цінностей. У інших волостях вилучення здійснювалося при сприянні віруючих, церковних рад і священнослужителів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 995, арк. 20.*

6. Харків. Президія ВУЦВК і РНК УСРР запропонували Наркомсоцзабезу УСРР внести на розгляд РНК проект положення про переведення закладів Наркомсоцзабезу на місцеві кошти, а також план заходів здійснення цього положення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

6. Харків. Президія губернської ради професійних спілок запровадила штрафи для підприємств-боржників по сплаті внесків на соціальне страхування, у розмірі, що залежав від форми власності. Зокрема, для державних підприємств – у обсязі 25% загальної суми заборгованості, для приватних – 50% . *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

6. Харків. Президія губернської ради професійних спілок постановила скасувати відділ обліку робочої сили, створивши замість нього біржу праці. *Вісті ВУЦВК, 1922, 19 травня.*

8. Анкара, Туреччина. До Харкова виїхало надзвичайне посольство Великих національних зборів Туреччини на чолі з міністром охорони здоров'я Різа Нурі-Бейем для обміну ратифікаційними грамотами. *Вісті ВУЦВК, 1922, 19 травня.*

10. Миколаїв. На кисневому заводі „Перун” відбувся вибух. Загибло 40 робітників. Причина аварії невідома. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 травня.*

20 травня (неділя).

10. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про проведення тижня допомоги зміцненню школи робітничої молоді. Вирішено не заперечувати профспілкам провести кампанію протягом двох тижнів. Партійним організаціям рекомендовано надати допомогу профспілкам у проведенні кампанії зміцнення школи робітничої молоді. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 61 зв.*

20 травня – 7 червня (неділя – середа) .

2. 4. Прага, ЧСР. Відкрився Всеукраїнський студентський конгрес. Порядок денний: вибори керівних органів; звіти з місць; про українське студентство у минулому; сучасне політичне становище українського народу і українського студентства; ідеологія українського студентства; про вищу школу; жіноче питання; про фізичне виховання; про організацію Всеукраїнського студентського союзу; про економічне становище українського студентства і організацію взаємодопомоги; взаємини українського студентства із чужоземними студентськими організаціями та інші питання. На конгресі створено Центральний союз українського студентства (ЦЕСУС) з тимчасовим осередком у Празі. *Громадський вісник, Львів, 1922, 18, 20 червня.*

8. 10. Рим. До УСРР виїхала делегація католицьких священників з Ватикану з метою ознайомлення зі становищем у неврожайних місцевостях для організації допомоги голодуючим. *Громадський вісник, Львів, 1922, 20 травня.*

20-25 травня (неділя – п'ятниця).

4. Відбулася I Всеукраїнська конференція шкільних працівників. Прийнято резолюції: „Про особливості роботи у містах”, „Про особливості роботи на селі”, „Про місцеві бюджети”. *Путь просвещения, Харьков, 1922, № 2, С. 384-385.*

21 травня (понеділок)

4. Харків. Відкрито Комуністичний університет ім. Артема – вищий

заклад партійної освіти в Україні з трирічним строком навчання. До навчальної програми включено економічні, історичні та філософські дисципліни, українську мову і математику, природничі науки. До навчання приймалися особи з робітників, селян і червоноармійців, які мали партійний стаж у КП(б)У або ЛКСМУ строком не менше року. *Селянська правда, Харків, 1922, 18 червня.*

21-23 травня (неділя-вівторок).

2. Харків. Відбулася нарада представників губернських рад професійних спілок. Порядок денний: доповіді з місць; про матеріальне становище робітників України; про соціальне страхування; про організаційні справи; про добровільне членство; про виробничі секції; про розмежування професійних спілок; про трудові конфлікти; про фонди взаємодопомоги; про облік і розподіл профпрацівників; про фінансові справи; про зв'язок та інформацію між центральними й губернськими профспілковими органами; про перевірку підсумків їх діяльності. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 23-25 травня.*

21-28 травня (неділя – понеділок).

2. 6. Львів. Українською громадою проведено тиждень української дитини, під час якого було організовано збір пожертв серед українського населення для допомоги сиротам-українцям у Східній Галичині та на потреби національної культурно-освітньої роботи серед українських дітей. *Громадський вісник, Львів, 1922, 21-28 травня.*

22 травня (понеділок).

3. Миколаїв. Пущено суднобудівні заводи “Наваль” і “Руссуд”. *Известия, Одесса, 1922, 24 мая.*

4. Київ. Спільне зібрання ВУАН обрало професора Ф. Омельченка на посаду директора Мікробіологічного Інституту. *Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 485.*

22-24 травня (понеділок – середа).

1. Харків. Відбувся пленум ЦК КП(б)У. Порядок денний: політичний і організаційний звіт ЦК КП(б)У; доповіді губкомів КП(б)У; доповідь УкрПУР (Політичного управління Реввійськрази РСФРР на Україні); про комнезами; про роботу на селі і земельну політику; про роботу ВЦРПС. *КПУ у резолюціях з їздів, конференцій і пленумів ЦК КП(б)У. – Т. 1. – К., 1976. – С. 203.*

23 травня (вівторок).

4. Харків. Організовано курси для фахівців скотарів. Лекції читали викладачі ветеринарного інституту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 23 травня.*

4. Харків. При інституті економічних досліджень при наркомфіні УСРР організовано Бюро юрисконсультів і консультантів юристів з метою систематизації законодавчих актів наркоматів УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 23 травня.*

6. Катеринослав. Профспілка харчовиків, серед членів якої налічувалося 85% безробітних, накреслила заходи боротьби з безробіттям. Кожен п'ятий член спілки, який працював, раз на тиждень мав замінитися безробітним. Безробітними також підмінялися робітники-відпускники. Крім того, для працевлаштування безробітних планувалося влаштувати пекарні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 23 травня.*

10. Повідомлялося про поширення епідемії холери у південних губерніях УСРР. Зокрема, в Одесі щоденно реєстрували до 80 випадків захворювань. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 23 травня.*

24 травня (середа).

1. 8. Заступник Наркомзаксправ УСРР Канарський передав повіреному у справах Польської республіки в УСРР Беренсонові ноту з вимогою видання Н. Махна, який перебував у Польщі, уряду УСРР як небезпечного карного злочинця. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 травня.*

2. Харків Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про кошти для Всеробітземлісу. Зважаючи на необхідність посилення роботи цієї

профспілки, Кубаку доручалося вжити заходів для вишукування коштів на її фінансування. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 29, арк.. 86.*

3. Катеринослав. На Брянському металургійному заводі пущено мартенівську піч ємністю 50 т. *Луганская правда, Луганск, 1922, 28 июня.*

3. Створено Українське бюро Всеросійського об'єднання по заготівлі і закупці металічного лому (Укрбюро Металоторгу), що було ліквідоване 8 липня 1924 р. *Промышленность и рабочий класс украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг. – М., 1964. – С. 562.*

3. 8. Прага, ЧСР. Закінчилися переговори між Вукоопспілкою (Всеукраїнською спілкою споживчих кооперативних об'єднань України) і чеською фірмою Шкода про передання Шкоді в оренду одеської фабрики сільськогосподарських машин (колишньої Гена). Чеська фірма мала організувати управління фабрикою на кооперативних засадах і відновити на ній виробництво. *Громадський вісник, Львів, 1922, 24 травня.*

5. Київ. Губернський трибунал розпочав розгляд справи митрополита Антонія, який звинувачувався у крадіжці коштовностей у Михайлівському монастирі під час вилучення владою церковних цінностей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 травня.*

10. Харків. Голова ВУЦВК Г. Петровський надіслав до голови ВЦВК М.І. Калініна листа про голод в Україні та неможливість у зв'язку з цим надати продовольчу допомогу Поволжю. Голова ВУЦВК прохав голову ВЦВК посприяти прийняттю постанови про визнання голодуючими низки нових місцевостей УСРР: Миколаївського, Херсонського, Дніпровського та Єлисаветградського повітів Миколаївської губернії; Одеського, Тираспольського і Вознесенського повітів Одеської губернії; Костянтиноградського і Кобиляцького повітів Полтавської губернії; Зміївського, Куп'янського та Ізюмського повітів Харківської губернії; Донецької, Запорізької і Катеринославської губерній повністю; Олександрівського повіту Кременчуцької губернії. Також висловлювалося клопотання про посилення асигнувань із загальнодержавних коштів для боротьби з голодом і епідеміями в УСРР. Крім того, повідомлялося, що Україна вирішила припинити відправку продовольства у

Поволжя, але розпочати спрямовувати 10% надходжень комісії допомоги голодуючим у Крим. *Голод 1921-1923 рр. в Україні.* – К., 1993. – С. 116.

25 травня (четвер).

1. 8. Голова делегації УНР на Генуезькій конференції О. Шульгін надіслав ноту протесту до керівництва конференції з приводу того, що делегація УСРР неправомочна репрезентувати інтереси України і відповідно підписувати договори з делегаціями інших країн. *Громадський вісник, Львів, 1922, 25 травня.*

1. Харків. Президія ВУЦВК і РНК УСРР по доповіді Наркомюсту постановила заборонити місцевій адміністративній владі втручатись у роботу судових органів для посилення боротьби зі злочинністю. Разом з тим Наркомюсту, Наркомвнусправу і Держполітуправлінню доручено розробити заходи проти зростання злочинів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 травня.*

1. Харків. Президія ВУЦВК і РНК УСРР постановили дозволити Наркомюсту за згодою з революційними трибуналами, збільшити компетенцію губернських трибуналів і, зокрема, військових філій трибуналів, щодо справ по злочинах проти особи і майна, які набули в деяких місцевостях масового характеру. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 травня.*

1. США. Закінчилася підписка на позику національної оборони, що розповсюджувалася урядом ЗУНР. Позика підписана на суму 107 тис. 200 доларів, замість запланованих 100 тис. *Громадський вісник, Львів, 1922, 18 червня.*

3. Москва. Тютюнтрест заснував своє представництво, отримавши монопольне право на реалізацію своєї продукції у Московській, Володимирській, Тверській, Нижьо-Новгородській, Ярославській і Рязанській губерніях, а також на заготівлю у цих губерніях споживчих товарів для забезпечення робітників, які працювали на підприємствах Тютюнтресту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 травня.*

6. Пшебрам, ЧСР. Заходами гуртка українських студентів “Каменярі” влаштовано шевченківське свято на честь 61 річниці великого кобзаря.

Громадський вісник, Львів, 1922, 25 травня.

6. Харків. ЦК КП(б)У, РНК УСРР і Наркомпрод УСРР надіслали циркулярний лист до губернських парткомів, губвиконкомів та губернських продовольчих комітетів, в якому пропонувалося покращити забезпечення харчами закритих установи Наркомосу, Наркомздоров'я і НКВС у зв'язку зі збільшенням захворюваності серед контингенту цих установ через нерегулярність їх продовольчого постачання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 травня.*

26 травня (п'ятниця).

3. 8. 10. Миколаїв. Прибув голландський пароплав, що привіз харчі та насіння для німецьких колоністів, передані німецьким урядом у позику своїм землякам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 травня.*

3. 8. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову "Про додаткову закупку продовольчого і насіннєвого матеріалу за кордоном". Вважаючи на завершення посівної кампанії, Наркомпроду запропоновано передати для продовольчих потреб насіннєве зерно, що прибуло із-за кордону для Наркомзему. Уповноваженому Наркомзовнішторгу поставлено за обов'язок закупити і доставити до портів УСРР не пізніше 15 липня не менше 500 тис. пудів хліба. *ЗУ України, 1922, № 24, Ст. 380.*

27 травня (субота).

1. Південно-Західній військовий округ перейменовано в Український військовий округ. Його командуючим призначено командуючого Військовими силами України і Криму М. Фрунзе. *Киевский Краснознаменный округ: Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского военного округа. 1919-1969. – К., 1969. – С. 75.*

1. Львів, Польща. Повідомлялося, що напередодні Генуезької конференції Митрополит А. Шептицький надіслав листа Ллойд Джорджу, в якому зазначив важливість вирішення питання про Східну Галичину в інтересах українців для збереження миру в Європі, а також прохав англійського прем'єр-міністра підтримати делегацію УНР на Генуезькій конференції. *Громадський вісник, Львів, 1922, 27 травня.*

2. Харків. Друга сесія сесії ВУЦВК VI скликання прийняла “Закон про комітети незаможних селян”, який визначив склад та принципи організації комнезамів; їхні права та зобов’язання у боротьбі за революційний порядок, у сприянні органам РСІ та судовим органам у проведенні соціалістичного землеустрою, щодо участі у кооперації, справі народної освіти, а також стосовно виконання різних державних повинностей. *ЗУ України, 1922, № 25, Ст. 387.*

1. 2. Харків. Загальне зібрання представників комнезамів України – делегатів другої сесії сесії ВУЦВК VII скликання, обговоривши питання про суд над есерами, прийняло резолюцію, що вимагала застосування до них вищої міри покарання як до зрадників батьківщини. *Известия, Одесса, 1922, 30 мая.*

3. Харків. Друга сесія сесії ВУЦВК VI скликання прийняла “Основний закон про трудове землекористування”. *ЗУ України, 1922, № 25, Ст. 388.*

3. Харків. Друга сесія ВУЦВК VI скликання прийняла постанову “По доповіді Уповнаркомфіну”. Визнано необхідним прискорити створення загальнофедеративного бюджету РСФРР і союзних з нею республік, що мав будуватися на засадах єдності господарських планів федерації і спільності фінансової політики. Разом з тим передбачено створення для УСРР самостійного бюджету в загальнофедеративних рамках, що обіймав би кошториси як необ’єднаних, так і об’єднаних комісаріатів. У межах загальнореспубліканського бюджету запропоновано формування резервного фонду уряду УСРР. Щодо місцевого бюджету наголошено на необхідності розширення доходної частини, а щодо витратної частини місцевого і республіканського бюджетів – на бронюванні фондів заробітної плати і соціального страхування. *ЗУ України, 1922, 26, Ст. 389.*

3. Харків. Друга сесія ВУЦВК VI скликання прийняла постанову “По доповіді Уккранднаргоспу” про результати нової економічної політики. Ухвалено продовжити скорочення штатів органів рад народного господарства і ліквідацію главків. Вирішено організувати постійні наради керівників української промисловості. Визнано необхідним сприяти розвитку великого торговельного капіталу і торговельного апарату, але за

умови збереження за державою командних висот у торгівлі. Накреслено заходи поповнення оборотних ресурсів промисловості. *ЗУ України, 1922, № 26, Ст. 392.*

3. Харків. Друга сесія ВУЦВК VI скликання прийняла постанову “Про відбудову сільського господарства”. Ухвалено план, розроблений Наркомземом УССР. Запропоновано невідкладне втілення в життя закону про землевлаштування. Накреслено заходи відбудови рільництва (повернення насінневих позик, створення державного насінневого фонду в розмірі 3 мільйонів пудів для неврожайних місцевостей за рахунок перших надходжень продподатку, експорт озимого зерна, організацію місцевих насінневих фондів, постачання селян сільськогосподарською технікою завдяки створенню пайового товариства “Село-Допомога” і залученню іноземного капіталу, поширення передових методів агрокультури і засівів посухостійких культур) і тваринництва (надання державної позики в розмірі 2,5 млн. золотих руб.). *ЗУ України, 1922, № 26, Ст. 394.*

3. Харків. Друга сесія ВУЦВК VI скликання прийняла постанову “Про єдиний продподаток і підготовку продовольчої кампанії”. Визначено напрямки діяльності Наркомпроду УСРР по здійсненню декрету ВУЦВК і РНК УСРР від 11 квітня 1922 р. “Про єдиний сільськогосподарський податок”. *ЗУ України, 1922, № 26, Ст. 395.*

3. Харків. Друга сесія ВУЦВК VI скликання звернулася із закликом до транспортних працівників і службовців Південного округу шляхів сполучення забезпечити безперебійне транспортування продовольчих вантажів під час наступної хлібозаготівельної кампанії. *ЗУ України, 1922, № 26, Ст. 396.*

5. Миколаїв. Губернський революційний трибунал розглянув справу про вбивство у с. Засілля селянки Бармашової, яка закликала односельців до вилучення церковних цінностей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 травня.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про матеріальне становище робітничого класу України”. Визначено заходи поліпшення матеріального становища робітників: встановлення мінімуму заробітної плати;

проведення соціального страхування; сприяння розвитку робітничої кооперації; закупівлю за кордоном продовольства; встановлення броні підліткам на виробництві; розширення мережі шкіл фабричного навчання; контроль за дотриманням законів про працю; боротьбу з безробіттям. *ЗУ України, 1922, 26, Ст. 386.*

8. Уряд УСРР звернувся до уряду ЧСР з вимогою заборонити діяльність петлюрівських військових організацій на території Чехословаччини, повідомивши, що у противному випадку радянський уряд заарештує чехословацьких громадян в УСРР як заручників. *Громадський вісник, Львів, 1922, 27 травня.*

10. Харків. Друга сесія ВУЦВК VI скликання прийняла постанову “По доповіді Церобкомпомголу”. Визнано необхідним посилити допомогу голодуючим робітникам, особливо безробітним голодуючих губерній, із фондів ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК. *ЗУ України, 1922, № 26, Ст. 391.*

10. Харків. Друга сесія ВУЦВК VI скликання прийняла постанову “По доповіді Центральної комісії допомоги голодуючим”. Президії ВУЦВК запропоновано використати для допомоги голодуючим надходження загальногромадянського податку та від вилучення церковних цінностей, а також звернутися з клопотанням до ЦВК РСФРР про зняття обов’язків з УСРР по вивезенню продовольства до РСФРР. Також вирішено продовжити й посилити діяльність Центральної комісії допомоги голодуючим. *ЗУ України, 1922, 26, Ст. 391.*

10. 3. Харків. Друга сесія ВУЦВК VI скликання прийняла постанову “По доповіді Церабкомпомгол”. Ухвалено посилити допомогу голодуючим робітникам, особливо безробітним голодуючих губерній. *ЗУ України, 1922, № 26, Ст. 391.*

28 травня (неділя).

2. 10. Відень, Австрія. Український комітет допомоги голодним, що об’єднував представників різних політичних угруповань української еміграції, надіслав пакунки з продуктами до УСРР. *Громадський вісник, Львів, 1922, 20 травня.*

9. Харків. На загальних зборах представників спортивних організацій міста обрано Харківський олімпійський комітет у складі голів Б. Добриніна, Р. Бредіса, В. Васюка і членів Н. Мільфорта, М. Маєвського, З. Зеліксона і Л. Бизеєва. *Вестник физической культуры, Харьков, 1922, № 1, С. 7.*

29 травня (понеділок).

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про кошторис Південбюро ВЦРПС. РНК УСРР було запропоновано надати профспілці Всеробітземліс допомогу в розмірі 20 млрд. крб., а секретаріату ЦК КП(б)У об'рунтувати перед ЦК РКП(б) клопотання про асигнування необхідних коштів для Всеробітземлісу. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр. 29, арк. 88.*

2. 8. Нью-Йорк, США. Українська громада провела “український день”, під час якого влаштувала 20-ти тисячну демонстрацію проти гноблення Польщею українців у Східній Галичині за участю українських громадських товариств та інституцій з усіх американських міст. *Громадський вісник, Львів, 1922, 16 червня.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заслухало доповідь Центральної комісії по вилученню церковних цінностей. Ухвалено надати комісії право запросити фахівців для огляду цінностей на предмет відбору з них тих, що мали історичну цінність. Комісії також доручалося перевезти всі цінності, зібрані в Україні, до Москви. Зважаючи на те, що голодуюче населення України становило 15% голодуючих усієї федерації, їй пропонувалося вимагати допомоги голодуючим РСФРР через ЦК РКП(б) при наданні Україні на боротьбу з голодом 15% цінностей, що були зібрані у федерації. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 88 зв.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла декрет “Про охорону зелених насаджень у містах та інших населених пунктах”. Встановлено штрафи за потрави й пошкодження зелених насаджень у розмірі, що не перевищували штрафи, встановлені для адміністративних стягань. При недостатності компенсації збитків шляхом сплати штрафу відповідальність винних у навмисному пошкодженні зелених насаджень визначалася судом

як за кримінальні злочини. *ЗУ України, 1922, № 26, Ст. 395.*

2. 10. Львів, Польща. З відозвою “На допомогу голодуючим України!” звернувся до українських емігрантів Львівський крайовий комітет допомоги голодуючим. *Громадський вісник, Львів, 1922, 1 червня.*

30 травня (вівторок).

1. 2. Харків. Всеукраїнський з’їзд працівників землі і лісу (Всеробіт-земліс) прийняв резолюцію по доповіді про суд над есерами, що мав відбутися. У резолюції вимагалось застосування вищої міри покарання щодо осіб, винних у скоєні терористичних актів. *Луганська правда, Луганск, 1922, 1 юня.*

3. Харків. Створено Торговельно-промисловий синдикат поліграфічної промисловості (Укрполіграфсиндикат), що об’єднав усю трестовану поліграфічну промисловість України і Криму. Був ліквідований 8 червня 1924 р. *Промышленность и рабочий класс украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг. – М., 1964. – С. 562.*

4. Львів, Польща. У концертному залі ім. М. Лисенка відбувся перший вечір українських національних танців у постановці В. Авраменка. *Громадський вісник, Львів, 1922, 14 травня.*

8. Член колегії Наркомзаксправ С. Канарський надіслав голові Чехословацької торговельно-промислової місії у Харкові ноту протесту з приводу насильства над українськими репатріантами у чехословацьких таборах для військовополонених і підтвердив вимоги, які ставилися до уряду ЧСР у попередній ноті від 6 травня 1922 р. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 травня.*

31 травня (середа).

3. Харків. Українська економічна рада ухвалила постанову Президії ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК від 20 травня 1922 р. про реалізацію цільового загальногромадянського податку на користь голодуючим. Ухвалено, щоб кошти зібрані у п’яти голодуючих губерніях УСРР (Донецькій, Запорізькій, Катеринославській, Миколаївській і Одеській) були надані на потреби голодуючих цих губерній (у рівних частках

розподілялися між органами Наркомздорів'я і комісій допомоги голодуючим), а половина коштів, зібраних у семи врожайних губерніях, витрачена на закупівлю зерно-хліба для голодуючих губерній УСРР. Уповноваженому Наркомфіну запропоновано в рахунок загальногромадянського податку, що надходив, асигнувати 1 трил. крб. губернським комісіям допомоги голодуючим неврожайних губерній для закупівлі продовольства. *ЗУ України, 1922, № 26, Ст. 401.*

4. Харків. ЦК КП(б)У затвердив циркулярний лист „До всіх губкомів і губбюро Істпартів”. Усім бюро істпартів було запропоновано збирати матеріали з історії радянської влади в 1917-1919 рр. *Летопись революции, 1922, № 1, С. 239.*

4. ЧСР. Українську агрономічну академію переведено з Праги до Подєбрада. *Громадський вісник, Львів, 1922, 31 травня.*

8. Ватикан проводив паралельні переговори з членами радянської делегації Г. Чичеріним і Х. Раковським, а також з представниками українських національних емігрантських кіл щодо введення унії в УСРР. *Громадський вісник, Львів, 1922, 31 травня.*

Червень

1. Органи ДПУ заарештували близько 100 осіб, які звинувачувалися у причетності до діяльності контрреволюційної організації “Київський обласний центр дій” та у співробітництві з емігрантським російським “Центром дій” у Парижі. Серед заарештованих було чимало співробітників УАН, професорів вищих учбових закладів (брати М. і К. Василенки, К. Толпиго, С. Чебаков, Л. Чолгановський, П. Смірнов та інші). *Жертви репресій, К., 1993.*

3. 6. Донецька губернія. З початком сільськогосподарських робіт і попитом на найману працю в сільському господарстві розпочалася масова втеча робітників з виробництва. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 47.*

3. 6. Должанський район Донбасу. На одному з рудників влаштовано терористичний акт проти інженерів: під час динамітного вибуху загинув управляючий Попов. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 47.*

4. Харків. Драматичний театр (колишній Міський) здано в оренду Н. Синельникову і А. Аскаріну. До трупі театру на майбутній театральний сезон запрошено петроградську артистку Олександрійського театру Тіме і одеських – Л. Самборську та К. Веденєєву. *Зритель, Одесса, 1922, № 1. – С. 9.*

Початок червня.

5. Харків. Утворено групу священників – прихильників “Живої церкви”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.*

1 червня (четвер).

1. 5. США. Напередодні Генуезької конференції адміністратор греко-католицької церкви у США о. Понятишин звернувся з закликом до греко-католиків взяти участь у підписці на “позичку національної оборони”, що призначалася для фінансування визвольної боротьби українського народу. Він також прохав віруючих надсилати петиції до керівництва Генуезької конференції про необхідність справедливого вирішення питання про Східну Галичину в інтересах її корінного населення – українців. *Громадський вісник, Львів, 1922, 1 червня.*

2. Москва. На Всеросійському з’їзді профспілок відбулася друга Всеукраїнська нарада представників губвідділів Всеросійської професійної спілки працівників освіти (Всеробосу). Брала участь представники Катеринославського, Чернігівського, Миколаївського, Полтавського, Кременчуцького, Запорізького, Донецького і Харківського губвідділів, оргвідділу і культвідділу Південбюро Всеробосу. Порядок денний: виступи з місць; доповідь Південбюро ЦК Всеробосу; доповідь ЦК Всеробосу; про становище освіти в Україні; про матеріальне становище працівників освіти (колективні угоди); про охорону праці (соціальне страхування, каси взаємодопомоги); про культроботу (будинки освіти); поточні справи. *ЦДАВО, ф. 2717, оп. 1, спр. 3, арк. 50; спр. 6, арк. 1.*

2. 3. Створено Всеукраїнську спілку сільськогосподарської кооперації. *Статистика України, Харків, 1929, № 148. Кооперація на Україні в 1925/26 році. – С. 51.*

3. Київ. Переведено на госпрозрахунок машинобудівний завод “Арсенал”. *История Киевского завода Арсенал им. В. И. Ленина.* – К., 1986. – С. 165.

4. Львів, Польща. Балетмейстер В. Авраменко завершив підготовку української національної балетної вистави “За Україну”. *Громадський вісник, Львів, 1922, 1 червня.*

10. Харків. Голова ВУЦВК Г. Петровський надіслав до ВЦВК повідомлення про рішення президії ВУЦВК, що було прийняте на основі постанов сесії ВУЦВК та пленуму ЦК КП(б)У, про припинення продовольчої допомоги Поволжю. Він також звернувся з клопотанням, по-перше, про визнання цього рішення ВЦВК; а, по-друге, про збільшення частки України в асигнуваннях, що призначалися на придбання продовольства для голодуючих, зокрема, за рахунок реалізації церковних цінностей – до 15%; по-третє, про компенсування Україні хліба, вивезеного для голодуючих Криму, за рахунок експортованого. *Голод 1921-1923 рр. в Україні.: Зб. док. і мат.* – К., 1993. – С. 128-129.

10. Надруковано подяку Саратовського губвиконкому і губкому допомоги голодуючим робітникам і селянам Київської губернії за відсилку для голодуючих Поволжя 21 вагона продовольства. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 1 июня.*

2 червня (п'ятниця).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про скасування комісарського апарату на транспорті”. Замість нього на залізницях для політичного нагляду за роботою транспорту створено інститут уповноважених НКШС – політсекретаріат. *ЗУ України, 1922, № 27, Ст. 408.*

3 червня (субота).

6. Харків. Оргбюро прийняло постанову про створення секретного фонду для Укрпуру. Вирішено створити фонд допомоги військовим комуністам із шефських надходжень. Відповідний порядок формування фонду пропонувалося розробити Укрпуру для затвердження секретаріатом ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 68.*

8. УСРР прийнято до Міжнародної спілки товариств Союзу народів. *Громадський вісник, 1922, 15 червня.*

4 червня (неділя).

1. Із посиланням на російську емігрантську газету “Накануне” повідомлялося, що у Вінниці Подільської губернії, Білій Церкві та Умані Київської губернії відбулися єврейські погроми. Вирізано єврейське населення, а майно залишилося не пограбованим. Керівництво організації, за відомостями кореспондента “Накануне”, очолила підпільна анти-семітська організація, що мала осередки в Чернігові, Києві та на Поділлі. *Громадський вісник, Львів, 1922, 4 червня.*

3. 8. Харків. Організовано Українське відділення Зовнішторгу, у відання якого перейшли всі торговельні операції Зовнішторгу в УСРР. *Луганская правда, Луганск, 1922, 4 юня.*

4. Львів, Польща. В Музеї Наукового товариства ім. Шевченка відбулася виставка українського мистецтва. Експонувалося 286 творів 25 учасників – архітектора С. Тимошенка, архітектора і графіка В. Січинського, скульптора А. Коверка, художників М. Анастазієвського, Л. Геца, С. Зарицької, О. Новаківського та ін. *Громадський вісник, Львів, 1922, 4, 7 червня.*

5 червня (понеділок).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б) прийняло постанову про кооперацію. Визначалося, що виокремлення робітничої кооперації з загально-споживчої було передчасним. Згідно з цим рішенням секретаріату ЦК КП(б)У доручалося звернутися до місцевих партійних організацій з листом, в якому б пояснювалося, що споживча кооперація мала бути єдиною. Уцербкоопу надавалася директива проводити роботу, спрямовану на “захоплення” ВУКС, як політично, так і економічно, проте не висуваючи завдання виокремлення. Зважаючи на те, що намагання Уцербкоопа виокремитися зумовлювалися недостатньою увагою ВУКС до розв’язання завдань робітничих організацій через слабкість його апарату загалом та комуністичного впливу в ньому, зокрема, було визнано

необхідним посилити ВУКС стійкими комуністами-господарниками. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 29, арк. 92.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б) прийняло постанову про сільсько-господарську кооперацію. Зважаючи „на незначний економічний ефект діяльності сільськогосподарських товариств та організацію під її прапором петлюрівщини”, ухвалювалося провести кампанію залучення незалежного селянства до сільськогосподарських товариств. Парткомам також ставилося за обов’язок здійснити постанову ЦК про обов’язкове членство в сільськогосподарських кооперативах членів сільських осередків КП(б)У. З метою успішного опанування кооперативними органами рекомендувалося включити колгоспи та артїлі до сільськогосподарської кооперації та організувати їх представництво в районних спілках нарівні з товариствами. Зокрема, комісії в складі П. Любченка, С. Косіора та І. Клименка доручалося розв’язати питання про об’єднання колгоспів. Для зміцнення керівництва роботою комфракцій сільськогосподарської кооперації парткомам ставилося за обов’язок проведення регулярних (кожні два тижні) доповідей з цього питання, а комфракціям районних та губернських спілок – відповідних звітів перед фракцією Всеукраїнського правління. Перед останньою ставилося завдання оволодіння кооперативно-інструкторським відділом Всеукраїнського правління. Оргбюро ЦК КП(б)У та губкомам партії пропонувалося виокремити кваліфікованих працівників для роботи в сільськогосподарській кооперації, зокрема, оргбюро - двох інструкторів для центру та по одному для Києва та Одеси. Для попередження контрреволюційних виступів членів кооперації органам ДПУ пропонувалося посилити контроль за їх діяльністю, використовуючи виявлені контрреволюційні спроби політичного впливу на маси, як шляхом організації показових судових процесів, так і завдяки агітації в пресі. Одночасно вказувалося на неприпустимість безпідставних арештів. Так органам друку ставилося за обов’язок проведення агітаційної кампанії про значення сільськогосподарської кооперації для відбудови сільського господарства та про небезпеку контрреволюційних тенденцій у сучасному кооперативному русі, зокрема, про спроби есерів та соціал-демократів створити опорні

пункти в кооперативних органах. Беручи до уваги складне політичне становище в кооперації, було визнано необхідним ЦК КП(б)У звернутись із секретним листом до губкомів партії, в якому б повідомлялося про небезпечне політичне становище та роз'яснювалися б завдання й тактика діяльності комуністів у кооперативах. Наркомюсту УСРР доручалося видати інструкцію, яка б розтлумачувала порядок здійснення виборів кооперативних органів, зокрема, заборону участі в них категорій населення, позбавлених виборчого права, а Всеукраїнському правлінню сільськогосподарської кооперації - збору матеріалів для ВУЦВК, які послужили б основою реорганізації сільськогосподарської кооперації відповідно до нових умов. Здійснення контролю за впровадженням прийнятих директив покладалося на секретаріат ЦК КП(б)У, який мав встановити спостереження за роботою фракцій Всеукраїнського правління кооперації та її губернських комітетів. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 6, спр. 29, арк. 93-93 зв.*

6. Одеса. З'явилася невідома в Україні хвороба пелагра, викликана вживанням в їжу прилеглої кукурудзи, імпортованої до УСРР. Хвороба була поширена в країнах – виробниках кукурудзи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 червня.*

6 червня (вівторок).

7. Відень, Австрія. Помер О. Ганінчак – голова Українського кодифікаційного комітету у Відні, колишній уповноважений диктатора ЗУНР. *Громадський вісник, 1922, 16 червня.*

8. Прага, ЧСР. Укладено тимчасовий договір між УСРР і ЧСР. З української сторони договір підписали М. Левицький і В. Гірка, з чеської – Я. Дворжачек. Угода юридично затвердила положення, згідно з яким повпредство УСРР в ЧСР визнавалося єдиним представництвом української держави. За договором передбачався обмін дипломатичними місіями і приймалися взаємні зобов'язання обох країн утримуватися від пропаганди, спрямованої проти уряду, державного устрою і соціально-правової системи протилежної договірної сторони. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 червня.*

7 червня (середа).

1. 3. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про звільнення Червоної армії від функції охорони закладів”. *ЗУ України, 1922, № 27, Ст. 410.*

6. Харків. Зважаючи на тяжке матеріальне становище кам’яновугільної промисловості Донбасу, головним чином внаслідок відсутності уваги з боку центральних органів РСФРР, Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову, що накреслила заходи поліпшення становища робітників у Донецькому басейні. В. Чубарю ставилося за обов’язок разом з представниками профспілкових органів скласти доповідну записку про економічне та політичне становище в Донбасі, яка спиралася б на статистичні дані та містила пропозиції щодо виходу з кризового матеріального становища. Д. Мануїльському та М. Фрунзе доручалося поставити в ЦК РКП(б) питання про кризову ситуацію в Донбасі та про роботу там В. Чубаря, зважаючи на неможливі умови, створені ігноруванням потреб Донбасу центральними органами. В. Чубарю також пропонувалося, незалежно від результатів наради зі І.Т. Смілгою, виїхати до Москви, щоб взяти участь в обговоренні питання про Донбас. Українським представникам у Москві доручалося насамперед порушити перед ЦК РКП(б) проблему постачання військової промисловості, зокрема Луганського патронного та Шосткінського порохового заводу, а також настоювати на переведенні В. Чубаря з Бахмата до Харкова. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 20, спр. 29, арк. 94.*

8 червня (четвер).

1. 3. Харків. Президія ВУЦВК визнала доцільним, щоб з усіх матеріальних і грошових ресурсів уряду РСФРР здійснювалося відрахування певної частки коштів у розпорядження уряду УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 червня.*

1. Східну Галичину як суверенний край прийнято до Міжнародної спілки товариств Союзу народів. *Громадський вісник, 1922, 15 червня.*

2. 10. Відень. Комітет “Голодним України” звернувся до українських емігрантів з проханням надати продовольчу допомогу співробітникам

наукових та культурних закладів Києва – Українському науковому товариству, УАН, Медичній академії, Інституту народної освіти, Національному українському драматичному театру. Пакунки пропонувалося надсилати через Американську адміністрацію допомоги і місію Ф. Нансена. *Громадський вісник, Львів, 1922, 8 червня.*

4. Харківський повіт. Колегія Наркомосу УСРР постановила відкрити у с. Деркачах, у помешканні, де до революції була колонія для дефективних дітей, трудову колонію для дефективних дітей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 червня.*

4. Харків. Колегія Наркомосу дозволила під доглядом Наркомосу діяльність приватних платних курсів, у яких навчання мало не колективний, а індивідуальний характер. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 червня.*

4. Харків. У помешканні гринченківської школи відкрилася виставка минсумайської системи художнього виховання. Виставка складалася з праць учнів художньої студії соціального виховання, Харківського інституту народної освіти, педагогічних курсів ім. Г. Сковороди, художньої студії дитячого будинку ім. М. Гринченка та інших закладів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 червня.*

4. 8. Відень, Австрія. До Харкова виїхали українські есери, співробітники Віденського соціологічного інституту: Жуковський і М. Чечель – на технічний з'їзд, а Гавриленко та М. Залізник – для роботи в українських установах. *Громадський вісник, Львів, 1922, 17 червня.*

6. Харків. Наркомздор'я ухвалив положення про організацію приватних медичних закладів. Перевага щодо їх відкриття надавалася кооперативним та іншим громадським організаціям. *Коммунист, Харьков. 1922, 8 июня.*

6. У зв'язку з поширенням венеричних захворювань, Наркомздор'я УСРР постановив закупити за кордоном ліки, необхідні для їх лікування, і асигнував для цього необхідні кошти. *Коммунист, Харьков. 1922, 8 июня.*

9 червня (п'ятниця).

1. 4. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР запропонували Наркомосу УСРР

скласти план вивчення української мови державними службовцями. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 червня.*

3. На базі Центрального правління південної рудної промисловості (ЦППРП) при Українській раді народного господарства створено Південнорудний трест, який відав залізними, буро-вугільними і марганцевими рудниками. *Промышленность и рабочий класс украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг. – М., 1964. – С. 556.*

10 червня (субота).

1. 4. Харків. Президія ВУЦВК запропонувала Наркомосу включити українську мову до навчальних програм вишів Правобережної України. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 червня.*

1. 4. Харків. Президія ВУЦВК доручила Наркомосу УСРР перевірити викладацький склад вишів, насамперед, у повітових містах Правобережної України. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 червня.*

4. Харків. ВУЦВК доручив Наркомосу УСРР полагодити з Наркомосом РСФРР питання про розподіл між Держвидавком РСФРР і Укрвидавком УСРР видання української літератури для Росії і російської – для України. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 червня.*

10 - 16 червня (субота - п'ятниця).

3. 4. Харків. Відбувся Всеукраїнський науково-технічний з'їзд. Прибуло 80 делегатів. На порядку денному стояло більше 30 питань. Найважливіші серед них: про електрифікацію України; про сільськогосподарське машинобудування в Україні; про професійно-технічну освіту; про показові виробництва як основу навчально-наукової роботи Інституту прикладної хімії і фізики; про паливну політику; про роботу планової комісії по відбудові кам'яновугільної і антрацитної промисловості; про сучасне становище Донецького басейну; про передумови відбудови промисловості; про українську борошномельну промисловість; про хімічну промисловість; про чергові завдання сільськогосподарської меліорації і водного господарства в Україні; про державний технічний нагляд. Прийнято резолюції “Перспективи паливної промисловості”,

“Про становище Донбасу на сучасному етапі”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11-17 червня; Наука на Україні, 1922, № 3, С. 256.*

11 червня (неділя).

8. Харків, Прибуло надзвичайне посольство Великих національних зборів Туреччини на чолі з міністром охорони здоров'я Різа Нурі-Бейем для обміну ратифікаційними грамотами. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 червня.*

10. Харків. На запрошення ВУЦВК для ознайомлення зі становищем у неврожайних місцевостях півдня УСРР прибув з агітаційним поїздом “Жовтнева революція” голова ЦВК РСФРР М.І. Калінін. *Рабочий путь, Катеринослав, 1922, 14 юня.*

12 червня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про прийом до партії членів КСМ та селян. Затверджено надану С. Косіором інструкцію, що встановлювала для членів КСМ при прийомі у кандидати, замість встановлених рекомендацій, рекомендації райкомів та повіткомів КСМ. Подальше переведення з кандидатів у члени КП(б)У належало проводити за інструкцією на загальних засадах. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр. 29, арк. 96.*

8. 10. Берлін, Німеччина. Укладено угоду між Німецьким Червоним хрестом і Центральною Комісією допомоги голодуючим при ВУЦВК про надання допомоги голодуючим УСРР з боку Німецького Червоного хреста. *ЗУ України, 1922, № 28, Ст. 443.*

13 червня (вівторок).

1. Бессарабія, Румунія. Зробив змушену посадку внаслідок ушкодження мотору радянський літак. За заявою румунського уряду, він транспортував комуністичні прокламації для поширення їх у Бессарабії. Лютчика заарештовано румунською поліцією. *Громадський вісник, Львів, 1922, 8 червня.*

3. Мінськ, БСРР. Дозволено вільну торгівлю хлібом й відповідно вивіз продовольчих вантажів до УСРР. Відкрито контору Державного акціонерного

товариства торгівлі хлібом та іншими сільськогосподарськими продуктами (“Хлібопродукт”). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 червня.*

14 червня (середа)

1. Відень, Австрія. Відбулась нарада членів закордонної групи Національної ради УНР. Обговорено політичний і фінансовий звіти; обрано політичну й фінансову комісії. *Громадський вісник, Львів, 1922, 141 червня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняв постанову “Про торгівлю сільськогосподарськими машинами і знаряддями”. Поряд з державною дозволено громадську, кооперативну і приватну торгівлю сільськогосподарським знаряддям, насінням, машинами та іншими засобами сільськогосподарського виробництва. *ЗУ України, 1922, № 27, Ст. 419.*

14-17 червня (середа – субота).

5. Київ. Відбувся Всеукраїнський з’їзд Української автокефальної православної церкви. Учасники з’їзду відкинули пропозиції священника Задорожного “вилучити з релігійних книг і молитов слова “раб божій” і “Господь бог”, а також закрити монастирі, скоротити чисельність церковних свят і запровадити святкування дня міжнародної солідарності трудящих Першого травня. Учасники з’їзду запропонували Задорожному і його прихильникам покинути з’їзд. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17 червня.*

15 червня (четвер).

3. 4. Харків. Колегія Наркомзему визнала потрібним організувати республіканську досвідну лугово-меліоративну станцію біля станції Казаровичі Київського повіту у колишньому маєтку Єфремова. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 червня.*

3. 8. Харків. Колегія Наркомзовнішторгу затвердила положення про Державну торговельну контору по експорту та імпорту, а також положення про лісоекспорту контору, до якої переходили операції по експорту лісу уповноваженого Наркомзовнішторгу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 червня.*

4. Харків. Для ідеологічного і методологічного керівництва творчістю діячів мистецтв вирішено створити Вищу художню раду при колегії Головополітосвіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 червня.*

4. 6. Харків. Колегія Наркомосу УСРР затвердила положення про комітети допомоги учням вишів у Києві, Харкові, Одесі і Катеринославі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 червня.*

4. 7. Харків. Колегія Головополітосвіти запросила до роботи в УСРР професорів О. Потебню та Карпенка. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 червня.*

10. Одеса. За останній тиждень почала поширюватися пошесть холери. Щодня захворювало 30 осіб. Губвиконком постановив проводити примусове щеплення мешканцям міста проти цієї хвороби. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 червня.*

16 червня (п'ятниця).

1. Австрія. Відбувся з'їзд українських хліборобських організацій Австрії, Німеччини, Польщі, Румунії, Югославії та інших європейських країн, що об'єдналися до "Всеукраїнського хліборобського об'єднання" на чолі з І. Леонтовичем. *Громадський вісник, 1922, 16 червня.*

3. Харків. Відбулася нарада представників трестів УСРР за участю заступника голови Вищої ради народного господарства (ВРНГ) і начальника Головного паливного комітету (Головпалива) І.Т. Смілги та представників транспортних органів. Порядок денний: основні шляхи розвитку й організаційні форми промисловості; здійснення рішення другої сесії ВУЦВК про створення центральних і губернських нарад великої промисловості. *Известия Украинского совета народного хозяйства. – Харьков, 1922, № 14, 15 юля.*

3. 8. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про безмитний пропуск продовольства, що прибувало з-за кордону на адресу благодійних організацій". *ЗУ України, 1922, № 27, Ст. 421.*

17 червня (субота).

3. Київ. Пущено кабельний завод і Першу державну швейну

фабрику. На кабельному заводі працювало 37 робітників, на швейній фабриці – 152. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 17 июня.*

10. Харків. ЦК Допомоги голодуючим (ЦК Допгол) при ВУЦВК затвердила пропозицію харківського губкому допомоги голодуючим про організацію впродовж двох тижнів будинку для безпритульних голодуючих. Одночасно ЦК Допгол звернулася із закликом до харків'ян, які мали транспортні засоби, допомогти перевезенню безпритульників до цих будинків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17 червня.*

10. Харків. З метою розвантаження евакоприймальників від дітей, які втекли від голоду, ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК запропонувала Наркомздор'я відмінити обов'язкову діагностику сифілісу (реакцію Васермана) для дітей, що надходили від організацій і приватних осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17 червня.*

18 червня (неділя).

3. Тирасполь Одеської губернії. Вступила в дію електростанція. *Известия, Одесса, 1922, 18 июня.*

19 червня (понеділок).

3. Київ. Створено Всеукраїнський державний трест скляної, порцелянової і фаянсової промисловості ("Парцеляна – фаянс – скло"). До його складу увійшли парцеляно-фаянсові та скляні заводи Правобережної України. *Промышленность и рабочий класс украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг. – М., 1964. – С. 559.*

20 червня (вівторок)

1. Київ. Почали прибувати амністовані радянською владою учасники врангелівської і петлюрівської армій, які були інтерновані до Румунії і Польщі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

3. Харків. Українська економічна нарада запропонувала Укрдержплану надати в тижневий термін свої пропозиції щодо відбудови українських міст. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

3. Харків. Українська економічна рада визначила 24-х річний термін для надання землі в оренду на концесійних засадах чужоземним підприємцям з правом продовження оренди або концесії на 12 років. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про державну внутрішню короткотермінову хлібну позику”. Розмір позики встановлено на загальну суму до 10 млн. пудів жита (у зерні) із погашенням державою з 1 грудня 1922 р. до 31 січня 1923 р. натурою, у місці пред’явлення. Облігації позики визначено вартістю від 1 до 100 пудів жита у зерні. При розміщенні позики перевага надавалася кооперативним організаціям, робітникам і службовцям. Позика звільнялася від обкладання зборами й податками. *ЗУ України, 1922, № 28, Ст. 430.*

3. 6. Харків. РНК УСРР дозволила державним і кооперативним установам та приватним особам торгівлю медикаментами за правилами, встановленим Наркомздоров’ям УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

3. 4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про обкладання вистав і масових розваг, що організовувалися, експлуатувалися або керувалися органами Наркомосу, податком у розмірі не більше 30% від коштовності квитків на ці заходи. Кошти, зібрані з театральних вистав, у рівних частках розподілялися на потреби голодуючих, РСЧА та для поповнення місцевого бюджету. Збір з кіноквитків встановлювався у змішаній грошово-натуральній формі – 2/3 у грошовій формі на користь голодуючих і 1/3 – у натуральній, у вигляді безкоштовних квитків для РСЧА. *ЗУ України, 1922, № 27, Ст. 429.*

6. Харків. Президія ВУЦВК взяла шефство над дитячим будинком ім. Г. Петровського для 150 дітей, який перейменовано на ім. ВУЦВК. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

6. Харків. Президія ВУЦВК постановила поширити на територію УСРР постанову Реввійськради республіки про звільнення політпрацівників армії і флоту від продподатку, прирівнявши їх до комскладу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

20 червня (вівторок).

1. Харків. Влаштовано єдину в УСРР словолитню, що виробляла шрифти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

3. Бердичів Волинської губернії. На рафінадному заводі поновлено виробництво цукру-рафінаду, що було припинене в Україні сім років тому. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

3. Керч. Повідомлялося, що під час проведення робіт по поглибленню каналу піднято 5 суден, які затонули. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

3. 4. Харків. Укрдержплан ухвалив план створення Всеукраїнської державної Чорноморсько-Азовської промислово-наукової станції, що мала вивчати умови рибальства та розробляти заходи щодо покращення рибальського промислу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 червня.*

20 червня – 8 липня (вівторок – субота).

2. Прага. Відбувся II Український студентський з'їзд, який заснував Центральний союз українського студентства (ЦЕУС). *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3312.*

22 червня (четвер).

1. 8. Прага, ЧСР. З ініціативи українського студентства до Союзу Народів надіслано меморандум празьких студентських організацій з протестом проти гноблення української культури у Польщі й проти ув'язнення 12 українських студентів у Львові, а також із вимогою відкриття Українського університету у Львові. Меморандум підписано майже всіма студентськими організаціями, незалежно від їх національної приналежності. *Громадський вісник, Львів, 1922, 22 червня.*

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У висловило подяку Шахтинській організації КП(б)У, члени якої здобули 58 вагонів вугілля в подарунок ЦК КП(б)У. Пожертвоване вугілля було передане до фонду допомоги комуністам. З них 25 вагонів – Донецькому губкому та 5 вагонів – Шахтинській організації. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 70-70 зв.*

6. Харків. Оргбро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Всеукраїнську кооперацію інвалідів. Було ухвалено не заперечувати проти її

створення за умовою проведення чистки інвалідів від небажаних елементів та організації, яка забезпечила б вплив комуністів. Питання доручалося поладити між кооперативною фракцією КП(б)У та Москвою. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 69.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про соціальне страхування. Наркомсоцзабезу УСРР І. Корнеєву та голові Південбюро ВЦРПС Ф. Угарову доручалося представити в секретаріат проект організації Управління соціального стархування та прорядок взаємин між Південбюро ВЦРПС і Наркомсоцзабезом. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 69.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про створення товариств взаємодопомоги в містах. Питання як несвоєчасне було зняте з обговорення. А. Епштейну пропонувалося ознайомитися в Кустарспілці з організацією взаємодопомоги кустарів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 69.*

23 червня (п'ятниця)

1. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про взаємини між губвиконкомом та губернськими земвідділами. Зважаючи на особливу важливість роботи Наркомзему та з метою єдиного керівництва роботою місцевих органів, визнано необхідним, щоб губернські земвідділи підпорядковувалися Наркомзему та виконували всі його завдання. Губвиконкомом заборонялося скасовувати розпорядження Наркомзему без відома та згоди останнього. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 99 зв.*

1. 4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про політичні виступи професури. Наркомосу УСРР доручалося послідовно проводити затверджений ним порядок одноосібної відповідальності ректорів і деканів разом з політкомаами за роботу інститутів та факультетів. Південбюро ВЦРПС пропонувалося дати по професійній лінії директиву про контроль за діяльністю секцій наукових працівників при спілці працівників освіти, особливо в Харкові, Києві, Катеринославі, Одесі та Кам'янець-Подільському. Місцевим організаціям КП(б)У ставилося за обов'язок закріпити всіх студентів-комуністів за партосередками вишів і не відволікати їх від роботи у вишах партійними мобілізаціями та відрядженнями. Оргбюро ЦК КП(б)У належало провести

перекидання групи студентів комуністів Харківського технологічного інституту в Катеринославський гірничий інститут, а Наркомосу – планове перекидання у всіх вишах тих професорів, які „вносили найбільший розклад в академічне життя”, звертаючи особливу увагу на оновлення викладацько-професорського складу Кам’янець-Подільського університету. Причому губкоми КП(б)У мали стежити за тим, щоб господарські та інші органи не заважали кадровим пересуванням. При ліквідації опозиційних виступів професорів Наркомосу та ДПУ пропонувалося діяти злагоджено, взаємно інформуючи одне одного, застосовуючи як один із репресивних заходів проти активістів – висилку їх за кордон. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 98-98 зв.*

1. 4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про залучення Польської комуністичної партії (ПКП) до роботи серед солдат петлюрівської армії. Було постановлено звернутися до Комінтерну через ЦК РКП(б) з відповідною пропозицією, посилаючись на приклад Б.К.П. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 99.*

1. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про стан еміграції. Постановлено дати нашим представникам за кордоном такі директиви: приступити до організації груп української еміграції, що стояли б на платформі радянської влади за прикладом „зміновіхівців”, та надати їм можливість мати свої видання; отримати від представників цих груп документи, що компрометували б петлюрівщину, та якщо вони після цього не змогли б залишатися за кордоном, дозволити їм в’їзд в Україну. Запропоновано РНК асигнувати необхідні кошти Наркомзаксправ УСРР. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 99.*

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Першого Всеукраїнського акціонерного будівельного товариства. Мета товариства – ремонт та будівництво жител у містах і поселеннях України й, насамперед, спорудження міст-садів з під’їзними шляхами до них, а також сільських вогнетривких будівель. *ЗУ України. – 1923. – Ч. II. – № 19 (21). – Ст. 85.*

3. Запоріжжя. Організовано Південний трест сільськогосподарського машинобудування (Південсільмаштрест). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства.*

1921-1925 гг. – М., 1964. – С. 557.

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло запит Наркомзаксправ УСРР про в'їзд в Україну робітників галичан та чехословаків, але зважаючи на застій у промисловості, постановило запропонувати Наркомзаксправу утримати їх від в'їзду в УСРР, однак проти в'їзду окремих відомих фахівців не заперечувати. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 99.*

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про представника КП(б)У в Комінтерні. Постановило делегувати Ф. Кона як заступника Х. Раковського. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 99 зв.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про реевакуацію в Україну німців-колоністів. Ухвалено не заперечувати проти повернення тих, які емігрували в імперіалістичну війну при дотриманні встановлених Наркомземом УСРР умов. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 29, арк. 99.*

24 червня (субота).

3. Харків. Колегія Наркомзему УСРР звернулася до губернських та повітових виконкомів про підтримку ними органів Ветеринарного управління, що розробило план боротьби із сапом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 червня.*

3. Одеса. Міжвідомча нарада при Чорноморсько-Азовському округу шляхів сполучення обрала комісію для розроблення плану створення вільної гавані у Одесі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 червня.*

25 червня (неділя).

1. Підкарпатська Україна, Шаришський округ ЧСР. Засновано "Підкарпатську руську дрібно-земельну партію". *Громадський вісник, Львів, 1922, 25 червня.*

2. 3. Харків. Відкрилася Всеукраїнська конференція працівників робітничих кооперативів. Порядок денний: звіт Церабкоопа; доповіді з місць; план заготівельної кампанії і промислової діяльності; організаційні питання; про оподаткування; про допомогу безробітним; вибори керівних органів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 червня.*

3. Миргород Полтавської губернії. Пущено міську електростанцію. *Известия Одесса, 1922, 27 юня.*

3. 7. Харків. Президія ВУЦВК призначила уповноваженого УСРР при Раді праці і Оборони РСФРР Приходька. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 червня.*

4. Харків. Мала колегія Головного професу УСРР прийняла постанову про організацію в Одесі Науково-дослідного археологічного інституту у складі археологічного і археографічного відділень. Мета створення інституту – вивчення археологічних знахідок, етнографічних пам'яток, документальних джерел, а також підготовка фахівців археологів, архівістів, етнографів і музейних працівників. *Народное просвещение, Одесса, 1922, № 2-5, С. 59, 63.*

8. Харків. У зв'язку з обмеженням дипломатичної самодіяльності УСРР польський уряд скасував своє посольство. *Громадський вісник, Львів, 1922, 17 червня.*

9. Одеса. Відкрито Пролетарський яхтклуб (Платонівський мол). *Зритель, Одесса, 1922, № 2, июль. – С. 10.*

26 червня (понеділок).

3. Бердичів. Нарада представників кооперації і підприємців прийняла рішення про організацію філіалу держбанку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 липня.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про мінімум заробітної плати на червень 1922 р.” Встановлено ставки для працівників середньої кваліфікації у промисловості і наркоматах відповідно з груповим поділом. У промисловості: для працівників першої групи – 1 тис. 850 руб., другої групи – 1 тис. 700 руб., третьої групи – 1 тис. 540 руб. Для працівників наркоматів: Наркомосу – 1 тис. 540 руб, Наркомздоров'я – 1 тис. 430 руб, Наркомпроду та Наркомзему – 1 тис. 235 руб., Наркосоцзабезу і Наркомвнусправ – 1 тис. 188 руб, інших наркоматів – 1 тис. 330 руб. *ЗУ України, 1922, № 28, Ст. 436.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію Української книжкової палати і про забезпечення Головних державних книгоховищ усіма виданнями республіки”. *ЗУ України, 1922, № 28, Ст. 438.*

27 червня (вівторок).

4. Київ. Спільне зібрання ВУАН обрало О. Новицького на штатного дійсного академіка по кафедрі історії Українського мистецтва. *Історія*

Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 487.

4. Спільне зібрання ВУАН обрало В. Шапошнікова на позаштатного академіка по кафедрі технічної хімії. *Історія Академії наук України. 1918–1923. – К., 1993. – С. 487.*

28 червня (середа).

1. Харків. ВУЦВК УСРР прийняв “Положення про прокурорський нагляд”. Створено прокуратуру у складі Наркомюсту УСРР. Визначено повноваження прокуратури, її організаційну структуру, права й обов’язки прокурорів. *ЗУ України, 1922, № 28, Ст. 441.*

2. По всіх губернських відділах Всеросійської профспілки робітників землі і лісу (Всеробітземліс) завершено перехід на добровільне членство. Робітники на профспілкових зібраннях виносили рішення про колективний вступ до спілки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 червня.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про полегшення податкового тягаря селянства і деяких заходах щодо розвитку сільськогосподарського виробництва”. Встановлено пільги при сплаті сільськогосподарського податку для платників, які його своєчасно вносили, а також для тих, що за останні три роки проводили меліоративні роботи. Заборонено застосування реквізицій робочої худоби та сільськогосподарського реманенту як заходу покарання за несплату сільськогосподарського податку. *ЗУ України, 1922, № 28, Ст. 439.*

3. Харків. Українська економічна нарада постановила організувати паїове Торговельне товариство трестів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 червня.*

8. 10. Харків. ВУЦВК затвердив угоду між Німецьким Червоним хрестом і Центральною Комісією допомоги голодуючим при ВУЦВК про надання допомоги голодуючим УСРР з боку Німецького Червоного хреста, підписану в Берліні 12 червня 1922 р. *ЗУ України, 1922, № 28, Ст. 443.*

29 червня (четвер).

4. Львів, Польща. Відбувся вечір пластичного танцю В. Вольської – вихованки драматичної школи Франчковського у Львові. *Громадський вісник, Львів, 1922, 29 червня.*

4. Харків Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про школу червоних старшин. Ухвалено школу зберегти, об'єднавши Київську та Харківську школи. У новоствореній школі вирішено запровадити викладання військових команд двома мовами – російською та українською. Для поступового переведення навчання на українську мову, рекомендовано започаткувати вивчення української мови. Причому з метою невідкладної реалізації прийнятої постанови запропоновано з'ясувати, в яких школах існували необхідні умови. Зважаючи на національний склад бригад комнезамів, військовому командуванню рекомендувалося давати команди двома мовами. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 100 зв.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про турецькі справи. Ухвалено передати повпреду РСФРР у Туреччині С. Аралову повноваження повпреда УСРР у цій країні, зі введенням до посольства РСФРР радника з українських справ. Також запропоновано сформувавши торгову місію УСРР в Ангорі з введенням до її складу радника в російських справах, відповідно до угоди з Наркомзаксправ РСФРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 29, арк. 100 зв.*

30 червня (п'ятниця).

4. Харків. НКВС УСРР видав інструкцію про торгівлю друкованими виданнями. Дозволено торгівлю періодичними й неперіодичними виданнями у губернських і повітових центрах як державним і кооперативним установам, так і приватним особам, а на селі – тільки відділам Наркомосу і кооперативним об'єднанням. Свідоцтва із дозволом на торгівлю кооперативним і приватним торговцям належало отримувати у відділах управління губернських і повітових виконкомів за пропозицією відповідних відділів народів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 червня.*

кінець червня

3. Білоцерківський повіт Київської губернії. Завершився суд над 30 підприємцями, звинуваченими в експлуатації дитячої праці. За вироком підприємців було оштрафовано на суму від 10 до 40 млрд. руб. кожний. Отримані кошти передано до фонду допомоги безробітним. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 14 липня.*

Липень.

2. Харків. ЦК КСМУ ухвалив статут єдиної комуністичної організації дітей України – “Юний спартаківець” (з 1924 р. дитячі комуністичні групи ім. Спартака були перейменовані в дитячі комуністичні групи піонерів ім. В. Леніна). *Українська радянська енциклопедія. – К., 1963. – Т. 11, – С. 209.*

3. За даними Наркомпроду УСРР, до Донбасу прибуло 232 вагони продовольчих вантажів, у тому числі для Центрального правління кам'яновугільної промисловості - 194, Південного металургійного тресту – 27, губернського продовольчого комітету – 1, Головного управління металевої промисловості України – 9 і для олійниці у Таганрозі – 1. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 серпня.*

3. За даними Наркомпроду УСРР, до ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК прибуло 368 вагонів продовольчих вантажів, з них до Донбасу було надіслано – 106, до Запорізької губернії – 32, до Миколаївської – 108 і Катеринославської – 102. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 серпня.*

3. 6. Донецька губернія. Законсервовано виробництво на трьох великих металургійних заводах: Таганрозькому, Макіївському, “Дюмо” (в Алчевську) і „Сулін” (у Шахтах) та скорочено на Маріупольських заводах. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 76.*

4. Одеса. Повідомлялося про створення “Товариства іногородніх художників”. Серед його засновників – Окроянц, Суворов, Дебальда, Фройман, Бассоміні. Право членства надано особам з вищою художньою освітою. Мета товариства – організація взаємодопомоги та пропаганда образотворчого мистецтва. За участю місцевих митців товариство навесні відкрило першу виставку й підготувало другу. *Зритель, Одесса, 1922, № 2. – С. 5.*

4. Харків. Всеукраїдав розпочав видання повного зібрання творів В. Короленка. *Зритель, Одесса, 1922, № 2. – С. 5.*

6. Одеса. Губвиконком затвердив статут гуртка допомоги вченим, літераторам, артистам. Серед засновників В. Бухштаб, П. Ковальов, В. Кара. *Зритель, Одесса, 1922, № 1, 23 юнь. – С. 6.*

6. Харків. Наркомпоштель УСРР дозволив радіостанціям і поштово-телеграфним закладам приймати радіотелеграми від приватних осіб для внутрішнього радіообміну. *Зритель, Одесса, 1922, № 2, июль.* – С. 10.

6. Харків. Наркомвнусправ УСРР розробив проект декрету про “міліцію моралі”, до компетенції якої входила боротьба з проституцією. Допомогу роботі міліції мали здійснювати домові комітети, на які покладалися завдання виявлення таємних будинків розпусти, повій одиночок й т. ін. *Зритель, Одесса, 1922, № 2, июль.* – С. 10.

10. Донецька губернія. Почастішали страйки робітників на підприємствах вугільної і металургійної промисловості, особливо в Центральному, Юзівському, Алмазно-Мар’ївському, Шахтинському і Гришинському районах. Тривалість страйків, звичайно, не перевищувала 1-2 днів, але страйкувало по декілька тисяч робітників (Макіївський комбінат, Алчевський завод „Динамо” та ін.). Майже повсюдно єдиною вимогою робітників була ліквідація заборгованості заробітної плати. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 57.*

1 липня (субота).

3. Москва. Президія Держплану РСФРР постановила асигнувати Центральному правлінню кам’яновугільної промисловості Донбасу оборотні кошти по 1 жовтня (упродовж 3 місяців) по 5,5 трил. крб. на місяць понад кошторису. *Протоколи президиума Госплана за 1921-1922 гг.* – Т. 2. – Кн. 1. – С. 210.

3. Миколаївський повіт. Повідомлялося про випадки скуповування заможними селянами „врожаю на корені”, сільськогосподарського реманенту та будівель у голодуючих селян за невелику позичку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 липня.*

4. Київ. Відкрито першу в РСЧА військово-авіаційну школу. *Киевский Краснознаменный округ: Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского военного округа.* – С. 483.

8. Луганськ Донецької губернії. З дружнім візитом прибула делегація представників Германської комуністичної партії. *Луганская правда,*

Луганск, 1922, 8 юля.

10. Одеса. Зареєстровано 120 випадків захворювання на холеру. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 липня.*

10. Одеса. Зареєстровано 6736 безробітних. Організовано комісію допомоги безробітним. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 липня.*

10. Лубенський повіт Полтавської губернії. Повідомлялося про загострення голоду та поширення тифу у неврожайних волостях. Губви-конком приступив до організації ідалень на їх території на час посівної кампанії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 липня.*

1-6 липня (субота – четвер).

4. Київ. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд по єврейській освіті. Прибуло 72 делегата з 42 населених пунктів УСРР. Серед них – представники губернських і великих повітових єврейських бюро народосвіти, навчальних закладів, комсомолу, літературних груп „Widerwunks“, оргбюро „Культур-ліги“. Порядок денний: звіти центрального і місцевих єврейських бюро народосвіти; про освітню роботу в нових економічних умовах; про дитячі будинки і систему соціального виховання; про трудову школу і її організацію; про політосвітню роботу; про боротьбу з клерикалізмом; про освітню роботу серед робітничої молоді; про профтехнічну освіту; про підготовку працівників освіти; організаційні питання. *Путь просвещения, Харьков, 1922, № 3, С. 368.*

2 липня (неділя).

1. В Одеському відділі Південно-Західної залізниці викрито великі крадіжки вантажів. За квітень викрадено 40 тис. пудів вантажів, у травні – 70 тис. пудів. В середньому щомісячно розкрадалося до 10% вантажів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 липня.*

3. Суми Харківської губернії. Введено до ладу колишній Бельгійський металургійний завод, що не працював кілька років. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

6. Одеса. В результаті соціального страхування робітників організовано низку лікарських установ та аптек. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 липня.*

2-7 липня (неділя - п'ятниця).

4. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада по пропаганді. Порядок денний: становище радянських республік та їх завдання щодо економічного і політичного будівництва; завдання виробничої пропаганди; про скликання делегатських зборів по губерніях для складання загального звіту; доповіді з місць; про систему політосвітніх установ; про агітроботу політосвітніх установ; про підготовку кадрів пропагандистів; питання постачання й фінансування. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4-5, 8, 11 липня.*

3 липня (понеділок).

10. Миколаїв. За добу зареєстровано 150 випадків захворювання на холеру. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 липня.*

4 липня (вівторок).

2. 4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило пропозицію Наркомосу УСРР про скликання Всеукраїнського конгресу учених. На наркомат покладалася відповідальність за уникнення перетворення конгресу на антирадянську демонстрацію професури. У зв'язку з цим Наркомосу рекомендувалося не оголошувати строк скликання конгресу, провести його тоді, коли б для цього склалися сприятливі умови. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 1.*

3. Одеса. Засновано Чорноморсько-Азовське відділення Добровільного флоту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 липня.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про таганрозькі заводи. Підтверджено постанову Української економічної ради про необхідність консервації Таганрозького металургійного заводу та скорочення робітничої сили цього підприємства з 1 липня. Для того, щоб попередити ексцеси та розкрадання заводського майна, ухвалено звернутися до ЦК РКП(б) з проханням вжити заходів, які забезпечили б асигнування коштів для ліквідації заборгованості по заробітній платі працівникам Таганрозьких заводів при розподілі позик із загально федеративного фонду. При цьому пропонувалося зауважити

на необхідності негайного вирішення питання протягом тижня. Аналогічну пропозицію пропонувалося надіслати до Вищої ради народного господарства. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 1 зв.*

4. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про технічне товариство допомоги УСРР за кордоном. Було хвалено в принципі не заперечувати проти імміграції в Україну членів товариства, якщо вони б привезли б із собою засоби виробництва та достатньо грошових коштів. Розв'язання цього питання покладалося на радянські органи. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 1 зв.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило поширити на територію УСРР положення про Головне управління соціального страхування, що було прийняте в Москві. Зважаючи на суперечки, що виникли з питання про організаційне будівництво Головного управління соціального страхування в Україні: чи по типу російського, чи за зразком губернських управлінь, Південбюро ВЦРПС надавалося право поставити його для розв'язання в страховій комісії ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 2.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про фонди спеціального цільового призначення й постановлено зобов'язати Південбюро ВЦРПС суворо контролювати, щоб фонди, які мали спеціальне цільове призначення по соціальному страхуванню, не витрачалися б на інші цілі. Зобов'язання пильнувати за цим також покладалося на секретаріат ЦК КП(б)У й особисто І. Корнеєва. Осіб, винних у порушенні декрету про цільове призначення фондів по соціальному страхуванню, пропонувалося засуджувати. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 2.*

6. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило кандидатури членів колегії Наркомсоцзабезу УСРР, зокрема, І. Корнеєва – на посаду наркома, К. Енштейна – його заступником та Бурдакова – начальником управління. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 2.*

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про варшавську місію. Ухвалено повернути до Варшавської місії Хургіна. У зв'язку з цим Я. Яковлеву доручалося запросити у О. Шумського докладну

характеристику роботи та особистості Хургіна. Також пропонувалося відкликати Сіяка з Варшавської місії до розпорядження ЦК КП(б)У, призначивши секретарем місії М. Любченка. Питання про призначення Сіяка поставити на політбюро ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 2.*

7. 8. . Харків. Політбюро ЦК П(б)У розглянуло питання про берлінську місію. Постановлено відкликати з берлінської місії до розпорядження ЦК КП(б)У Довженка, Дунаєвську, обох Гальперинів, Маржова та Вольську, залишити в місії Ладана та Лисицького. Дружину В. Ауссема звільнити від роботи в місії за проханням чоловіка. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 2.*

7. 8. Харків. Політбюро ЦК П(б)У розглянуло питання про відрядження Шинделя в Берлін на посаду комерційного директора торгового представництва. Було ухвалили не заперечувати. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 2.*

7. 8. Харків. Політбюро ЦК П(б)У розглянуло питання про італійську місію. Вирішено доручити Брону з'ясувати прізвища тих, хто виїхав з місією Генкіна та повернути їх з-за кордону. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 2.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визначило порядок формування дипломатичних та торгових місій. Цей обов'язок покладалася на народних комісарів закордонних справ та зовнішньої торгівлі за їх особистою відповідальністю та спостереженням, причому списки комуністів, що були накресленими до роботи в місіях, мали попередньо надаватися з діловою характеристикою для затвердження в секретаріаті ЦК КП(б)У. Перевага при інших рівних умовах при доборі кадрів надавалася висуванцям із робітників та комуністам. Нагляд і відповідальність за політичним станом місій покладалася персонально на повпредів. При складанні штатів місій народні комісари закордонних справ та зовнішньої торгівлі мали попередньо запитувати ЦК КП(б)У, чи є у нього відповідні кандидатури, причому за наркомом зберігалася право мотивованого відхилення запропонованих кандидатур. Заяви співробітників місій, що надсилалися без відома повпредів, розгляду не підлягали, а надсилалися

на розгляд повпредів. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 2.

4-10 липня (вівторок – понеділок).

4. Асканія-Нова, Кримська АССР. Відбулася сесія комітету з управління Першим державним заповідником Асканія-Нова. Делегати – представники Наркомзему, сільськогосподарського наукового комітету УСРР, Інституту охорони природи, ВУАН, Українського геологічного комітету, Головнопрофосу, Харківського сільськогосподарського інституту, харківських науково-дослідних кафедр, Миколаївського губернського земвідділу, Кримського товариства дослідників і любителів природи, а також адміністрація і наукові працівники заповідника Асканія-Нова. Обговорювалися питання відбудови й розвитку заповідника. *Наука на Україні. – Харьков, 1922. – №4. – С. 370.*

5 липня (середа)

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про організацію Української тарифної ради” при Українській економічній раді на основі реорганізації комісії фонду заробітної плати. *ЗУ України, 1922, № 29, Ст. 455.*

3. Харків. Президія ВУЦВК прийняла постанову “Про створення броньованого насінневого волосного фонду” з врожаю 1922 р. для культивування збіжжя шляхом організації спеціальних волосних насінневих діляниць. *ЗУ України, 1922, № 29, Ст. 457.*

3. Харків. Президія Української ради народного господарства ухвалила організацію макшейдеровського догляду в гірничих округах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

3. Одеса. У зв’язку з відсутністю дрібних купюр виникла грошова криза. На чорному ринку плата за розмін стомільйонної купюри сягала 17 % її вартості. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 липня.*

3. 6. Уповноважений Наркомшляхів РСФРР при РНК УСРР наказав усім начальникам залізниць та лінійних відділень організувати контроль за діяльністю залізничних працівників. З метою поліпшення обслуговування пасажирів їх зобов’язали проводити регулярні об’їзди залізничних станцій, а також вивішувати на всіх станціях оголошення,

куди пасажери мали надсилати скарги про роботу залізничників. На всіх станціях мали заводитися спеціальні книжки для реєстрації скарг. Залізничникам ставилося за обов'язок чемно поводитися з пасажирями, Ті ж, які відмовлялися дотримуватися цього, підлягали адміністративному покаранню, аж до звільнення з роботи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 липня.*

5. Київ. У опереному театрі відбувся диспут на тему „Наука та релігія” за участю професорів М. Яворського, К. Жураківського, М. Кудрицького, П. Смирнова. Кошти від його проведення призначалися для передання до фонду взаємодопомоги при Київському університеті. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

6. Начальник Південно-Західного округу шляхів сполучення видав наказ про санітарні норми перевезення пасажирів та їх медичне обслуговування. На вузлових станціях встановлювалося чергування медичного персоналу в медпунктах. У поїздах влаштовувалися вагони-ізолятори для інфекційних хворих, а також спеціальні вагони для жінок з дітьми. На кінцевих станціях усі вагони підлягали дезинфекції. Під час посадки пасажирів провідники мали забезпечити завантаження вагонів згідно із встановленими нормами. Для товарних вагонів така норма дорівнювалася кількості 30 осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 липня.*

10. Київ. Відбувся суд над підприємцями, які не внесли податок на користь голодуючих. Більшості з них була присуджена 6 місяців ув'язнення, а решті – сплата податку у десятикратному розмірі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 липня.*

6 липня (четвер).

6. Харків. Оргбюро ЦК прийняло постанову про позакошторисне кредитування волосних працівників. Секретаріату КП(б)У доручалося остаточно встановити щомісячну суму на утримання волосних організаторів і розглянути план створення всеукраїнської мережі волорганізаторів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 73 зв.*

6. Харків. Оргбюро ЦК розглянуло питання про фонд взаємодопомоги комуністів. Секретарю ЦК КП(б)У Д. Мануїльському доручалося

скликати представників економічних комісаріатів для додаткової розробки питання про створення цього фонду. Для організації допомоги військовим партпрацівникам пропонувалося виокремлювати певний відсоток із загального фонду допомоги партпрацівникам за рахунок коштів, отриманих з підприємств, створених разом з військовими органами. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 73.*

6-13 липня (четвер - четвер).

3. Харків. Відкрилася Всеукраїнська нарада губернських продовольчих комісарів і начальників податкових відділів губернських продовольчих комітетів. Порядок денний: про продподаткову кампанію 1922/23 р.; про фінансове становище Наркомпроду; про завдання і перспективи заготівельного управління Наркомпроду; поточні справи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11-12, 14 липня.*

3. Вінниця. Відбудовано суперфосфатний завод. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9, 12 липня.*

3. Київ. Зареєстровано статут промислово-технічного кооперативного товариства „Технобанк”. Мета товариства – об’єднання технічних сил для відбудови та розвитку промисловості. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

4. Київське бюро Всеукраїнського наукового комітету організувало випуск наукового часопису, який друкував наукові статті і реферати про наукові дослідження. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 липня.*

7 липня (п’ятниця).

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову „Про націоналізацію річкового флоту в Україні”. *ЗУ України, Харків, 1922, № 30, Ст. 463.*

2. 3. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про страйк на Головному телеграфі. Ухвалило прийняти до відома заяву заступника голови Південбюро ВЦРПС Ф. Конюшина про те, що завдяки прийнятим заходам, страйк мав бути припиненим вже сьогодні. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 4 зв.*

3. 7. Харків. Головою Вищої ради народного господарства призначено В. Ксандрова. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 7 липня.*

3. 10. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про фонд відбудови сільського господарства в голодуючих місцевостях. Х. Раковському доручалося в тижневий строк провести через відповідні радянські заклади декрет про заходи по відбудові сільського господарства в голодуючих місцевостях, зважаючи на можливість введення додаткового натурального збору в урожайних місцевостях. Пропонувалося запросити на засідання з цього питання заступника голови ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК Баткіса та поставити це питання на нараді голів губернських виконкомів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 4 зв.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про секції наукових працівників при Всеросійській профспілці працівників освіти. Південбюро ВЦРПС та Наркомосу УСРР пропонувалося провести чистку складу секції; налагодити координацію її роботи з Комітетом сприяння вченим для подальшого об'єднання цих органів; забезпечити вплив профспілок на розподіл матеріальних коштів серед наукових працівників. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 4.*

8 липня (субота).

1. Севастополь, Кримська АСРР. В результаті виборів до міської ради обрано 204 депутати: 149 комуністів та 55 безпартійних. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

1. Джанкой, Кримська АСРР. Кримське Політуправління викрило підпільну антирадянську організацію. Заарештовано 18 осіб. За наслідками слідства справу передано на розгляд до ревтрибуналу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

1. Сімферополь, Кримська АСРР. Кримське Політуправління викрило підпільну антирадянську організацію „Тимчасового правителя Росії Михайла Діонісієва”, яка налічувала 90 осіб. 83 члени організації були заарештовані. Серед них 95% - представники інтелігенції, а решта - заможні селяни. За наслідками слідства справу передано на розгляд до ревтрибуналу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

3. Житомир. Районний шкіряний трест власними силами відбудував шкіряний завод. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову „Про визнання недійсними кабальні угоди на хліб”, що були укладені внаслідок голоду. Зарахував їх до категорії угод, за якими погашення позики передбачалося не за рахунок точно визначеної суми грошей або кількості хліба, а за рахунок врожаю з певної площі ріллі, якщо отримана позика нижча за подесятинну ставку, встановлену губвиконкомами, а також угод, за якими видані позики погашалися хлібом, вартість якого в перекладі на золото по курсу держбанку більше ніж на 50% перевищувала вартість виданої позики на момент укладання угоди, а для позик, виданих державними, кооперативними й іншими громадськими організаціями, - більше, ніж на 25%. *ЗУ України, Харків, 1922, № 30, Ст. 465.*

3. Кримська АСРР. Політуправління завершило проведення „тижня боротьби з валютниками”, які звинувачувались у штучному підвищенні курсу валют. Заарештовано 12 валютників, у яких вилучено 14 пудів срібла і пуд золота переважно в російських монетах. За наслідками слідства, судову справу валютників передано на розгляд до ревтрибуналу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

3. 4. Харків. Президія Української ради народного господарства затвердила статут та кошторис Інституту прикладної хімії, створеного для обслуговування державної торгівлі і промисловості. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

4. Харків. Головпрофос затвердив порядок присудження вченої кваліфікації. Встановлено єдину вчену кваліфікацію – звання доктора наук. Реєстр наук, по яких дозволялося отримати вчену кваліфікацію, визначав Наркомос УСРР. Для одержання вченої кваліфікації по обраному фаху кандидат мав надати до спеціально створеної комісії біографію та принаймні хоча б один науковий дослід із висновком вченої ради відповідної установи, а після цього захистити надану працю на публічному засіданні комісії. Одержана вчена кваліфікація реєструвалася в Головному науковому комітеті через науково-дослідні кафедри та наукові установи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

4. Харків. ЦК КП(б)У опублікував циркуляр до всіх партійних організацій про мобілізацію комуністів на викладацьку роботу в сільські школи. Ставилося завдання відрядити до початку навчального року 1968 членів КП(б)У, тобто по одному на волость. *Путь просвещения, Харьков, 1922, № 2, С. 396.*

6. Харків. Південбюро ВЦРПС прийняло рішення про оплату проїзду робітників на роботу по пільговому тарифу за рахунок підприємств. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 липня.*

8. Берлін. Між представниками урядів УСРР і Німеччини досягнута угода щодо поширення російсько-німецького договору на територію України.

10. Харків. Оргбюро ЦК запропонувало секретаріату ЦК КП(б)У звернутися з пропозицією до ЦК Допомоги голодуючим організувати дитячі їдальні в робітничих районах Донбасу, окрім допомоги Американської адміністрації допомоги. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17. арк. 76.*

10. Феодосія, Кримська СРР. З 65 тис. мешканців міста померло від голоду 11 тисяч. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 липня.*

10. Керченський округ, Кримська АСРР. Загибло від голоду 7% населення та 20% переселилося до врожайних місцевостей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

10. Київ. Зареєстровано перші випадки захворювань на сибірську виразку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 липня.*

9 липня (неділя).

3. Харків. Президія губернської ради профспілок запропонувала відділу праці дати розпорядження паровозобудівному заводу виплатити затриману оплату двотижневих відпусток, а Головметукр (Головне управління металеві промисловості України) притягнути до судової відповідальності за несвоєчасну виплату зарплати. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 липня.*

5. Чернігівська губернія. Завершено вилучення церковних цінностей із монастирів. До губернського фінвідділу надійшло 10,5 фунтів золота,

300 пудів срібла, великих діамантів на 48 каратів, дрібних – 130 штук, аметистів – 12 штук, алмазів – 5 каратів, смарагдів – 1 штука, 12 фунтів перлин, коштовних митр – 13, покривал – 3. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 липня.*

10. Київ. Зареєстровано 9 випадків захворювання на холеру. Всього з початку епідемії захворіло 266 осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 липня.*

10. Донецька губернія. Загальногромадянський податок на користь голодуючих стягнуто у розмірі 200 %. *Селянська правда, Харків, 1922, 9 липня.*

10 липня (понеділок).

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про пункт 20 проекту закону про комнезами (про утримання президій волосних комнезамів на державні кошти). Було ухвалено визнати в принципі необхідним оплату праці членів волосних комнезамів. Відповідно Х. Раковському, В. Манцеву та Уповноваженому Наркомфіну РСФРР при РНК УСРР доручалося знайти необхідні ресурси, маючи на увазі можливість залучення добровільних внесків від членів комнезамів. Уповноваженому Наркомфіну РСФРР ставилося за обов'язок у тижневий строк надрукувати закон про комнезами. Голові РНК УСРР давалася директива провести в життя закони, що надавали привілеї комнезамам, а також закони про соціалістичне землезабезпечення. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 7.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу КСМУ на селі. Ухвалено резолюцію з цього питання, прийняту на IV Всеукраїнському з'їзді КСМУ. Всеробітземлісу запропоновано звернути увагу на роботу, яка мала проводитися разом із КСМУ, серед батрацької молоді та терміново розробити питання про охорону та оплату праці батрацької молоді. Наркомзему УСРР поставлено за обов'язок підтримувати організацію колгоспів і комнезамів молоді за участю окремих комсомольців. КСМУ, яким належало здійснювати свій вплив на такі колгоспи, уникати з ними формальних зв'язків, щоб не перетворювати їх з політичних в економічні організації, та не нести відповідальності за господарський бік справи. Всеобучу та Головополітосвіті реко-

мендувалося терміново створити фонд спортивного майна для забезпечення ним комсомольських організацій, ЦК КСМУ – розширити мережу видавництв української літератури для селянської молоді, а оргвідділу ЦК КП(б)У разом з ЦК КП(б)У – розробити питання про організацію замість просвіт безпартійних освітніх організацій, ядро яких склали б комсомольці. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 7 зв.*

2. 3. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заслухало інформацію Ф. Корнюшина про хід страйку на Головному телеграфі. Було ухвалено повідомити Харківському губкому КП(б)У про те, що страйк на телеграфі мав значення, що виходило за межі Харківської губернії, а тому керівництво справою його ліквідації переходило по партійній лінії до ЦК КП(б)У, по профспілковій - до Південбюро ВЦРПС, й по радянській – до РНК УСРР. Для ліквідації страйку пропонувалося створити комісію в складі С, Косіора, наркомпоштелю, НКВД, наркомпроду та наркомфіну, яким в 24-х годинний термін пропонувалося розв'язати проблему. Цій само комісії доручалося вжити заходів до поліпшення матеріального становища батальйону зв'язку, що працював на телеграфі. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 7 зв.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про повернення насінневих позичок”. Скасовано повернення насінневих позик, розданих у 1920 і навесні 1921 р. Надано відстрочку на повернення озимої позики, розданої у 1921 р., до збору врожаю 1923 р. для неврожайних губерній (Донецької, Катеринославської, Запорізької, Миколаївської і Одеської). *ЗУ України, 1922, № 30, Ст. 469.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило колегію уповноваженого Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР в складі Демченка (від уповноваженого Накомпраці), Плахотнікова, Пузанова, Бурова, Ізякова. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 8.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про залишення технічних і агрономічних сил республіки на спеціальному обліку”. Поновлено трудові мобілізації для вказаних категорій фахівців. *ЗУ України, 1922, № 30, Ст. 468.*

10 -11 липня (понеділок - вівторок).

1. Харків. Відкрилася Всеукраїнська нарада голів губвиконкомів. Порядок денний: про становище у Волинській, Донецькій, Запорізькій, Полтавській і Одеській губерніях; доповідь наркомвнусправ; про радянське будівництво на місцях; про управління комунальним господарством; про відновлення сільського господарства у неврожайних місцевостях; про місцевий бюджет; про взаємини адміністративних і судових органів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11, 13 липня.*

11 липня (вівторок).

1. Кривий Ріг. ДПУ викрило петлюрівську організацію під проводом Свища. Заарештовано 46 осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 липня.*

3. Харків. ВУЦВК затвердив пропозицію уповноваженого Наркомфіну УСРР про заборону втручання голів губвиконкомів у розпорядження асигнуваннями по кошторисними грошима. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 липня.*

3. Харків. Українська економічна нарада затвердила статут акціонерного лісопромислового товариства „Київ-ліс”, що мало діяти на території Київської губернії, на яку не поширювалася діяльність акціонерного товариства “Дніпро-ліс”. Керувало лісопильними заводами. 31 липня 1923 р. увійшло до складу “Україлісу” (Українського лісопромислового товариства на паях). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 липня; Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. док и мат. – К., 1964. – С. 562.*

3. Харків. Центральне управління залізничним транспортом поклало відповідальність за крадіжку вантажів особисто на залізничних агентів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 липня.*

3. Створено Товариство експортної торгівлі залізною і марганцевою рудою (“Експорт-руда”). Мета товариства – розвиток торгівлі з іноземними споживачами та експортерами. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. документов и материалов. – К., 1964. – С. 562.*

4. Харків. Головний науковий комітет Наркомосу УСРР постановив

організувати Бібліографічне бюро для керівництва бібліографічною справою в УСРР. *Бюлетень Наркомосвіти*. – Харків, 1922. – Ч. 27/35. – С. 48.

5. Конотопський повіт. Крунецький монастир поблизу Батурина передано під дитячу колонію. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 липня*.

3. Харків. При Українській раді народного господарства (УРНГ) створено раду по керівництву кушцунням електричних станцій Донбасу. До її складу увійшли представники Головного управління палива УСРР (Головпаливо), УРНГ, Головного управління електропромисловості СРСР (Головелектро), Управління кам'яновугільною промисловістю Донбасу, Бахмутського соляного тресту (Бахсільтресту), Південного хімічного тресту (Хімвугілля), Південного металургійного тресту (Південсталь). Рада займалася розробкою проекту кушцуння електростанцій, планів робіт, пов'язаних із здійсненням цього проекту, та їх фінансуванням. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. документов и материалов*. – К., 1964. – С. 558.

11-12 липня (вівторок – середа).

3. Харків. Відбувся Всеукраїнський з'їзд завідувачів губернськими фінвідділами. Порядок денний: про діяльність Наркомфіну; про хід податкової кампанії в Україні; про місцевий бюджет; про державне страхування; про організаційні справи; про діяльність Всеукраїнської контори Держбанку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13, 14 липня*.

11-15 липня (вівторок – субота).

1. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада завідувачів губернськими відділами юстиції (завгубюстів). Порядок денний: про взаємини судів із адміністративними органами; про організацію прокуратури й ліквідація губюстів; про перехід на місцеві кошти; про адвокатуру; про кримінальну і громадську політику нарсудів; про курси по підготовці працівників юстиції. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня*.

12 липня (середа).

1. Харків. Прибули провідники „зміновіхівського руху” - професори Ю.В. Ключинков й Ю.М. Потехін для читання лекцій про настрої серед російської і української інтелігенції за кордоном. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 12 липня.*

3. Москва. В. І. Ленін підписав телеграму наркому продовольства УСРР М. Владимирову з вказівкою терміново надіслати до Москви 160 тис. пудів хліба, що не були використаними Зовнішторгом в Одеському районі, й повідомити про виконання. *Владимир Ильич Ленин: Биографическая хроника. – Т. 11. – С. 9.*

3. 6. Харків. Засновано виробничо-споживче об’єднання інвалідів війни і праці та родин червоноармійців – кооперативів „Праця інвалідів”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 12 липня.*

6. Олександрівськ Запорізької губернії. Заарештовано групу людоїдів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 18 липня.*

8. Між урядом Німеччини і представником радянської України укладено угоду про поширення Рапалльського договору між РСФРР і Німеччиною на територію УСРР. *Селянська біднота, Харків, 1922, 12 липня.*

10. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про допомогу голодуючим губерніям і про відбудову сільського господарства”. Ухвалено збереження безкоштовного громадського харчування для голодуючих. Накреслено реорганізацію діяльності ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК відповідно до завдань відбудови сільського господарства. *ЗУ України, 1922, № 30, Ст. 471.*

13 липня (четвер).

10. Запорізька губернії. Зареєстровано 730 тис. голодних, з них 53% отримували допомогу. Американська адміністрація допомоги видала 180 тис. пайків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

10. Єлисаветградський повіт. Між станціями Хирівкою і Треспівкою трапилася залізнична катастрофа, вчинена отаманом Загороднім. Розбився товарний потяг, що йшов до Одеси. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

10. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про визнання голодуючими деяких районів України стосовно прав на деякі пільги”. Визнано голодуючими районами, стосовно прав на пільги, передбачені декретом ВУЦВК і РНК УСРР від 11 березня 1922 р. “Про єдиний натуральний податок”, такі повіти: у Запорізькій губернії: Бердянський, Мелітопольський, Больше-Токмакський, Запорізький і Генічеський (становили 100% площі, що обкладалася продподатком у губернії); у Донецькій губернії: Гришинський, Маріупольський, Таганрозький і Азовський (становили 43,7% площі, що обкладалася продподатком у губернії); у Катеринославській губернії: Верхньо-Дніпровський, Катеринославський, Нікопольський, Криворізький, Павлоградський (становили 82% площі, що обкладалася продподатком у губернії); у Миколаївській губернії: Дніпровський, Миколаївський, Херсонський (становили 75% площі, що обкладалася продподатком у губернії); у Одеській губернії: Одеський, Тираспольський, Вознесенський (становили 53% площі, що обкладалася продподатком у губернії). *ЗУ України, 1922, № 30, Ст. 473.*

10. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про складання недоїмок по натуральному податку у місцевостях, визнаних голодуючими”. *ЗУ України, 1922, № 30, Ст. 474.*

10. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про пільги по продподатку для місцевостей, визнаних голодуючими”. *ЗУ України, 1922, № 30, Ст. 475.*

14 липня (п'ятниця).

1. Прага. Уряд Чехословацької республіки ратифікував угоду, підписану з урядом УСРР у Празі 6 червня. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 липня.*

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про залучення комнезамів до контролю за переривання кабальних угод на селі. РНК УСРР пропонувалося оформити це рішення в радянському порядку, а Агітпропу ЦК КП(б)У повідомити про нього губкоми партії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 10.*

3. М. Славута Ізяславського повіту Волинської губернії. Пущено фаянсовий завод – єдиний у СРСР по виробництву медичного обладнання й посуду. *Известия, Одесса, 1922, 16 июля.*

3. Москва. Рада праці і Оборони ухвалила постанову про валютні та золоті операції держорганів. Їм заборонялося продавати і купувати дорогоцінні метали без дозволу Наркомфіну, а також скуповувати чужоземну валюту у приватних осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

3. 8. Берлін. Укладено угоду між Українською економічною радою і німецькою фірмою Госфіорель про надання Україні кредиту для придбання машин та запасних частин до них на потреби відбудови комунального господарства Києва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

3. 8. Львів, Польща. Укладено українсько-польську залізничну угоду. Планувалося відновлення залізничної лінії Львів – Київ. Польські поїзди мали їздити до Волочиська – 50 товарних вагонів і один пасажирський поїзд на добу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

3. 6. Полтава. Зареєстровано 2324 безробітних, серед них – 541 колишній радянський службовець, 312 харчовиків, 118 металістів, 116 текстильників, 113 – чинбарів, 148 конторників і 155 чорноробів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

4. Київ. Відкрито першу в радянських республіках військово-повітряну школу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заслухало доповідь антирелігійної комісії. Постановило визнати необхідним організацію розколу церкви за класовою, національною та територіальною ознаками. Для реалізації цієї постанови комісії пропонувалося розробити конкретний план діяльності. Зважаючи на те, що висвітлення питання про розкол церкви у радянській пресі та на партійних зборах іноді набувало характеру, який суперечив поставленій партією меті, а саме викликав інтерес трудящих до релігії і церкви, що міг активізувати розвиток реформістської течії в церкві, тобто сприяти зміцненню релігії та церкви, визнавалося необхідним максимально посилити усну та друковану антирелігійну агітацію та звернутись із клопотанням про надання відповідної директиви до ЦК РКП(б). Визначалися організаційні та фінансові підвалини

проведення агітаційної роботи антирелігійної комісії. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 9.

5. Харків. На зборах священників і мирян у кількості 100 учасників прийнято рішення про усунення від керівництва єпархією прихильника митрополита Тихона архієпископа Нафанаїла й про відрядження для цієї мети делегації до Вищої церковної ради. В усіх повітах губернії, крім Лебединського, створено групи „Живої церкви”. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.

15 липня (субота).

5. 10. Запорізька губернія. Губернська комісія по вилученню церковних цінностей закінчила свою роботу. Вилучено 220 пудів 17 фунтів срібла, небагато золота та дорогоцінних каменів. Зареєстровано 15 випадків опору роботі комісії. 29 осіб, винних в опорі, – переважно священнослужителів, залучено до суду ревтрибуналів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

8. 10. З Харкова до Берліна для участі у міжнародній конференції допомоги голодуючим РСФРР виїхала делегація південноамериканських громадських діячів, які перебували у Запорізькій губернії для ознайомлення з продовольчим становищем населення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

8. Харків. У “Саду праці” відкрито спортивне містечко ім. Балабанова. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

10 Організації німців-колоністів із Німеччини, Швейцарії і Америки надіслали для українських німців-колоністів 79 пакунків одягу, також 400 пакунків продовольства вагою від 1 до 10 кг кожний. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

10. Херсон Миколаївської губернії. Зареєстровано 2000 смертей на ґрунті голоду. В дійсності смертність набагато вища. Особливо постраждали робітники заводу „Наваль”. У березні серед них було зареєстровано 35 смертей, у квітні – 50, у березні – 67. Становище безробітних – ще гірше. Спостерігався відтік робочої сили з підприємств. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

10. Олександрівськ Миколаївського повіту Миколаївської губернії. Смертність серед селян досягла 50%, а серед окремих членів профспілок, зокрема будівельників – 20-25%. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

10. Миколаїв. АРА організувала допомогу безробітним, яка перевищувала зарплатню робітників. Так, безробітні щомісячно отримували по 30 фунтів круп для себе і окремо для незабезпечених членів родини, причому діти забезпечувалися 1,5 фунтів хліба щоденно, в той час як робітники заробляли лише по 35 фунтів хліба щомісячно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

10. Запорізька губернія. За браком дощу протягом трьох тижнів врожайність зернових знизилася на чверть. Особливо постраждали засіви пшениці. Найбільше – на півдні Мелітопольського і сході Бердичівського повітів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

6. Слов'янськ Донецької губернії. Відбулося урочисте відкриття державного курорту. *Пролетарий, Харьков, 1922, 18 юля.*

16 липня (неділя)

3. Харків. Відкрився з'їзд пайщиків Українбанку (Всеукраїнського кооперативного банку). Порядок денний: доповідь оргбюро, про плани діяльності банку, про філіали; про платню членам правління; вибори керівних органів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 липня.*

6. Москва. ВЦВК заборонив до кінця року переселення в межах радянських республік. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

10. Київ. З початку епідемії холери зареєстровано 435 випадків захворювання на холеру. Зроблено 20 тис. протихолерних щеплень. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 18 липня.*

10. Одеса. З початку епідемії зареєстровано 2669 випадків захворювання на холеру. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 липня.*

17 липня (понеділок).

1. Харків. ВУЦВК ухвалив постанову “Про надзвичайні сесії військових відділів губернських трибуналів”. Визначено, що в місцевостях, яким

загрожував бандитизм, і в прикордонних губерніях присуди по справах, слідство за якими проводилося органами ДПУ, мали відбуватися на надзвичайних сесіях військових філій губернських ревтрибуналів за участю голів губернських відділів ДПУ з губернським прокурором і заступником голови губернських виконкомів. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 379.*

3. 6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про встановлення мінімального відсотку робітників підлітків на виробництві”, нижче якого не могла опускатися частка підлітків у віці від 14 до 18 років серед найманих працівників на підприємствах. У різних галузях виробництва для підлітків бронювалося від 3 до 13% робочих місць. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 378.*

17-21 липня (понеділок – п’ятниця).

4. Харків. Відбулася Всеукраїнська конференція з питань підготовки працівників освіти. Прибуло 96 делегатів. Серед них за партійною приналежністю – 17 комуністів, інші безпартійні; за національним складом – 41 українець, 35 росіян, 5 євреїв, 5 представників інших національностей. Порядок денний: про розвиток освіти в РСФРР; про педагогічну освіту в Україні; про підготовку працівників навчальних закладів соціального виховання; про підготовку працівників закладів професійної освіти; про підготовку політосвітніх працівників; про підготовку учителів-дефектологів; проблеми викладання марксизму в педагогічних навчальних закладах; про художню педагогічну освіту; доповіді з місць; організаційні питання; фінансові питання. *Путь просвещения, Харьков, 1922, № 4, С. С. 320-325.*

18 липня (вівторок).

3. 6. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про зміни норми провозу ручної поклажі і багажу”. Пасажирську норму безкоштовного провозу при собі ручної поклажі знижено до 1 пуда для кожного дорослого і до 20 фунтів для кожної дитини. Норми для пасажирського багажу навпаки збільшено з 4 до 10 пудів на кожний квиток. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 481.*

4. Київ. Повідомлялося про видання нового часопису українською мовою „Гонг”, який мав висвітлювати події науки, техніки, літератури і мистецтва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

4. Київ. У Вищому інституті народної освіти розпочалася підготовка до відкриття виставки на вшанування М. Драгоманова. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

6. Київ. Відділ комунального господарства виконав план по відбудові міста на 400%. Відремонтовано 15 мостів, розпочалася відбудова будинків, відновлення скверів і садів, облаштування історичних пам’яток міста. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

19 липня (середа).

1. Харків. У приміщенні державної опери відбулися лекції професорів Ю.В. Ключникова і Ю.М. Потехіна – засновників і авторів збірника „Зміна віх”, редакторів берлінської газети „Накануне”. Тема лекцій: „Еміграція і емігранщина”, „Інтелігенція і „зміна віх”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про залізничні кіоски. Зважаючи на те, що акціонерне товариство по розповсюдженню літератури на залізничних станціях, організоване в Москві, почало розгорати свою діяльність в Україні без попереднього погодження по партійній та радянській лінії, ухвалено вважати агітпункти та кіоски на залізничних станціях України, підпорядкованими відповідним органам УСРР. Пропонувалося висловити протест ЦК РКП(б) проти ігнорування органами РСФРР партійних і радянських закладів УСРР. Рекомендувалося передати до Української економічної Ради для з’ясування по радянській лінії питання про можливість створення в Україні вказаного акціонерного товариства з входженням до його складу представників відповідних органів УСРР. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 11.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про боротьбу з хабарництвом. Наркомосту УСРР доручалося скликати нараду з представників господарських комісаріатів та ЦК КП(б)У для розробки практичних заходів по боротьбі з хабарництвом. *ЦДАГО України,*

ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 11 зв.

3. Харків. РНК УСРР згідно з постановою РНК РСФРР від 6 червня постановила звільнити від мита закордонний хліб, що прибував до Чорноморських портів для продовольчого постачання Центрального правління кам'яновугільної промисловості Донбасу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 липня.*

3. Харків. Президія Української ради народного господарства визнала можливим вступ Укрспирттресту до всеросійського синдикату "Спирт" за умовою зберігання самостійності тресту щодо заготівлі сировини й продажу фабрикатів у межах УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 липня.*

3. Харків. Президія Української ради народного господарства затвердила здачу в оренду сільськогосподарській кооперації 4 цукроварень: Старосунівської, Сидоровської, Рижівської, Іванівської. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 липня.*

3. 6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову "Про влаштування лотерей державними закладами" з метою збільшення коштів на боротьбу з голодом та на потреби соціального забезпечення, охорони здоров'я та культурно-освітні. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 485.*

3. 10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову "Про єдиний додатковий двовідсотковий податок на користь голодуючих і на відбудову сільського господарства". Скасовано всі раніше встановлені збори з селянського населення у фонд допомоги голодуючим. Замість них встановлено з 1 серпня стягання двофунтових нарахувань з кожного пуда продподатку, помелподатку і промподатку 1923/23 р. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 486.*

3. Харків. Президія ВУЦВК затвердила положення про порядок розв'язання продовольчих справ продподатковими сесіями нарсудів та революційними трибуналами. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 488.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про взаємини між РОСТА (Російським радіотелеграфним агентством) та РАТАУ (Радянським радіотелеграфним агентством України). Зважаючи на те, що РОСТА систематично ігнорувала РАТАУ, не надаючи йому своєчасно московської інформації, а головне, не використовуючи для преси

РСФРР інформації РАТАУ про Україну, Головополітосвіті доручалося з'ясувати взаємини між РОСТА та РАТАУ й поставити в радянському порядку питання про їх взаємний зв'язок. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 11-11 зв.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У, розглянувши питання Наркомзовнішторгу, постановило передати мандат від УСРР на торгове представництво УСРР в Італії торгпреду РСФРР в Італії Файнштейну, а на торгове представництво УСРР в Прибалтиці торгпреду РСФРР у Прибалтиці Юзбашеву. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 12.*

8. Харків. ВУЦВК визнав недійсним договір УСРР з Латвією, підписаний 3 серпня 1921 р., внаслідок того, що не відбувся обмін ратифікаційними грамотами між УСРР і Латвійською демократичною республікою. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 483.*

8. Харків. ВУЦВК ратифікував "Тимчасовий договір між УСРР і ЧСР" підписаний 6 червня. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 482.*

8. Прага. Уряд ЧСР ратифікував "Тимчасовий договір між УСРР і ЧСР", підписаний 6 червня. *ЦДАВО України, ф. Р-4сч, оп. 1с, спр. 700, арк. 4.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим постановила закупити продовольство для голодуючих на 300 млрд. крб., отриманих у результаті реалізації церковних цінностей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 липня.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим дозволила профспілкам передати для забезпечення робітників неврожайних місцевостей всі кошти, зібрані ними у фонд допомоги голодуючим. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 липня.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим постановила організувати допомогу лікарям та вчителям у неврожайних губерніях, нарівні із іншими категоріями голодуючих. Вирішено скликати нараду представників Наркомосу, Наркомздоров'я та профспілок медичних і педагогічних працівників для розробки заходів допомоги їх членам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 липня.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим постановила

організувати термінову відправку утікачів голоду до місць їх колишнього проживання на кошт держави. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 липня.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим постановила дозволити Харківській губернській комісії, що виконала план допомоги голодуючим губерніям РСФРР і УСРР, залишити 25% коштів, зібраних у фонд допомоги голодуючим понад завдання, для населення неврожайних Зміївського та Куп'янського повітів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 липня.*

10. Харків. Президія ВУЦВК затвердила Тимчасовий договір між УСРР і ЧСР, підписаний 6 червня 1922 р. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 482.*

20 липня (четвер).

10. Харків. ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК постановила передати 25% надходжень церковних цінностей для закупівлі коней селянам неврожайних місцевостей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 липня.*

21 липня (п'ятниця).

1. 4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про недостатнє висвітлення політичних подій міжнародного життя в пресі та на партійних зборах. Наркомзаксправу та Розвідувальному управлінню пропонувалося звернути увагу на необхідність регулярного висвітлення в партійній та радянській пресі подій, що відбувалися в Польщі та Румунії, зокрема, повідомляти пресі про насильства, які чинилися над українським населенням у відірваних від УСРР українських землях (Бессарабії, Волині та інших), про гоніння проти української мови, нацменшостей й т. ін. Спостереження за виконанням цієї постанови доручалося Мініну. Секретаріату ЦК КП(б)У пропонувалося запитати у Х. Раковського всі матеріали, що малися в його розпорядженні, про процес комуністів у Румунії для того, щоб підняти кампанію протесту в пресі та на партійних зборах. О. Шумському, В. Ауссему, М. Левицькому, Ю. Коцюбинському та Золотарьову ставилося за обов'язок регулярно двічі на місяць надсилати політичний огляд як внутрішнього, так і з зовнішнього становища держав, де вони працювали, а також політичного стану суміжних з нами держав. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 16.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про заготівлю хліба. Уповноваженим Української ради народного господарства по заготівлі хліба було призначено Спунде. Питання про призначення його заступником Баришнікова Спунде доручалося погодити з В. Затонським. Для загального керівництва заготівлями хліба пропонувалося створити комісію в складі І. Лобачьова, Затонського або його заступника, В. Чубаря чи І. Межлаука, або його заступника. Також було ухвалено категорично заперечити проти намагання уповноваженого Ради праці та оборони організувати на Правобережжі самостійний незалежний від УСРР апарат по заготівлі хліба. Визнавалося необхідним, щоб апарат по заготівлі хліба Держбанком в Україні, включаючи й Правобережжя, мав бути єдиним під керівництвом уповноваженого УСРР. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 15.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про припинення випуску із кас і прийому грошових знаків до 1922 р.” *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 489.*

3. Катеринославський повіт. Виявлено 2 млн. десятин землі, яку селяни приховали під оподаткування. Це на 500 тис. десятин більше, ніж у минулому році. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

3. Кривий Ріг Катеринославської губернії. Міська рада постановила за два місяці електрифікувати місто. Електропостачання мала здійснювати електростанція Артемівської копальні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

3. Харків. Українська рада народного господарства затвердила організацію Донецького об'єднання лісової промисловості “Донецьк-ліс”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову „Про становище в Катеринославському гірничому інституті”. Головнопрофосу було запропоновано перевести професора Ширякова в Юзівський технікум; викладачів інституту Бурого та Малого звільнити; професора Гредіна тимчасово залишити, до підшукування кандидатури на заміну; не заперечувати проти надання двомісячної відпуски професору Лебедеву, а також проти надання йому наукового відрядження за кордон

після політичної перевірки. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 15.

5. Павлоградський повіт Катеринославської губернії. Завершилося вилучення церковних цінностей. Декілька священників залучено до судової відповідальності за обвинуваченням у приховуванні церковних цінностей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

5. С. Титупово Липецької волості Харківського повіту Харківської губернії. Комнезам виніс рішення про виселення за межі села священника, якого звинуватили у протиставленні заможних селян незаможним. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 липня.*

6. Харків. Відкрито студентську їдальню, організовану Всесвітньою студентською спілкою разом з комітетом по поліпшенню побуту при Головпрофосі. *Луганська правда, 1922, 26 липня.*

10. На приватних шкіряних підприємствах стався конфлікт: робітники вимагали підвищення заробітної плати на 25%. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 липня.*

22 липня (субота)

1. Ялта. Проведено вибори міської ради. Обрано 164 делегати. За партійною приналежністю серед них було 106 комуністів, решта – безпартійні. За соціальним складом – 84 робітники, 22 червоноармійці і 28 представники інтелігенції. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 липня.*

3. 8. Харків. Всеукраїнська кооперативна спілка (Вукоопспілка) уклала торговий договір з однією із голландських фірм на поставку техніки для кооперативних організацій України в обмін на сировину. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 липня.*

4. Харків. Президія ВУЦВК затвердила перероблений Наркомосом проект постанови про Фейєрбахівський комітет, що створювався з метою вшанування 13 вересня 50-ої річниці з дня смерті німецького філософа матеріаліста, попередника наукового комунізму Л. Фейєрбаха. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 липня.*

4. Ялта Кримської АСРР. Відкрито літературну виставку ім. А.П. Чехова. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

5. Джанкой Кримської АСРР. Завершено вилучення церковних

цінностей. Отримано 9 пудів срібла. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

6. Розпочато ремонт кримських доріг. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

6. Харків. Укладено перший колективний договір між Наркомосом УСРР і Південбюро Всеробос (Всеросійської професійної спілки працівників освіти). *ЦДАГО України, ф. 2717, оп. 1, спр. 3, арк. 48.*

10 Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим постановила дозволити губерніям, які перевиконали завдання по збору коштів для голодуючих, залишити на місцеві потреби замість 10%, 20% за рахунок зібраного понад завдання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим постановила для відбудови зруйнованого голодом сільського господарства неврожайних губерній: асигнувати 25% коштів, отриманих за рахунок реалізації церковних цінностей, для закупівлі худоби для селян неврожайних місцевостей; звернутися із клопотання до ВЦВК про відкриття кредиту на кошти, зібрані на Україні, окрім раніше асигнованих на відродження сільського господарства 600 млн. крб. для закупівлі рогатої худоби, а також про поширення на Україну всіх пільг, існуючих в РСФРР по субсидуванню Держбанком потреб сільського господарства. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим постановила негайно асигнувати для голодуючих губерній 50 млрд. крб.: 20 млрд. – для Миколаївської та по 15 – Запорізькій і Катеринославській. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим дозволила представнику Товариства по земельному влаштуванню євреїв у Берліні прибути в УСРР для укладання договору про діяльність товариства в Україні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим постановила підтвердити губернським комісіям, що, не зважаючи на скорочення продовольчого забезпечення голодуючих у серпні, постачання робітників мало залишитись у незмінних розмірах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

10. Кримська АСРР. Американська адміністрація допомоги погодилася надати допомогу Наркомздор'ю УСРР у боротьбі з холерою: надіслати сироватку для протихолерного щеплення, а також інші медикаменти та медичні інструменти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 липня.*

23 липня (неділя).

2. Харків. Президія бюро ЦК спілки Всеробітземліс постановила надати допомогу червоноармійцям підшефного полку: пожертвувати з натурального і грошового фондів заробітної сплати працівників радгоспів полотно для пошиття білизни, а також зерно та гроші на придбання сільськогосподарського реманенту для підсобного сільського господарства полку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 23 липня.*

3. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про першу державну хлібну позику”. *ЗУ України, 1922, № 28, Ст. 433.*

24 серпня (понеділок).

1. Харків. РНК УСРР прийняла декрет “Про порядок виробництва медикаментів”. Визначено умови виробництва та продажу медикаментів приватними і кооперативними виробниками. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 490.*

25 серпня (вівторок).

2. Харків. Відкрилася Всеукраїнська конференція робітничої кооперації. Порядок денний: доповіді з місць; плани заготівельної кампанії і промислової діяльності робітничої кооперації; про форми кооперативної діяльності; про постачання промислових і торговельних закладів; про допомогу безробітним; вибори президії й ревізійної комісії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 липня.*

3. Харків. РНК прийняла постанову “Про додаткову допомогу при відпусках”. На період 1922 р. для робітників, чий місячний заробіток не перевищував встановленого мінімуму заробітної плати, встановлювалася обов'язкова допомога на оздоровлення під час відпусток. Розмір допомоги дорівнювався 50% вартості проїзду залізницею до місця

відпочинку. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 491.*

3. Харків. РНК УСРР позбавила колишніх поміщиків права одержання концесій на землю або участі у змішаних концесіях. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 липня.*

3. Полтавська губернія. В результаті збору врожаю ціни на пшеницю знизилися наполовину. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 липня.*

4. 8. Нарком освіти Г. Гринько виїхав до Берліна для ознайомлення з німецькою системою освіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 червня.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про становище партійної маси. Наркомздор'ю та Наркомсоцзабезу (персонально Баранову та Я. Епштейну) доручалося в тижневий строк попередньо обговорити з комісією допомоги при ЦК КП(б)У питання про поліпшення матеріального становища рядових партійців, зокрема, про надання їм місць для лікування в 3-й лікарні для чого затвердити конкретні практичні пропозиції на оргбюро ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 80.*

25- 29 липня (вівторок - субота).

6. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада з охорони материнства і дитинства. Порядок денний: про місцеві фонди і охорону материнства і дитинства; про державну організацію Охматдиту; про участь Охматдиту у боротьбі з голодом; про протиепідемічну кампанію у дитячих закладах; про приватні товариства і організації у справі допомоги охорони материнства і дитинства. *Вестник охрани материнства и детства, 1922, № 2-3, С. 25.*

26 липня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв "Положення про Робітничо-селянський контроль УСРР". На наркомат Робітничо-селянського контролю покладалося завдання перевірки діяльності органів радянської влади щодо виконання належних їм завдань; контролю за їх фінансовою й господарською діяльністю; боротьби з тяганиною й бюрократизмом у державних закладах; прийняття скарг громадян стосовно недоліків у роботі службовців і установ. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 495.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про основні приватні майнові права, що визнавалися в УСРР та охоронялися її законами й захищалися судами УСРР”. Всім громадянам УСРР, не обмеженим у встановленому законом порядку у своїй правоздатності, надавалося право організувати на території республіки промислові і торговельні підприємства та займатися дозволеними законами УСРР професіями й промислами, з дотриманням постанов, що регулювали промислову і торговельну діяльність і охороняли застосування праці. Крім того, визначено майнові і зобов’язальні права. *ЗУ України, 1922, № 31, Ст. 492.*

3. Харків. Створено Всеукраїнський кооперативний банк. *Статистика України, 1928, № 148. Кооперація на Україні в 1925/26 рр.*

27 липня (четвер).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У схвалило постанову оргбюро ЦК РКП(б) від 3 липня 1921 р. про недоцільність виокремлення міських виконкомів з губвиконкомів та надало розпорядження на місця про її виконання. Також було ухвалено визначити порядок взаємин відділів комунального господарства з губвиконкомами, доручивши Наркомюст поряд з НКВС УСРР розробити відповідне положення. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 17.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило постанову оргбюро ЦК КП(б)У від 25 липня за № 42 про боротьбу з демобілізаційними настроями. Було ухвалено припинити подальшу часткову демобілізацію з РСЧА, проводячи її виключно за віком, та розформувати демобілізаційну комісію при ЦК КП(б)У. Пропонувалося встановити сувору відповідальність комуністів за дезертирство, не залишаючись перед застосуванням вищої міри покарання у виключних випадках. Зокрема, Наркомюсту УСРР та Пурукркриму (Політичному управлінню всіма збройними силами України та Криму) доручалося скласти інструкцію про залучення комуністів до відповідальності на основі положень, що малися, та представити її на затвердження політбюро ЦК КП(б)У. Також пропонувалося встановити відповідальність губкомів за сприяння та приховування неправильно демобілізованих червоноармійців, доручивши

орґбюро КП(б)У розробити відповідну інструкцію. Визнавалося доцільним звернутися з закликом до комуністів демобілізаційного віку добровільно залишитися в армії, а до партійних організацій – із листом про необхідність підняти авторитет політорганів в армії та моральної підтримки військових працівників. Відповідні інструкції доручалося скласти секретаріату разом з Мініним. Також було накреслено заходи поліпшення побуту військовослужбовців, зокрема, політпрацівників. У зв'язку з цим голові ВУЦВК Г. Петровському доручалося з'ясувати в Москві, які заходи в цій галузі було розроблено. Політбюро ЦК КП(б)У пропонувалося заслухати доповідь комісії по поліпшенню побуту комуністів, яка висвітлювала б заходи, вжиті для поліпшення становища військових працівників. Політичному управлінню всіма збройними силами України та Криму було поставлено за обов'язок розробити дані про їхнє сімейне становище, а особисто С. Косіору та В. Затонському з'ясувати випадки залучення місцевими контрольними комісіями до відповідальності комуністів із комскладу за користування наданими ним привілеями, а саме – за зарахування своїх родин до списків забезпечуваних. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 16-17.

2. 10. Миколаїв. Профспілка друкарів одержала грошову допомогу від псковських друкарів, надіслану з метою врятування голодуючих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 липня.*

28 липня (п'ятниця).

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про полегшення податкового тиску, що покладався на селян, і деякі заходи щодо розвитку сільськогосподарського виробництва”. Встановлено 10% скидку з натурального податку за його своєчасне внесення. Заборонено стягання худоби і сільськогосподарського інвентарю за невиконання податку. Звільнено сільськогосподарські товариства, що організували за останні три роки значні меліоративні роботи, від внеску 10% податку з площі, на якій вони проводилися. Зобов'язано Наркомпрод за згодою з Наркомземом розробити принципи оподаткування, що сприяли збереженню молодняку і виробників. *ЗУ України, 1922, № 29, Ст. 439.*

6. Управління Південної залізниці постановило притягати до судової відповідальності осіб, винних у незаконних способах боротьби із безквитковим проїздом пасажирів – їх виштовхуванні з вагонів під час руху поїзду. Справи, порушені за такими фактами, передавалися на розгляд революційних трибуналів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 28 липня.*

6. 8. Харків. Президія ВУЦВК затвердила угоду між Німецьким Червоним Хрестом і ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК про діяльність Німецького Червоного Хреста на території УСРР. *ЗУ України, 1922, № 29, Ст. 443.*

8. Повідомлялося, що РНК УСРР надіслала уряду Румунії дві ноти протесту. Першу – з приводу затримки румунською владою двох радянських льотчиків, які, за заявою радянського уряду, опинилися на румунській території внаслідок загублення орієнтації через погані погодні умови; а другу – проти підтримки румунським генеральним штабом антибільшовицьких організацій .М. Врангеля і С. Петлюри. *Громадський вісник, Львів, 1922, 28 липня.*

29 липня (субота).

1. Харків. РНК УСРР ухвалила створити комісію під головуванням М. Скрипника в складі Рейхеля (заступник), Спунде, Я. Яковлева та М. Полоза, якій належало у тижневий термін полагодити з керівними органами РСФРР питання про повноважне представництво УСРР при РНК РСФРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 липня.*

3. Кримська АСРР. Кримський поліграфічний трест організував фабрику друку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 липня.*

10. На адресу Кримського ЦК допомоги голодуючим прибув четвертий ешелон від Московської міськради, навантажений 20 тис. пудів жита. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 липня*

8. 10. Чехословаччина. До Мелітопольського повіту УСРР відправлено третій ешелон із продовольством для голодуючих. Із 13 вагонів 2 призначалися для чеських колоністів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 липня*

8. 10. На II Міжнародній конференції організацій допомоги голодним Україну включено до складу Міжнародної організації допомоги голодним. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 липня*

29 липня - 6 серпня (субота – неділя).

9. Київ. Відбулися легкоатлетичні змагання. *Красный спорт, Киев, 1922, № 1, С. 12.*

30 липня (неділя)

3. Новоросійськ. Почав працювати елеватор, що не діяв п'ять років. Ємність елеватора – 3 млн. пудів збіжжя. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 липня.*

3. 8. Одеська контора Добровільного флоту зафрахтувала в Англії 7 пароплавів для відправки з Маріуполя лісу і вугілля до Італії, а з Миколаєва – руди. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 липня.*

3. 8. Харків. Українсько-кримське представництво Центрального правління кам'яновугільної промисловості одержало пропозицію з Німеччини на придбання продовольства, інструментів та устаткування для шахт. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 липня*

31 липня (понеділок).

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про організаційні заходи Наркомздор'я щодо Охматдиту. Секретаріату було поставлено за обов'язок дати телеграму разом з РНК УСРР губернських відділам охорони здоров'я з вказівкою про необхідність самої рішучої боротьби з ліквідаційними течіями щодо органів Охматдиту, не зупиняючись перед переданням до суду винних в цьому осіб. Особисто М. Скрипнику пропонувалося поставити в РНК УСРР питання щодо боротьби з безпритульністю дітей, поклавши відповідальність за цю роботу на голів губернських та повітових виконкомів. Питання про розміри роботи Охматдиту рекомендувалося розв'язати в радянському порядку, а у випадку принципових суперечок перенести в ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 83.*

1. Харків. Відбулася нарада районних сільськогосподарських спілок, скликана Сільським господарем, яка обговорила питання кооперування цукрової промисловості та інші проблеми розвитку цієї галузі сільськогосподарського виробництва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 липня.*

Липень-серпень.

10. Найбільша чисельність страйків спостерігалася на підприємствах металургійної промисловості та на транспорті. Також відбулися страйки на 13 шкіряних заводах Одеси тривалістю чотири дні, на Запорізькому заводі сільськогосподарського машинобудування за участю 670 страйкарів, у Мелітополі серед працівників освіти за участю 250 страйкарів, у Харкові на заводі Мельгозе за участю 600 страйкарів тривалістю три тижні та на деяких інших підприємствах і закладах. Всі страйки були спричинені низькою заробітною платою та затримками у її виплаті. Майже повсюдно страйки ліквідовано за участю профспілок. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 41.*

Серпень.

1. Катеринославська губернія. Після перереєстрації розпалася губерньська організація УКП, що нараховувала 35 членів: залишилося 5 членів, які не діяли. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 4.*

4. Київ. Створено театр-студію під керівництвом І. Чужого. Перша вистава – комедія В. Плетньова “Неймовірно, але можливо”. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка) Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. – К., 1964. – Вип. 1. – С. 270.*

4. Одеса. У приміщенні Всеробмиса (Всеросійської професійної спілки працівників мистецтв) вул. Пушкінська, 5 засновано Будинок працівників мистецтв, у приміщення якого влаштовані концертний зал, бібліотека, їдальня і театральне бюро. *Зритель, Одесса, 1922, № 5, август. – С. 6.*

1 серпня (вівторок).

1. Миргородський повіт Полтавської губернії. Ліквідовано збройний

загін Білоуса. Заарештовано 25 бойовиків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 3 серпня.*

3. Харків. Президія Української ради народного господарства затвердила статuti лісових об'єднань Чернігівської і Харківської губерній під назвами Харківліс і Чернігівліс. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 серпня.*

3. Харків. Відкрилася торговельна нарада сільськогосподарської кооперації, скликана з метою зміцнення зв'язку центру сільськогосподарської кооперації з периферійними об'єднаннями і з'ясування перспектив майбутньої хлібозаготівельної кампанії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 3 серпня.*

3. Харків. Створено Всеукраїнське торговельне пайове товариство (Укрторг), яке займалося постачанням промисловості сировиною, матеріалами, продовольством і знаряддями виробництва, а також реалізацією її продукції. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. док и мат. – К., 1964. – С. 562.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про розміри оплати праці робітників і службовців на підприємствах, що тимчасово зупинилися”. У випадку зупинки підприємства на строк більш двох місяців, його працівники підлягали терміновому звільненню, за винятком мінімального штату, необхідного для збереження обладнання підприємства. На випадок тимчасової зупинки виробництва на строк до двох місяців, економічні ради, губернські або республіканська, могли залишати робітників і службовців на підприємстві. Для таких працівників під час простою підприємств зберігалася оплата праці: протягом першого місяця в розмірі тарифної ставки, а впродовж наступного місяця – половини цієї ставки, але не нижче встановленого мінімуму заробітної плати. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 498.*

10. Костянтиноградський повіт Полтавської губернії. Зареєстровано 8 тис. 960 голодуючих, серед них – 5 тис. дітей. Перспективи врожаю незадовільні. Град частково або повністю знищив посіви зернових на площі 67 тис. 329 десятин рілля. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 жовтня.*

10. План допомоги голодуючим у Запорізькій губернії виконано на 80% (доставлено 254 вагони з 300 тис. пудами продуктів), у Катеринославській – на 83,2% (204 вагони з 254 пудами), у Донбасі – на 78,1% (175 вагонів з 352 пудами), у Миколаївській – на 80% (136 вагонів), у Криму – на 92,5% (87 вагонів). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 серпня.*

2 серпня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про святкування 5-ої річниці Жовтневої революції”. Накреслено заходи увічнення подій Жовтневої революції. Органам, підпорядкованим Головополітосвіті, запропоновано відкрити в усіх населених пунктах УСРР освітні заклади ім. Жовтневої революції (школи, клуби, бібліотеки й т. ін.). Сектору мистецтв Наркомосу поставлено за обов’язок підготувати спорудження в Харкові “Будинку пролетарської творчості ім. Жовтневої революції” та панорами Жовтневої революції. Аналогічні панорами мали споруджуватися у всіх губернських центрах, де це було можливим, а в інших містах – монументи-пам’ятники Жовтневої революції. Також планувалися організація колективної роботи у студіях і влаштування конкурсів з метою створення музичних і літературних творів, присвячених Жовтневій революції. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 500.*

2. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про місяць ремонту червоної казарми”, який проходив з 15 серпня по 15 вересня з метою залучення до його здійснення шефів. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 506.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про запровадження до поштово-телеграфного відомства окружної системи управління”. Скасовано губернську систему управління поштово-телеграфними, телефонними і радіо установками. Створено чотири округи Наркомзв’язку: Харківський – у складі Харківської, Полтавської і Донецької губерній; Київський – у складі Київської, Волинської і Чернігівської губерній; Катеринославський – у складі Катеринославської, Кременчуцької і Запорізької губерній; Одеський – у складі Одеської, Миколаївської і Подільської губерній. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 505.*

6. Харків. ВУЦВК ухвалив положення “Про робітфаки”. Накреслено

заходи соціального забезпечення робітфаківців. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 501.*

6. Харків. ВУЦВК встановив для молоді із пролетарів або незаможних селян, що навчалася у вишах, технікумах і робітфаках стипендії від державних установ і фабрично-заводських підприємств, кооперативних, професійних та інших громадських об'єднань, а також приватних підприємств і осіб. Після завершення навчання стипендіати мали відробити ці стипендії на державній службі із розрахунку півтора роки праці за рік отримання стипендії. Розв'язання питань, пов'язаних із покращанням матеріального становища студентів, покладалося на Комітет сприяння учням вишів, що мав організовуватися при ВУЦВК. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 502.*

6. Всеукраїнський сільськогосподарський банк дозволив “прийом дрібних збережень на книжку”. Внесок мав становити не менше 100 крб. грошовими знаками 1922 р. *Пролетарий, Харків, 1922, 2 августа.*

10. Київ. Згоріла сірникова фабрика „Іскра”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

3 серпня (четвер).

1. Сновський повіт Чернігівської губернії. Ліквідовано збройний загін отамана Рака. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

1. Шосткінський повіт Чернігівської губернії. Спіймано ватажків збройних загонів Кучеренка і Коренева. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

3. Харків. При Наркомфіні УСРР організовано фінансово-економічне бюро типу московського Інституту економічних досліджень, на яке поклалися завдання розробки заходів, пов'язаних з фінансовою політикою уряду, та інформування органів влади і населення про характер і значення цих закладів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

3. Харків. Відбулася нарада представників приватної торгівлі, скликана Українським біржовим комітетом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 3 серпня.*

4 серпня (п'ятниця).

6. Харків. Українська економічна нарада прийняла постанову “Про

заходи попередження пелагри”. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 507.*

5 серпня (субота).

1. Харків. РНК УСРР постановила розробити в найближчий час положення про взаємини між наркоматами та уповноваженими наркоматів УСРР і РСФРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

1. Харків. РНК УСРР визнала необхідним, щоб повноважний представник УСРР у Москві брав участь не тільки у засіданнях Ради праці і оборони, де він мав вирішальний голос, але й у роботі РНК РСФРР і ВЦВК з правом дорадчого голосу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

1. Харків. РНК УСРР підпорядкувала всі наркомати і центральні організації УСРР, що знаходились у Москві, повноважному представництву УСРР, а їхніх представників призначила радниками представництва у відповідних галузях. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

1. Харків. Укрсоцзабез разом з уповноваженим Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР розробив постанову про організацію страхових пунктів при біржах праці. На страхові пункти цілковито покладалися завдання організації допомоги безробітним і видачі всіх видів допомоги по безробіттю. Керівництво пунктами здійснювалося спеціальними комісіями у складі представників місцевих управлінь соціального страхування, відділів Наркомату праці і рад професійних спілок. Фінансування пунктів здійснювали органи соціального страхування. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про ставки комуністів, що працювали в трестах та за кордоном. Ухвалено змінити циркуляр ЦК КП(б)У з цього питання, зокрема, про те, що ті, хто отримував за посадою незалежно від тарифного поясу, могли одержувати максимально по 17 розряду 1-го поясу і 50% цієї ставки. Щодо ставок комуністів, що працювали за кордоном, питання мало бути розв’язаним за згодою з Наркомзаксправом УСРР. Циркуляр Харківського губкому з цього питання скасовувався. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 90.*

4. Харків. РНК УСРР затвердила статут Державного видавництва УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 5 серпня.*

5-9 серпня (субота – середа).

9. Таганрог. Відбулася Донецька губерньська спортивна олімпіада. *Вестник физической культуры, Харьков, 1922, № 1, – С. 10.*

6 серпня (неділя).

1. Сімферополь. Завершив роботу II окружний з'їзд рад. Порядок денний: організаційні справи; про податкову кампанію; про допомогу голодуючим. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 серпня.*

1. Павлоградський повіт Катеринославської губернії. Віддано під суд революційного трибуналу голову виконкому Слов'янської волості і декілька інших відповідальних працівників за перебільшення службових повноважень і інші посадові злочини. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 серпня.*

3. 8. Одеса. До Гамбурга відбув норвезький пароплав „Сторберг”, навантажений марганцевою рудою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 серпня.*

3. 8. Чорноморсько-Азовське управління пароплавання отримало дозвіл із Москви на відправку товарно-пасажирського пароплава до болгарських портів Варни і Бургаса. Цей рейс мав започаткувати пароплавне сполучення Одеси з болгарськими портами. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 серпня.*

3. Харків. Українська економічна рада ухвалила постанову Держплану про дозвіл Спиртотресту виготовляти й продавати настоянки зі спирту і ягід міцністю не більше 20 градусів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 серпня.*

4. Харків. У клубі Комунист відбувся вечір художньої прози. Виступали зі своїми творами М. Хвильовий і Соболев. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 серпня.*

4. Вінниця. Закладено філію музичного товариства ім. М. Леонтовича, який народився в с. Селевинці Подільської губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 серпня.*

7- 9 серпня (понеділок – середа).

1. Белград, Югославія. Відбувся з'їзд Слов'янських народів. Прибуло 100 делегатів з різних слов'янських країн. Від України – делегати з

Галичини і Підкарпатської України. *Громадський вісник, Львів, 1922, 23 серпня.*

8 серпня (вівторок).

3. Харків. Президія Вищої ради народного господарства постановила організувати акціонерне товариство по розробці копалин фосфоритів і по виробництву суперфосфату, каоліну і млинарського каміння. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 серпня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відміну трудової повинності для медичного персоналу”. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 509.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про поширення на родини працівників міліції прав і пільг, що надавалися родинам військовослужбовців”. *ЗУ України, 1922, № 33, Ст. 511.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про Всеукраїнський запасний фонд соціального страхування і Всеукраїнський фонд робітничої медицини”. Визначено джерела формування цих фондів. *ЗУ України, 1922, № 32, Ст. 508.*

9 серпня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про взаємини судових й адміністративних органів влади”. Встановлено політичну й ідеологічну залежність судів від органів радянської влади, які мали здійснювати загальний контроль за діяльністю судів та надавати їм директиви в галузі судової політики. В той же час визначено неприпустимість безпосереднього втручання адміністративних органів влади у діяльність суддів, а саме, до сфери “встановлення ними фактичної сторони справи і тлумачення законів”. Зважаючи на це, судам і губвиконкомам пропонувалося уникати конфліктів і не присвоювати собі функцій, які належали до відома інших органів влади. *ЗУ України, 1922, № 33, Ст. 514.*

1. Київ. Губвиконком створив комісію по перевірці державних установ з метою спрощення їх роботи та скорочення штатів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 серпня.*

3. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про перетягування

безпартійних працівників з інших закладів шляхом підвищення ставок. Ухвалено дати наказ наркомам, членам колегій та керівникам центральних закладів про неприпустимість такого явища, заборонивши набір співробітників, зокрема з Наркомпроду УСРР шляхом підвищення ставок. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 67 зв.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про заготовку палива для робітників. Було підтверджено рішення Української економічної ради про доцільність виокремлення для заготовок необхідної кількості лісу, тобто відповідно до встановленої кількості робітників, причому 50% вартості лісу мала сплачувати держава, а решту – робітники. Постачання паливом не поширювалося на тих, хто працював у приватних підприємствах, що постачалися паливом в окремому порядку й по відомствам входили в план постачання (цукровики, вугільники, залізничники). Технічний бік проведення цієї постанови покладався на Українську економічну нараду, а відповідальність по партійній лінії за розміщену в пресі інформацію про постачання робітників паливом й, зокрема, за публікацію остаточно не затверджених постанов, особисто на Солодуба. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 93-93 зв.*

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про санаторій Харакс. Було ухвалено передати утримання санаторію на кошторис Наркомздорв'я, залишивши за ЦК КП(б)У право на розподіл місць в санаторії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 93.*

3. 6. Харків. ВУЦВК прийняв декрет “Про права, пільги і переваги, що надавалися незаможному селянству, яке організовувалося в сільськогосподарські колективи (комуни, артілі, товариства) з громадської обробки землі”. На них поширювалися всі господарські права, пільги й переваги, надані незаможникам і сільськогосподарській кооперації. В той же час з них заборонялося стягати плату за оренду землі, сільськогосподарських угідь і знарядь виробництва, а також пересувати їх з одних земельних ділянок до інших. Крім того, сільськогосподарським колективам надавалося право на першочергове забезпечення землею. *ЗУ України, 1922, № 33, Ст. 512.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв декрет “Про посилені пенсії”. Такі пенсії

надавалися у випадку повної втрати працездатності особам, “які мали особливі заслуги перед революцією і радянською владою”, а також членам їх родин, що знаходилися на утриманні таких пенсіонерів, але після їх смерті. *ЗУ України, 1922, № 30, Ст. 520.*

10 серпня (четвер).

1. Херсон Миколаївської губернії. Оголошено, про початок розгляду справи ватажка збройного формування Свища. До судової відповідальності притягнуто 150 осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 серпня.*

1. Харків. З метою підвищення авторитету волосних виконкомів та попередження фактів надання державними установами повітового та губернського рівня розпоряджень, які не погоджувалися з виконкомом, і про які останні навіть не повідомлялися, НКВС УСРР запропонував завідувачам губернськими відділами управління забезпечувати проведення таких постанов через волосні виконкоми, а у разі незгоди з ними волосних виконкомів повідомляти про такі конфлікти повітові відділи управління. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 серпня.*

3. Харків. Українська економічна рада вирішила створити комісію по розробці проекту постанови щодо управління українськими портами, який мав забезпечити захист державних інтересів України. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 серпня.*

3. Київ. Закінчено ремонт електростанції, яка постачала електроенергією робітничі райони міста - Лук'янівку і Шулявку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 серпня.*

3. Харків. З метою додержання законності і дотримання принципів паритетності при розгляді трудових конфліктів Наркомпраці УСРР запропонував примирним камерам притягати на посади головуючих працівників відділів праці, але без надання їм права ухвального голосу. Якщо конфліктуючі сторони бажали обрати іншого головуючого, представник відділу праці все одно мав брати участь у їх засіданнях, пильнуючи за дотримання законності. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 серпня.*

6. Харків. Райком спілки металістів доручив районному секретаріату

встановити оплату праці на приватних підприємствах на 15-25% більше, ніж на державних. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 серпня.*

6. Харків. Райком спілки металістів ухвалив в терміновому порядку просити міськраду про продовження терміну пільгових паспортів для робітників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 серпня.*

6. Харків. При ВУЦВК створено Всеукраїнський комітет допомоги молоді з пролетарів або незаможних селян, що навчалася у вишах, технікумах та робітфаках. Комітет мав здійснювати у законодавчому й адміністративному порядку всі державні заходи допомоги учням, а також притягати до судової відповідальності осіб, винних в їх невиконанні. Комітет також отримав право залучати до співробітництва громадські організації та приватних осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 серпня.*

10. Запорізька губернія. Американська адміністрація допомоги і організація американських менонітів приступили до згортання продовольчої допомоги дорослому сільському населенню у неврожайних губерніях, замінюючи її на виробничу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 серпня.*

11 серпня (п'ятниця).

1. Москва. Для здійснення єдиної карної політики у Червоній армії РНК УСРР постановила реорганізувати військовий відділ Найвищого трибуналу ВУЦВК у Ревтрибунал Українського військового округу, підпорядкувавши йому дивізіонні і корпусні трибунали України і Криму. Український ревтрибунал на правах трибуналу фронту підлягав підпорядкуванню безпосередньо військовій колегії Найвищого трибуналу ВУЦВК. Голова Українського ревтрибуналу вводився до складу пленуму Найвищого трибуналу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 серпня.*

1. Чернігів. Розпочалася кампанія перевиборів народних суддів. У містах на посади суддів обиралися переважно робітники, у повітах – незаможні селяни. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 13 серпня.*

3. Одеса. Революційний трибунал після п'ятиденного розгляду виніс вирок по справі касирів губерньського фінвідділу, обвинувачених у спекулятивних махінаціях, пов'язаних із розміном великих купюр. Головних

обвинувачених присуджено до 4 років ув'язнення, посередників – до 2,5 років примусової праці без заміни штрафом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 серпня.*

11-15 серпня (п'ятниця - вівторок)

6. Відбулася нарада працівників лікарняної медицини. Порядок денний: про матеріальну базу медичної справи; про стан медичної справи; про харчове забезпечення медичних установ; про план діяльності санітарних органів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16, 18 серпня.*

12 серпня (субота)

1. Харків. Президія ВУЦВК надала право повітовим та губернським виконкомом та їх президіям видавати постанови щодо керівництва і охорони громадського порядку, а також у розвиток існуючих декретів і положень стосовно різних галузей місцевого життя. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 12 серпня.*

1. Харків. Президія ВУЦВК встановила такі кари за порушення обов'язкових постанов місцевих органів влади, що накладалися в адміністративному порядку: штрафи у розмірі не більше 300 крб. золотом; примусові роботи на строк не більше 3 місяців; ув'язнення такий саме строк. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 12 серпня.*

1. Бандери, Румунія. Сигуранца викрила комуністичну організацію, що мала агентурну мережу по всій Бессарабії і працювала під керівництвом Одеського Закордоту (Закордонного відділу ЦК КП(б)У). Під час арешту членів організації у різних населених пунктах вилучено компрометуюче листування, бомби, револьвери. *Громадський вісник, Львів, 1922, 12 серпня.*

1. Харків. Президія ВУЦВК надала волосним виконкомом право видавати постанови, строк дії яких не мав перевищувати рік. Ці постанови мали у обов'язковому порядку погоджуватися з повітовими й губернськими виконкомом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 12 серпня.*

4. Прага, ЧСР. При українській Академічній громаді утворено комітет збору коштів для організації українського театру. *Громадський вісник, Львів, 1922, 12 серпня.*

12-13 серпня (субота-неділя).

3. Харків. Відбулася екстрена нарада Сільського господаря. Порядок денний: про створення бюро цукрової промисловості; про кредитні справи; про заготівлю робочої худоби та ін. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 серпня.*

12-19 серпня (субота - субота).

9. Харків. Відбулася всеукраїнська олімпіада. *Спортивний листок, Харьков, 1922, 12-19 авгушта.*

13 серпня(неділя).

6. 8. Миколаїв. Прибув уповноважений Німецького Червоного Хреста, який доставив ліки і перев'язочні матеріали для лікарень. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 14 серпня.*

14 серпня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б) визначило порядок опротестування постанов РНК УСРР та ВУЦВК з боку окремих наркоматів та членів ВУЦВК. Для вирішення цього питання вони мали попередньо звертатися зі своїми заявами до політбюро ЦК КП(б)У, яке, за своїми міркуваннями могло не розглядати ці заяви. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 13 зв.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б) прийняло постанову про організацію з'їзду профспілки цукровиків. Було ухвалено на розширеному засіданні фракції КП(б)У з'їзду разом з тими, хто співчував більшовикам, зобов'язавши їх підкоритися фракційній дисципліні, провести лінію засудження шкідливих ухилів Цукротресту, одночасно висловившись за важливість участі фахівців у відбудові народного господарства. Також пропонувалося підтримати кандидатуру Тараненка до президії з'їзду та Лугового на посаду голови ЦК профспілки цукровиків, а для керівництва роботою фракції з'їзду призначити Г.Петровського, В. Затонського, Д. Лебеда. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 13.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б) ухвалило постанову про раду сільськогосподарської кооперації. Було прийнято до відома повідомлення

В. Затонського про рішення Ради сільськогосподарської кооперації про проведення Всеукраїнського з'їзду уповноважених сільськогосподарської кооперації. Визначено ударним завданням секретаріату ЦК КП(б)У організацію кампанії по перевиборах керівних органів сільськогосподарської кооперації та скликанню кооперативного з'їзду. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 14.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про робітничу медицину. Ухвалено категорично заперечити передання робітничої медицини до відання страхових органів. Питання про підвідділ робітничої медицини при органах Наркомздоров'я пропонувалося вирішити в радянському порядку. Вказувалося на необхідність дати директиву на місця про суворе дотримання вказівок ЦК РКП(б) про ставлення до страхових органів. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 13.*

3. Харків. Відкрився п'ятий Всеукраїнський з'їзд працівників цукрової промисловості. Прибуло 310 делегатів, серед яких було 120 комуністів. Порядок денний: про політичний стан республіки; про діяльність ЦК спілки цукровиків; про тарифно-економічну роботу; про культурно-освітню роботу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16-17 серпня.*

15 серпня (вівторок).

1. 8. Каліш. Утворено філіал Ліги Націй під головуванням М. Шаповала. *Громадський вісник, Львів, 1922, 28 серпня.*

3. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про зміщення голів та членів правлінь українських трестів тільки за згодою ЦК КП(б)У. Секретаріату було доручено надіслати циркулярний лист губкомам щодо переміщення комуністів-господарників трестів. *ЦДАГО України, ф1, оп. 7, спр. 17, арк. 96 зв.*

3. 8. Маріуполь Донецької губернії. До Генуї вийшло три пароплави з антрацитом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17 серпня.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла декрет "Про влаштування лотереї на користь інвалідів війни, хворих і поранених червоноармійців". *ЗУ України, 1922, № 34, Ст. 525.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла декрет "Про мінімум заробітної

плати”. Заборонено з 1 липня проводити оплату праці найманих працівників нижче встановленого мінімуму. Зарплата мала видаватися двічі на місяць грошовими знаками. Видача в рахунок заробітної плати продовольчих продуктів і предметів особистого споживання допускалася лише за згодою з профспілкою, за погодженими з нею цінами. *ЗУ України, 1922, № 33, Ст. 512.*

10. Харків. ЦК КП(б)У скасувало 10% відрахування з коштів ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК на підтримку комуністів, що потребували допомоги, та членів їхніх родин. *ЦДАГО України, ф1, оп. 7, спр. 17, арк. 96 зв.*

10. РНК УСРР прийняла декрет “Про насінневу позику на ліквідацію наслідків голоду”. Держплану УСРР доручено у місячний термін розробити й надати на затвердження РНК план відбудови господарства колишнього “голодуючого” району. Наркомпроду поставлено за обов’язок, крім насінневої позики в 3 млн. 200 тис. пудів жита на озимий сів у голодуючих губерніях, надати 1 млн. пудів на ліквідацію наслідків голоду. Цей фонд планувалося сформувати за рахунок відрахувань із надходження продподатку в голодуючих губерніях. Розмір відсотку нарахувань для кожної губернії Наркомпроду доручалося визначити за згодою з ЦК Допомоги голодуючим і ЦСУ. *ЗУ України, 1922, № 34, Ст. 527.*

15-19 серпня (вівторок - субота).

1. Харків. У клубі ім. М. Фрунзе відкрилася Перша Всеукраїнська конференція комуністів РСЧА. Порядок денний: доповідь ЦК КП(б)У про радянське будівництво; доповідь командування; доповідь ПУРа; доповідь партійної комісії; про партійну роботу; про організаційно-політичну роботу; про агітаційно-пропагандистську роботу; вибори партійної комісії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17-18. 22 серпня.*

15-20 серпня (вівторок – неділя).

2. Харків. Відбувся V Всеукраїнський з’їзд працівників цукрової промисловості. Порядок денний – про наслідки господарської і

профспілкової роботи у перший рік; підготовка до збиральної кампанії 1922 р.; про оплату праці; взаємини з фахівцями; про роль профспілки у господарському житті. *Вісник цукрової промисловості, Київ, 1922, № 7/8. – С. 3-4.*

Друга половина серпня.

5. З ініціативи ЦК КП(б)У створено групу екзархівців на чолі з митрополитом Михайлом, які проводили боротьбу з “Живою церквою” і Українською автокефальною церквою. Головною базою екзархівців була Києво-Печерська лавра. *ЦДАГО України, . 1, оп. 20, спр. 998, арк. 45.*

16 серпня (середа).

2. Москва. Губернський відділ Всеросійської професійної спілки працівників медично-санітарної праці (Всемедикосанпраця) надіслав Катеринославському губернському відділу професійної спілки 90 тис. крб. до фонду взаємодопомоги для врятування голодуючих. *Звезда, Катеринослав, 1922, 12, 19 августа.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про місцеві бюджети”. Визначено доходні і витратні статті місцевих бюджетів. *ЗУ України, 1922, № 34, Ст. 534.*

3. 6. Харків. ВУЦВК дозволив громадянам торгувати благородними металами та купувати їх для виробництва ліків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 серпня.*

3. 6. Встановлено щотижневе сполучення скорими поїздами Одеса – Київ і Одеса – Шепетівка. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 серпня.*

3. 10. Дніпровський повіт Миколаївської губернії. Розпочався страйк 300 робітників вінницьких заводів. Причина страйку – вимога укладання колективного договору. Страйк проводився під керівництвом місцевої профспілки працівників сільського і лісового господарства, яка допомагала страйкарям грошима й продовольством. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 17 серпня.*

6. Вінниця. Губернська економічна рада прийняла постанову про відбудову комунального господарства міста. Заплановано ремонт мостів,

шляхів і тротуарів; поновлення електричного освітлення міста у обсязі довоєнного часу; щоденне прибирання скверів, садків і бульварів, а також охорону ліхтарів міліцією. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 серпня.*

7. 8. Харків. ЦК КП(б)У прийняв рішення про призначення М. Фрунзе надзвичайним послом УСРР в Анкару для укладання з Турецькою республікою договору про дружбу і співробітництво. *ЦДАВО України, ф. Р-4сч, оп.1с, спр. 45, арк. 45.*

8. 10. Одеса. Прибув французький пароплав з продуктами для голодуючих УСРР, які зібрав французький комітет допомоги голодним. Представники комітету відвідали Одеську контору Наркомзовнішторгу та запропонували розпочати переговори про експортно-імпортні операції з Французькою комуністичною партією. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 серпня.*

18 серпня (середа).

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило склад Української ради народного господарства, призначивши головою В. Ксандрова та членами П. Жигалка, М. Лобанова та Гіндіна. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 20.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило на посаду голови правління єдиного металургійного тресту І. Межлаука та його заступником – Дубеця. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 20.*

19 серпня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про підготовку до Всеросійського з'їзду рад. Розв'язання цього питання, а також питання про проведення сесії ВУЦВК було покладено на президію ВУЦВК. Останній рекомендувалося використати вибори для зміцнення рад на місцях та задля посилення в них впливу комнезамів. Крім того, президії пропонувалося прискорити розв'язання питання про оплату персоналу повітових та волосних виконкомів. Редакції „Комуністу” ставилося за обов'язок проведення необхідної агітаційної кампанії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 52.*

1. Верхньодніпровський повіт Катеринославської губернії. Розпочато перевірку діяльності волосних і сільських рад. Деяких голів рад усунуто з посад, після чого проведено перевибори. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 серпня.*

3. 10. Миколаїв. Губвиконком звільнив від продподатку Білозерську, Ячкирівську й Дучанську волості, що потерпіли від голоду. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 серпня.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про національне питання в школах. Харківському губвиконкому разом з Наркомосом УСРР доручалося провести зміни в постановці культурно-освітньої роботи в тих школах, “де був яскраво виражений національно-шовіністичний ухил”. Зокрема, налагодити популяризацію досягнень радянського ладу, радянської конституції та радянських діячів. Причому Наркомосу ставилося за обов’язок щомісячно надавати до ЦК КП(б)У звіти про пропагандистську роботу. Йому також пропонувалося підготувати звіт про українізацію школи для розгляду в керівних радянських органах. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 52.*

20 серпня (неділя).

1. Сімферополь, Кримська СРР. Розпочався судовий процес над членами монархічної організації „Верховного правителя Росії Михайла Діонісієва” на чолі з колишнім полковником царської армії Боженком. На лаві підсудних 29 осіб: учителі, викладачі вишів, колишні білогвардійські офіцери, звинувачені в підготовці антирадянського повстання, єврейських погромах, збройних нападах на радянські державні та господарські органи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 27 серпня.*

9. Харків. Закінчилися легкоатлетичні змагання I Всеукраїнської олімпіади. *Вестник физической культуры, Харьков, 1922, № 1, С. 7.*

21 серпня (понеділок).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про становище важкої промисловості України. Ухвалено заходи по реорганізації фінансової політики з метою максимального забезпечення інтересів

важкої індустрії, хоча б і шляхом емісії. Зокрема, було запропоновано перебудувати акцизну політику та державне кредитування задля першочергового задоволення фінансових потреб промисловості Донбасу та транспорту. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 54*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило створити бюро осередків вишів при організаційно-інструкторському відділі ЦК КП(б)У. До його складу було призначено Янковського, Бабушкіна, Дубенського, Рисакова та трьох студентів-комуністів Харкова. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 54 зв.*

21-22 серпня (понеділок – вівторок).

10. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада представників голодуючих губерній. Порядок денний: доповіді з місць; звіт ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК; звіт Центрального робітничого комітету допомоги голодуючим при Південбюро ВЦРПС; про відбудову сільського господарства; про громадське харчування; про допомогу дітям; про діяльність Міжнародного робітничого комітету допомоги голодуючим. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24, 25 серпня.*

22 серпня (вівторок).

2. 3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про фонд комнезамів”. При підвідділах комнезамів запропоновано створити насінневий і грошовий фонди, а також фонд робочої худоби, призначені виключно для незаможників. *ЗУ України, 1922, № 35, Ст. 542.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про становище Донбасу. Наголошуючи на складному матеріальному становищі робітників Донбасу та загалом кам’яновугільної промисловості, було вирішено звернутися до ЦК РКП(б) з мотивованим листом про асигнування необхідних коштів. Було визнано необхідність вугільної позики, проект організації якої пропонувалося скласти В. Чубарю. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 55.*

3. Відповідно до постанови Ради праці й Оборони, Держбанку РСФРР відкрито позичковий кредит Всеукраїнській конторі Державного

банку в сумі 160 млн. крб. для закупівлі робочої худоби селянам неврожайних Донецької, Одеської і Катеринославської губерній. *ЦДАГО України, ф. 27, оп. 3, спр. 499, арк. 104.*

3. Харків. РНК УСРР прийняв постанову “Про торгівлю”. Скасовано обов’язкове отримання дозвільних посвідчень на торгівлю у відділах управління НКВС. Право на торгівлю на території УСРР надавалося всім громадянам, крім тих, хто був обмежений у цих правах законом або судовим вироком. Торгувати дозволено різноманітними товарами, за виключенням тих, купівля і продаж яких були заборонені діючим законодавством. Особи, які відкривали торгівлю, мали зареєструвати її за формою, встановленою НКВС, у районній міліції за місцем знаходження торговельного закладу. Міліція не мала права відмовити їм у реєстрації, окрім випадків, зазначених у законі, і була зобов’язана проводити її терміново. *ЗУ України, 1922, № 35, Ст. 542.*

3. Харків. Організовано Південно-машинобудівний трест (ПМТ), який об’єднав машинобудівні та металургійні заводи Півдня України. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. документов и материалов. – К., 1964. – С. 558.*

3 6. Харків. Українська економічна рада подала до Наркомпраці УСРР для погодження наказ про боротьбу з каліцтвом на виробництві. Адміністрації підприємств поставлено за обов’язок ознайомлювати робітників із правилами технічної безпеки, а також проводити реєстрацію всіх нещасних випадків на виробництві і розслідувати їх причини. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 серпня.*

3. 8. Київська губернія. Із США прибуло 75 родин для організації показової сільськогосподарської артілі у Таращанському повіті. Американці привезли трактори, вантажівки, сільськогосподарські машини, насіння. *Більшовик, Київ, 1922, 22 серпня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення паливом робітників і службовців державних закладів і підприємств”. Ухвалено постачати деревне паливо 600 тис. робітників і службовців державних закладів і підприємств, членів профспілок. Норма потреби на

опалювальний сезон затверджена у розмірі 40 пудів вугілля або 100 пудів дров. *ЗУ України, 1922, № 35, Ст. 543.*

5. Харків. На засіданні єпархіальної ради усунуто з посади керівника єпархією прихильника митрополита Тихона єпископа Нафанаїла і призначено нове єпархіальне управління у складі представників “Живої церкви”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.*

8. Прага. Підписано репатріаційну угоду між урядами УСРР і Болгарії. З української сторони текст угоди підписав М. Левицький, з румунської – С. Дупарінов. *Павленко В.В. Українсько-болгарські взаємини. 1918-1939. – К., 1996.*

23 серпня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про введення в дію кримінального кодексу УСРР”. *ЗУ України, 1922, № 35, Ст. 553.*

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про створення найбільш сприятливих умов для роботи Наркомосу і його місцевих органів”. Ухвалено надати Держвидаву процентну позику з резервного фонду РНК для видання навчальної літератури для загальних трудових шкіл. Звільнено від оподаткування навчальні польові, садові і городні господарства у навчальних закладах Наркомосу, що оброблялися особисто учнями. Визнано необхідним забезпечити Наркомос у бюджетному порядку коштами на утримання 160 аспірантів з науково-дослідних кафедр. *ЗУ України, 1922, № 35, Ст. 550.*

1. 8. З УСРР з метою нелегальної еміграції таємно перейшли українсько-румунський кордон через р. Буг 15 червоноармійців на чолі з офіцером. *Громадський вісник, Львів, 1922, 23 серпня.*

24 серпня (четвер).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заборонило проводити нарахування на продподаток на місцеві потреби до його виконання. Після виконання це питання пропонувалося повторно обговорити на Політбюро. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 55 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про заготівлю

хліба. Ухвалено полагодити діяльність державних та громадських організацій в сфері хлібозаготівель для оволодіння хлібним ринком; запобігти паралелізм в роботі хлібозаготівельних органів шляхом скорочення їх числа, але розширяючи мережі апарату; віднести до числа хлібозаготівельників споживчу сільськогосподарську кооперацію, Хлібопродукт, Укрмут (Український борошномельний трест) та Держбанк з апаратом ВАКОТ і Ростовар; хлібні заготівлі інших господарських органів проводити через вказані хлібозаготівельні організації шляхом укладання з ними відповідних угод; особливо уповноваженому Української економічної ради періодично встановлювати лімітні ціни, обов'язкові для всіх хлібозаготівельників; первісно визначати їх шліхом районування території заготівель, надалі намагаючись зрівняти продажну ціну на хліб по всій території республіки; при проведенні хлібозаготівельних операцій шляхом товарообміну полагоджувати ціни на промислові товари, сприяючи їх уніфікації; запобігати до покарання порушників цих правил відповідно до наказу ВУЦВК та РНК УСРР, наданому особливо уповноваженому; створити для спостереження та погодження роботи хлібозаготівельних органів спеціальні комісії при губернських економічних радах за затвердженням цих рад або спеціальних осіб у складі голови економічної ради та відповідальних керівників хлібозаготівельних органів; виокремити бюро комісій з її голови, управляючого відділенням Держбанку, голови райспоживспілки, губернського продовольчого комісару та уповноважених Хлібопродукту та одного від інших хлібозаготівельних органів; не залучати приватних підприємців до скупки хлібу на умовах посередників або контрагентів; у неврожайних губерніях заборонити скупку хліба з метою його вивозу; задля регулювання хлібного ринку надати в розпорядження особливо уповноваженого фонд у розмірі 2 млн. пудів хліба, попередньо погодивши це питання з Москвою. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 55.*

1. Київ. Розпочався судовий процес над членами петлюрівської антирадянської організації „Козацька рада Правобережної України” на чолі з М. Лозовиком, які намагалися поновлення УНР. На лаві підсудних – представники української інтелігенції, які працювали в земельних,

кооперативних органах та Селянському будинку Білоцерківського повіту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 31 серпня.*

25 серпня (п'ятниця).

2. Одеса. Працівники канатної фабрики відкрили на зібрані кошти інтернат для 40 безпритульних дітей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 27 серпня.*

3. Криворізький повіт Катеринославської губернії. Пущено завод сільськогосподарського знаряддя (колишній Фрезе). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 25 серпня .*

3. Створено Управління об'єднаними державними підприємствами керамічної, цементної і силікатної промисловості ("Донбасилікат"). Об'єднувало керамічні, цегляні, цементні, вапняно-доломітні заводи. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. документов и материалов. – К., 1964. – С. 559.*

26 серпня (субота).

1. Львів, Польща. Відкрився з'їзд широкого Народного комітету. Прибуло 203 делегати з повітів і від різних партій. Порядок денний: питання про Східну Галичину в європейській політиці; про внутрішнє становище у Східній Галичині; про організаційні завдання Української трудової народної партії; про Український університет у Львові. *Громадський вісник, Львів, 1922, 31 серпня.*

2. Харків. З ініціативи ЦК КСМУ створено комісію з дитячого руху в складі представників КСМУ, органів соціального виховання і скаут-майстрів (спортсменів із числа колишніх скаутських організацій) з метою заснування осередків "Юного Спартака". *Вестник физической культуры, Харьков, 1922, № 1, С. 17.*

3. Миргород Полтавської губернії. Влаштовано електричний млин. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 31 серпня.*

27 серпня (неділя).

1. Львів. Відбувся з'їзд широкої управи Української радикальної

партії. *Громадський вісник, Львів, 1922, 31 серпня*

4. Київ. Оголошено про відкриття художньої галереї. В основу експозиції покладено зібрання Ханенків, а також картини старих митців і сучасних відомих художників, зібрані в усіх губерніях Правобережної України. Київська художня галерея стала найбільшою збіркою картин художників 15-18 ст. італійської, голландської, французької і російської шкіл. Галерея підпорядкована Головополітосвіті. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 27 серпня.*

28 серпня (понеділок).

6. Харків. Укладено тарифну угоду між Наркомосом і Південбюро Всеросійської професійної спілки працівників професійної освіти й соціального виховання. *ЦДАВО України, ф. 2717, оп. 1, спр. 37, арк. 558.*

29 серпня (вівторок).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про заготівлю хліба. Раді та уповноваженому Української економічної ради по реалізації врожаю було запропоновано розробити в 48-годинний термін детальні умови заготівлі хліба та реалізації врожаю, зважаючи на необхідність запобігання конкуренції при закупках за умовою дотримання інтересів держави, робітників та виробників хліба, одночасно піклуючись про наближення товарів до споживачів як сільських, так і міських. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, ср. 30, арк. 58 зв.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову про Дніпровське будівництво. Накреслено заходи по відбудові попереднього проекту шлюзування й використання водної енергії порогів Дніпра до кінця 1923 р. *Развитие электрификации Советской страны. 1921-1925 гг.: Сб. документів и матеріалов. – М., 1956. – С. 317-318.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла положення “Про здавання в оренду державних підприємств”. *ЗУ України, 1922, № 37, Ст. 562.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заборону вивезення великої рогатої худоби і коней за кордон” з метою відбудови скотарства у неврожайних губерніях республіки. *ЗУ України, 1922, № 37, Ст. 558.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про обстеження і ревізії державних промислових підприємств”. Таке право надавалося органам державного контролю у встановленому законом порядку; органам відповідних наркоматів, у безпосередньому віданні яких знаходилися підприємства чи об’єднання; слідчим і судовим органам УСРР у встановленому законом порядку; на основі особливих постанов Української економічної ради; губвиконкома у порядку, що встановлений постановою ВУЦВК від 26 травня 1920 р. *ЗУ України, 1922, № 37, Ст. 566.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У зобов’язало журнал „Коммунарка України” публікувати статті про роботу на селі українською мовою. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 6, стр. 30, арк. 59.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла положення “Про Центральне управління по справах друку при Головополітосвіті Наркомосу УСРР”. Управління створено з метою об’єднання всіх видів цензури друкованих творів і забезпечення державного політичного контролю за видавництвом і поширенням друкованих творів. При губернських політосвітах організовувалися місцеві органи Центрального управління. *ЗУ України, 1922, № 37, Ст. 563.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло доповідну записку М. Левицького про Харченка та А. Ніковського. Ухвалено дати директиву закордонним місцям про необхідність запитувати ЦК про можливість повернення в Україну емігрантів у кожному окремому випадку, причому попередньо таким емігрантам належало робити публічну заяву про каяття в минулій політичній діяльності. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, стр. 30, арк. 59.*

8. 10. Миколаїв. Губпрофрада отримала від Міжнародного комітету допомоги голодуючим при Червоному Інтернаціоналі профспілок (Профінтерн) 2 вагони продуктів для голодуючих робітників губернії. *Пролетарий, Харьков. 1922, 31 августа.*

30 серпня (середа).

1. Харків. ВУЦВК ухвалив положення “Про видання обов’язкових постанов і накладання за їх порушення стягнень в адміністративному

порядку”. Встановлено такі стягання – штраф не більше 300 крб. золотом; примусові роботи до 3-х місяців; арешт до трьох місяців із застосуванням примусових робіт. *ЗУ України, 1922, № 38, Ст. 577.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про Українську головну палату мір і вагів та її місцеві органи”. *ЗУ України, 1922, № 38, Ст. 560.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв положення “Про грошовий подвірний податок поза міськими поселеннями для задоволення місцевих потреб”. При визначенні розмірів оподаткування враховувалися кількість пашні й сінокосу; кількість худоби, за виключенням молодняка і виробників. Звільнено від податку навчальні та показові господарства радянських закладів, племінні та насінневі розплідники; господарства закладів соціального забезпечення, а також ті, що обслуговували санітарно-лікувальні та навчальні заклади, а при подвірному оподаткуванні селянських господарств – підсобні промисли сільського населення. Не підлягали оподаткуванню господарства родин, члени яких перебували на військовій службі, родин інвалідів перших трьох розрядів, а також тих родин, які загубили годувальника під час війни, за умовою, що в родинях осіб перелічених категорій не залишалось працездатних членів чоловічої статі; господарства, що серйозно постраждали у боротьбі за радянську владу від розгрому білогвардійців, а також розорені стихійним лихом. Пільговому оподаткуванню в розмірі 1/2 ставки підлягали господарства родин, члени яких належали до стройового командного складу, а також курсантів військово-навчальних закладів; а в розмірі 1/2 ставки – господарства родин, члени яких служили у стройових частинах міліції, якщо в цих родинях не залишалось працездатних членів чоловічої статі. *ЗУ України, 1922, № 38, Ст. 571.*

4. Харків. ВУЦВК ухвалив положення “Про Державне видавництво УСРР”. Визначено головним завданням діяльності видавництва видання й розповсюдження друкованої продукції за планом, затвердженим Наркомосом УСРР. В основу господарської діяльності видавництва покладено принцип господарського розрахунку. *ЗУ України, 1922, № 38, Ст. 578.*

4. Київ. У будинку праці і науки відбувся випуск слухачів восьмимісячних курсів з підготовки автомеханіків. *Пролетарская правда,*

Харьков, 1922, 12 септября.

8. 10. Харків. Прибув представник Міжнародного робітничого комітету допомоги голодним. Він повідомив ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК про розгортання діяльності в Україні. Міжнародний робітничий комітет допомоги голодним зобов'язався забезпечувати дитячі будинки для 4 тис. голодуючих дітей та надавати виробничу допомогу селянам неврожайних місцевостей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 30 серпня.*

31 серпня (четвер).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про київський процес. З метою викриття контрреволюційної діяльності засуджених, Київському губкому КП(б)У пропонувалося висвітлювати в пресі факти про процес, але запобігаючи його рекламування. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 60 зв.*

1. Харків. ВУЦВК затвердив присуд засудженим у справі „Козацька рада Правобережної України”. Керівників антирадянської організації засуджено до вищої міри покарання. Друкарці райфілії Луковенковій розстріл замінено ув'язненням на п'ять років. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 вересня.*

1. Ужгород, ЧСР. Відбувся з'їзд соціал-демократів Підкарпатської України. Прийнято рішення про об'єднання на початку вересня з чехословацькими соціал-демократами. *Громадський вісник, Львів, 1922, 31 серпня.*

3. Полтавська губернія. Відремонтовано Карлівський крохмальний завод. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 вересня.*

3. Комісія з відбудови Донбасу виробила п'ятирічний план відбудови Донецької кам'яновугільної промисловості на 1923-1928 рр. З 667 шахт накреслено ввести в експлуатацію 249 найбільших, а інші підлягали здачі в оренду або закриттю. Кошторис витрат нарахований в сумі 350-400 млн. золотих крб. *Луганская правда, Луганск, 1922, 31 августа.*

3. Харків. У відміну постанови від 24 серпня „Про заготівлю хліба” політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову „Про реалізацію врожаю”. Нова постанова підтвердила основні пункти попередньої, але внесла

деякі зміни та уточнення. Зокрема, в ній було розширено коло основних хлібозаготівельників, включивши до їх числа „Село-допомогу” та „Село-техніку”. Також було передбачено спосіб вирішення конфлікту, коли господарські органи не могли домовитися з хлібозаготівельними про умови заготівлі хліба для своїх потреб. У такому випадку спірне питання мало передаватися на розгляд особливого уповноваженого Української економічної ради по реалізації врожаю, якому у виключних ситуаціях надавалося право дозволяти господарським організаціям проводити самостійні заготівлі, причому за умовою вимоги від Держбанку гарантії виконання такої угоди. Кінцеве вирішення питання в випадку подальшого конфлікту належало вирішувати Українській економічній раді. Зважаючи на організацію Держбанком хлібопечення в Харкові, а з часом і в інших містах України з метою зниження цін на хліб, рекомендувалося кожні два тижні надавати довідку до політбюро ЦК КП(б)У про хід хлібопечення. Також вводилися нові пункти: по-перше, про необхідність прийняття РНК УСРР постанови про організацію державних універсальних магазинів (ГУМів – рос. абревіатура) з продажем товарів широкого вжитку не вище ринкових цін завдяки кредитуванню Держбанку; а, по-друге, про сприяння Держбанком кооперації в справі просування товарів на село шляхом її кредитування та обліку векселів кооперативних організацій. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 60.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову „Про концесії”. Пропонувалося звернути увагу ЦК РКП(б) на дію концесійного комітету РСФРР, що упереджено ставився до українських концесій, доручивши Х. Раковському скласти відповідного листа, в якому б також вимагати надання права українським господарським органам самостійно здавати земельні концесії. Секретаріату ЦК КП(б)У ставилося за обов’язок підшукати кандидатуру голови концесійного комітету України, а особисто Дуднику – розробити засади здачі сільськогосподарських концесій для їх затвердження на політбюро. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 60 зв.*

4. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про повернення польському уряду культурних пам’яток старовини. Я. Ряппо

доручалося з'ясувати наявність польських старовинних культурних пам'яток в Україні, всіляко відстоюючи культурні інтереси Української РСР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 60 зв.*

4. Москва. Розпочала роботу комісія Наркомосу УСРР по відборі церковних цінностей, що мають особливе історичне значення. Поверненні в УСРР історичні пам'ятки, після дослідження у Українській академії наук, мали передаватися до музеїв республіки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 31 серпня.*

4. Харків. Утворено молодіжний драматичний театр „Наш шлях” з етнографічним ухилом. Фундатор І. Юхименко – головний режисер Українського державного драматичного театру ім. І. Франка. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 31 серпня.*

Кінець серпня.

1. Органи ДПУ попередили відродження Всеукраїнської організації меншовиків. Були заарештовані Головний комітет, ЦК і Харківський губком, а також місцеві групи у Катеринославі, Миколаєві та інших містах. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 44.*

5. Чернігів. Створено групу „Жива церква”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.*

Серпень-вересень

1. 2. 10. Одеська губернія. За повідомленням секретаря Первомайського повітового комітету КП(б)У, відбулися страйки учителів проти політики пролетаризації школи, за народну незалежну демократичну школу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1068, арк. 112.*

1. 2. Одеська губернія. За повідомленням секретаря Первомайського повітового комітету КП(б)У, лікарська секція профспілки медичних працівників намагалася висунути завідувачем повітового відділу охорони здоров'я свого висуванця замість кандидата від КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1068, арк. 112.*

Вересень

1. Катеринославська губернія. Завдяки арешту керівників паралізовано

діяльність сіоністської організації „Маккабі”. Проведено чистку від меншовиків профспілки працівників поліграфічного виробництва. Деякі з „вичищених” увійшли до складу кооперативних організацій. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 4.*

1. На початку вересня ДПУ провело каральні операції по ліквідації організацій партії соціалістів-революціонерів. Зокрема, в Миколаєві були заарештовані члени групи “есерів-народовольців” (прибічників групи “Народ”), в Одесі – 30 членів місцевої осередку партії соціалістів-революціонерів (ПСР), а в Києві – делегати Всеукраїнського з’їзду ПСР у кількості 59 осіб. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1147, арк. 92; ЦДАВО України, ф. 2, оп. 2, спр. 466, арк. 53 зв; Гусев К.В., Ерицян Х. А. От соглашения к контрреволюции (Очерк истории политического банкротства и гибели партии социалистов-революционеров). – М., 1968. – С. 395.*

1. Харків. Місцева організація партії есерів розповсюдила на багатьох промислових підприємствах міста та на транспорті дванадцятий номер газети “Голос С.-Р”, брошуру “Хто такі соціалісти-революціонери і чому їх засуджують більшовики”, а також інші друковані агітаційні матеріали. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1208, арк. 25, 39.*

1. Подільська і Полтавська губернії. Зменшився селянський повстанський рух і кримінальний бандитизм. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 107.*

2. Одеса. Створено відділення Товариства колишніх політкаторжан і засланих-поселенців. *Каторга и ссылка, 1925, кн.3, С. 263.*

4. Одеса. На Першій державній кінофабриці Всеукраїнського фотокіно управління знято фільм “Оповідання про сьомих повішених” за однойменною повістю романом Л. Андрєєва (режисер П. Чардін, оператори Г. Дробін, О. Грінберг, Є. Капитта). У фільмі знімалися Д. Читорина, Б. Лоренца, М. Салтикова, С. Ценіна, Б. Лоренца, П. Інсаров та інші. *Зритель, Одесса, 1922, № 7, сентябрь. – С. 6.*

4. Харків, Одеса, Катеринослав, Бахмут. Організовано тимчасові оргбюро Пролеткульту. *Театр, литература, музыка, балет, живопись, кино. – Харьков, 1922, № 1, 9 сентября. – С. 14.*

4. Харків. Створено видавництво “Пролетар”. *Київ, Енциклопед. справочник.* – С. 448.

4. Київ. Створено обласний історичний архів. *Борьба классов, 1936, № 1-2, С. 207.*

4. Київ. З ініціативи театрального товариства на чолі з Б. Романицьким і Р. Корольчуком створено новий драматичний театр. 12 січня 1923 р. театру присвоєно ім'я М. Заньковецької. *Київ, Енциклопед. справочник.* – С. 443.

5. Київська губернія. Прихильники „Живої церкви” на чолі з єпископом Олексієм на засіданні єпархіальної ради поставили питання про усунення від керівництва єпархією прихильника митрополита Тихона єпископа Михайла й виступили проти постанови наради духовенства і єпископського собору у його підтримку. Після цього Київська обновленська група виокремила із свого складу тимчасове Вище церковне управління єпархією. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.*

5. Одеса. Створено групу „Живої церкви” під назвою „Церковний рух”. Керівництво єпархією здійснював прихильник патріарха Тихона архієпископ Феодосій. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.*

5. Миколаївська губернія. Створено групи прихильників „Живої церкви” в складі 27 священників і 19 членів церковних рад у Херсоні Миколаївського повіту, Алешках Дніпровського повіту та Очакові Миколаївського повіту. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.*

1 вересня (п'ятниця).

4. Харків. Розпочала роботу конференція працівників інженерно-технічної освіти. Прибуло 109 делегатів – представників індустріальних інститутів, провідних індустріальних технікумів, робітфаків, профшкіл і шкіл ФЗУ, промислових факультетів інститутів народного господарства та адміністративно-промислових технікумів, низки радянських і профспілкових організацій. Порядок денний: про індустріально-технічну освіту в УСРР; про технікуми інженерно-технічної освіти; про інститути інженерно-технічної освіти; про мінімум соціальних дисциплін в інженерно-технічних навчальних закладах; про науково-дослідну

роботу; про методи освіти в різних типах інженерно-технічних учбових закладах; про профспілкову освіту в Західній Європі та Америці; про методи економічного й шкільного районування; доповіді з місць. *Путь просвещения, Харьков, 1922, № 5, С. 315-321.*

6. Харків. РНК УСРР встановила квартирну плату для безробітних у розмірі 50% норми квартирати для робітників і службовців. *Вестник профдвижения Украины, Харьков, 1922, № 4. –С. 57.*

8. Харків. Прибула естонська місія. Її голова Таман обговорив із членом колегії НКЗС С. Канарським питання, пов'язані з діяльністю естонської місії в УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 вересня.*

4 вересня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову „Про роботу ДПУ”. Для працівників органів ДПУ пропонувалося оголосити про надзвичайну важливість їхньої роботи та неприпустимість демобілізаційних настроїв у зв'язку з посиленням селянського повстанського руху, кримінального бандитизму, активності петлюрівців й розвитком церковного руху. Губкомам партій пропонувалося залучити нових працівників для роботи в органах ДПУ та всіляко сприяти їх діяльності: слідкувати за дотриманням плану постачання працівників ДПУ, виокремивши для них частину коштів з фонду взаємодопомоги комуністів; регулярно заслуховувати на своїх засіданнях доповіді начальників губернських відділів ДПУ про стан ДПУ та його роботу; посилити партійну роботу в осередках у ДПУ; активізувати діяльність по ліквідації церковної контрреволюції шляхом загострення суперечок між церквами, що ворогували. Секретаріату ЦК КП(б)У разом з головою ДПУ В. Балицьким рекомендувалося переглянути списки заарештованих професорів та інших представників інтелігенції, які підлягали висилці. Відповідальним партійним працівникам доручалося зробити на найближчих засіданнях політбюро низку доповідей: Я. Ряппо – про Кам'янець-Подільський університет і можливість його перенесення до Києва; голові ДПУ В. Балицькому – про меншовиків та есерів; Чапліну – про взаємини Наркомюсту УСРР та ДПУ; голові РНК УСРР Х. Раковському – про

кошторис ДПУ. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 62.

1. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про відмову від участі галицьких комуністів у виборах польського сейму. Визнано, що галицькі комуністи мали виконувати директиви свого ЦК. Секретарю ЦК КП(б)У Д. Лебедю доручалося з'ясувати питання про організаційні взаємини галицької компартії із польською. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 62.

3. 8. Одеса. За участю іноземного капіталу організовано транспортне акціонерне товариство “Автотяга”. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 6 сентября.*

6. Київ. Відбулося святкування Міжнародного дня робітничої молоді. Влаштовано демонстрацію, мітинг і концерти. Відкрито „Будинок підлітків”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 вересня.*

5 вересня (вівторок).

3. Створено Українське гірниче управління (Укргірупр). Керувало гірничою промисловістю, зокрема, розробкою кам'яновугільних, рудних, сланцевих і нафтових копалин. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. док и мат. – К., 1964. – С. 558.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про врегулювання заробітної плати і про забезпечення своєчасності а правильності її оплати”. Українській раді народного господарства запропоновано переводити підприємства на господарський розрахунок тільки при повному забезпеченні можливості самоокупності цих підприємств. Інспекторам органів РСІ доручено терміново доводити до відома Української тарифної ради і місцевих відділів праці про всі випадки несвоєчасної виплати зарплати, а органам Наркомюсту проводити слідство по таких справах не довше, ніж у двотижневий строк. Органам періодичного друку поставлено за обов'язок друкувати постанови Української тарифної ради про заробітну плату без скорочень і терміново. Українській тарифній раді запропоновано з'ясувати дійсний розряд середньої кваліфікації і для кожного наркомату і галузей промисловості; провести плановий

облік потреби у спеціальних коштах на оплату відрядної і надурочних робіт на підприємствах, що знаходилися на державному забезпеченні. *ЗУ України, 1922, № 39, Ст. 586.*

3. 6. Харків. Українська економічна рада постановила організувати в столиці нові телефонну і радіостанції. Остання – потужністю 120 квт. *Пролетарий, Харьков, 1922, 5 сентября.*

4. Київ. Відбувся випуск “червоних командирів” військових закладів міста. *Известия ВЦИК, Москва, 1922, 5 сентября.*

4. Харків. В Академічному театрі відбулася постановка вистави М. Гоголя “Ревізор”. Режисер – М. Синельников. *Коммунист, Харьков, 1922, 5,7 сентября.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про порядок адміністративного виселення громадян із приміщень, які вони займали”. Визначено категорії осіб, стосовно яких допускалося адміністративне виселення. По-перше, тих осіб, що жили у будинках центральних органів (ВУЦВК, РНК, Південбюро ВЦРПС, губернських рад професійних спілок, наркоматів, штабу Українського військового округу та інших), але не перебували на службі у закладах цих органів. По-друге, тих, що жили у будинках комунах, але не були членами профспілок або не займалися найманою працею. По-третє, тих, які жили у будинках, які знаходились на території фабрично-заводських підприємств або були прикріплені до них, але не працювали на цих підприємствах. По-четверте, тих, які жили у будинках, що потребували термінового ремонту. уп’яте, тих, які жили у приміщеннях, побудованих під школи, лікарні і банки. *ЗУ України, 1922, № 39, Ст. 581.*

6 вересня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про скасування губернських відділів юстиції (губюстів) та їх повітових уповноважених (повітюстів) і про порядок введення прокуратури”. Запропоновано проводити означене скасування в міру організації на місцях органів прокурорського нагляду. Повноваження скасованих відділів передавалися президіям губернських рад народних судів і органам прокуратури. *ЗУ України, 1922, № 39, Ст. 588.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про адміністративні висилки”. Визначено порядок здійснення таких висилок. Постановлено, що строк висилки не мав перевищувати трьох років, причому на час висилки особи, що підлягали такому покаранню, позбавлялися активного і пасивного виборчих прав. Вислані підпадали під нагляд місцевого органу ДПУ, що визначав їх місце проживання. *ЗУ України, 1922, № 39, Ст. 586.*

7 вересня (вівторок).

1. Москва. У зв’язку з розглядом виробничої програми Донбасу на 1922/23 р. президія Держплану запропонувала Держплану накреслити перспективи й календарні строки плану відбудови кам’яновугільної промисловості Донбасу у найближчі роки. *Протоколи президиума Госплану за 1921-1922 гг. – Т. 2, кн. 2. – С. 39.*

1. Слов’янська волость Павлоградського повіту Катеринославської губернії. Виїзна сесія революційного трибуналу засудила відповідальних працівників волості за зловживання владою – знущання над селянами під гаслом боротьби з контрреволюцією. Голову волосного виконкому, начальника міліції, голову комнезаму й деяких інших відповідальних працівників засуджено до вищої міри покарання з заміною вироку п’ятьма роками ув’язнення із примусовими роботами та суворою ізоляцією. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 1 2 вересня.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про з’їзд Наркомпоштелю та заяву Семенова про те, що реорганізація цього наркомату проведена без погодження з українським урядом і фактично призвела до скасування Наркомпоштелю РСФРР в Україні, а також стосовно того, що діяльність уповноваженого Наркомпоштелю в Україні, проведена без ретельної ревізії, була визнана представниками Наркомпоштелю РСФРР незадовільною. Ухвалено запропонувати делегатам з України Наумову та Дубатову, викликаним на з’їзд поштових працівників поза відповідними республіканськими органами, в порядку партійної дисципліни на з’їзд не їхати. Визнано реорганізацію уповноваженого Наркомпоштелю РСФРР в Україні, проведену поза українським

урядом, неприпустимою. Голові РНК УСРР Х. Раковському запропоновано, по-перше, разом із секретаріатом ЦК КП(б)У скласти з цього приводу мотивований протест до політбюро ЦК РКП(б); а, по-друге, в радянському порядку провести через РНК УСРР ревізію Уповноваженого Наркомпоштелю РСФРР в Україні, викликавши з Москви члена колегії Наркомпоштелю РСФРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 62.*

6. Чернігівська губернія. Розпочалася епідемія сибірської виразки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 вересня.*

8 вересня (середа).

1. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про українських змінюхівців. Визнано необхідним видання за кордоном друкованого органу змінюхівців, що виходив би два чи чотири рази на місяць. Запропоновано скласти його редакцію виключно зі змінюхівців, але діяльність налагодити під контролем М. Левицького, якому доручалося підтримувати зв'язок з цим органом. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 64.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про процес „Гулий-Гуляєнка”. Ухвалено пов'язати цей процес з організацію іноземної інтервенції та провести його в Харкові. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 64 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про меншовиків та есерів. Визнано необхідним при ліквідації бандитизму в Чигирині ліквідувати там есерівську організацію. Надано директиву Київському губкому КП(б)У про необхідність посилення роботи по виявленню меншовиків та есерів, вимагаючи регулярні звіти про відповідну роботу Київського ДПУ. Вказано на необхідність ліквідації Головного комітету меншовиків і Харківського губкому меншовиків, погодивши порядок їх ліквідації з секретаріатом ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 64 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про виборчу кампанію. Губкомам ставилося за обов'язок завершити мобілізацію комуністів для проведення агітаційної кампанії на селі на пізніше 25 вересня та впродовж двох тижнів на час виборної кампанії мобілізувати

для агітації всі партійні сили. Центральним партійним органам пропонувалося погодити з військовим командування питання про можливість відстрочки мобілізації призовників, що народилися в 1901 р., до 15 вересня; розгорнути агітаційну кампанію в пресі про вибори в ради, обережно торкаючись питання про військову небезпеку; забезпечити агітаторів популярною літературою про вибори рад. ВУЦВК доручалося ви-
найти кошти для проведення агітаційної кампанії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 64 зв.*

1. Литичів Подільської губернії. Повітовий виконком прийняв рішення про перейменування м. Деражня у м. Петровське, а Литичівський повіт - у Петровський; м. Литичів у Ревізьке, а Войтовецьку волость Ольгопольського повіту – в Ревуцьку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 вересня.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до відома доповідь Рейхеля про американських комуністів, в якій повідомлялося про зрив партійної роботи через часті арешти комуністів у США та самостійність Української федерації комуністів, що не виконувала навіть директиви Комінтерну та засновувала окремі економічні організації. Ухвалено доручити Рейхелю скласти проект листа із закликом до американських комуністичних та інших громадських організацій про посилення збору коштів для радянських голодуючих. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 64 зв.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про договір з Литвою. Визнано можливим укладання договору з Литвою за умовою дотримання революційної законності. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 64.*

4. Харків. Колегія Головпрофосу постановила з 1 вересня 1922 р. надати сільськогосподарському факультету Київського політехнічного інституту статус інституту. *Бюлетень Наркомосвіти, Харків, 1922, № 27-35, С. 41.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про представництво УСРР у Туреччині. Визнано необхідним мати в Туреччині українського уповноваженого зі скороченим штатом, доручивши В. Яковлеву домовитися про це з Москвою. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 64*

зв.8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про відправку до Болгарії місії Українського Червоного Хреста. Запропоновано ретельно підібрати склад місії, погодивши з Москвою питання про представництво інтересів РСФРР в цій місії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 64 зв.*

9 вересня (четвер).

4. Харків. У залі медичного товариства професор Д. Франк прочитав лекцію „Про людоджерство через голод”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 8 вересня.*

4. Харків. Відбувся перший випуск слухачів школи поліграфічного виробництва. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 сентября.*

10 вересня (п'ятниця).

1. Полтава. Держполітуправління викрило надуживання й карні злочини відповідальних працівників у губернському розшуку. У зв'язку з цим проведено чистку працівників розшуку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 12 вересня.*

11 вересня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про організації маккабістів. Зважаючи на те, що місцеві партійні органи самі спричинили посилення маккабістських організації, та на те, що ці організації не мали на меті проведення відкритої збройної боротьби з радянською владою, рекомендувалося провести їх ліквідацію без широкого оголошення. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 67 зв.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про зв'язки ЦСУ з іноземними організаціями”. Визнано необхідним встановити постійні зносини ЦСУ УСРР з іноземними статистичними організаціями, налагодити систематичне розповсюдження закордоном статистичних даних про стан народного господарства УСРР і систематичне вивчення народного господарства провідних зарубіжних країн. *ЗУ України, 1922, № 39, Ст. 590.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про обіг золота, срібла, дорогоцінних каменів та іноземної валюти”. Допущено вільний ввіз із за кордону золотої і срібної монети, іноземної валюти, російських паперових грошей усіх зразків, що мали ходіння в УСРР, а також виробів із благородних металів, з дорогоцінними каміннями або без них у кількості призначеній для особистого споживання кожного, хто прибував, без особливого на те дозволу. *ЗУ України, 1922, № 39, Ст. 593.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про поширення на територію УСРР Статуту залізничних доріг РСФРР” з моменту його введення у дію в РСФРР – з 1 серпня. *ЗУ України, 1922, № 40, Ст. 597.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Кам’янець-Подільський університет. Вирішено прийняти до відома, що в Кам’янець-Подільському ще були сільськогосподарський інститут з робітфаком та інститут народної освіти. Політкомісару цих закладів Чалому пропонувалося зробити доповідь на політбюро про політичне становище в цих інститутах, Голові ДПУ В. Балицькому – посилити спостереження за цими вишами, а Наркомосу УСРР – прискорити перекидання їх викладацького складу. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 67 зв.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило телеграму Наркомосу РСФРР, яка вимагала звітності від Наркомосу УСРР. Ухвалено опротестувати цю вимогу перед ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 67 зв.*

10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК. Визнавалося необхідним оновити склад працівників ЦК допомоги голодуючим в 14 голодуючих повітах УСРР. Президії ВУЦВК доручалося обстежити становище в цих повітах, створивши для цього відповідну комісію за участю представника ВУЦВК. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 67.*

12 вересня (неділя).

3. Катеринослав. Організовано трійку по боротьбі з хабарництвом на залізницях. Трійка окрім адміністративних заходів виробила низку агітаційних, зокрема щодо проведення показових судів над хабарниками. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 14 вересня.*

3. В УСРР прибуло 3,2 млн. пудів насінневої допомоги із загальнофедеративного фонду. *Пролетарий, Харьков, 1922, 12 сентября.*

13 вересня (понеділок).

4. Харків. У Публічній бібліотеці відбувся вечір пам'яті Л. Фейербаха. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 15 сентября.*

3. Харків. ВУЦВК ухвалив "Положення про порядок розгляду земельних спорів". Затверджено створення волосних, повітових і губернських земельних комісій при виконкомах для вирішення земельних спорів. Визначено склад комісій, їх повноваження і порядок розгляду в них справ. *ЗУ України, 1922, № 42, Ст. 605.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову "Про соціальне забезпечення військових інвалідів і родин військовослужбовців на випадок смерті останніх". *ЗУ України, 1922, № 42, Ст. 599.*

10. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло клопотання пленуму Миколаївського губкому про надання допомоги голодуючим комуністам. Зважаючи на тяжке матеріальне становище працівників-партійців Миколаївської губернії, було ухвалено доручити комісії по наданню допомоги комуністам при ЦК КП(б)У викликати для доповіді представників голодуючих губернії після чого, використовуючи викладені ними факти та цифри про продовольче становище, звернутися до ЦК РКП(б) з клопотанням про додаткові асигнування з дотаційного фонду для голодуючих губерній. Було прийнято до відома обіцянку голови ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК Г. Петровського про надання до фонду допомоги голодуючим комуністам 100 вагонів продовольства. Учрозподілу доручалося накреслити порядок переведення працівників з голодуючих місцевостей в благополучні та навпаки. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 49.*

14 вересня (вівторок).

1. Харків. РНК УСРР вирішила доцільним об'єднання апаратів торгпредств РСФРР і УСРР до розв'язання питання про форму представництва УСРР в Анкарі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 14 вересня.*

3. 6. Харків. Укрдержплан затвердив орієнтовний план відбудови міст України. За цим планом усі міста України поділено на три групи щодо черговості проведення відбудовних робіт. До першої групи віднесено великі промислові і адміністративні центри, до другої – торговельні і адміністративні центри, до третьої – місцеві промислові центри Донбасу. Кожна з цих груп поділена на підгрупи залежно від характеру відбудовних робіт. У першу чергу поставлено здійснення заходів по відбудові комунального господарства, в другу - відновлення націоналізованих будинків, в яких розміщено державні установи, у третю – зовнішній благоустрій міст. На підставі цього плану Українська економічна рада мала видати містам дотації на окремі роботи по внесенню НКВС з висновком Укрдержплану відповідних окремих прохань, об'рунтованих кошторисами. В першу чергу Укрдержплан намітив відбудову таких міст: Миколаїв, Маріуполь, Таганрог, Бердянськ, Катеринослав, Харків, Полтава. На порядку денному стояло питання про відновлення водопостачання. Українська економічна рада погодилась з орієнтовним планом Укрдержплану. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 14 вересня.*

5. Харків. Секетаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про Київські справи. Визнано доцільним посилити роботу по внутрішньому розкладу церкви. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 7, спр. 20. Арк. 29.*

15 вересня (середа).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про Наркомнац. Ухвалено відмінити постанову Політбюро 1920 р. (протокол №9) та організувати відділ національних меншин при НКВС, передавши ВУЦВК розробку положення про його діяльність. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 68.*

4. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Пролеткульт. Визнавалося необхідним субсидування Пролеткульту Наркомосом за умовою збереження повної самостійності Пролеткульту. У зв'язку з цим Наркомосу доручалося розглянути кошторис Пролеткульту та надати з цього приводу висновок до фінансово-кошторисної комісії, зважаючи на те, що розмір субсидії Наркомосу мав забезпечити існування та

розвиток Пролеткульту. З цією метою на жовтень місяць пропонувалося видати в рахунок кошторису з дотаційного фонду 6 млрд. крб. *ЦДА-ГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 68 зв.*

4. Харків. Колегія Головпрофосу постановила організувати у столиці дворічний технікум іноземних мов. *Бюлетень Наркомосвіти, Харків, 1922, Ч. 27-35, С. 45.*

4. Київ. У приміщенні Троїцького народного дому виставою Г. Хоткевича "Лихоліття" відкрито Державний народний театр на чолі з О. Корольчуком, Б. Романицьким, В. Яременко. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру. (Хроніка). Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1964. – Вип. 1. – С. 270.*

4. Сімферополь. Організовано Кримське бюро Істпату. *Пролетарская революция, 1928, № 12, С. 346.*

17 вересня (п'ятниця).

4. Київ. Для постановки вистави Ю. Жулавського "Кінець Мессії" у театрі ім. В. Леніна режисером запрошено А. Лундіна. *Пролетарская правда, 1922, 17 сентября.*

4. Харків. Дирекція театру ім. Т. Шевченка порушила перед Головлітосом України клопотання про дозвіл повернутися в Україну видатному українському артисту М. Садовському. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 17 сентября.*

9. Харків. З ініціативи ЦК КСМУ відбулося перше засідання Тимчасового бюро Спілки червоних організацій фізкультури, разом з представниками всіх спортивних товариств і спортивних осередків Харкова. Порядок денний: про Спілку червоних організацій фізкультури; план і перспективи зимового сезону; організація спортивних показових змагань. Прийнято рішення про проведення в 10-ти денний строк перереєстрації товариств і організацій Спілки червоних організацій фізкультури. *Вестник физической культуры, Харьков, 1922, № 1, С. 9.*

18 вересня (субота).

1. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про галицькі

справи. Секретарю ЦК КП(б)У Д. Лебедю доручалося ознайомитися зі всіма матеріалами щодо Галичини. Визнавалося необхідним на час виборної кампанії до сейму фінансувати галицьку газету „Земля та воля” через редактора газети „Коммунист” – галичанина. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 3, спр. 30, арк. 69 зв.*

2. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило представником Українського Червоного Хреста в Берліні М. Васильєва. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 3, спр. 30, арк. 69.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про підвищення заробітків у Донбасі. Пропонувалося встановити мінімум зарплати по першому розряду в розмірі 30 млн. руб. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 3, спр. 30, арк. 70.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про процентні відрахування з бюджету РСФРР для України. В. Ксандрову та М. Фрунзе доручалося ознайомитися з відповідними матеріалами та внести питання на розгляд до РНК УСРР, вважаючи необхідними вимагати відрахування для України в розмірі 25% від загального федеративного бюджету. При понад кошторисних відрахуваннях, що мали загальний характер, пропонувалося проводити такі само відрахування. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 3, спр. 30, арк. 69 зв.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про політику щодо Польщі. Визнавалося доцільним проведення жорсткої політики, що засновувалася на урахування всіх обставин та фактів, але не зухвалу, оскільки в умовах, що існували це було неприпустимим. О. Шумському доручалося переговорити з Х. Раковським. В. Яковлеву – запитати з Москви точних та ясних директив щодо тактики радянських республік стосовно Польщі. Вказувалося на необхідності запобігання войовничого тону в газетних статтях стосовно Польщі. На наступному засіданні політбюро планувалося запросити пояснень у голови ДПУ В. Балицького з приводу заяв, зроблених ним напередодні посилки ноти протесту радянського уряду на адресу Польщі з приводу шпигунства останньої проти радянських республік *ЦДАГО України, ф 1, оп. 3, спр. 30, арк. 69.*

3. Президія Вищої ради народного господарства постановила організувати

в Україні металургійний і машинобудівний трести. До складу першого тресту увійшли 22 заводи – Петровський, Юзівський, Макіївський, Південно-Брянський, три заводи колишній “Шодуар”, Дніпровський, Нікополь-Маріупольський, завод “Руський Провиданс,” Сувінський, Таганрозький та деякі інші дрібніші підприємства металургійної промисловості; другий складався з Харківського, Луганського, Лутигинського, Миколаївського і Таганрозького заводів. *Правда, Москва, 1922, 20 вересня.*

19 вересня (неділя).

3. Харків. З метою залучення коштів населення для відбудови промисловості створено акціонерне товариство з основним капіталом 1,5 млн. крб. *Пролетарий, Харьков, 1922, 19 септєбря.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про дозвіл підприємств з неазартними іграми”. Дозволено відкриття закладів для платної гри в неазартні ігри (кеглі, більярд й т. ін.) та для фізичних розваг (каруселі, гойдалки та т. ін.). *ЗУ України, 1922, № 42, Ст. 611.*

4. Київ. В театрі ім. Т. Шевченка розпочалися гастролі артистів Б. С. Глаголіна і Є. Валерської. В репертуарі – “Собака садівника” Лопе де Вега та “Роман” Шельдона у постановці Б. С. Глаголіна. *Пролетрская правда, Киев, 1922, 19 септєбря.*

4. Харків. Колегія Головного освітнього комітету (Головполітосвіти) постановила організувати Гірничий інститут на базі Донецького технікуму в Бахмуті. *Бюлетень Наркомосвіти, Харків. 1922, №. 27-35, С. 47.*

20 вересня (понеділок).

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Наркомос. Встановлювалося обов’язкове затвердження плану роботи Наркомосу УСРР з боку Політбюро ЦК КП(б)У. Наркома освіти Г. Гринька було усунено з посади, а на його місце призначено В. Затонського. При цьому зауважувалося, що зміна керівництва Наркомосу не мала спричинити розмови про зміну курсу національної політики. В зв’язку з цим пропонувалося відкласти Всеукраїнський з’їзд працівників освіти. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 40, арк.. 71 зв.*

22 вересня (середа).

3. Карловка Костянтиноградського повіту Полтавської губернії. Пущено крохмальний завод. *Известия ВЦИК, Москва, 1922, 22 сентября.*

4. Київ. Створено трест кінопідприємців, якому здано в оренду всі кінотеатри міста. *Пролетарская правда, 1922, 22 сентября.*

25 вересня (понеділок).

3. Харків. Відкрилася Всеукраїнська конференція губернських рад народного господарства (губраднаргоспів) і трестів. Порядок денний: питання про губернські з'їзди працівників трестованої промисловості; про взаємини губраднаргоспів, губекономнарад і губвиконкомів; про місцеве обкладання промисловості і про придатність фінансово-торговельних управлінь губраднаргоспів для регулювання торгівлі. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в годы восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг.: Сб. док. и мат. – К., 1964. – С. 558.*

26 вересня (вівторок).

1. Варшава. Польський сейм прийняв постанову про самоуправління трьох галицьких воєводств (закон не був реалізований). *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3312.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про встановлення одиниці грошового обігу”. Заборонено видачу з кас і прийом грошових знаків випуску до 1922 р. і зобов'язань зразку 1922 р. в 5 тис. крб. *ЗУ України, 1922, № 42, Ст. 620.*

5. Харків. Єпархіальне управління звернулося до Наркомюсту УСРР з проханням про сприяння щодо виконання постанови І Всеросійського з'їзду білого духовенства православної течії “Жива церква” про закриття всіх міських монастирів, запропонувавши в першу чергу ліквідувати Покровський чоловічий монастир у Харкові, Охтирський і Сумський, а також Богодухівський і Старобільський жіночі монастирі у Харківській губернії. *Силантьев В.И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. – Харьков., 1998. – С. 33.*

6. Організовано авіапоштове сполучення Харків – Київ. *Известия,*

Одесса, 1922, 4 сентября.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи по наданню допомоги безробітним”. Безробітним, що отримували соціальну допомогу по безробіттю було надано пільги: квартплати в розмірі 50%; безкоштовне користування комунальними послугами в порядку і по нормах, встановлених НКВС за погодженням із комітетом по боротьбі з безробіттям; держане постачання паливом; отримання безкоштовної лікарської допомоги. Державним органам, було запропоновано повідомляти Комітету по боротьбі з безробіттям при Українській економічній раді і біржам праці на місцях про всі роботи, що могли б виконуватися як загальногромадянські шляхом використання праці безробітних. *ЗУ України, 1922, № 43, Ст. 617.*

27 вересня (середа).

9. Київ. Під час “фізкультурного тижня” бігун Іванов встановив всеукраїнський рекорд у забігу на довгу дистанцію – пробіг 8 тис. 167 м за півгодини. *Зритель, Одесса, 1922, № 5. – С. 8.*

28 вересня (четвер).

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про підготовку комуністів та працівників до вступу в виші. Було ухвалено відкрити при інститутах народного господарства, медичних академіях і інститутах народної освіти підготовчі навчальні заклади, за типом робітфаків, для підготовки комуністів та працівників до вказаних вишів, визначивши кількість учнів у них для всієї України на перший навчальний рік у кількості до 500 осіб. Наркомосу УСРР доручалося провести в радянському порядку заснування стипендій, достатніх для забезпечення половини студентів в таких підготовчих навчальних закладах. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 107.*

4. 7. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У затвердило комісію по боротьбі з дрібнобуржуазною ідеологією ЦК КП(б)У в складі С. Косіора, С. Діманштейна, Шубіна. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 108 зв.*

7. 9. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У затвердило Бюро червоного спорту в складі В. Манцева та Васютіна. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 107.*

29 вересня (п'ятниця).

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Всеукраїнського торгово-промислового акціонерного товариства "Всеукрторг-пром". Його засновниками стали губвиконкоми УСРР. *Коммунист, Харків, 1922, 1 октябрю.*

30 вересня (субота).

6. Велико-Токмацький повіт Запорізької губернії. Виконком отримав повідомлення про виїзд із Олександрополя (Грузія) двох колоній духовборів у кількості тисячі осіб, колись переселених звідси царським урядом, для поселення у Пришибській волості. Земельні органи мали наділяти кожну родину 16 дес. землі. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 6 жовтня.*

Кінець вересня.

5. Полтавська губернія. Створено групу „Жива церква”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.*

Вересень – жовтень.

1. Ліквідовано Волинську повстанську армію. Заарештовано 900 членів: переважно учителів, кооператорів, агрономів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 77*

1. Київська губернія. Розгромлено збройні формування отаманів Галчевського і Левченка. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 77.*

1. Кременчуцька губернія. Шляхом ідеологічного розкладу ліквідовано збройне формування отамана Чорного Ворона. Члени формування явилися з повинною до органів радянської влади і добровільно здали зброю. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 77.*

1. Повстанський селянський рух і кримінальний бандитизм посилювалися в Київській губернії, де діяло 40 збройних формувань. У Катеринославській та Миколаївській губерніях переважав кримінальний бандитизм, а в інших губерніях – повстанський селянський рух, під проводом петлюрівських і махновських організацій. Багато з них мали зв'язки з антирадянськими центрами української еміграції за кордоном. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 107.*

6. Спостерігалось оживлення кримінального бандитизму та збройного повстанського селянського руху. Майже в усіх губерніях діяли збройні загони в кількості 10-20 осіб. Загони, що грабували поїзди, склалися з незаможних селян, переважно молоді та безробітних. Головними об'єктами нальотів служили поїзди, насамперед з комфортабельними вагонами, а також виконками та цукрові заводи в селах і промислові підприємства в містах. У вересні було зареєстровано 200 бандитських нальотів, у жовтні – 84. Серед них – нальоти на поїзд, у якому їхали до Києва співробітники італійської місії, на агітаційний поїзд ім. ВУЦВК, у якому перебував Г. Петровський, на поїзд з делегатами ВУЦВК (останніх грабіжники не тривожили, обмежившись пограбуванням пасажирів з непманської буржуазії) й інші. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 87.*

Друга половина вересня.

1. Катеринославська губернія. Внаслідок підтримки заможного селянства, зростання безробіття та організаційної діяльності підпільного петлюрівської організації активізувався повстанський селянський рух. Також посилювався організований кримінальний бандитизм. В губернії діяло 7 збройних формувань селян та безробітних, чисельністю від 6 до 20 бійців кожне. З них 5 – в Криворізькому повіті, головним чином - петлюрівські антирадянські формування, одне – в Ново-Московському та ще одне - в Катеринославському повіті. Члени селянських партизанських формувань скоювали терористичні акти проти радянських та продовольчих працівників, та співробітників ДПУ, а також напади на поїзди, залізничні станції й т. ін. Зокрема, загін Чорного ворона наприкінці вересня пустив під ухил товарний поїзд та пограбував пасажирів, вбив військового комісара, напав на членів ЦК допомоги голодуючим, які обстежували неврожайні місцевості губернії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 4, 32.*

Кінець вересня – жовтень.

1. Київ. Напередодні виборів до міської ради праві есери надрукували і розповсюдили листівки-відозви з закликом голосувати проти висуванців КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1060, арк. 164 зв.; спр. 1129, арк. 62.*

Жовтень

1. Подільська губернія. Завершено кампанію по вилученню зброї у населення. За два місяці роботи вилучено 5 тис. рушниць, багато іншої військової зброї. В низці сіл селяни самі осушували колодязі та розкопували схованки зберігання зброї. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1068, арк. 138.*

1. Як зазначалось у закритому листі секретаря ЦК КП(б)У Д. Лебеда до секретаріату ЦК РКП(б), настрої селянства в УСРР мали антирадянський характер, всупереч довідкам з місць. Так, у Подільській губернії були поширеними випадки бойкоту селянами здачі продподатку, а в Єлисаветградському повіті Запорізької губернії – ворожого ставлення до органів радянської влади та КП(б)У. У Кременчуцькій губернії радянська влада існувала номінально, оскільки виконками і комнезамами керували „куркулі”. У Катеринославській губернії серед населення панували панічні настрої внаслідок неможливості виконання продподатку. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 108.*

1. Дніпровський і Миколаївський повіти. Спостерігалися хвилювання серед робітників через закриття ряду заводів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 108.*

1. 2. Катеринославська губернія. Членів УКП було обрано до складу Лозовського відділення кооперації. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 31.*

3. Катеринославська губернія. Проведено скорочення штатів на металургійних заводах Брянського об'єднання (колишньої групи „А”), які входили до складу Єдиного металургійного тресту. Скорочено 1,2 тис. робітників, головним чином некваліфікованих сезонників з селян, та 300 службовців. Завдяки скороченню проведено чистку працівників заводі від меншовиків та есерів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 31*

2. Харків. Створено Товариство політкаторжан і засланих-поселенців. *Каторга и ссылка. 1923, Кн. 7, С. 305.*

Початок жовтня.

1. Катеринослав. Губернською наросвітою розпущено педагогічний

колектив показової школи за боротьбу за автономізацію вищої школи. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 8.

1 жовтня (неділя).

3. Полтавська губернія. Селяни здали по продподатку 7 млн. пудів зерно-хліба. Продподаткове завдання виконано на 50%. У Лубенському повіті викрито підпільну організацію, яка продавала селянам підроблені квитанції про здачу продподатку. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 6 жовтня.*

3. 6. Полтава. Зареєстровано 3 тис. 309 безробітних, у повіті – 7 тис. Більшість із них – колишні службовці радянських установ, звільнені під час скорочення штатів. Для їх працевлаштування започаткована організація громадських робіт. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 8 жовтня.*

3. 6. Київ. Відбудовано 11 трамвайних колій загальною довжиною 106 верст. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 16 февраля.*

2 жовтня (понеділок).

1. Харків. ВУЦВК прийняв “Положення про адвокатуру”. Ухвалено створення губернської колегії оборонців по кримінальних і громадянських справах при губернських радах народних суддів. *ЗУ України, 1922, № 43, Ст. 630.*

4. Харків. В Академічному театрі відбувся великий творчий концерт В.М. Петіпа. *Театр, література, музика, балет, живопись, кино. – Харьков, 1922, № 3, 23 сентября. – С. 15.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про пільги для переселенців і розселенців”. Переселенці і розселенці тимчасово звільнялися від сплати натурального і гужового податків: у місцевостях, що потребували розкорчування і проведення меліоративних робіт, – на 5 років; у районах, що потребували розробки цілини, – на 3 роки; в інших місцевостях – на один рік. Впродовж трьох років переселенці й розселенці не підлягали призову на військову службу. У випадку стихійного лиха вказані пільги для них подовжувалися на рік. *ЗУ України, 1922, № 43, Ст. 627.*

8. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про консульські представництва УСРР за кордоном” у країнах, з якими УСРР уклала спеціальні

угоди з цього приводу. Визначено правове становище консульств, їх підпорядкування у практичній роботі економічно-правовому відділу Наркомзаксправ. *ЗУ України, 1922, № 43, Ст. 628.*

3 жовтня (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про кошти для погашення заборгованості по соціальному страхуванню робітників України. Зважаючи на те, що Наркомпраці РСФРР замість 220 млн. крб., які належало одержати Україні, асигнував лише 42 млн. 852 тис., голові ВУЦВК Г. Петровському та М. Фрунзе доручалося підтримати клопотання перед ЦК РКП(б) про виплату Наркомпраці РСФРР всієї страхової суми, що призначалася Україні. Одночасно Фрунзе та голові Південбюро ВЦРПС Ф. Угарову пропонувалося провести це питання через РНК УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 73.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про взаємини між РСФРР та незалежними республіками. Ухвалено резолюцію останнього пленуму ЦК КП(б)У про взаємини між РСФРР та УСРР, що визнавала необхідність збереження незалежності УСРР та оформлення взаємин, прийнятих комісією М. Фрунзе із застереженнями. Зазначалося, що централізоване керівництво могло здійснюватися шляхом надання директив з центру по партійній лінії. У випадку, якщо б ЦК РКП(б) не погодився з резолюцією пленуму ЦК КП(б)У, пропонувалося прийняти пропозицію ЦК РКП(б) про входження УСРР до складу РСФРР, не наполягаючи на збереженні формальних ознак політичної самостійності УСРР, а визначивши порядок відносин з центром на основі практичної доцільності. Внести на пленум ЦК РКП(б) пропозицію про конструювання ВЦВК та його президії з представників РСФРР і незалежних республік, що мали обиратися на загально-федеративному з'їзді рад та ВЦВК, але при цьому число представників республік у ВУЦВК і президії належало визначати на основі постійного представництва. Таку позицію на пленумі ЦК РКП(б) доручалося відстоювати членам ЦК КП(б)У, що входили до складу ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 73-73 зв.*

3. 10. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відстрочку стягання ярової позики 1922 р.” у неврожайних місцевостях Запорізької, Донецької, Катеринославської, Миколаївської і Одеської губерній до врожаю 1923 р. При поверненні позики органи Наркомзему мали стягати за кожен пуд відсоток у розмірі двох фунтів. *ЗУ України, 1922, № 43, Ст. 633.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про введення інституту двірників”. На будинковолодіння у містах з населенням більше 25 тис. мешканців покладался обов’язок утримувати двірників, як для збереження чистоти й порядку, так і для сприяння міліції у справі охорони спокою. *ЗУ України, 1922, № 43, Ст. 638.*

4 жовтня (середа).

1. С. Велика Листивня Городнянського повіту Чернігівської губернії. Вбито начальника повітової міліції, який керував збором продподатку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 жовтня.*

1. Польща. Група колишніх вояків Н. Махна, інтернована у таборі Стрижалкове, звернулася з проханням до уряду УСРР про колективну амністію. Український радянський уряд відхилив прохання махновців, надавши їм право клопотання про індивідуальну амністію. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 жовтня.*

2. 10. Запоріжжя. Профспілка радянських працівників отримала від робітників радянських установ Полтавської, Київської, Волинської і Чернігівської губерній 11 млрд. крб. і 530 пудів продовольства для голуючих членів профспілки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 жовтня.*

3. 6. Відбудовано телеграфно-телефонний кабель Одеса – Стамбул. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 жовтня.*

4. Кременчук. Губвиконком постановив звільняти на годину від роботи робітників, які навчалися письменності, зі збереженням заробітку за час навчання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 жовтня.*

4. 6. Харків. Президія ВУЦВК асигнувала Харківському губвиконкому кошти для організації радіостанцій у повітах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 жовтня.*

5 жовтня (четвер).

6. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про розподіл дотаційних коштів на утримання партійно-радянських шкіл та партійної допомоги комуністам голодуючих повітів. Було ухвалено доручити здійснення розподілу цих коштів та контролю за їх витрачанням фінансовій комісії ЦК РКП(б), причому перший розподіл мав бути проведений у двотижневий термін із розрахунку місячного утримання губернських та повітових шкіл і Комуністичного університету ім. Артема. Для підтримки комуністів 14 голодуючих повітів було вирішено видати 140 млн. крб. через центральну комісію взаємодопомоги комуністів, а також відправити 100 вагонів хліба з фонду ЦК Допомоги голодуючим (ЦК Допгол) при ВУЦВК. Виконання останнього завдання покладалося особисто на заступника голови ВУЦВК Баткіса. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 111.*

5-6 жовтня (четвер - п'ятниця).

1. Харків. Відбувся Всеукраїнський з'їзд комісарів і начальників військових шкіл. Порядок денний: про завдання виховної роботи в РСЧА; про методи стройової підготовки; про підготовку комскладу; доповіді з місць. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 7,8 жовтня.*

6 жовтня (п'ятниця).

6. Москва. Наркомюст РСФРР скасував покарання безквиткових пасажирів ув'язненням, замінивши його штрафом, розмір якого мав дорівнюватися вартості квитка за проїзд на відстань 100 км. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 6 жовтня.*

7 жовтня (субота).

3. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про ставлення господарників до тарифної політики. Було ухвалено звернутися до всіх губкомів КП(б)У та фракцій КП(б)У губернських рад профспілок, а також керівників госпорганів та голів трестів з циркулярним листом про неприпустимість порушення тарифної політики, в якому б вказувалися конкретні факти таких вчинків з боку господарників-

комуністів. Пропонувалося винести сувору догану порушникам тарифної політики, зокрема, Боеву за порушення колективної угоди, затвердженої професійною спілкою, та Карасіну за ігнорування профспілкових органів при затвердженні тарифів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 113-113 зв.*

3. 10. Маріуполь і Маріупольський повіт. Скасовано продподаток у 8 волостях. 100 тис. населення голодувало, з них допомогу отримувала третина. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 11 жовтня.*

4. Київ. Режисера Леся Курбаса запрошено до театру ім. М. Заньковецької для постановки низки вистав. *Пролетарская правда, 1922, 7 сентября.*

4. Харків. Виставою Г. Гауптмана „Затоплений дзвін” відкрито пересувний український драматичний театр ім. Л. Українки під керівництвом І. Юхименка та Д. Гудіна-Коваля. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 8 жовтня.*

10. Харків. Повернулася комісія, відряджена ВУЦВК для обстеження становища у голодуючих місцевостях. Голова комісії В. Єрмощенко повідомив, що становище у голодуючих місцевостях, окрім Одеського повіту, буде скрутнішим, ніж у минулому році, хоча територія голодного району і відповідно чисельність голодуючих зменшаться. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 7 жовтня.*

10. Харків. Президія ВУЦВК постановила, щоб ЦК допомоги голодуючим ВУЦВК надала Українському тресту сільськогосподарського машинобудування (Укрсільмашу) кредит у розмірі 100 млрд. крб. (курс карбованця 1922 г.) для забезпечення селян неврожайних губерній сільськогосподарською технікою. *Більшовик, Харків, 1922, 7 вересня.*

8 жовтня (неділя).

1. Одеса. Рада суддів прирєкла 70 осіб, які належали до категорії „нетрудового елемента” до ув'язнення строком на три місяці в будинку примусової праці за невиконання податку на користь голодуючих. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 8 жовтня.*

1. Одеса. Прибув пароплав „Анастасія” з вантажем Зовнішторгу, що

доставив до радянських республік 92 колишніх вояків П. М. Врангеля. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 11 жовтня.*

3. Першими в Україні виконали продовольчий податок, незважаючи на голод, селяни Миколаївської губернії. *Голос труда, Полтава, 1922, 8 октябрю.*

9 жовтня (понеділок)

3. Крим. Розпочато кампанію боротьби з хабарництвом на залізницях. Заарештовано цілі бригади, спіймані при отриманні хабарів. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 11 жовтня.*

10 жовтня (вівторок).

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про національні меншості. Було вирішено виключити зі складу секретаріату ЦК КП(б)У татарського, китайського та естонського інструкторів, з переведенням штатів для татарського інструктора в Донбасі. Агітпропу ЦК КП(б)У приписувалося встановити на своїх засіданнях регулярні звіти представників польської секції з Києва та звернути увагу на роботу серед болгар, вишукавши способи отримання для них літератури. Через недостатність асигнувань Головополітосвіти, призначених для агітаційної роботи серед єврейського населення, було ухвалено звернутися з клопотанням до ЦК РКП(б) про асигнування спеціальних коштів для фінансування газети єврейської секції. Структуру організації Євобкому (рос. аббревіатура Єврейського громадського комітету), зважаючи на значний вплив сіоністських організацій на єврейське населення, пропонувалося не змінювати, але проект створення спеціальної єврейської партшколи відхилити. Також рекомендувалося звернутися з клопотанням до ЦК РКП(б) прискорити затвердження штатів єврейської секції. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 118 – 119.*

1. 2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про демонстрацію протесту КСМУ в Полтаві проти запровадження непу. Було ухвалено постанови губернської контрольної комісії та губкому КП(б)У за виключенням пункту „е” про передання суду революційного трибуналу непартійних учасників демонстрації та про припинення здійснення

пункту „б” до отримання додаткових відомостей. Агітпропу ЦК КП(б)У разом з ЦК КСМ доручалося розробити та подати на затвердження секретаріату ЦК КП(б)У лист губкомам партії, в якому б роз’яснювалася нова економічна політика та вказувалися прояви збоченого вираження протесту проти непу, а також зауважувалося б на необхідності більш всебічного висвітлення причин, що зумовили прояви опозиційних настроїв, та на необхідності пом’якшення та ліквідацій таких причин. Вказувалося, що політичні демонстрації під гаслами КП(б)У та КСМУ допускалися, але про кожну з них губкому КП(б)У „належало мати думку, враховуючи можливість ухилу, настрої та обстановку”. Учрозподілу ЦК КП(б)У ставилося за обов’язок проконтролювати проведення на місцях мобілізації 40 партійних працівників для КСМУ, а Полтавському губкому КСМУ звернути особливу увагу на поповнення новими працівниками повітових організацій КСМУ. Губкомам КСМУ пропонувалося запровадити введення до бюро губкомів КСМУ секретарів або завідувачів організаційно-інструкторськими відділами губкомів КП(б)У. Секретаріату ЦК КП(б)У приписувалося до наступного засідання оргбюро ЦК КП(б)У накреслити кандидатури партійних працівників для постійної роботи в КСМУ. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 117 зв. – 118.*

3. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про сільськогосподарські колективи. Було ухвалено прийняти до відома постанову наради по роботі на селі при організаційно-інструкторському відділі ЦК КП(б)У, змінивши пункт про фонд підтримки колективних господарств, розподіл яким мав залишатися за Наркомземом УСРР. З іншими пунктами пропонувалося погодитися та провести їх у радянському порядку. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 117.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову про відновлення ярмаркової торгівлі в УСРР. Ухвалено поновити діяльність харківського Хрещенського і київського Контрактового ярмарків з цього року, а харківського Покровського – з наступного. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 10 жовтня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про план використання продовольчих ресурсів Наркомпродом на 1922/23 р.” На Наркомпрод

покладалося завдання заготівлі продовольства для державного постачання виключно завдяки збору продподатку і заборонялося його придбання шляхом закупок або товарообміну. Згідно з цим, скасовувалося постачання певних категорій споживачів дієтпродуктами, цукром, чаєм та іншими продуктами, а також тютюном, що не надходили за продподатком. Ухвалений попередній план використання продовольчих ресурсів на 1922/23 р. включав такі витратні статті: забезпечення Червоної армії і флоту, споживачів соцзабезу, працівників промисловості і транспорту; погашення хлібної та сільськогосподарської позик; кредитування відбудови сільського господарства в голодуючих губерніях; операцій Наркомпроду; дотаційний – Українській економічній раді на асигнування губвиконкомам для покриття частини дефіциту місцевого бюджету. *ЗУ України, 1922, № 44, Ст. 640.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про максимум заробітної плати”. Її максимум на державних підприємствах і в державних закладах встановлювався в розмірі не вище 60 тис. крб. в грошових знаках 1922 р. із врахуванням основного окладу, відрядних і надурочних робіт по основній посаді, а також по сумісництву в інших закладах і підприємствах. До встановленого окладу не входили гонорари за літературну (наукову й публіцистичну) діяльність та читання лекцій. Вищий адміністративний і технічний персонал, який пропрацював не менше півроку, міг зверху встановленого максимуму отримувати нагородні (тантьєми). *ЗУ України, 1922, № 44, Ст. 642.*

3. 10. Харків. Українська економічна рада постановила порушити перед Радою праці і оборони питання про зменшення відправки донецького вугілля залізницям Півночі (РСФРР – *Авт.*) з метою забезпечення голодуючих і дітей УСРР. Також визнано необхідним забронювати 300 вагонів вугілля для губернських і повітових комісій допомоги голодуючим, відвантажуючи його після виконання завдання по відправці палива для залізниць Півночі. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 10 жовтня.*

4. 6. Харків. Відкрито перший в УСРР Будинок студента. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 11 жовтня.*

4. Київ. При оперному театрі ім. К. Лібнехта відкрилася студія для

підготовки оперних співаків. *Пролетарская правда, Киев, 1927, 10 октября.*

4. Харків. Південбюро ЦК профспілки працівників мистецтва і освіти (Мисосу) визнало необхідним організувати двомісячні курси інструкторів – організаторів культроботи. *ЦДАВО України, ф. 2717, оп.1, спр. 3, арк. 53.*

10-13 жовтня (вівторок – п'ятниця).

4. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада з ліквідації неписьменності. Прибули представники губернських надзвичайних комісій з ліквідації неписьменності, Південбюро ВЦРПС, ЦК профспілок; жінвідділу ЦК КП(б)У, Політичного управління військ України і Криму, Головного управління міліції, ЦК КСМУ, місцеві харківські працівники з ліквідації неписьменності. Порядок денний: виступи з місць; про ліквідацію неписьменності; про методи і зміст роботи пунктів і шкіл ліквідації неписьменності; про ліквідацію неписьменності серед учнів закладів політосвіти. *Путь просвещения, Харьков, 1922, № 6, С. 322-325.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла „Положення про місцеві комітети поліпшення побуту учнів вишів у Харкові, Києві, Одесі, Катеринославі”. *ЗУ України, 1922, № 44, Ст. 645.*

11 жовтня (середа).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до відома постанову ЦК РКП(б) про взаємини між РСФРР та іншими радянськими республіками. Голові ВУЦВК Г. Петровському та М. Фрунзе доручалося зробити повідомлення з цього приводу на фракції КП(б)У в ВУЦВК. З метою популяризації постанови пленуму ЦК РКП(б) з питання про взаємини між РСФРР та іншими радянськими республіками Шубіну доручалося написати статтю та надати її для перегляду до політбюро ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк.. 75.*

3. 6. Повідомлялося, що у багатьох селах Миргородського повіту Полтавської губернії завершено газифікацію. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 14 октября.*

11-16 жовтня (середа – понеділок).

1. Харків. Відбулася третя сесія ВУЦВК VI скликання. Порядок денний: про внутрішню і зовнішню політику УСРР; про кодекс законів про працю; про основний закон про освіту; про кодекс законів про землю; положення про губернські з'їзди рад і губвиконкомів; інформаційна доповідь голови РНК УСРР Х. Раковського про Всеросійську нараду обласних економічних рад; про державний та місцевий бюджети й відбудову грошового обігу; про безробіття в Україні; про врожай хлібів; інформаційна доповідь ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК; доповідь Наркомпроду про збір продподатку; про комітети взаємодопомоги та роботу Наркомсоцзабезу; про утворення додаткового договору з Литвою; доповіді Харківського і Миколаївського губвиконкомів; поточні справи. *Коммунист, Харьков, 1922, 11, 17 октября.*

12 жовтня (четвер).

3. Карловка Костянтиноградського повіту Полтавської губернії. Пущено цукровий завод. *Коммунист, Харьков, 1922, 14 октября.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про введення в дію кримінально-процесуального кодексу УСРР”. *ЗУ України, 1922, № 41, Ст. 598.*

13 жовтня (п'ятниця).

3. Первомайський повіт Одеської губернії. З селян стягнуто продподаток у розмірі більше планового завдання. За перевиконання продподатку повіт занесено на “червону дошку”. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 14 октября.*

3. 6. Харків. НКВС УСРР видав постанову про обкладання мешканців міст з населенням більше 200 тис. спеціальним податком на утримання двірників, які мали забезпечувати чистоту у дворах та допомагати міліції в дотриманні громадського порядку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 11 жовтня.*

4. Київ. У театрі ім. Т. Шевченка відбулася перша постановка вистави В. Шекпіра “Приборкання норавливої” українською мовою (постановка А. Смірнова). *Пролетарская правда, Киев, 1922, 14 октября.*

4. Харків. При ВУЦВК створено Центральну всеукраїнську комісію сприяння робітфакам. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 14 октябрия.*

14 жовтня(субота)

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У затвердило положення про центральне та місцеві бюро комуністичного студентства та звернулося з клопотанням до ЦК РКП(б) про затвердження відповідних штатів для оплати роботи бюро при ЦК та губкомах КП(б)У. *ЦДАГО України, ф1, оп. 7, спр. 17, арк. 122.*

3. 4. Ізюм Харківської губернії. Відкрито сільськогосподарську професійну школу. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 14 октябрия.*

3. Ізюм Харківської губернії. Пущено єдиний в УСРР суперфосфатний завод. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 20 жовтня.*

3. 8. Харків. Українська економічна нарада визнала бажаною участь губернських лісових об'єднань України у Кенігсберзькому лісовому ярмарку. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 13 жовтня.*

4. Київ. У другому театрі УСРР ім. В. Леніна відбулася прем'єра вистави "Юлій Цезар" В. Шекспіра. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру. (Хроніка). Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 271.*

4. Київ. У Державному народному театрі розпочалися гастролі П. Саксаганського. У репертуарі: "Наталка Полтавка" І. Котляревського, "Запорожець за Дунаєм" С. Гулака-Артемівського, "Чорноморці", "Зимовий вечір", "Сорочинський ярмарок" М. Старицького, "Суєта" І. Карпенко-Карого. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру. (Хроніка). Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 271.*

8. Харків. Оргбюро ЦК РКП(б) прийняло постанову про представника Українського Червоного Хреста в Канаді. Було ухвалено звернутися з клопотанням до ЦК КП(б)У про включення до складу місії, що направлялася до Канади, представника з України для роботи по організації допомоги голодуючим серед української еміграції. *ЦДАГО України, ф1, оп. 7, спр. 17, арк. 121*

15 жовтня (неділя).

3. Харків. Відкрилася Всеукраїнська фінансова нарада. Порядок денний: про податкові справи, безпосередні податки в УСРР; про посередні податки; доповіді з місць. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 19 жовтня.*

15-22 жовтня (неділя - .

3. Харків. Відбулась нарада уповноважених Акціонерного товариства відбудови і зміцнення сільського господарства України “Село-Допомога”. Брала участь представники Наркомзему, Української ради народного господарства, Всеукраїнської спілки сільськогосподарської кооперації “Сільський господар”, Укрбанку, Всеукраїнського товариства насінництва і ряду інших організацій. Порядок денний: виступи з місць; інформаційна доповідь правління про роботу товариства з 1 жовтня 1922 р.; про напрямки діяльності товариства у зв’язку із затвердженням статуту; про кошти товариства; про поточні справи. *Бюллетень общества по восстановлению и укреплению сельского хозяйства Украины «Село – Помощь», Харьков, 1922, № 2, С 26, 33.*

16 жовтня (понеділок).

2. Київ. В осередках КП(б)У проведено „день допомоги польським комуністам”. Організовано збір пожертв у фонд допомоги польським комуністам. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 18 жовтня.*

3. Катеринослав. Революційним трибуналом засуджено до тривалого ув’язнення залізничних агентів, звинувачених у хабарах за безквитковий проїзд пасажирів та перевезення вантажів. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 18 жовтня.*

16-17 жовтня (понеділок – вівторок).

1. Харків. Відбувся пленум ЦК КП(б)У. Порядок денний: звіт політбюро і оргбюро ЦК КП(б)У; про стан Червоної Армії; про роботу профспілок; про національне питання. *Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з’їздів, конференцій і пленумів ЦК. – у 2 тт. – Т. 1. –К., 1976. – С. 208.*

17 жовтня (вівторок).

1. Заарештовано учасників з'їзду Української комуністичної партії в складі 16 делегатів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 998, арк. 78.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про надання допомоги населенню при проведенні землевпорядкування у губерніях, що постраждали від неврожаю”. У таких губерніях держава мала сплачувала половину витрат на проведення землевпорядкувальних робіт. *ЗУ України, 1922, № 44, Ст. 648.*

3. Українська економічна рада затвердила статут Всеукраїнського пайового торговельного товариства (Укрторг). Товариство допомагало розвитку української промисловості, по-перше, шляхом постачання їй сировини, матеріалів, продуктів та знарядь виробництва; по-друге, завдяки реалізації її продукції; по-третє, через координацію торговельної діяльності на Україні. *ЗУ України, 1923, Ч. II, № 11 (13), Ст. 66.*

3. Кривий Ріг Катеринославської губернії. Пущено нову електростанцію. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 19 октябрю.*

5. С. Сеняти Ізяславського повіту Волинської губернії. За постановою сільського сходу закрито церкву. Її приміщення передано для облаштування клубу. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 17 жовтня.*

18 жовтня (середа).

1. Харків. Щоб позбутися контрреволюціонерів і кримінальних злочинців серед службовців адміністративних закладів та державних і кооперативних підприємств, губвиконком вирішив завести на них адміністративні списки та звернутися до ВУЦВК з пропозицією поширення цієї ініціативи в інших губерніях УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 20 жовтня.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про з'їзд Української комуністичної партії (УКП). Голові ДПУ УСРР В. Балицькому надавалася директива заарештувати всіх учасників з'їзду та вислати їх до Москви, а також зробити на засіданні політбюро доповідь про діяльність УКП та заходи по її ліквідації. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 82.*

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до відома заяву голови ДПУ УСРР В. Балицького про те, що В. Чеховський не вислався з України, а С. Єфремов залишався в Москві. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 80 а.*

1. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову „Про репатріацію петлюрівців”. Ухвалено, не ставити за обов’язок репатріацію в Україну всіх емігрантів. Для прискорення вирішення цього питання Наркомзаксправу УСРР доручалося полегшити формальності, необхідні для репатріації та визначити строк амністії до 1 січня 1923 р.. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 30, арк. 80 в.*

3. Миколаїв. Завершено судову справу фахівців губернського земвідділу, звинувачених у хабарництві та марнотратстві. Винних у посадових злочинах співробітників земвідділу засуджено на позбавлення волі строком від 2 до 5 років, а також відшкодування матеріальних збитків у сумі 15 млрд. крб. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 20 жовтня.*

3. Миколаїв. Губвиконком прийняв рішення щодо вилучення судових справ про хабарництво і крадіжки із відання судів і передання їх спеціальним трибуналам по боротьбі з бандитизмом. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 20 жовтня.*

3. Харків. Відкрито Всеукраїнський з’їзд агрономів і працівників земельних органів. Прибуло 488 делегатів. Порядок денний: про міжнародне і внутрішнє становище; про відбудову сільського господарства; про колгоспне будівництво; про сільськогосподарську освіту. *Коммунист, Харьков, 1922, 18 октябрю.*

4. Харків. Головпрофос постановив перейменувати технічні інститути в вищі школи, встановивши в них трирічний строк навчання. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 18 жовтня.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову “Про представництво УСРР в Канаді”. Зважаючи на значну кількість у Канаді українців – робітників і селян, було ухвалено звернутися з клопотанням до ЦК РКП(б) про включення до місії РСФРР, що була відряджена до Канади, представника УСРР, яким пропонувалося призначити О. Шумського. Секретарю ЦК КП(б)У Д. Лебедю доручалося переговорити з

Секретаріатом ЦК РКП(б) про можливість посилки О. Шумського як голови місії, а Я. Яковлеву – відповідно з Наркомзаксправ РСФРР та з самим Шумським про згоду зайняти посаду голови місії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 80 б.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову “Про згортання апарату Наркомзаксправ”. З метою виконання постанови пленуму ЦК РКП(б) про взаємини між РСФРР та незалежними республіками Яковлеву пропонувалося, по-перше, розпочати переговори з Наркомзаксправ РСФРР про практичні заходи по об’єднанню наркоматів закордонних справ РСФРР та УСРР, а, по-друге, скоротити по можливості центральний апарат Наркомзаксправ УСРР, тимчасом залишаючи місії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 80 б-80 в.*

8. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про закордонну роботу по організації допомоги голодуючим. Ухвалено: а). Продовжити цю роботу під прапором боротьби з наслідками голоду як в Україні, так і за кордоном, особливо серед українців Канади; б). Вжити заходи до припинення діяльності в Україні представників організацій допомоги голодуючим, що працювали поза контролем ЦК Допомоги голодуючим при ВУЦВК (комітет М. Грушевського та інші); г). Викрити закордонні антирадянські українські організації, що приховувалися під прапором допомоги голодуючим; д). Особисто Баткісу разом з Івановим доручалося розробити відповідні директиви для організацій допомоги голодуючим і надати їх на затвердження до ЦК КП(б)У; е). Голові ДПУ В. Балицькому ставилося за обов’язок з’ясувати роботу М. Чечеля, Часних, В. Голубовича, О. Жуковського та інших. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 80 а.*

10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про реорганізацію Центральної комісії допомоги голодуючим у Центральну комісію по боротьбі з наслідками голоду. *ЗУ України, 1922, № 44, Ст. 654.*

19 жовтня (четвер).

3. Одеська губернія. Завершено збір продподатку. Податкове завдання виконано на 103% на три місяці раніше встановленого строку. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 21 жовтня.*

3. Чернігівська губернія. Повідомлялося про завершення електрифікації повітових міст. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 жовтня.*

3. Харків. Пущено паровозобудівний завод у складі шести цехів. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 20 октябрю.*

20 жовтня (п'ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заслухало доповідь голови ДПУ УСРР В. Балицького. На відміну постанови політбюро ЦК КП(б)У від 18 жовтня 1922 р., ухвалювалося звільнити заарештованих членів УКП, провівши нову постанову в радянському порядку. Секретаріату ЦК КП(б)У разом з Балицьким у двотижневий термін доручалося зібрати інформацію губкомів КП(б)У про діяльність УКП. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 84.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про бригаду незаможних селян. Ухвалювалося передати бригаду в повному складі та з усім майном у розпорядження військового відомства, якому пропонувалося влити бригаду до 2-го Українського кінного корпусу, що формувався в складі двох кінних полків незаможних селян. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 83 зв.*

1. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило пропозицію польського бюро ЦК КП(б)У про залучення радянських закладів та господарських органів до допомоги польській компартії. Було ухвалено продовжити максимальну допомогу польській компартії як у цілому, так і її окремим членам, але відхилено пропозицію представника польбюро. Зважаючи на те, що в двох повітах Правобережжя мало місце обкладання селян повітовими виконкомами на користь польської компартії, пропонувалося дати розпорядження про заборону таких обкладень губкомами КП(б)У. *ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 30, арк. 83.*

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Харківського губернського торгового акціонерного товариства. Мета товариства – проведення торгових операцій задля сприяння розвитку промисловості Харківської губернії. *ЗУ України, 1923, Ч. II, № 22 (24), Ст. 95.*

3. Чернігівська губернія. На з'їзді сільськогосподарської кооперації

прийнято рішення ліквідувати так звані „лже кооперативи”, до складу яких входили заможні селяни і торговці. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 жовтня.*

4. Київ. У театрі ім. М. Заньковецької відбулася вистава М. Старицького “Остання ніч” у постановці режисера А. Корольчука. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 20 октябрю.*

5. С. Сухе Кобиляцького повіту Полтавської губернії. Селяни постановили закрити церкву для влаштування в її приміщенні школи. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 жовтня.*

21 жовтня (субота).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про адміністративно-територіальний поділ УСРР”. Запропоновано з 12 губерній на території УСРР створити 9. Зокрема, об’єднати Одеську й Миколаївську губернії, заснувавши губернський центр в Одесі та надавши об’єднаній губернії ім’я Одеської; приєднати Запорізьку губернію до Катеринославської, встановивши губернський центр у Катеринославі. При розформуванні Кременчуцької губернії її повіти розподілити таким чином: Золотоношський, Кременчуцький і Хорольський приєднати до Полтавської губернії; Черкаський і Чигиринський до Київської, а Олександрійський до Катеринославської. *ЗУ України, 1922, № 44, Ст. 655.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла декрет “Основні положення про заходи по відбудові великої промисловості, зростанню й розвитку виробництва”. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-192: Сб. мат. и док. – К, 1964. – С. 38-40.*

3. Шахтинський гірничий район Донбасу. На Сулимському металургійному заводі пущено дровий стан продуктивністю 30 тис. пудів дроту щомісячно. *Пролетарий, Харьков, 1922, 21 октябрю.*

5. Харків. Президія ВУЦВК дозволила духоборам переселитись із Закавказзя в Україну. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 21 жовтня.*

10. Харків. Президія ВУЦВК запропонувала Американській Адміністрації допомоги перенести діяльність із врожайних губерній

виключно у неврожайні. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 21 жовтня.*

23 жовтня (понеділок).

1. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило заяву В. Чубаря про надмірність обкладання господарських органів на партійні та радянські потреби. Секретаріату ЦК КП(б)У ставилося за обов'язок розробити пропозиції про обкладання господарських органів на потреби партійних та радянських органів, зважаючи на те, що центральні правління не могли вільно розпоряджатися коштами, які асигнувалися їм з центру. Остаточо врегулювати питання про відрахування центральними госпорганами на різні потреби доручалося РНК УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 85 зв.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило доповідь голови ДПУ УСРР В. Балицького про соціалістів-революціонерів та меншовиків. Ухвалено визнати роботу ДПУ УСРР по ліквідації соціалістів-революціонерів та меншовиків ударною, запропоновувавши його органам провести “вилучення представників цих партій до оголошення виборів до рад”. Відповідно Наркомюсту УСРР доручалося посилити судові репресії за антирадянські виступи. Особисто Шубіну ставилося за обов'язок регулярно інформувати політбюро про внутрішньопартійне життя антирадянських партій. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 86 зв.*

1. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про резолюції пленуму ЦК КП(б)У. Секретаріату ЦК КП(б)У пропонувалося в випадках невиконання директив пленуму доповідати про це політбюро ЦК КП(б)У. Резолюції пленуму, за виключенням резолюції про заробітну плату, надрукувати. Резолюції до доповідям політ- та оргбюро, військового командування та про заробітну плату затвердити. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 86.*

1. 4. Харків. Політбюро прийняло резолюцію про агітацію за союзне об'єднання радянських республік. Було вирішено надіслати губкомам секретну директиву про необхідність розгортання відповідної агітації, вказуючи на вигідність для України більш тісних зв'язків із РСФРР та

роз'яснюючи, що об'єднання радянських республік не є ліквідацією їхньої самостійності. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 86.*

3. С. Перещепино Костянтинградського повіту Полтавської губернії. Звершив роботу триденний місцевий ярмарок. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 жовтня.*

3. Всеукраїнська спілка споживчих кооперативних організацій (Вукоопспілка) уклала угоду з Цукротрестом про надання тресту виключного права реалізації цукру в Україні. *Коммунист, Харьков, 1922, 25 октябрю.*

3. 6. Харків. Комісія по організації громадських робіт визнала необхідним за рахунок фонду допомоги безробітним організувати для працевлаштування безробітних ремонт шляхів на дільниці Катеринослав – Кічкас, асигнувавши для цього 1,7 млн. крб. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 жовтня.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про платність у школах соціального виховання. Зважаючи на недостатність коштів Наркомосу, губвиконкомам було тимчасово надано право на введення плати за навчання в школах соціального виховання, але за умовою дотримання класового принципу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 85.*

4. Харків. При комерційному відділі Укрзовнішторгу організовано музей мистецьких виробів, який складався із трьох відділів: кустарних, антикварних виробів і філателії. Експонати кустарних виробів служили наочними зразками товарів, що пропонувалися для експорту. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 жовтня.*

24 жовтня (вівторок).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про випуск банківських квитків”. Право їх випуску надавалося виключно Держбанку. *ЗУ України, 1922, № 44, Ст. 661.*

4. Київ. В оперному театрі ім. К. Лібкнехта відбулася прем'єра опери „Аїда” у постановці режисера Самарина-Волжського. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 24 октябрю.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про заходи попереджен-

ня вивозу за кордон предметів музейного значення”. Ухвалено організувати при уповноваженому Наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР міжвідомчу комісію по експертизі культурних та інших художніх цінностей, що підлягали вивезенню за кордон у складі представників уповноваженого Наркомзовнішторгу, Наркомфіну та Наркомосу в містах Києві і Одесі. Аналогічні обласні комісії запропоновано створити при уповноважених Зовнішторгу у складі уповноваженого Зовнішторгу та представників губернського Наркомосу й уповноваженого Наркомфіну. *ЗУ України, 1922, № 45, Ст. 657.*

4. Харків. Південбюро Всеросійської профспілки працівників мистецтв і освіти постановило організувати мережу курсів політосвіти при повітових і губернських партшколах. *ЦДАВО України, ф. 2717, оп. 1, спр. 3, арк. 55.*

4. Київ. Відбувся перший випуск робітфаківців. *Коммунист, Харків, 1922, 24 октябрю*

5. Подільська губернія. З ініціативи місцевих органів влади розпочалася підготовка до Жовтневих свят. П’ятирічним дітлахам, що народилися 7 листопада, вирішено роздати подарунки. До річниці Жовтневої революції також заплановано відкриття дитячого інтернату. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 24 жовтня.*

6. Умань Київської губернії. Народний суд присудив заарештованих самогонників до п’яти років примусових робіт із суворою ізоляцією. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 22 жовтня.*

6. Повідомлялося, що згідно з наказом НК РСІ в жовтні було знято з державного постачання й переведено на місцевий бюджет співробітників міліції і утриманців органів соцзабезу. Вони мали забезпечуватися у розмірі вересневої норми за рахунок дотаційного фонду. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 24 жовтня.*

6. С. Білгородка Київської губернії. Відбувся випадок самосуду – селяни розстріляли двох бандитів. Аналогічні випадки спостерігалися в інших селах. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 24 жовтня.*

25 жовтня (середа).

1. Варшава, Польща. Повідомлялося про початок слухання в суді

справи українського студента Федака, який вчинив замах на президента Польщі Ю. Пілсудського. Федак належав до української бойової організації „Воля”, що не визнавала польського протекторату над Західною Галичиною. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 25 жовтня.*

1. Східна Галичина, Польща. Напередодні виборів у польській сейм і засідання ради послів у Парижі розпочалося повстання українських селян за визнання автономії Східної Галичини у складі Польщі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 27, 29 жовтня.*

1. Харків. Президія ВУЦВК затвердила постанову третьої сесії ВУЦВК VI скликання “Про відносини між Радянськими республіками”. Запропоновано більш ясно і точно визначити взаємини між ними. *ЗУ України, 1922, № 45, Ст. 670.*

1. Харків. ВУЦВК ухвалив постанову “Про відділ національних меншин НКВС”. Визначено структуру його організації, мету та повноваження діяльності. Відділ мав сприяти співробітництву всіх народів, що проживали на території УСРР; забезпечувати їх економічний і культурний розвиток; спостерігати за проведенням у життя національної політики радянської влади. *ЗУ України, 1922, № 46, Ст. 672.*

1. Харків. ВУЦВК ухвалив постанову “Про незастосування вищої міри покарання щодо вагітних”. *ЗУ України, 1922, № 46, Ст. 674.*

3. 8. Одеса. За три останніх місяця 25 океанічних пароплавів доставили з Англії, Німеччини і Америки сільськогосподарські машини й продукти в обмін на ліс, дубильні та сирі шкури, пух. *Известия, Москва, 1922, 25 октябрю.*

4. Харків. Колегія Головфпрофосу постановила асигнувати київському губвиконкому 100 млн. крб. для влаштування дитячого містечка у Києві. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 25 жовтня.*

3. 8. 10. Харків. ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК вирішила закупити разом з Українським Червоним Хрестом 5 тракторів у чеської фірми для селян Мелітопольського повіту. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 25 жовтня.*

3. 10. Харків. ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК вирішила при наданні продовольчих позик для відбудови сільського господарства

селянам неврожайних місцевостей відраховувати на організаційні витрати по 4 фунти з кожного пуду, а також виплачувати на ці потреби по півтора фунта з ресурсів комісії. У повітах, визнаних голодуючими, 25% позичкового фонду дозволялося витратити на організацію громадських робіт для селян, з тим, щоб оплата їхньої праці не перевищувала розміру позички. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 25 жовтня.*

3. 10. Харків. ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК вирішила закупити 30% паїв акціонерного торговельного товариства „Ларьок” для поповнення коштів фонду допомоги безпритульним дітям. На придбані акції планувалося відкрити тютюнові крамнички у прилюдних місцях, чистий прибуток від діяльності яких мав передаватися на організацію будинків для безпритульних підлітків. Крім того, оскільки на роботу у цих крамничках належало брати виключно інвалідів, вирішувалася й проблема працевлаштування останніх. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 25 жовтня.*

3. Харків. Президія ВУЦВК затвердила постанову третьої сесії ВУЦВК VI скликання „По доповіді уповнаркомфіну про держаний і місцевий бюджети”. Щодо фінансової політики було визнано необхідним формування державного бюджету на основі точного врахування доходів і повної відмови від емісії як джерела покриття дефіциту. Стосовно формування республіканського бюджету запропоновано скасувати принцип відсоткових відрахувань із загально-федеративного бюджету, замінивши їх асигнуваннями відповідно до реальних потреб України в межах бюджетних можливостей. Для подолання дефіциту державного бюджету визнано доцільним подальше переведення низки витрат на місцевий бюджет із врахуванням господарських можливостей губернії, попередньо оформивши місцеве бюджетне законодавство. У сфері податкової політики постановлено перейти від натурального до грошового, а також прямого й диференційованого оподаткування. Крім того, з метою активізації податкових надходжень запропоновано раціоналізувати роботу податкового апарату, зміцнюючи його кадровий склад висуваннями з робітників і селян, а також рівномірно розподілити податки між містом і селом, враховуючи їх економічні можливості. У галузі політики Держбанку накреслено заходи, які сприяли б регулюванню

грошового обігу й розвитку кредиту шляхом залучення приватного капіталу в інтересах державного капіталізму. Черговими завданнями Держбанком визнано зосередження хлібних запасів; випуск банкнот, забезпечених реальним цінностями; регулювання цін економічними важелями. *ЗУ України, 1922, № 45, Ст. 663.*

4. Харків. Колегія Головнопрофосу затвердила положення про студентські організації у вишах. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 25 жовтня.*

5. Маріупольський повіт Донецької губернії. Єврейські колоністи вирішили закрити синагоги для влаштування в їх приміщеннях шкіл та інших культурно-освітніх закладів. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 27 жовтня.*

6. Харків ВУЦВК затвердив постанову “Про безперешкодний проїзд усіх громадян по території УСРР” до прикордонної смуги. Остання встановлювалася довжиною 15 верст уздовж сухопутного кордону УСРР. *ЗУ України, 1922, № 46, Ст. 677.*

6. Харків. Президія ВУЦВК затвердила постанову третьої сесії ВУЦВК VI скликання „По доповіді Наркомпроду про продподаткову кампанію 1922/23 р.” Завдання збору єдиного натурального податку визначалось у розмірі 119 млн. 9 тис. пудів житніх одиниць. *ЗУ України, 1922, № 45, Ст. 667.*

6. Полтава. Розгорнула роботу комісія по проведенню Жовтневих свят. Розпочалося прибирання вулиць і впорядкування братньої могили загиблих учасників боротьби за встановлення радянської влади. Організовувалися виставки революційних портретів і революційної літератури, підготовлялися концерти й маніфестації. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 25 жовтня.*

8. 10. Харків. У Будинку праці відкрито відділення Російського відділу Міжнародного робітничого комітету допомоги голодуючим. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 28 жовтня.*

10. Харків. Президія ВУЦВК затвердила постанову третьої сесії ВУЦВК VI скликання „По доповіді Цекадопголу про форми допомоги губерніям, що постраждали від голоду”. Визнано такими, що знаходилися під загрозою голоду, Миколаївський, Дніпровський і Херсонський повіти Миколаївської губернії; Бердянський, Генічеський, Мелітопольський і

Більше-Токмацький повіті Запорізької губернії; Миколаївський, Криворізький і Катеринославський – Катеринославської губернії; Дебальцевський, Маріупольський і Юзівський повіти та Центральний гірничий район Донецької губернії; Одеський і Тираспольський повіти Одеської губернії. Вирішено надати допомогу таким категоріям населення цих губерній – поворотникам, безгосподарникам, малоземельним господарствам (до половини десятини), інвалідам війни, праці, безробітним і безпритульникам. Ухвалено звернути увагу на відбудову господарства в інших повітах п'яти вказаних губерній. Основними видами допомоги визнано пряму – громадське харчування та продовольче постачання й непрямую – відбудову сільського господарства. Визначено форми надання цієї допомоги і накреслено заходи, що мали забезпечити надходження коштів на боротьбу з наслідками голоду. *ЗУ України, 1922, № 45, Ст. 662.*

10. Харків. ВУЦВК прийняв “Положення про Центральну комісію по боротьбі з наслідками голоду (ЦК Наслідгол)” і “Положення про місцеві комісії наслідгол”. *ЗУ України, 1922, № 46, С. 679-680.*

10. Харків. ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК вирішила видати всім голодуючим подвійний пайок та поліпшити якість їжі в їдальнях громадського харчування у день святкування Жовтневої революції – 7 листопада. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1922, 25 жовтня.*

25-29 жовтня (середа – неділя).

3. Харків. Відбувся з'їзд сільськогосподарської кооперації. Порядок денний: звіт правління Всеукраїнської спілки сільськогосподарської кооперації “Сільського господаря” за період з 1 січня по 1 жовтня; доповідь ради сільськогосподарської кооперації; доповідь ревізійної комісії; план роботи сільськогосподарської кооперації; затвердження штатів і кошторису; доповідь правління про фінансовий план і кредитні операції сільськогосподарської кооперації; вибори правління. *Коммунист, Харьков, 1922, 26, 29, 31 октябрю.*

26 жовтня (четвер).

1. Київська губернія. З багатьох волостей надходили повідомлення

про обрання до сільських рад комуністів, членів комнезамів та колективних господарств. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 26 жовтня.*

2. 6. Мелітополь Запорізької губернії. Господарські органи міста пожертвували для поліпшення побуту червоноармійців 60 млрд. крб. Мелітопольське сільськогосподарське товариство безкоштовно передало Червоній козацькій девізії – 500 пудів овочів на 10 млрд. крб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 26 жовтня.*

3. Волинська губернія. Завершено відбудову Олевського порцелянового заводу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 31 жовтня.*

3. Київ. Організовано кооператив-трест по випічці хліба. Закордонному відділу Всеукраїнської спілки споживчих кооперативних організацій запропоновано закупити за кордоном машини для випікання хліба. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 26 жовтня.*

3. 10. На Алапаєвських азбестових копальнях виник конфлікт між робітниками й орендарями, які намагалися знизити зарплату робітників майже в два рази з 8 до 4,5 – 5 крб. Райком профспілки гірників запропонував орендаря підписати колективну угоду, погоджуючись з вимогою робітників – зберегти зарплату у розмірі 8 крб., загрожуючи у випадку відмови страйком. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 31 жовтня.*

8. Одеса. Місцеве представництво Всесвітньої єврейської конференції отримало з Франції три вагони сільськогосподарського реманенту та машин, а від Далекосхідного комітету – шість вагонів продовольства. Продукти було надіслано до південних міст УСРР. На адресу представництва вислано з Франції – два вагони одягу, з Румунії – партію медикаментів, одягу й мила, із США – 3 тис. доларів для закупівлі насіння та інвентарю для єврейських сільськогосподарських колоній, що потерпіли від посухи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 26 жовтня.*

8. Харків. Відбувся обмін ратифікаційними грамотами між урядами УСРР і Литви. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 26 жовтня.*

27 жовтня (п'ятниця).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про злиття робітничої кооперації зі споживчою. Комісії в складі Д. Лебеда,

В. Затонського, Ф. Конюшина, Є. Венгера та Іванова доручалося вжити заходів до завершення їх злиття. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 87 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про 10% надбавку до продподатку, зібраного у Волинській губернії на місцеві потреби. Визнано правильними постанови Української економічної ради та РНК УСРР з цього питання, згідно з якими 10% надбавки мали витрачатися на покриття подвірного-майнового та загальногромадянського податку у фонд відбудови сільського господарства з додатком: „і на ремонт казарм”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 87 зв.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про правління сільськогосподарської кооперації. Визначено число та склад членів правління сільськогосподарської кооперації в кількості 11 осіб, з яких 6 – 7 осіб мали бути комуністи. Затверджено до складу правління кандидатури П. Любченка (голова правління), Гриневича, Качинського, Клунного, Шулькевича, Омельченка. Інші кандидатури доручалося підшукати секретаріату ЦК КП(б)У.

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Всеукраїнського кооперативного банку (“Укрбанку”). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 12 січня.*

8. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило доручити Єрмоценку та Баткісу через Наркомзаксправ прискорити ліквідацію відділень АРА в губерніях, що не голодували. У 4-х денний термін пропонувалося надати до секретаріату ЦК КП(б)У пояснення, чому АРА була допущена до роботи у врожайних губерніях. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 87.*

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило представником УСРР в Канаді Ладана, доручивши йому не втручатися в партійні справи канадських комуністів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 87.*

28 жовтня (субота).

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про форми організації студентства. Вказувалося на необхідність посилення професійних

секцій та недоцільність організації земляцтв. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 125.*

29 жовтня (неділя).

1. Москва. Наркомзаксправ РСФРР надіслав ноту міністру закордонних справ Румунії Дука, в якій повідомлялося про відмову російського уряду задовольнити попередню умову румунської сторони щодо участі румунської делегації в переговорах у Москві з питань роззброєння і встановлення дипломатичних стосунків між двома країнами, а саме - виключення із порядку денного цих переговорів питання про визначення кордонів між УСРР і Румунією й добровільного передання території Бессарабії у протекторат Румунії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 жовтня.*

3. Харків. Президія Української ради народного господарства ухвалила постанову наради при фінансово-торговельному управлінні про організацію міжвідомчої комісії з регулювання цін. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 жовтня.*

4. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про Кам'янець-Подільські ВИШі. Постановлено надіслати на робітфак Інституту сільського господарства 50 слухачів-комуністів, які запізнилися до строку прийому до робітфаків Харкова та Києва. Відхилено пропозицію про переведення з Кам'янця вишів (інститутів народної освіти та сільського господарства). Запропоновано Наркомосу провести підбір і заміну професорів в вишах. Доручено організаційно-інструкторському відділу надіслати надійного секретаря осередку КП(б)У для кам'янецьких вишів, а Учрозподілу – освіченого працівника для керівництва гуртковою та клубної роботою по політосвіті в вишах, а Наркомосу – забезпечити виші комплектом марксистської літератури. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 32.*

8. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв постанову про українську еміграцію. Ухвалено поставити на політбюро питання про переміщення видавництва змінівховської газети з Відня до Праги, що стала центром діяльності націоналістичних петлюрівських діячів. Надати директиву представникам України за кордоном: „поставити газету на

платформу боротьби з всілякими націоналістичними течіями”, зважаючи на створення СРСР на принципах рівності республік. Щодо студентства проводити активні роботи по його ідеологічному розшаруванню, та залучаючи до роботи в газеті. Питання про назву газети передати на розгляд Левицького і Я. Яковлева. Стосовно професури, доручити ДПУ попередити до Москви повідомлення про те, що в зв’язку з ускладненнями в роботі по політичному розшаруванню закордонної української еміграції не доцільно висилати українських професорів за кордон, про що просити ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 20, арк. 34 зв.*

10. Катеринославська губернія. На середину жовтня голодувало 200 тис. осіб, серед них – 96 тис. дітей. 40 тис. селянських господарств потребували насінневої допомоги. Чотири повіти благали на негайну допомогу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 29 жовтня.*

30 жовтня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло секретну постанову про бандитські набіги на поїзди. Визнано необхідним посилити боротьбу з кримінальним бандитизмом. Голові РНК УСРР Х. Раковському доручалося скликати 1 листопада нараду РНК за участю наркомів або їх заступників з питання про заходи боротьби з транспортним бандитизмом, призначивши доповідачем В. Манцева, та зобов’язавши членів ЦК бути присутніми на цьому засіданні. Планувалося обговорити питання про поліпшення матеріального становища ДПУ та про можливість скорочення його апарату та функцій. Партійним організаціям пропонувалося надати директиву про початок рішучої боротьби з бандитизмом, з одного боку, шляхом посилення репресій, а з іншого, – проведення політичної роботи в бандитських районах. ЦК КСМУ також рекомендувалося розгорнути політичну роботу серед молоді, спрямовану на скасування бандитських настроїв. Судам та трибуналам ставилося за обов’язок посилити репресії в судовому порядку, а В. Манцеву – проводити партійні рішення щодо ДПУ в радянському порядку. Секретаріату ЦК КП(б)У доручалося порушити клопотання перед ЦК РКП(б) про необхідність асигнування надзвичайних коштів для ДПУ УСРР, зважаючи на посилення

бандитизму та діяльності антирадянських партій в Україні, а Наркомфіну УСРР пропонувалося надати політбюро доповідь про витрату коштів з державного кошторису як між відомствами, так і між центром та містами. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 89 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило створити при Українській економічній раді комісію з зовнішньої торгівлі з представників господарських органів. Головою Комноторгу (Комітету внутрішньої торгівлі) затверджено С. Кузнецова по сумісництву з роботою в Харківському губвиконкомі. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 89 зв. - 90.*

4. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У взнало доцільною участь УСРР у Всесвітній виставці друку в Празі. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 90 зв.*

4. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У запропонувало секретаріату ЦК КП(б)У вжити заходів, щоб на виставці Комінтерну була найбільш повно представлена партійна преса КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 90 зв.*

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У взнало за доцільне надати Левицькому повноваження на представництво РСФРР та УСРР в Празі. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 90 зв.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Міжнародну конференцію з близькосхідного питання. Зважаючи на необхідність надання делегації Росії на Близькосхідній конференції повноваження представництва всіх радянських республік, висловлювалося побажання, щоб до складу комісій, що мали розв'язувати проблеми взаємин між Балканськими державами та сусідніми радянськими республіками, входили й представники цих республік, оскільки це не суперечило постанові пленуму ЦК РКП(б) про союзне об'єднання радянських республік. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 90 зв. - 91.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ноту Польщі з приводу подій у Східній Галичині. Голові РНК УСРР Х. Раковському доручалося відповісти на польську ноту, погодивши її зміст з Москвою. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 90 зв.*

31 жовтня (вівторок).

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У ухвалило створення при Червоному Хресті комітету допомоги дітям та запропонувало жінвідділу ЦК КП(б)У накреслити персональний склад комітету. *ЦДАГО України, ф. 1, по. 7, спр. 17, арк. 120 зв.*

3. Харків. Українська економічна рада створила Всеукраїнську центральну комісію по відбудові сільського господарства. *Пролетарская правда, 1922, 1 ноября.*

3. Миколаїв. На суднобудівному заводі ім. М. Бадена випущено новий наливний пароплав “Олександр Єлішанов”. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 1 ноября.*

3. 8. Харків. Українська економічна рада визнала доцільною діяльність в УСРР організації технічної допомоги радянській Україні – аналогічної з існуючою організацією технічної допомоги Радянській Росії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 31 жовтня.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про охорону архівів”. Визначено засади організації державного архівного фонду на чолі з Головним архівним управлінням. *ЗУ України, 1922, № 46, С. 681.*

Кінець жовтня

1. Східна Галичина, Польща. Повідомлялося, що в Тернополі, Бережанах, Злочеві, Чорткові, Станіславі Тернопільського воєводства ув’язнено українців, звинувачених у державній зраді за агітацію та бойкот виборів до польського сейму. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 18 листопада.*

Жовтень – листопад.

2. Харків. На з’їздах профспілок і кооперації есери та меншовики створили декілька формально безпартійних фракцій. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1061, арк. 127.*

Листопад.

1. С. Варваровка Криворізького повіту Катеринославської губернії. Селяни надали збройний опір загону по боротьбі з бандитизмом. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 55.*

1. С. Мануйловка Ново-Московського повіту та Верхньодніпровськ Катеринославської губернії. Поновила діяльність губернська організація УКП, що розпалася в серпні. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 56.*

1. Органами ЧК проведено операцію по ліквідації бойових петлюрівських частин в Катеринославській, Миколаївській, Кременчуцькій та частині Київської губернії, головна база яких зосереджувалася в Криворіжжі, де оперував отаман Черненко (Чорний ворон – командир п'ятої дивізії повстанської армії УНР). Дивізію Черненка розбито. Заарештовано 90 вояків. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 56.*

1. Павлоградський повіт Катеринославської губернії. Організовано декілька махновських підпільних осередків, які завдяки підтримці з-за кордону розгорнули мережу підпільних організацій на території губернії, а також в інших губерніях УСРР та на Кубані. Під час з'їзду махновців в Харківській губернії ватажків махновців було заарештовано. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 56.*

1. Катеринослав. Більшість професорів гірничого інституту, інституту народної освіти та медінституту організувала виступи за автономізацію вищої школи. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 5.*

5. Катеринославська губернія. Органи ДПУ виявили під час обшуку в саду архієпископа Агапія 9 пудів срібла та 500 каратів діамантів, прихованих від комісії по вилученню церковних цінностей. Вжито заходів до підготовки політичного процесу проти Агапія. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 56.*

4. Харків. Відкрито Перше державне нотне видавництво Всеукраїнського музичного комітету Головополітосвіти. Його перше видання – “Інтернаціонал” для хору, оркестру і роялю з текстом російською і українською мовами. *Путь просвещения, Харьков, 1922, 29 ноября.*

4. Одеса. Істпарт відкрив музей „Жовтневої революції”. *Пролетарская революция, 1923, №11, С. 262*

1 листопада (середа).

1. Харків ВУЦВК прийняв постанову “Про порядок реєстрації

товариств і спілок, що не переслідували мети здобування прибутків, і про порядок нагляду за ними”. Це завдання покладалося на Міжвідомчі комісії по товариствах і спілках (МІКТОС), що засновувалися при НКВС і відділах управління губвиконкомів. Визначено принципи організації та повноваження діяльності цих комісій. *ЗУ України, 1922, № 46, С. 687.*

1. Харків ВУЦВК прийняв постанову “Про Головне українське управління по евакуації населення”, яке створювалося на правах самостійного управління у складі НКВС. *ЗУ України, 1922, № 46, С. 689.*

3. Харків ВУЦВК прийняв постанову “Про подовження строку для закріплення майна, відібраного комнезами. Цей строк продовжено до 1 квітня 1923 р. Вирішено справи про повернення майна, відібраного у порядку розкуркулювання селян до опублікування декрету “Про реквізиції і конфіскації” від 15 листопада 1921 р., порушені “куркулями” (заможними селянами) проти незаможників після 10 жовтня цього року і до опублікування сучасної постанови припинити, а рішення по тих, що вже відбулися на користь “куркулів”, переглянути. *ЗУ України, 1922, № 46, С. 684.*

2 листопада (четвер).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило постанову секретаріату ЦК КП(б)У про розклад української еміграції. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 92 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визначило порядок засідань політбюро ЦК КП(б)У. Встановлювалося правило за яким члени політбюро мали ставити питання на порядок денний через секретаріат ЦК, до проведення засідань. Секретаріату дозволялося скликати засідання політбюро не частіше одного разу на тиждень, причому екстрені – виключно в надзвичайних випадках. Термінові питання, що не вимагали відкладання й потребували дозволу політбюро, дозволялося розв’язувати шляхом особистого опитування членів політбюро з подальшим занесенням їхньої думки до протоколу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 92 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У доручило президії ВУЦВК поширити на Україну амністію, оголошену ВЦВК, з відповідними змінами стосовно України. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 93.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Червону армію. Зважаючи на те, що в Україні було призвано на військову службу понад планом 30 тис. призовників 1901 р. народження, було вирішено ухвалити заходи військового командування, спрямовані на те, щоб з цих 30 тис. залишити на військовій службі лише 12 тис. осіб. Приймаючи до уваги недостатнє асигнування центром коштів для обладнання казарм та погане забезпечення червоноармійців постільною білизною та продовольством, Українській економічній раді доручалося вишукати в терміновому порядку необхідні кошти, продовольство, а також фураж для коней. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 92.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про увічнення п'ятиріччя Жовтневої революції. Українській економічній раді було доручено: закласти Ізюмську району електричну станцію, яку назвати ім. Жовтневої революції; перейменувати Київський артилерійський завод (колишній Арсенал) у Червоний Арсенал ім. Жовтневої революції; не заперечувати проти постанови правління металургійного тресту про перейменування Харківського паровозобудівного заводу в завод ім. Комінтерну, Луганського паровозобудівного – в завод ім. Артема, Торецького в Дружківці – в завод ім. Ворошилова, а Миколаївського суднобудівного – в завод ім. Марті-Бодіна. Наркомосу УСРР ставилося за обв'язок асигнувати кошти на поповнення фабрично-заводських бібліотек та закласти бібліотеки в робітничих районах. Секретаріату пропонувалося накреслити інші заходи увічнення пам'яті Жовтневої революції. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 93.*

3. Київ. Робітники трамвая та металісти розпочали будівництво робітничого селища, під яке міська влада виділила 100 тис. дес. землі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 листопада.*

3. 8. Повідомлялося, що за минулі 9 місяців до Одеського порту прибуло 133 пароплави, 979 пасажирів і 857 тис. пудів вантажу. Відправлено 124 пароплави, 1309 пасажирів і 648 тис. вантажів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 листопада.*

8. Москва. Прибули представники канадських духоборів В. Потапов та І. Таранов для вирішення питання про переїзд до УСРР з Канади 2 тис.

єдиновірців. Вони отримали від радянського уряду обіцянку про виокремлення землі для переселенців у Веселовській волості Мелітопольського повіту Запорізької губернії. Канадські духобори мали прибути в УСРР навесні наступного року й організувати колективне господарство, так само, як і духобори, що вже переселилися до Донецької губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 листопада.*

3 листопада (п'ятниця).

1. Полтавський повіт. До сільрад обрано 30 жінок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 листопада.*

4. Київ. У державному народному театрі відбулася прем'єра вистави Т. Шевченко "Гайдамаки" (режисер Л. Курбас). *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка) Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. – К., 1964. – Вип. 1. – С. 271.*

4 листопада (субота).

1. Харків. При президії Української ради народного господарства створено реевакуаційну комісію для виявлення чужоземного майна, яке підлягало вивезенню за межі УСРР згідно з угодами з Польщею, Литвою і Латвією. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 листопада.*

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про опублікування ДПУ постанов політбюро ЦК КП(б)У. Було ухвалено на перший раз звернути увагу В. Манцева та В. Балицького на недопустимість такого несерйозного ставлення до секретних постанов політбюро. Пропонувалося оголосити керівникам закладів про те, що жодна постанова ЦК КП(б)У не могла бути надрукованою без дозволу секретаріату ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 123 зв.*

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про допуск до читання протоколів політбюро ЦК КП(б)У. Членам та кандидатам ЦК та ЦКК КП(б)У було нагадано про категоричну заборону давати стороннім особам для читання протоколи ЦК КП(б)У (пленумів, політбюро, оргбюро та секретаріату). *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 123 зв.*

3. Маріуполь Донецької губернії. На металургійному заводі пущено трубний цех. *ЦДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 59, арк. 19.*

3. 8. Одеса. Опечатано контору Трієстинського Ллойду. Одночасно заарештовано італійські пароплави „Галичина” та „Алля”. Вантажі, що знаходилися на них, також опечатано. Ці репресії були відповіддю на секвестрацію урядом Італії російських грошей, що знаходилися в Італії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 листопада.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про організацію підготовчих курсів для вступу до вишів у кількості 500 осіб. Було затверджено такий порядок розподілу висуванців для навчання: 250 осіб належало мобілізувати на курси педагогічних вишів (100 – до Харкова та 150 – до Києва), 150 – соціально-економічних (90 - до Харкова та 60 – до Києва) та 100 – медичних (до Харкова). В розверстці слухачів за пропозицією організаційно-інструкторського відділу, мав вказуватися рекомендований відсоток жінок робітниць та селянок, яких пропонувалося надсилати на навчання. Для кандидатів до прийому на підготовчі курси встановлювався обов'язковий 3-х річний мінімум освіти в сільській школі, так само, як і для висуванців на робітфаки. Всі курсанти, як і робітфаківці, мали забезпечуватися стипендіями. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 130 зв.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про організацію підготовчих курсів для губернських відповідальних партійних працівників. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 134 зв.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про підготовку наукових працівників. Було накреслено організаційні, політичні та фінансові заходи зміцнення науково-дослідних кафедр. Першим етапом підготовки наукових кафедр було визнано мережу семінарів та наукових гуртків на курсах в основних вишах, що мала створюватися на кошти вишів, а саме за рахунок надходжень оплати за навчання студентами та з господарських ресурсів, а другим етапом – аспірантуру, яка фінансувалася Наркомосом. Для укомплектування курсів політично благонадійними та кваліфікованими викладачами пропонувалося провести політичну та фахову перевірку наукових співробітників та аспірантів науково-дослідних

кафедр Харкова, Одеси, Києва та Катеринослава, а також прикріпити до кафедр підготованих комуністів. Кадри аспірантів також пропонувалося укомплектовувати прихильниками радянської влади, для чого належало провести мобілізацію комуністів в аспіранти понад тієї рознарядки, що проводилася вишами. Політичний та науковий контроль за роботою наукових співробітників покладался на адміністрацію вишів, якій належало підпорядкувати кафедри в адміністративному порядку, а також на Науковий комітет Головпрофосу, що мав періодично заслуховувати звіти адміністрації вишів про роботу кафедр та про політичні настрої їх співробітників. Сам науковий комітет Головпрофосу також пропонувалося укомплектувати працівниками-комуністами за призначенням Агітпропу ЦК КП(б)У та Наркомосу УСРР. Крім заходів політичного зміцнення кадрового складу викладачів та аспірантів науководослідних кафедр та співробітників Наукового комітету було накреслено заходи матеріального забезпечення аспірантів (щодо соціального забезпечення їх було прирівняне до стипендіатів-студентів, яким надавався академічний пайок). Крім того, для ефективної наукової діяльності аспіранти звільнялися від адміністративних доручень та партійних навантажень. Для розвитку досліджень у галузі наукового комунізму марксистську кафедру пропонувалося реорганізувати в Науково-дослідний інститут марксознавства як відділення Соціалістичної академії РСФРР. *ЦДАГО України, ф, 1, оп. 7, спр. 17, арк. 122-122 зв.*

4. Одеса. Відкрито технікум для підготовки працівників по землеустрою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 листопада*

4. Для отримання у прокат закордонних фільмів Всеукраїнське кінофото управління заснувало сумісно із зарубіжними фірмами акціонерне товариство „Українфільм”. Статут цього товариства, затверджений Головполітосвітою, передано на розгляд до концесійного комітету при Українській економічній раді. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 4 листопада.*

4-7 листопада (субота – вівторок).

9. Харків. Відбулися важкоатлетичні змагання. *Вестник физической культуры, Харьков, 1922, № 2, С. 23.*

5 листопада (неділя).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про будівництво у м. Петровське Харківської губернії електростанції ім. Жовтневої революції для енергопостачання Харкова та його околиць. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 ноября.*

8. Берлін. Уряд Німеччини і представники радянських республік підписали угоду про поширення Раппальського договору на радянські Україну, Білорусію, Грузію, Азербайджан, Вірменію і Далекий Схід. Текст угоди від УСРР підписав В. Ауссем, за дорученням інших республік – повпред РСФРР у Берліні – М. Крестинський, від уряду Німеччини – А. Мальцан. *ЦДАВО України, ф. Р-4сч, оп. 1с, спр.700, арк. 3.*

3. Харків. Українська рада народного господарства визнала необхідним здачу шахт в оренду з метою розвитку дрібної і середньої кам'яновугільної промисловості. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 ноября.*

6 листопада (понеділок).

3. Маріуполь Донецької губернії. На листопрокатному заводі пущено листопрокатний цех. *ЦДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 59, арк. 19.*

3. Ушицький повіт Подільської губернії. Пущено Ново-Ушицьку електричну станцію – першу, побудовану по плану електрифікації губернії. *Нариси історії Житомирської партійної організації. – К., 1980. – С. 81.*

3. 8. Одеса. На пароплаві Трієстинського Ллойду „Галичина” знайдено контрабанду – 2 пуди золота, п'ять фунтів платини, чимало срібла і дорогоцінних каменів. Згідно з розпорядженням влади пароплав затримано. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 листопада.*

4. Київ. Спільне засідання ВУАН затвердило проект Всеукраїнської спілки зоологів при ВУАН. *Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 487.*

7 листопада (вівторок).

3. Кам'янське Катеринославської губернії. На Дніпровському заводі пущено мартенівський цех. *ЦДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 59, арк. 19.*

4. Київ. У першому державному театрі УСРР ім. Т. Шевченка відбулася прем'єра вистави Д. Потшера “Свобода” (режисер – К. Бережний). *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру. (Хроніка). Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 271.*

5. Велико-Знам'янська волость Мелітопольського повіту Запорізької губернії. Місцевий священик зі власної ініціативи відправив молебень на довгі літа радянської влади. Він зійшов на амвон без підрясника у цивільному одязі і разом з віруючими заспівав Інтернаціонал. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 листопада.*

6. Харків, Петінський район. Незважаючи на заклики меншовиків і есерів бойкотувати святкування річниці Жовтневої революції, робітники і службовці зібралися на урочисті зібрання на підприємствах. Зокрема, на заводі ВЕК у святкуванні брало участь 95% найманих працівників, на ХПЗ – 90%, на заводі “Сільмаш” – 50%. Робітники виявили симпатії до радянської влади, як під час урочистостей, так і при проведенні виборів до рад. Агітація за бойкот виборів, що мала місце на заводі “Сільмаш” і 1-й суконній фабриці, не мали успіху. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1068, арк. 287.*

6. Ізюмський повіт Харківської губернії. У всіх волостях селяни підтримали святкування річниці Жовтневої революції, поставилися до свята зі співчуттям і повагою. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1068, арк. 288.*

8 листопада (середа).

4. Харків. Відбулися перші театральні вистави театральної студії Пролеткульту – “Катастрофа” А. Уразової і “На барикадах” С. Пронського у постановці З. Невського. *Театр, література, музика, балет, живопись, кино. – Харьков, 1922, № 1, 21 ноября – С. 5.*

9 листопада (четвер).

3. Пущено Оріхівську цукроварню. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 листопада.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про цензурний

комітет. Агітпропу ЦК КП(б)У було запропоновано точно визначити характер літератури, що видавалася приватними видавництвами, яку обов'язково належало переглядати комісії по боротьбі з буржуазною ідеологією, а Учрозподілу – відібрати працівників для постійної роботи в комітеті цензури. Комітету цензури при перевірці планів видання належало випускати з під цензури в першу чергу видання Держвидаву. Губкомам КП(б)У ставилося за обов'язок звернути увагу на посилення військової цензури, а в прикордонному районі – на боротьбу з закордонною нелегальщиною. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17. арк. 137-137 зв.*

4. Харків. Головпрофос вирішив організувати науково-технічні клуби у Харкові, Києві, Одесі та Катеринославі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 9 листопада.*

4. Харків. У Державному академічному театрі відбулась прем'єра вистави А. Луначарського “Слюсар і канцлер”. *Коммунист, Харьков, 1922, 10 ноября.*

10 листопада (п'ятниця).

4. Харків. Президія Головпрофосу постановила організувати польські педагогічні курси у Києві та включити їх до мережі курсів, що фінансувалися державою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 листопада.*

4. Харків. Президія Головпрофосу звільнила від платні за навчання працівників освіти та членів їх родин, яких вони утримували, але за умовою, якщо зарплата працівників освіти не перевищувала 20 тис. крб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 листопада.*

6. Встановлено пільговий тариф у розмірі 50% від загального, багажного і пасажирського тарифу для робітників та службовців, звільнених за скороченням штатів в установах і підприємствах, що знаходилися на державному постачанні, при поверненні їх до постійного місця проживання; для робітників і службовців, яких направили на працю органи Наркомпраці; для осіб, що знаходилися на соціальному забезпеченні органів Наркосоцзабезу, або направлялися ними на лікування; для утікачів від голоду. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 10 листопада.*

4. Харків. При Всеукраїнській спілці споживчих кооперативних

організацій (Вукоопспілці) відкрито тримісячні курси по підготовці працівників кооперації. *Коммунист, Харьков, 1922, 8 декабря.*

11 листопада (субота).

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про конструкцію Євобщесткому (рос. абревіатура, повна назва – Єврейський громадський комітет). Було підтверджено попередню постанову про Євобщестком та запропоновано просити ЦК РКП(б) залишити її без змін. Вибори додаткових комісій Євобщесткому на місцях дозволялося проводити на безпартійних конференціях, але під контролем губкомів КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17. арк. 138.*

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про латишську секцію в Києві. Київському губкому було доручено ретельно ознайомитися з кількістю латишського населення та з умовами роботи, а в випадку необхідності вирішити питання про призначення спеціального інструктора для обслуговування латишів. Латишській секції при ЦК КП(б)У пропонувалося посилити роботу в Києві. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17. арк. 138 зв.*

4. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про літературний суд над М. Горьким. Було ухвалено погодитися на продовження суду за умовою попередньої підготовки Агітпропом разом з представниками Південбюро ВЦРПС та з іншим організаціями. Агітпропопу також доручалося розробити план суду та дати декілька статей про Горького до преси. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17. арк. 140 зв.*

8. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про договір з Джойнтом. Президії ВУЦВК було доручено розглянути питання про доцільність укладання угоди з Джойнтом. Особисто Баткієву пропонувалося повідомити секретаріат ЦК КП(б)У про існуючий порядок використання допомоги закордонних організацій. Президії ВУЦВК було нагадано про те, що ніякі договори та угоди з іноземними організаціями не дозволялося укладати без попередньої санкції ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 138.*

12 листопада (неділя).

4. С. Терновка Миколаївської губернії. Відкрито школу-інтернат для дітей незаможників. *Червоний Миколаїв, 1922, 22 листопада.*

13 листопада (понеділок).

1. Київ. Президія губвиконкому постановила зменшити число повітів у губернії до 7, залишивши Київський, Богуславський, Білоцерківський, Черкаський, Уманський, Бердичівський і Радомишльський повіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 листопада.*

2. 3. Створено Всеукраїнське кооперативно-виробниче об'єднання інвалідів. *Статистика України, Харків, 1929, С. 51, № 148. Кооперація на Україні в 1925/26 році.*

3. Харків. Президія Української ради народного господарства прийняла рішення про виробництво тракторів на Харківському паровозобудівному заводі. *ЦДАВО України, ф. 34, оп. 4, спр. 11, арк. 49.*

14 листопада (вівторок).

1. Волинська губернія. Губернський відділ ДПУ ліквідував „Волинську повстанську армію” – військово-повстанську організацію, що мала штаб у с. Дитьковичі Коростенського повіту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 листопада.*

1. Волинська губернія. Розгромлено таємну організацію есерів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 16 листопада.*

1. Харків. Відбулася перша сесія ВУЦВК VII скликання. Порядок денний: про вибори президії ВУЦВК; про затвердження складу РНК; про ратифікацію Раппальського договору між УСРР і Німеччиною. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 листопада.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про випуск до обігу грошових знаків зразка 1923 р.” *ЗУ України, 1922, № 47, С. 703.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забій худоби і правила торгівлі м'ясними продуктами”. Встановлено ветеринарний та санітарний нагляд відділу охорони здоров'я за різницями та продажем м'яса на ринках. *ЗУ України, 1922, № 47, С. 705.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про випуск державної виграшної позики” на суму 100 млн. крб. золотом строком на 10 років, починаючи з 1 грудня 1922 р. по 1 грудня 1923 р. *ЗУ України, 1922, № 47, С. 701.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про влаштування ломбардів (позичкових кас)”. *ЗУ України, 1922, № 47, С. 700.*

8. Харків. Заступник наркома заксprav Я. Яковлев надіслав лист на ім’я міністра закордонних справ Австрії Грюнберга з подякою за рішення австрійського уряду про дозвіл на організацію в Австрії дипломатичного представництва УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 листопада.*

15 листопада (середа).

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про з’їзд Всеукраїнської кооперативної спілки (Вукоопспілки або ВУКС). Було ухвалено створити комісію для підготовки проведення з’їзду в складі А. Іванова, Д. Лебеда, Ф. Угарова та двох представників від фракції КП(б)У ВУКС, накреслених ЦК КП(б)У. Порядок денний з’їзду пропонувалося визначити фракції КП(б)У Вукоопспілки та затвердити його на засіданні оргбюро ЦК КП(б)У. Губкомам КП(б)У рекомендувалося не затримувати виїзд на з’їзд делегатів – членів партії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк. 143.*

4. Чернігівська губернія. Повідомлялося, що через те, що сільські громади відмовлялися брати школи на утримання, в багатьох волостях навчальний рік ще не розпочався. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 15 листопада.*

4. Харків. Президія Української ради народного господарства прийняла рішення про включення до складу Південного металургійного тресту (Південсталь) заводів Петровського, Макіївського, Юзівського, Південно-Брянського, Ф. Гантке, Сиріус, Дніпровського, Нікополь-Маріупольського, Руського, Сулінського, Донецько-Юр’ївського, Таганрозького, Дружківського, Гданського, Константинівського, Ольховського, Кадіївського, Дебальцевського, Керченського. *ЦДАВО України, ф. 34, оп. 4, спр. 11, арк. 52.*

4. Харків. ВУЦВК затвердив положення «Про податок з прилюдних видовищ та розваг». До категорії видовищ, що не підлягали оподаткуванню, включені такі, що влаштовувалися у школах, казармах, лікарнях, притулках та в'язницях; звітні та експериментально-показові вистави художньо-освітніх організацій; корпоративні вечірки фабзавкомів і профспілок; вистави агітаційно-пропагандистського і політично-освітнього значення; такі, що організовувались у закладах, субсидованих Наркомосом (театрах Масодром в Одесі, ім. Г. Михайличенка та ім. Т. Шевченка в Києві, Дитячому ім. Наркомосу та ім. 1-го травня, а також у Робітничому будинку в Одесі). *ЗУ України, 1922, № 47, Ст. 711.*

10. Донецька губернія. Голодувало 500 тис. осіб, з них чверть – у Маріупольському повіті. Губернська комісія допомоги голодуючим годувала 45 тис. дітей. Дорослому населенню видавалися продовольчі позики. Американська адміністрація допомоги працювала виключно у Маріупольському повіті, де годувала 11 тис. дітей. За даними губернської комісії допомоги голодуючим, на голодну смерть була приречена половина голодуючих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 листопада.*

4. Київ. Створено робітничий пересувний театр губернського політосвіту (керівник – С. Бондарчук). *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українського драматичного театру (Хроніка). Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 272.*

16 листопада (четвер).

1. Київський повіт. Карним розшуком ліквідовано збройний загін Савицького. Заарештовано 11 осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 18 листопада.*

17 листопада (п'ятниця).

1. Криворізькій повіт Катеринославської губернії. Викрито підпільну петлюрівську організацію у складі 75 осіб. Серед захоплених командир петлюрівської дивізії отамана Лютого Бондаренко. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 листопада.*

1. Волинська губернія. Внаслідок роботи українсько-польської комісії по визначенню державного кордону між ПДР і УСРР до України

відійшли 1200 дес. землі з населенням 2 тис. осіб у Старокостянтинівському повіті та село з населенням 500 осіб – у Коростенському повіті. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 листопада.*

2. Волинська губернія. До Миколаївської губернії надіслано 10 вагонів робочої худоби, закупленої для розорених голодом селянських господарств. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 листопада.*

3. Українська економічна нарада затвердила статут Всеукраїнського пайового торговельного товариства (Укрторг). Мета товариства – допомога розвитку української промисловості як через постачання її сировиною, матеріалами, продовольством та знаряддями виробництва, так і через реалізацію її продукції, а також задля координації торговельної діяльності на Україні. *ЗУ України, 1923, Ч. I, № 11 (13), Ст. 66.*

18 листопада (субота).

3. Київ. Прибуло 30 вагонів сільськогосподарських машин і знарядь, що на Нижньогородському ярмарку закупила Всеукраїнська рада сільськогосподарської кооперації „Сільський господар”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 листопада.*

3. Харків. Колегія Наркомзему УСРР прийняла рішення про участь України у Всеросійській сільськогосподарській і кустарно-промисловій виставці у Москві у серпні 1923 р. *Бюллетень Наркомзема УСРР, 1922, № 27, С. 10.*

3. Харків. Держплан УСРР завершив розробку проекту електрифікації Дніпра і Дніпровських порогів. *Известия ВЦИК СССР, 1922, 18 ноября.*

3. 8. Харків. Заслухавши доповідь про концесію на Одеській джутовій фабриці, президія Української ради народного господарства визнала за бажане притягнути іноземний капітал для відбудови текстильної промисловості у формі акціонерного товариства, за умовою, щоб 2/3 його акцій належали державі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 18 листопада.*

3. 8. ЧСР. Парламентська комісія по закордонних справах затвердила проект торгового договору з РСФРР і УСРР, а також ухвалила резолюцію, в якій запропонувала уряду розпочати переговори з РСФРР для її

дипломатичного визнання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 листопада.*

5. Вінниця. Подільський губвиконком ухвалив з нагоди п'ятої річниці Жовтневої революції передати помешкання церкви у військовому містечку для червоноармійського клубу, а синагоги – для клубу робітників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 19 листопада.*

20 листопада (понеділок)

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ліквідацію петлюрівської організації на Волині. Зважаючи на успіх проведеної операції по ліквідації петлюрівського підпілля, було ухвалено пропозицію губернської Волинської ради та губвиконкому про нагородження її найбільш активних учасників. Проведення відповідної постанови по радянській лінії доручалося В. Манцеву. В той же час було прийнято до уваги заяву Манцева про те, що стосовно винних у втечі ватажка Петрика, вжито адміністративних заходів покарання. Зважаючи на цей інцидент пропонувалося створити комісію з представників Наркомосу, Наркомвнусправ та Наркомзему УСРР під головуванням В. Затонського для розробки заходів перегляду складу працівників прикордонної смуги щодо їх політичної благонадійності. Проект відповідних заходів доручалося провести через оргбюро ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 94 в – 94 гб.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло клопотання бюро Донецького губкому КП(б)У від 10 листопада про надання органам ДПУ права застосовувати вищу міру покарання щодо учасників збройних грабунків. Визнано, безперечно, необхідним посилити судові репресії за злочини, пов'язані з кримінальним бандитизмом. Інструкцію з відповідними заходами пропонувалося розробити Наркомвнусправу та Наркомюсту УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 94 а - 94 б.*

2. Хорольський повіт Полтавської губернії. Незаможне селянство зібрало 100 пудів зерна для підшефних військових формувань – бригади ім. Комнезамів і міноносця „Незаможник”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 20 листопада.*

2. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про вступ

селян-комуністів, що мали своє господарство, до професійної спілки Всеробітземліс. Ухвалюючи постанову V Всеросійського з'їзду профспілок про пролетарський склад професійних спілок, зауважувалося на необхідності посилення впливу КП(б)У у Всеробітземлісі, для чого пропонувалося залучати до роботи в цій профспілці селян-комуністів, що мали господарство. Питання про форми роботи доручалося з'ясувати в тижневий строк за згодою організаційно-інструкторського відділу ЦК КП(б)У з Південбюро ВЦРПС. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 94 б.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про концентрацію великої металургійної промисловості Донбасу та скорочення навантаження металургійних заводів Катеринославської групи до 50-60%. Зважаючи на високу техніку української промисловості, наявність вугільних покладів та надзвичайно важливу політичну роль пролетаріату в Україні, було ухвалено звернутися до ЦК РКП(б) та до Вищої ради народного господарства зі вказівкою на те, що при вирішенні питання про подальшу концентрацію металургійної промисловості необхідно виходити не тільки з господарських міркувань, але й з політичних умов, що існували в Україні. Економічне об'рунтування питання доручалося скласти Українській раді народного господарства. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 94 а.*

3. Макіївка Донецької губернії. На металургійному заводі пущено універсальний стан. *ЦДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 59, арк. 19.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило головою Вукоопспілки Кальмановича. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 94 е.*

21 листопада (вівторок).

1. Харків. НКВС УСРР надіслав циркуляр усім губернським відділам управління про факти нелегального видання контрреволюційної літератури. Пояснювалося, що на всі книжки, підготовані до друку, мала видаватися віза органів управління у справах друку або військової цензури. Книжки, видані без такої візи, заборонялися й вилучалися. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 листопада.*

1. Одеса. Прибув італійський пароплав „Артанія”, що доставив 250 колишніх врангелівців, які були амністовані радянською владою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 23 листопада.*

1. Полтава. З Києва прибуло 20 колишніх врангелівців, які були амністовані радянською владою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 23 листопада.*

1. Подільська губернія. Бюро губернського комітету КП(б)У прийняло рішення про чистку складу технічних працівників сільського та лісового господарств (агрономів, землемірів, завідувачів господарствами та ін.) за діловою придатністю та політичною благонадійністю. Остання частина постанови оголошенню не підлягала. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1068, арк. 163.*

3. Харків. При уповноваженому Наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР організовано комісію по боротьбі з хабарництвом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 листопада.*

3. Харків. Українська економічна нарада визнала доцільною участь представників усіх господарських наркоматів УСРР в роботі Ради праці і оборони та Держплану РСФРР з тим, щоб їх діяльність координувалася представником Укрдержплану в Раді праці і оборони та Держплані. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 листопада.*

3. Харків. Українська економічна нарада вирішила поширити на територію УСРР виробництво тракторів, розпочинаючи його на Харківському паровозобудівному заводі. Для цього до Ради праці й Оборони надіслано клопотання про асигнування протягом трьох кварталів 1922/23 р. 3 млн. 106 тис. 124 золотих крб. у формі безвідсоткової позики. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 листопада.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про чеканку золоточервонців”. *ЗУ України, 1922, № 48, С. 725.*

3. Харків. Відкрилася друга Всеукраїнська нарада працівників наркомату зовнішньої торгівлі. Порядок денний: доповідь уповноваженого наркомату Зовнішторгу РСФРР при уряді УСРР (Уповзовнішторгу) про наслідки та завдання роботи; про організацію зовнішньої торгівлі, її методи та форми; про закордонну працю Уповзовнішторгу; про кон’юнктуру закордонних і українських ринків; про структуру Уповзовнішторгу

та Укрдержторгу; про заготівельний план і методи заготівель; про банківську і комерційну роботу; про експортний та імпортний плани; про стандарти та інші питання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 21 листопада.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи проти невнесення плати за послуги підприємств комунального господарства і безгосподарне користування ними”. Комунальним підприємствам надавалося право припиняти постачання водою і електроенергією споживачів, крім лікарень, дитячих будинків, місць ув’язнення, міліції і військових казарм, при несплаті ними комунальних послуг. Відпуск води і електроенергії поновлювався лише після оплати недоїмок за тарифами на момент оплати, та пені за прострочування у розмірі не вище 1/2 за добу, а також витрат, пов’язаних із відключенням і пуском води, й поновленням електропостачання. При несплаті недоїмок протягом двох тижнів відділам комунального господарства дозволялося стягати належну суму примусово. *ЗУ України, 1922, № 48, С. 717.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про лікарняний огляд робітників-підлітків”. Такий огляд мав проводитися при їх зарахуванні на роботу, а також один раз на рік під час роботи на виробництві або у закладах з метою з’ясування відповідності стану їхнього здоров’я роботам, що вони виконували. Медичний огляд поширювався й на учнів шкіл ФЗУ. *ЗУ України, 1922, № 48, С. 715.*

3. С. Беліки Кобеляцького повіту Полтавської губернії. Відкрито Народний дім ім. Т. Шевченка. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 23 ноября.*

22 листопада (середа).

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про надання чинності Кодексу законів про народну освіту”. *ЗУ України, 1922, № 49, С. 729.*

4. Харків. У Будинку Державної драми відбувся показовий літературний суд „над суспільним і літературним ренегатом М. Горьким”. Винесено вирок: „М. Горький ніколи не був пролетарським письменником, а лише „попутником” пролетаріату”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 22 листопада.*

4. Катеринослав. На Брянському металургійному заводі задуто коксові печі. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 ноября.*

23 листопада (четвер).

3. Подільська губернія. Пушено Заливащенський цукровий завод. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 25 ноября.*

24 листопада (п'ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло постанову оргбюро ЦК РКП(б) від 20 листопада 1921 р. про висилку українських професорів за кордон. Було ухвалено звернутися до політбюро ЦК РКП(б) з клопотанням про перегляд цієї постанови. При цьому рекомендувалося повідомити мотиви такого рішення. По-перше, про те, що українські професори, яких висилали за кордон, зустрічали там щирий прийом з боку чехословацького уряду, що надавав їм кафедри в Празькому університеті та особливо в спеціально створеному для української еміграції Українському університеті. По-друге, про те, що поповнення української еміграції новими силами, сприяло її об'єднанню, що перешкоджало роботі КП(б)У по ідеологічному розкладу еміграції. Лист про це до ЦК РКП(б) доручалося скласти секретаріату ЦК КП(б)У з необхідними фактичними даними. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 98 зв. -99.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про план роботи Уповнаркомфіну РСФРР при РНК УСРР. Зауважуючи на доцільність дотримання єдиної економічної політики для всіх радянських республік, вказувалося на неприпустимість відступів від загально-федеративних декретів щодо податкового обкладання. З огляду на необхідність термінової зміни податкових ставок, доручалося встановити такий порядок, згідно з яким всі податкові декрети РНК УСРР набували б чинності до їх реєстрації РНК УСРР, а всі зміни в оподаткуванні, ініційовані українськими органами, допускалися б лише за згодою Накромфіну РСФРР. Зважаючи на становище фінансових справ в Україні (заниження ставок оподаткування, натуральне обкладання, відмову від радянських законів та самочинне введення місцевих податків), було визнано об'рунтованим податковий тиск з боку Уповноваженого Наркомфіну РСФРР при РНК УСРР. При цьому вказувалося, що оподаткування великої та особливо середньої та дрібної промисловості слід

проводити не на шкоду оздоровленню фінансової системи, зокрема, оподаткування прибутків підприємств державної промисловості здійснювати одноразово. Конфлікти, що виникали на цьому ґрунті, належало розв'язувати шляхом погодження між трестами та уповноваженим Наркомфіном. Питання здійснення контролю за роботою податкових комісій РНК пропонувалося погодити з губкомами КП(б)У, а президії ВУЦВК – переглянути свої постанови про зміну декретів ВЦВК про трудовий гужовий податок та декрет про припинення стягань на користь голодуючих. Крім того, губкомам КП(б)У ставилося за обов'язок всіляко сприяти органам Наркомфіну в стяганні податків та без дозволу ЦК не переводити фінансових працівників на іншу роботу, а ЦК КП(б) – дати по партійній лінії директиву про те, щоб обговорення в партійних та профспілкових організаціях питання про раціоналізацію податкової справи не відволікало податкових працівників від збору податків. Радянським органам рекомендувалося заборонити стягання додаткових податків поза відому центру. Особисто Новицькому ставилося за обов'язок зробити доповідь про систему оподаткування та порядок проведення податкових зборів на об'єднаному засіданні президії ВУЦВК та РНК УСРР, а також розміщувати в газеті „Коммунист” регулярні довідки про виконання податків, намагаючись викликати змагання між окремими губерніями. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 97 - 97 зв.*

3. Харків. Колегія Наркомзему УСРР заборонила вивіз рогатої худоби за межі УСРР, оскільки це перешкоджало відбудові скотарства у неврожайних районах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 листопада.*

4. Харків. Президія ВУЦВК постановила асигнувати 500 тис. крб. для організації на промислових підприємствах бібліотек переважно з революційною літературою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 листопада.*

4. 8. Лейпциг. На міжнародній філателістській виставці колекція марок „Червона Росія”, підготована харківськими художниками В. Єрмиловим, Мареновим, О. Хвостенко-Хвостовим, Капланом, Фрідкіним, й видана Центральною комісією допомоги голодуючим, отримала золоту медаль. Це сприяло поповненню коштів комісії внаслідок продажу марок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 24 листопада; Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 6 грудня.*

10. Запоріжжя. Відбувся страйк пекарів на приватних хлібопекарнях, спричинений відмовою підприємців приймати тарифні ставки, запропоновані профспілкою. Місто хлібом забезпечувала пекарня кооперативу “Харчовик”, де була укладена колективна угода. *Коммунист, Харків, 1922, 7 декабря.*

7. 8. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло рішення про призначення М. Скрипника повпредом УСРР у Грузинській СРР. *ЦДАВО України, ф. Р-4сч, оп. 1с, спр. 572, арк. 192.*

25 листопада (субота).

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу серед червоноармійців-українців. Було ухвалено звернутися до ЦК РКП(б) з клопотанням про асигнування необхідних коштів для організації військових та військово-політичних курсів по підготовці політруків з українською мовою, а також про видання відповідної військової літератури на українській мові. Укрпуру разом з Агітпропом ставилося за обов’язок розпочати підготовку до створення політкурсів, а Головидаву – до видання літератури. Учрозподілу доручалося ознайомитися зі списками комуністів українців, які демобілізувалися для навчання на цих курсах. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 146.*

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про видання літератури для радянських партшкіл українською мовою. Агітпропу було запропоновано скласти план видання українською мовою підручників для радпартшкіл, а Всевидаву (Всеукраїнському видавництву) реалізувати його за кошторисами Головополітосвіти. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 17, арк. 148.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв положення “Про скасування всіх натуральних і грошових зборів на користь голодуючих”. Ухвалено зберегти з 1 січня 1922 р. податок на користь голодуючих і на відбудову сільського господарства, що стягався з всіх платників продподатку, помелподатку і промподатку, а також чотири-фунтовий збір з нетрудового населення у містах. *ЗУ України, Харків, 1922, № 56, Ст. 805.*

26 листопада (неділя).

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про відкриття юридичних короткотермінових курсів” у Харкові, Києві і Одесі. *ЗУ України, Харків, 1922, № 56, Ст. 802.*

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про музейні цінності”. Наркомосу УСРР надавалися права: по-перше, оголошувати обов’язкову реєстрацію всіх зібраних пам’яток мистецтва і старовини, а також предметів, що мали цінність для музеїв УСРР; а, по-друге, продажу з музеїв та інших сховищ предметів, що не мали музейного значення. Їх продаж мав здійснюватися за постановою особливої комісії у складі представників наркоматів освіти, РСІ УСРР і уповноваженого Наркомфіну РСФРР. *ЗУ України, Харків, 1922, № 56, Ст. 795.*

8. Лозанна, Польща. Для участі в міжнародній конференції прибув голова РНК УСРР і міністр закордонних справ УСРР Х. Раковський. *Коммунист, Харьков, 1922, 22 ноябрь.*

27 листопада (понеділок).

3. Катеринослав. На Брянському металургійному заводі пущено дрібно-сортувальний стан. *ЦДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 59, арк. 19.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило Г. Гринька головою Держплану УСРР та редактором журналу „Грядущий мир” по сумісництву. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 99.*

28 листопада (вівторок).

3. Ізюмський повіт Харківської губернії. Винайдено поклади вугілля, які використовувалися для електрифікації губернії. *Пролетарий, Харьков, 1922, 29 ноябрь.*

3. Харків. РНК УСРР прийняв постанову “Про державну лотерею”. Наркомфіну дозволено випустити лотерейні квитки на загальну суму 15 млн. крб. золотом вартістю 250 крб. кожний (грошовими знаками зразка 1922 р.). Суми, отримані від реалізації лотереї, належало звернути на благоустрій міст і потреби народної освіти. *ЗУ України, 1922, № 50. Ст. 733.*

3. Катеринослав. На Петровському металургійному заводі пущено

трубопрокатний цех. ЦДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 59, арк. 19.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про державне страхування”. Головне кермування державного страхування перейменовано в Головне правління державного страхування (Держстрах). Крім видів страхування, передбачених декретом від 6 жовтня 1921 р., на Держстрах покладалося завдання здійснення страхування від нещасних випадків, що загрожували життю і здоров’ю людей, які не передбачались обов’язковим соціальним страхуванням, встановленим декретом від 15 грудня 1921 р. Також визначалися організаційні та фінансові принципи діяльності Держстраху. *ЗУ України, 1922, № 50, С. 734.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про максимум заробітної плати”. Граничний розмір заробітків одним працівником на місяць встановлювався у сумі 100 тис. рублів грошовими знаками 1922 р. *ЗУ України, 1922, № 50, С. 732.*

29 листопада (середа).

3. 8. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про зовнішню торгівлю”. Ухвалено, що уповноважений Наркомзовнішторгу РСФРР при уряді УСРР мав здійснювати свою діяльність за кордоном через торговельні представництва УСРР, що входили до складу повноважних представництв УСРР у кожній окремій країні. Право проведення самостійних торговельних операцій із закордоном через своїх представників надавалося лише тим державним і місцевим господарським органам, які входили до списків, що склалися наркоматами і губернськими економічними нарадами і затверджувалися Українською економічною радою. *ЗУ України, 1922, № 50, С. 744.*

3. 10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про встановлення разового загальногромадянського податку для допомоги селянському господарству і ліквідації наслідків голоду”. Податок стягався з працездатних осіб у віці від 18 до 60 років. Його ставки (у грошових знаках 1922 р.) встановлювалися для службовців, які отримували персональні ставки зверху тарифів, а також літераторів, художників і артистів у розмірі 500 крб.; для робітників і службовців, які отримували зарплатню по 17-ти

розрядній тарифній сітці, не нижче 12 розряду – 150 крб.; для ремісників, кустарів та інших дрібних підприємців, які використовували найману працю – 500 крб.; для селян та інших осіб, що самостійно займалися землеробством, іншими сільськими промислами – 200 крб.; для осіб вільних професій і членів правлінь та директорів державних підприємств, техніків та інженерів – 500 руб; для власників торговельно-промислових підприємств, громадян, що займалися торгівлею, комісіонерством, посередництвом, підрядами й поставками – 5 тис. крб.; для інших громадян – 200 крб. Від оподаткування звільнялися робітники і службовці, що отримували зарплатню по 17-ти розрядній сітці нижче 12 розряду; військовослужбовців, міліціонери, що несли охоронну службу; учні і студенти, які не підробляли; домашні господарки, які обслуговували родини у складі не менше 5 осіб; безробітні, зареєстровані на біржі праці; безкінні селяни; члени родин, що не працювали. *ЗУ України, 1922, № 49, С. 738.*

Грудень

1. Катеринославська губернія. Внаслідок ліквідації петлюрівської організації в Криворізькому повіті заарештовано 900 осіб, переважно інтелігенція, які брали участь в організації повстанкомів, пов'язаних із за кордоном. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1109, арк. 87 зв.*

3. 8. Херсон Миколаївської губернії. Прибули представники американської земельної комуни “Ехо”. Комуна взяла в оренду у Снігірівській і Павловській волостях земельну ділянку площею 16 тис. дес. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 13 січня.*

3. 6. Донецька губернія. У зв'язку із заборгованістю по виплаті заробітної плати за листопад і грудень на заводах Південсталі і рудниках Центрального правління кам'яновугільної промисловості спостерігався масовий відтік кваліфікованої робочої сили з виробництва. *ЦДАГО України, Ф. 1, оп. 20, спр. 1088, арк. 145.*

3. Завершено трестування промисловості України. Створено 24 трести, які об'єднували 433 великих підприємства України. *Історія народного господарства України: в 3-х тт. – К., 1982, – Т. 2. – С. 118.*

4. Харків. Відкрито Геодезичний землепорядкувальний інститут для підготовки фахівців землепорядників. *Пролетарий, Харьков, 1922, 2 декабрия.*

4. Харків. У приміщенні народного дому виставою “Смерть Іоанна Грозного” О.К. Толстого відкрито районний Червонозаводський руський драматичний театр. Художній керівник – Р. Унгерт. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українського драматичного театру (Хроніка). Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 272.*

4. Художник декоратор М. Драк оформив декорації до вистави Лопе де Вега “Фуанта Овехуна” в Українському драматичному театрі ім. І. Франка. *Історія Українського мистецтва. 1917-1941. – Т. 5. – К., 1967. – С. 163.*

4. Київ. На базі Головної книжної палати створено Український науково-дослідний інститут книгознавства (УНДІК). Складався з секцій: історії книги, соціології і економіки книги, мистецтва і технології книги (за часи книжкового виробництва). Мета інституту – досліджування питань книгознавства, підготовка бібліографічних покажчиків по матеріалам друку УСРР. *Київ: Енциклопедич. Словарь. – С. 266.*

4. Харків. Створено Гідрологічний підвідділ науково-дослідного відділу Наркомзему УСРР. Підвідділ займався вивчення підземних вод України і керував гідрологічними роботами Наркомзему УСРР. *Наука на Украине. – Харьков, 1922. – № 4. – С. 362.*

4. Катеринослав. При Гірничому інституті створено науково-дослідну кафедру електронної хімії. *Історія Академії наук Української РСР. – К., 1979. – С. 624.*

4. Харків. Створено Науково-дослідний інститут історії української культури. Керівник – академік ВУАН Д. Багалій. *Українська радянська енциклопедія. – Т. 4. – К. 1980. – С. 351.*

4. Харків. На базі вищої театральної школи створено Театр казки. *Українська радянська енциклопедія. – т. 12. – К., 1985. – С. 40.*

4. М. Самокіш написав картину “Бій за прапор. Атака”. *Історія Українського мистецтва. 1917-1941. – Т. 5. – К., 1967. – С. 125.*

4. Київ. На базі націоналізованих приватних зібрань відкрито картинну галерею. *Українська радянська енциклопедія. – Т. 8. – К. 1981. – С. 42.*

4. Одеса. Кінокомітет зняв фільм “Історія Першого травня, або три Інтернаціонали” (режисер – С. Ценін, оператор – А. Станке). Всеукраїнське кіно-фото управління зняло фільм “Шведський сірник”, або дворянське болото” за однойменним твором А. Чехова (сценарій – М. Салтикова та Б. Лоренцо, режисер – Л. Курбас, оператор – Є. Славинський, художник – І. Суворов). *Лопієнко І.С. Українське радянське мистецтво, 1917-1929. – К., 1959. – С. 131.*

4. Київ. У складі видавничо-редакційної комісії УАН створено видавництво “Наукова думка”. *Історія Академії наук Української РСР. – К., 1979. – С. 670.*

4. Київ. На базі Української державної академії мистецтв створено Інститут пластичного мистецтва. *Українська радянська енциклопедія. – Т. 8. – К. 1981. – С. 48.*

4. Київ. Створено Музей антропології та етнології ім. Ф.Вовка. *Київ: Енциклопедич. Словарь. – С. 40.*

4. Київ. Створено сільськогосподарський інститут. *Київ: Енциклопедич. Словарь. – С. 501.*

4. Художник карикатурист Хвостов підготував обкладинку для журналу “Червоний перець”. *Історія Українського мистецтва. 1917-1941. – Т. 5. – К., 1967. – С. 208.*

4. Лохвиця Полтавської губернії. Встановлено пам’ятник Г. Сковороді скульптора І. Кавалерідзе. *Історія Українського мистецтва. 1917-1941. – Т. 5. – К., 1967. – С. 229.*

6. Київ. Відкрито Туберкульозний інститут. *Київ: Енциклопедич. Словарь. – С. 267.*

9. Харків. Почав виходити ілюстрований журнал, присвячений питанням фізичної освіти, фізкультури та спорту – орган Центрального і Харківського губернського комітетів ЛКСМУ та губернської ради фізичної культури “Вестник физической культуры». *Вестник физической культуры, Харьков, 1922, № 3, С. 11.*

1 грудня (п'ятниця).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило угоду між Наркомзовнішторгом РСФРР та Уповноваженим Наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР. Положення про взаємини між Зовнішторгами РСФРР та УСРР пропонувалося розробити Брону для подальшого внесення на затвердження до комісії при ЦК РКП(б). Представнику ЦК КП(б)У в цій комісії доручалося при обговоренні питання в Комвнаторзі, висловитися за віднесення Комвнаторгу до другої категорії комісаріатів, тобто до тих, що працювали за директивами загальносоюзних комісаріатів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 101.*

3. Слов'янськ Донецької губернії. Пущено завод "Триплекс" по виробництву дрібної повареної солі, що не працював з 1917 р. *Коммунист, Харьков, 1922, 1 декабрия.*

3. 8. Харків. Уповноважений Наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР визначив умови допуску іноземних фірм і купців на харківський Хрещенський і київський Контрактовий ярмарки. Іноземним торговцям дозволялося провозити товарні зразки для демонстрації на ярмарку, але торговельні угоди з покупцями укладати тільки через Зовнішторг. *Коммунист, Харьков, 1922, 1 декабрия.*

4. Харків. У залі колишньої Громадської бібліотеки відбувся концерт Українського вокального квартету, організованого українським письменником і композитором Г. Хоткевичем. У програмі – українські народні пісні. *Коммунист, Харьков, 1922, 1 декабрия.*

4. 6. Харків. Наркомос УСРР прийняв постанову про звільнення від плати в навчальних закладах профосвіти тих, хто працював в органах народосвіти та був членом профспілки працівників освіти, а також для членів їхніх родин. *Коммунист, Харьков, 1922, 1 декабрия.*

1-2 грудня (п'ятниця – субота).

3. Харків. Відбувся з'їзд уповноважених транспортних кооперативів. Порядок денний: про організацію транспортної кооперації; про держпостачання транспортної кооперації; про план торговельно-промислової діяльності; про план фінансової роботи. *Коммунист, Харьков, 1922, 3,5 декабрия.*

2 грудня (субота).

3. Харків. ВУЦВК затвердив “Земельний кодекс УСРР”. *ЗУ України, 1922, № 51, С. 750.*

3. Одеса. За останні два тижні відбулося різке падіння цін на низку продовольчих товарів. Майже на 100% впали ціни на цукор, картоплю, дрова та деякі інші товари повсякденного попиту. *Коммунист, Харьков, 1922, 2 декабрия.*

3. 6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про введення в дію Кодексу законів про працю”. *ЗУ України, 1922, № 52, С. 751.*

4. Харків. ВУЦВК постановив асигнувати 300 тис. крб. на створення бібліотеки при київському заводі Арсенал. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1922, 2 грудня.*

3 грудня (неділя).

1. Київська губернія. Губернський відділ ДПУ захопив головного організатора “Київського повстанського комітету”, петлюрівського командира Гаєвого, який мав зв’язок з закордонними петлюрівськими організаціями та оперував у Київському і Білоцерківському повітах. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 декабрия.*

3-10 грудня (неділя – неділя).

4. Харків. Відбулася нарада завідувачів губернськими відділами професійної освіти. Порядок денний: виступи з місць; становище професійної освіти в УСРР та її перспективи; про органи й методи управління професійної освітою; про постачання та фінансування; про загальноосвітню школу; про зв’язок професійної освіти з соціальним вихованням; про школи та будинки робітничої молоді; пролетаризація школи; про підготовку наукових працівників і викладачів вузів; про методи роботи; про позашкільну професійну освіту. *Путь просвещения, Харьков, 1922, № 7-8, С. 205.*

4 грудня (понеділок).

1. Харків. РНК УСРР доручила уповноваженому Зовнішторгом

укласти угоду з російсько-німецьким товариством повітряного сполучення “Дерулуфт” про організацію повітряної лінії Москва – Харків, яка мала бути пов’язаною з повітряною лінією того ж товариства: Москва – Кенігсберг – Берлін. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 декабрия.*

2. 3. Група американських робітників текстильників – членів асоціації робітничої допомоги радянській Росії звернулася до Української ради народного господарства з пропозицією надати їй на території УСРР право експлуатації якого-небудь підприємства. Президія Української ради народного господарства дозволила надати або механічну суконну фабрику в Потоках (Полтавська губернія), або одну з одеських фабрик. Групі американським робітників видано мандат на право переговорів з губернськими радами народного господарства зазначених губерній. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 декабрия.*

5 грудня (вівторок).

1. Польща. Українці Східної Галичини обрали 20 українських послів і сенаторів до польського сейму та сенату. *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3312.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про розрахункові книжки”, які мали безкоштовно видаватися всім найманим працівникам протягом трьох днів після їх зарахування на роботу. До розрахункових книжок належало додавати правила внутрішнього розкладу та основні умови договору між наймачем і найманим працівником. *ЗУ України, 1922, Харків, № 53, Ст. 768, 754.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про приватні видавництва”. Їх діяльність на території УСРР дозволялася виключно за розпорядженням Центрального управління друку та його місцевих органів. *ЗУ України, 1922, № 53, С. 78.*

5-8 грудня (вівторок – субота).

1. Повідомлялося, що ДПУ ліквідувало низку підпільних петлюрівських організацій на Правобережжі: Знам’янську і Єлисаветградську повітові організації та волосні повстанські комітети. Їх керівники – отамани

Загородній, Железняк, Гупало, Бондаренко, Яковенко, Голуб і Черкес – заарештовані. *Коммунист, Харьков, 1922, 6 декабря.*

2. 3. Харків. Відбувся II Всеукраїнський з'їзд споживчої кооперації. Порядок денний: доповідь про діяльність правління Всеукраїнської спілки споживчих кооперативних організацій (Вукоопспілки); про роботу за кордоном; про повернення майна, що належало українській кооперації; доповідь ревізійної комісії; організаційні питання; про торговельно-господарську діяльність Вукоопспілки; про рибні промисли; доповідь промислового відділення; про фінансові питання. *Коммунист, Харьков, 1922, 6-8, 10 декабря.*

5. Після двадцятиденного розгляду революційний трибунал при Кримському ЦВК виніс вирок по справі 73-х священнослужителів, звинувачених у пасивному та активному опорі вилученню церковних цінностей, в приховуванні й розтраті церковного майна, підробці документів та інших злочинах. Ревтрибунал засудив архієпископа Никодима до позбавлення волі на 8 років з суворою ізоляцією; Колчакова – на п'ять років; сім інших священнослужителів – на три роки кожного. 37 підсудних було виправдано за недоведеністю звинувачень, у тому числі єпископ Сергій, а 27 – засуджено до різних строків умовного покарання. *Коммунист, Харьков, 1922, 6 декабря.*

6 грудня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про боротьбу з кримінальним бандитизмом і контрабандою”. Справи, пов'язані із кримінальним бандитизмом і контрабандою передавалися на розгляд надзвичайних сесій губернських революційних трибуналів. Слідство за означеними справами мало закінчуватися впродовж трьох діб. Щодо осіб, причетних до контрабанди, могла застосовуватися адміністративна висилка з ув'язненням у ДОПРі строком на три роки. *ЗУ України, 1922, Харків, № 53, Ст. 771.*

3. Харків. Відкрився I Всеукраїнський з'їзд трестованої промисловості. Порядок денний: про становище транспорту; про кредитування промисловості та торгівлі. *Коммунист, Харьков, 1922, 6 декабря.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про залучення населення до трудової та гужової повинностей для ліквідації стихійних лих”. *ЗУ України, 1922, Харків, № 53, Ст. 766.*

3. 6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про місцеві насінневі запаси”. Зважаючи на недостатність волосних насінневих фондів для надання допомоги селянам, які її потребували через неврожай, визнавалася доцільною організація місцевих насінневих фондів сільських громад і поселень. Такі фонди утворювалися за рішенням сільських громад шляхом відрахувань зерна з окремих селянських господарств або збору врожаю зі спеціально влаштованих насінневих земельних ділянок. Місцеві насінневі запаси визнавалися недоторканою власністю сільських громад і не підлягали реквізиціям і конфіскаціям з боку держави, закладів і приватних осіб. Товариства та сільські громади, що їх утворювали, не позбавлялися права на отримання держаних насінневих позик. *ЗУ України, 1922, Харків, № 53, Ст. 770.*

3. 8. Харків. Українська економічна рада визнала бажаним участь України в Ліонському ярмарку. Уповноваженому Зовнішторгом РСФРР при РНК УСРР Брону було дозволено приступити до підготовчих робіт. *Коммунист, Харьков, 1922, 5 декабря.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про продовольчі позики голодуючим”. Ці позики мали видаватися виключно сільському населенню у неврожайних місцевостях, згідно з інструкціями та правилами, затвердженим Центральною комісією допомоги голодуючим при ВУЦВК. *ЗУ України, 1922, Харків, № 53, Ст. 768.*

6. Харків. ВУЦВК затвердив “Положення про порядок видачі закордонних пакунків”. Встановлено пільги для робітників і службовців на отримання закордонних пакунків, що містили продовольство, одяг і предмети домашнього вжитку в кількості, що не перевищувала необхідного для задоволення особистих потреб. Ті, робітники та службовці, які мали заробітну платню не вище 14 розряду тарифної сітки, як і інваліди та учні, котрі були на соціальному забезпеченні, отримували пакунки без оплати встановленого на них мита. Інші, які мали вищу платню, сплачували 50% мита. *ЗУ України, 1922, Харків, № 53, Ст. 763.*

6. Харків. ВУЦВК затвердив “Положення про Центральну комісію допомоги дітям при ВУЦВК”. Мета комісії – мобілізація громадськості республіки на боротьбу з безпритульністю, сприяння органами Наркомосу і Наркомпроду у забезпеченні дитячих закладів та їдалень безкоштовним громадським харчуванням. *ЗУ України, 1922, № 53, Ст. 773.*

10. Харків. Секретаріат ЦК КП(б)У прийняв до керівництва постанову ЦК РКП(б) про асигнування коштів для допомоги голодуючим губерніям за рахунок фонду ЦК по боротьбі з наслідками голоду при ВУЦВК. Вирішено зібрати відомості про кількість комуністів, які потребували допомогу, та членів їхніх сімей, зважаючи на їх незадовільне постачання Наркомпродом. Пропонувалося зробити доповідь з цього питання на засіданні Політбюро ЦК КП(б)У, надавши на затвердження кошторис для їх забезпечення. *ЦДАГО України, ф1, оп. 7, спр. 20, арк.. 50.*

7 грудня (середа).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У відхилило тези про бюро з'їзду промисловості та транспорту. Визнавалося необхідним проведення з'їзду працівників промисловості, транспорту та торгівлі, що мав виокремити виконавче бюро. Бюро пропонувалося створити при президії Вищої ради народного господарства (ВРНГ), яка мала здійснити загальне керівництво його роботою, залишаючи окремі секції у віданні відповідних наркоматів. Питання про погодження роботи трестів, зв'язок з господарськими органами та юридичні справи бюро належало проводити через президію ВРНГ на розгляд відповідних державних закладів. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 60, арк. 103.*

3. 8. Одеса. Створено Товариство українсько-німецького співробітництва, яке ставило завданням налагодження зв'язків з промисловими і науково-технічними колами Німеччини. Товариство складалося з науково-технічної, сільськогосподарської, транспортної, кооперативної та промислової секцій. Товариство приступило до організації виставки товарів німецького виробництва та місцевої сировини. *Коммунист, Харків, 1922, 9 декабля.*

8 грудня (четвер).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визначило склад членів ВУЦВК в кількості 200 осіб і кандидатів в кількості 50 осіб, причому від кожної губернії мало бути обрано по одному делегату від профспілок, комнезамів, жінвідділу КП(б)У та одному безпартійному. Персональний склад доручалося накреслити комісії в складі Г. Петровського, Д. Лебеда, Ф. Угарова, М. Скрипника та Єрмощенка. Тій само комісії доручалося визначити, скільки членів ВУЦВК слід обрати по губерніях. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 б – 103 в.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У встановило число членів Президії Всеукраїнського з'їзду рад у кількості 21 особи. До складу президії належало ввести Г. Петровського, В. Затонського, М. Скрипника, М. Фрунзе, Ф. Угарова, Д. Лебеда, Єрмощенка. З членів президії-комуністів було запропоновано створити бюро фракції КП(б)У з'їзду. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 б – 103 в.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визначило час відкриття та порядок роботи Всеукраїнського з'їзду рад. Доповідь про Червону армію доручалося зробити Ейдеману, а проект резолюції по доповіді про союзне об'єднання скласти Д. Лебедю, М. Фрунзе та М. Скрипнику. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 в – 103 г.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У вирішило надіслати на Всесоюзний з'їзд рад повне число делегатів, передбачене § 25 конституції РСФРР, включивши до делегації всіх членів ВУЦВК. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 в.*

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до відома постанову ЦК РКП(б) про залишення М. Скрипника в Україні. Зважаючи на це, було скасовано постанову політбюро ЦК КП(б)У від 30 жовтня про затвердження кандидатури О. Шумського на посаду наркомюста УСРР та запропоновано М. Скрипнику приступити до виконання обов'язків наркомюсту. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 д.*

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло протест фракції КП(б)У Південбюро ВЦРПС проти постанови оргбюро від 25 листопада з приводу видання фракцією циркуляра про залучення господарників до

профспілкової роботи. Пропонувалося звернути увагу ЦК РКП(б) на видання фракцією ВЦРПС та окремих спілок циркулярів по вертикальній лінії, іноді важливого політичного значення, без санкції ЦК РКП(б). Підтверджувалася постанова оргбюро від 25 листопада, згідно з якою фракції Південбюро ВЦРПС ставилося на вид порушення положення про фракції профспілок та доручалося разом із секретаріатом ЦК КП(б)У видати циркуляр про залучення господарників до профроботи в дусі постанови 12-ої конференції РКП(б). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 б.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило рішення про введення голови Держплану до складу Української ради народного господарства з вирішальним голосом та до складу РНК УСРР – з дорадчим. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 а.*

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу В. Ауссема, у зв'язку з об'єднанням закордонних представництв РСФРР та УСРР. Ухвалювалося залишити В. Ауссема в Берліні в союзному представництві для того, щоб надалі призначити його заступником повноважного представника (першим радником посольства). Це питання доручалося остаточно з'ясувати в Москві Г. Петровському та М. Фрунзе. Заяву Ауссема про бажання залишити дипломатичну роботу було прийняте до відома. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 а.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило ноту турецької місії щодо посилки загону Українського Червоного Хреста до Туреччини. Зважаючи на повідомлення турецької сторони про те, що внаслідок незначної кількості поранених у турецькій армії, відрядження загону Червоного Хреста до Туреччини не потрібне, вирішено загін не відправляти, а запропонувати Наркомзаксправ організувати збір пожертв на користь турецьких робітників і селян, що постраждали від військових дій. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 г.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заслухало повідомлення М. Фрунзе про те, що Литвинов відхилив пропозицію Наркомзаксправ УСРР про присутність представника України на конференції по роззброєнню. Було ухвалено звернути увагу ЦК РКП(б) на недоцільність з політичного

боку ігнорування України Наркомзаксправ РСФРР та доручити Г. Петровському та М. Фрунзе з'ясувати питання в Москві. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 103 з.*

3. 8. До організаційного комітету Хрещенського ярмарку надійшли пропозиції від низки фірм і заводів металургійної, хімічної, машинобудівної і легкої промисловості з Чехословаччини про участь у ярмарку. *Коммунист, Харків, 1922, 8 декабря.*

9 грудня (п'ятниця).

4. Харків. Відкрилася Всеукраїнська конференція Пролеткультів, яка обговорила доповідь “Революція і культурні завдання робітничого класу”. *Коммунист, Харків, 1922, 9 декабря.*

11 грудня (неділя).

3. Павлоград Катеринославської губернії. Пущено автоматизований маслоробний завод. *Пролетаская правда, 1922, Харків, 12 декабря.*

12 грудня (вівторок).

1. Київ. Київський комітет Єврейської комуністичної партії “Паолей-Ціон” (ЄКП), заслухавши доповідь про Всеросійську конференцію ЄКП, ухвалив рішення конференції про входження ЄКП до КП(б)У. *Коммунист, Харків, 1922, 14 декабря.*

1. Одеська губернія. За повідомленням губкому КП(б)У, розгромлено організації правих есерів. Під час перереєстрації розпущено більшість громадських організацій, які були осередками буржуазно-демократичної громадськості. В Одесі та повіті проведено кампанію по вилученню антирадянської літератури: тільки у місті вилучено 45 тис. книжок. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1068, арк. 5.*

3. Пущено на воду криголам “Прапор соціалізму”, який мав обслуговувати морську лінію Миколаїв – Одеса. *Коммунист, Харків, 1922, 12 декабря.*

3. 8. Відбудовано лінію Керченської станції індоєвропейського телеграфу. Розпочато ремонт кабелю в Керченській протоці. *Коммунист, Харків, 1922, 12 декабря.*

4. Харків. Відкрито перші відділи Соціального музею. *Театр, література, музика, балет, живопись, кино.* – Харків, 1922, № 11, 5 грудня. – С. 17.

5. Київ. У Покровському монастирі відбувся організаційний з'їзд українського духовенства, прихильників групи “Жива церква”. *Коммунист, Харків, 1922, 14 грудня.*

4. Київ. Спільне зібрання ВУАН надало посвідчення академіку В. Кістяківському для читання лекцій і доповідей в Англії та Швейцарії на запрошення Нобелівського інституту Шведської Академії наук. *Історія Академії наук України. 1918-1923.* – К., 1993. – С. 487.

12-16 грудня (вівторок – п'ятниця).

1. Відбулася Всеукраїнська нарада завідувачів губернських народів. Порядок денний: про політичну освіту в навчальних закладах; про апарат Наркомосу; про завдання Глоупрофосу. *Коммунист, Харків, 1922, 14-16 грудня.*

13 грудня (середа).

3. 8. Одеса. Прибув представник Чехословацької організації по відбудові економічних зносин з УСРР. Мета його візиту – укладання угоди про отримання в концесію землі в Мелітопольському повіті Одеської губернії задля її тракторної обробки. *Коммунист, Харків, 1922, 5 грудня.*

13-14 грудня (середа - четвер).

1. Харків. Відбувся VII Всеукраїнський з'їзд рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів. Прибуло 785 делегатів. Порядок денний: звіт уряду; про наслідки відбудови сільського господарства; про стан промисловості в Україні; про радянське будівництво; про союзне об'єднання радянських республік; про Червону армію; звіт ЦК допомоги голодуючим про заходи по боротьбі з наслідками голоду; вибори ВУЦВК. *Резолюції Всеукраїнських з'їздів рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів.* – Харків, 1932. – С. 155.

14 грудня (четвер).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило список центральних працівників, намічених у члени ВУЦВК комісією політбюро та список центральних працівників, яких надсилали на загальносоюзний з'їзд рад. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 107.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило склад президії ВУЦВК, до якого входили Г. Петровський, В. Єрмощенко, В. Затонський, Ф. Угаров, О. Шумський, Буздалін, М. Скрипник, В. Манцев, Ейдеман, К. Кіркїж, С. Кузнецов, М. Лобанов та І. Лобачьов. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 107 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило такий склад уряду УСРР: голова РНК УСРР – Х. Раковський, наркомпрод – І. Лобачьов, наркомзем – І. Клименко, наркомвнусправ – В. Манцев, наркосозабез – І. Корнеев, наркомос – В. Затонський, наркомздрав – М. Гуревич, наркомюст – М. Скрипник, голова Української ради народного господарства – В. Ксандров, уповноважений наркомфіну РСФРР при РНК УСРР – Новицький, уповноважений наркомзовнішторгу РСФРР при РНК УСРР – Брон, уповноважений нарком шляхів РСФРР при РНК УСРР – М. Рудий, уповноважений наркомпраці – РСФРР при РНК УСРР – Немченко, нарком РСІ – М. Ветошкін. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 107 зв.*

3. Харків. Політбюро ухвалило резолюцію пленуму ЦК КП(б)У з питання про важку промисловість України. Було ухвалено поставити питання про українську промисловість перед центральними органами РСФРР, зокрема, доручити українським господарникам на Всесоюзному з'їзді промисловості в Москві та Всесоюзному з'їзді рад рішуче висловитися на захист української промисловості, висуваючи необхідність внесення в роботу важкої індустрії більше пловності та проведення твердого курсу на відбудову основних галузей виробництва. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 108 зв.*

3. Харків. VII Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову “Про сільське господарство”. Уряду було запропоновано розробити план відбудови сільського господарств. Підтверджено декрети ВУЦВК про

створення волосних і сільських насінневих фондів. Ухвалено розвиток сільськогосподарського кредиту як головного важеля відбудови сільського господарства та підтверджено його призначення для першочергового обслуговування об'єднань незаможних селян. Запропоновано затвердження Земельного кодексу УСРР та підготовку до використання колонізаційного фонду на півдні республіки для поліпшення землекористування. Визнано необхідним заохочення розвитку інтенсивних культур, проведення агрономічних робіт, відбудови лісного господарства. Зауважено на доцільності створення державних сільських господарств та становлення державного тракторобудування. *ЗУ України, Харків, 1922, додатковий збірник, Ст. 1*

3. Харків. VII Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову "Про впорядкування фінансової системи". Перед ВЦВК і РНК УСРР висунуто завдання у сфері бюджетної й кредитної політики та зміцнення фінансових органів, накреслені третьою сесією ВУЦВК VI скликання. *ЗУ України, Харків, 1922, Додатковий збірник, Ст. 2.*

3. Миколаїв. Пущено кисневий завод "Перун". *Коммуніст, Харьков, 1922, 16 декабрия.*

3. Харків. VII Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову "Про промисловість". Запропоновано проведення кодифікації законодавчих актів щодо регулювання промисловості та торгівлі. Дозволено залучення іноземного капіталу до експлуатації законсервованих підприємств за умовою збереження командних висот в економіці за радянською державою. Передбачено погодження фінансових, транспортних і промислових планів у республіканському та загальнофедеративному масштабах, а також встановлення економічної ув'язки окремих виробництв і підприємств. Заплановано створення цільових фондів відродження великої промисловості та надання їй підприємствам податкових пільг. Приділено увагу відбудові галузей виробництва, що обслуговували селянські господарства та переробляли сировину. Підкреслено необхідність погодження інтересів селянських господарств і промисловості як виробників та споживачів сировини. Поставлено завдання припинення спроб окремих трестів вийти з-під державного контролю і планового керівництва. Запропоновано

застосування протекціоністської політики в інтересах розвитку вітчизняного виробництва аж до повної заборони імпорту іноземних товарів, за виключенням тих, що були потрібні селянським господарствам, але не вироблялися в достатній кількості в радянських республіках. Зауважено на необхідності збереження кваліфікованої робочої сили в умовах масового безробіття, спричиненого консервацією промислових підприємств. Накреслено заходи здешевлення промислових товарів. *ЗУ України, Харків, 1922, Додатковий збірник, Ст. 3.*

4. Київ. У музично-драматичному інституті ім. М. Лисенка затверджено стипендію ім. М. Заньковецької. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка) // Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 273.*

4. 6. Харків. Губернська наросвіта розробила план проведення зимових свят у дитячих закладах. У школах на зимових канікулах планувалося влаштувати ялинки. 9 січня передбачалося організувати на площі Героїв Перекопу інсценування з історії різдвяної обрядовості, а в театрах – вистави революційного змісту з лекціями антирелігійної спрямованості. *Коммунист, Харьков, 1922, 16 декабря.*

10. Харків. VII Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову "Про ліквідацію наслідків голоду". Визначено завдання діяльності Центральної комісії по боротьбі з наслідками голоду при ВУЦВК. Запропоновано організувати допомогу голодуючим районам, на які державна допомога не поширювалася. Підтверджено державні постанови щодо розподілу продовольчої позики селянам неврожайних місцевостей. Визначено головним завданням у сфері розвитку громадського харчування організацію дитячого харчування для вихованців дитячих закладів відкритого типу. Підтверджено державні постанови щодо формування коштів для цієї мети. Ухвалено створення фонду допомоги дітям ім. VII Всеукраїнського з'їзду рад шляхом організації добровільних пожертв. Зауважено на необхідності поліпшення якості харчування дітей в інтернатах і пунктах громадського харчування. Ухвалено реорганізацію допомоги безпритульним дітям, безробітним та інвалідам шляхом влаштування дитячих колоній та надання переважно трудової та кооперативної допомоги безробітним, а також

інвалідам. Накреслено принципи врегулювання діяльності іноземних благодійницьких організацій в УСРР, згідно з державним планом допомоги голодуючим, який орієнтовано на відбудову сільського господарства неврожайних місцевостей. Визначено напрямки виробничої допомоги селянським господарствам, розореним посухою, та джерела надання цієї допомоги. Запропоновано продовжити допомогу голодуючим Поволжя відповідно з можливостями Центральної комісії допомоги голодуючим. *ЗУ України, Харків, 1922, додатковий збірник, Ст. 4.*

15 грудня (п'ятниця).

3. Москва. Створено змішане акціонерне товариство по відбудові промисловості й транспорту в Україні за участю іноземного капіталу і ряду радянських господарських органів. *Известия ВЦВК, Москва, 1922, 15 декабря.*

3. Встановлено регулярні рейси вантажних автомобілів по лінії Миколаїв – Одеса. *Коммунист, Харьков, 1922, 17 декабря.*

4. Київ. У приміщенні Троїцького народного будинку відбулося урочисте вшанування 40-річного ювілею сценічної діяльності М. Заньковецької. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка) // Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 273.*

5. Повідомлялося про закінчення судового процесу над священнослужителями Чернігівської губернії: єпископом Пахомом, завідувачем канцелярією єпископату протоієреєм Хромовим, священиком Короткевичем та його донькою, які звинувачувалися в опорі роботі комісій по вилученню церковних цінностей. *Коммунист, Харьков, 1922, 15 декабря.*

9. Харків. З ініціативи Харківської губернської ради фізичної культури відкрито курси по фізичній культурі для допризовників столиці, розраховані на навчання 30 курсантів упродовж 3,5 місяців. Тривалість щоденних занять – 3 години. *Вестник физической культуры, Харьков, 1922, № 3, С. 11.*

16 грудня (субота).

1. Харків. ВУЦВК прийняв положення “Про введення в дію Громадянського кодексу УСРР”. *ЗУ України, Харків, 1922, № 55, Ст.. 780.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв положення “Про введення в дію Положення про судоустрій”. *ЗУ України, Харків, 1922, № 54, Ст.. 779.*

2. Вінниця Подільської губернії. Губернський відділ профспілки робітників землі та лісу організував інститут волосних організаторів по обліку та об’єднанню батрацтва. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 декабря.*

3. 6. Відкрито повітряне сполучення між Харковом і Москвою. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 декабря.*

4. Харків. У клубі Пролеткульту відкрито виставку картин художників харківської і катеринославської студій Пролеткульту. Представлено 300 робіт. Вхід для робітників і червоноармійців безкоштовний. *Коммунист, Харьков, 1922, 16 декабря.*

4. Харків. Південбюро ВЦРПС постановило організувати видання підручників політмінімуму для працівників освіти. *ЦДАВО України, ф. 2717, оп. 1, спр. 3, арк. 63.*

4. Харків. Оголошено про гастролі в залі колишньої Громадської бібліотеки галицької оперної співачки М. Шовкун. У програмі концертів – твори українських композиторів. *Коммунист, Харьков, 1922, 16 декабря.*

5. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про автокефалістів. Зважаючи на з’ясування їхніх зв’язків з петлюрівцями й повстанцями, вказувалося на необхідність надати судовому процесу над представниками УАПЦ політичного характеру, а церковній комісії було запропоновано визначити відповідального за проведення такого процесу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 17, арк.. 149 зв.*

6. Харків. Президія губвиконкому ввела штрафи на куріння в театрах та інших місцях масових видовищ у розмірі 500 крб. у грошових знаках 1922 р. *Коммунист, Харьков, 1922, 16 декабря.*

6. Чернігів. Місцеві кооперативи розпочали кампанію по обслуговуванню робітничого населення. Відкрито спеціальний розподільник для відпуску товарів робітникам у кредит. Кожному робітнику надано кредит у розмірі 100-150 млн. крб. у грошових знаках 1922 р. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 декабря.*

17 грудня (неділя).

4. Харків. Відкрилася нарада завідувачів і агентів Державного видавництва. Порядок денний: про становище “Держвидаву”; про підсумки роботи; про торгівлю друкованою продукцією; про фінансові справи; про діяльність “Село-Книги”. *Коммунист, Харьков, 1922, 19, 24 декабрия.*

4. Харків. Організовано Всеукраїнське кооперативне книговидавниче і книготорговельне товариство “Книгоспілка”, створене шляхом об’єднання редакційно-видавничих відділів і видавництв кооперативних організації. Видавництво мало декілька друкарень у Києві та Харкові, а також книжкові склади у Києві, Харкові, Одесі. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 декабрия.*

18 грудня (понеділок).

4. Харків. В Академічному театрі відбувся урочистий вечір, присвячений 40-річному ювілею сценічної діяльності видатної української артистки М. Заньковецької. *Коммунист, Харьков, 1922, 20 декабрия.*

3. 6. З Харкова до Москви вилетів перший літак марки “Фокер”, який доставив на X з’їзд рад делегатів-комуністів. Політ тривав 4,5 годин. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 декабрия.*

19 грудня (вівторок).

4. Житомир Волинської губернії. Відкрито курси радянського (червоного) права. *Коммунист, Харьков, 1922, 19 декабрия.*

20 грудня (середа).

3. Катеринослав. На металургійному заводі ім. Г. Петровського пущено сталеплавильні печі Метчейля. *Звезда, Екатеринослав, 1922, 20 декабрия.*

3. 6. Відбудовано телефонне сполучення по прямому дроту Одеса – Петроград, Одеса – Севастополь, Одеса – Ростов. *Коммунист, Харьков, 1922, 20 декабрия.*

22 грудня (п’ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило кандидатури в члени на

кандидати до союзного ЦВК від України. До президії союзного ЦВК було висунуто членами Г. Петровського, Х. Раковського, Я. Кона, Д. Манільського (останніх двох для постійної роботи). Кандидатами – В. Затонського та І. Клименка. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 109.*

1. Харків Політбюро ЦК КП(б)У призначило уповноважених від України для підписання союзного договору РСФРР з радянськими республіками – Г. Петровського, М. Фрунзе, В. Затонського, Д. Лебеда, М. Скрипника, Яковенка, Бугая, Симонову, Власенка, В. Порайка, М. Смирнову, Абрамову, Н. Дубового, Нашковського, Ремейка, К. Гулого, Ф. Затона, М. Пахомову, Птуху, М. Попову, О. Сербиченка, Кашкарьову, І. Клименка. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 109 зв.*

2. 6. На Київській дільниці Південно-Західної залізниці проходив “тиждень допомоги школі” під час якого організовувався збір пожертв та влаштувалися вистави і концерти на користь шкіл. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визнало можливим укладення торгової концесії на Україні з польсько-французьким капіталом. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 30, арк. 109 зв.*

3. Харків. Українська рада народного господарства постановила передати на пільгових умовах артілям безробітних підприємства, що не діяли. *Известия ВЦИК, Москва, 1922, 24 декабрия.*

23 грудня (субота).

3. Одеса. Пущено на воду пароплав “Чичерін”. *Пролетарская правда, Киев, 1922, 29 декабрия.*

24 грудня (неділя).

1. Житомир. Розпочалася чистка комнезамів, створено губернські й повітові трійки по проведенню чистки. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

1. Миргородський повіт Полтавської губернії. При опорі під час арешту вбито отамана Марченка. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

1. Полтавська губернія. Органи ЧК виявили на ринках нелегальний продаж літератури монархічно-релігійного характеру. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

3. Полтава. Колишнього голову ЕКОСО Лохвицького повіту Юровського засуджено до розстрілу за хабарі та інші посадові злочини. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

3. 8. Створено радянсько-німецьке товариство повітряного сполучення “Дурлюфт” з метою налагодження авіазв’язку між РСФРР і Німеччиною та організації нових авіаліній в радянських республіках. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

4. Полтава. На річницю смерті В.Короленка відкрито Будинок освіти ім. В.Короленка, в якому розміщено всі бібліотеки міста. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 декабрия.*

4. Харків. Оголошено про випуск журналу “Календар мистецтв”. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

4. Харків. У Малому драматичному театрі дитяча студія поставила виставу “Синя птиця” М. Метерлінка. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

4. Харків. У приміщенні Соціального музею ім. Артема відбулося урочисте засідання Наукового комітету УАН разом зі співробітниками науково-дослідних кафедр марксизму, історії України, історії єврейської культури, історії лінгвістики, присвячене 200-річчю з дня народження українського філософа Г. Сковороди. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

4. 8. ЧСР. Повідомлялося, що УСРР взяла участь у міжнародній виставці періодичного друку. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

6. Київ. Губернський революційний трибунал створив спеціальну сесію для термінового розгляду справ, пов’язаних з бандитизмом. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

6. Київ. Губернський народний суд постановив розглядати в екстремному порядку справи, пов’язані з арештом самогонників. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

8. Російсько-українська делегація в складі змішаної репатріаційної

комісії заявила протест польській делегації проти насильства польської влади щодо російських і українських репатріантів: їх побиття, арештів, примусової висилки до РСФРР і УСРР. *Коммунист, Харків, 1922, 24 декабрия.*

10. Миколаївський повіт. Комітет по боротьбі з наслідками голоду закінчив роздачу 50 тис. пудів продовольчої позики селянам 17 голодуючих волостей і відкрив у Миколаєві лікарню для виснажених. *Коммунист, Харків, 1922, 24 декабрия.*

25 грудня (понеділок).

3. Алмазний район Донецького кам'яновугільного басейну. Шахтарі провели недільник на користь голодуючих Поволжя. Здобуто 449 пудів вугілля. *Пролетарий, Харків, 1922, 30 декабрия.*

4. Харків. Відбувся з'їзд помічників по політичній роботі (помполітов) губвсеобучців України і Криму. Порядок денний: про пролетаризацію спорту; про приватні спортивні клуби; про ставлення до спортивних національно-буржуазних товариств; про фізичну культуру в школі. *Вестник физической культуры, Харків, 1922, № 3, С. 8.*

26 грудня (вівторок).

3. Харків. При Українській економічній раді створено комітет по механічній обробці землі (тракторний комітет). *Известия ВЦИК СССР, Москва, 1922, 28 декабрия.*

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Чернігівського товариства взаємного кредиту та Одеського товариства торгово-промислового і сільськогосподарського кредиту. *Коммунист, Харків, 1922, 26 декабрия.*

3. Харків. Губвиконком прийняв постанову про залучення до судової відповідальності осіб, що порушили державну монополію на торгівлю ліками. *Коммунист, Харків, 1922, 26 декабрия.*

6. Катеринослав. За постановою губернської професійної ради та губкому КП(б)У створено комісію по боротьбі з проституцією. *Коммунист, Харків, 1922, 28 декабрия.*

6. Харків. Міжвідомча комісія по обговоренню плану протихолерної кампанії на 1922/23 р. зобов'язала міський відділ комунального господарства (комунгосп) організувати бані для харків'ян шляхом передання у розпорядження комунгоспу колишніх приватних бань, що незаконно використовувалися державними закладами не за призначенням. Єдина міська баня пропускною спроможністю 20-25 тис. осіб на місяць, що працювала тричі на тиждень, задовольняла потреби незаможних мешканців лише на 1/10. *Коммунист, Харьков, 1922, 24 декабрия.*

4. Київ. При губернській школі партійної освіти відкрито курси читців з метою підготовки пропагандистів для роботи на селі, які б поширювали серед неписьменного населення інформаційні матеріали радянських газет і журналів. *Коммунист, Харьков, 1922, 26 декабрия.*

27 грудня (середа).

4. Харків. Головополітосвіта постановила використати науково-популярні фільми, що малися у розпорядженні Всеукраїнського кіно-фото управління, для демонстрації у робітничих районах. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 декабрия.*

4. Харків. Відкрито школу охорони материнства і дитинства для робітниць, які мали стаж роботи в дитячих закладах, і надсилалися на навчання партійними і профспілковими органами. Серед зарахованих до навчання 85% членів КП(б)У і 50% робітниць. Школа готувала медичних сестер для дитячих лікувальних закладів, вихователів і організаторів для дитячих закладів народосвіти. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 декабрия.*

4. Київ. Оголошено про відкриття робітфаку при медичному інституті. Строк навчання – 2 роки. Приймалися висуванці профспілок і партійних організацій у кількості 100 осіб. *Коммунист, Харьков, 1922, 27 декабрия.*

28 грудня (четвер).

2. 3. Одеса. Організовано товариство робітників-винахідників. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабрия.*

3. Харків. Українська рада народного господарства постановила звільнити від податків законсервовані підприємства. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабря.*

3. 8. Одеса. Прибув німецький пароплав, що доставив для Товариства відбудови та зміцнення сільського господарства України “Село-Допомога” плуги, культиватори, соломорізки та іншу сільськогосподарську техніку. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабря.*

4. Полтава. Губернська рада професійних спілок організувала при профспілках тримісячні курси по ліквідації неписьменності. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабря.*

4. Миколаїв. Проведено “день ліквідації неписьменності новобранця”, під час якого господарські та профспілкові органи вносили пожертви у фонд навчання письменності призовників. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабря.*

4. 6. Київ. Біржа праці асигнувала 7 млрд. крб. для організації шкіл по ліквідації неписьменності для працевлаштування 50 безробітних учителів. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабря.*

6. Київ. Пленум райкому профспілки металістів постановив збільшити в 1,5 рази заробітну плату робітникам, які виконували 80% довоєнної норми. Середня номінальна місячна заробітна плата робітників металургійної промисловості дорівнювалася 70% довоєнного рівня. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабря.*

10. Кобеляцький повіт Полтавської губернії. Зареєстровано 3 тис. голодуючих дітей і 500 дорослих. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабря.*

10. Одеський єврейський громадський комітет відправив до голодуючих місцевостей 27 вагонів продовольства. *Коммунист, Харьков, 1922, 28 декабря.*

30 грудня (субота).

1. Москва. Відбувся I з'їзд рад РСФРР, УСРР, БСРР і Закавказької СФР, що ухвалив декларацію та договір про утворення СРСР. *I съезд Советов СССР: Стенографический отчет. – М., 1923. – С. 11-12.*

1. За постановою ВУЦВК введено новий адміністративно-територіальний

поділ Катеринославської губернії: створено 7 повітів замість 13, та 80 волостей замість 130. *Коммунист, Харьков, 1922, 30 декабрия.*

2. Миколаївський повіт. КНС розпочали збір пожертв на користь політв'язнів Польщі. *Коммунист, Харьков, 1922, 30 декабрия.*

3. Київ. Вища сесія революційного трибуналу розглянула справу заступника продовольчого комісара та продовольчих інспекторів Переяславського повіту, звинувачених у отриманні хабарів. Двох звинувачених присуджено до розстрілу, 5 – до різних строків ув'язнення. *Коммунист, Харьков, 1922, 30 декабрия.*

3. 4. Подільська губернія. У повітах організовано агрономічні курси для селянства. *Коммунист, Харьков, 1922, 30 декабрия.*

4. Київ. Відкрито театральну майстерню “Березіль №2”. *Бернацька Р.П., Бурмистренко С.Л. 50 років Українського драматичного театру (Хроніка) // Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 273.*

6. Київ. Розпочато ремонт Дехтярьовської богадільні для організації дитячого будинку. У місті зареєстровано 10 тис. безпритульних дітей. *Коммунист, Харьков, 1922, 30 декабрия.*

10. Катеринославська губернія. Повідомлялося, що у губернії зареєстровано 200 тис. голодуючих, з них отримували допомогу 130 тис. *Коммунист, Харьков, 1922, 30 декабрия.*

31 грудня (неділя).

3. 6. Київ. Організовано товариство “Ларьок”. Основні пайщики – Український Червоний хрест, махорковий і тютюновий трести. Мета діяльності товариства – організація продажу цигарок для допомоги безпритульним дітям. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 декабрия.*

3. 8. Одеса. Із США від “Джойнту” прибула партія машин у складі 5 тракторів. До України «Джойнтом» було надіслано другу партію, до якої входили 7 автомобілів, 70 тракторів, 50 жаток й інша сільськогосподарська техніка. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 декабрия.*

4. Харків. У Першому державному театрі для дітей відбулася вистава “Кіт у чоботях” за участю оркестру і балетної студії Тальорі.

Коммунист, Харьков, 1922, 31 декабря.

4. Харків. Губернська політосвіта зареєструвала програми новорічних вечорів культосвітніх організації. Вечори з незареєстрованими програмами – заборонялися. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 декабря.*

10. Миколаїв. Губернська комісія по боротьбі з наслідками голоду обклала нетрудове населення міста податком на користь голодуючих. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 декабря.*

10. Миколаївський повіт Одеської губернії, що вважався благополучним по врожаю, перейшов на харчування сурогатами. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 декабря.*

10. Єлисаветградський повіт Миколаївської губернії. Зареєстровано 200 тис. голодуючих, у тому числі 100 тис. дітей. *Коммунист, Харьков, 1922, 31 декабря.*

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Бернадська Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка) // Театральна культура, Наук. міжвідомчий щорічник, 1964. – Вип. 1. – К., 1966.

Більшовик, Київ.

Борьба классов. – Москва, 1936. – № 1-2.

Бюлетень Наркомосвіти. – Харків, 1920. – № 20-21; 27-35.

Бюлетень Украинского главного комитета профессионального и научного образования, Харьков, 1922. – № 46. – С. 104.

Вестник охраны материнства и детства. – Харьков, 1922. – № 2-3.

Вестник физической культуры. Харьков, 1922. – №1, 2, 3.

Вісник цукрової промисловості. – Київ, 1922. – №7-8.

Вісті ВУЦВК, Харків.

Владимир Ильич Ленин. Биографическая Хроника. – М., 1981. – Т. 11.

Всероссийская кочегарка, Бахмут.

Голод 1921-1923 років в Україні: Збірник документів і матеріалів. – К., 1993.

Голос труда, Полтава.

Диктатура труда, Бахмут.

Громадський вісник, Львів.

Донецк: Исторический очерк. – Донецк, 1971.

Збірник узаконень і розпоряджень Робітничо-Селянського уряду України, Харків (ЗУ України).

Звезда, Екатеринослав.

Зритель. – Одесса, 1922. – №1, 2, 5, 7.

Известия ВЦИК, Москва.

Известия, Одесса.

Известия Украинского совета народного хозяйства. – Харьков, 1922. – № 14.

Исторический архив. – Москва, 1959. – № 3.

История Киевского завода Арсенал им. В.И. Ленина. – К., 1986.

- История советского драматического театра. – М., 1961. – Т. 2.
Історія Академії наук України, 1918-1923. – К., 1993.
Історія Українського радянського мистецтва. 1917-1941. – т. 5. – К., 1967.
Каторга и ссылка. – 1923, №7; 1925, кн.3.
Киев: Энциклопедический справочник – К., 1982.
Киевский Краснознаменный округ: Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского военного округа. 1919-1969. – К., 1969.
Коммунист, Харьков.
Комітети незаможний селян України: Збірник документів і матеріалів. – К., 1968.
Комуністична партія України в постановах і рішеннях з'їздів конференцій і пленумів ЦК. – Т. 1. – К., 1976.
Красная армия, Киев.
Красный спорт. – Киев, 1922. – № 1.
Культурна жизнь в СССР: 1917-1927. Хроника. – М., 1977.
Ленін В. І. Повн. збір. тв. – Т. 44. – К., 1974; Т. 54. – К., 1975.
Летопись революции. – Харьков, №1.
ЛКСМУ в рішеннях з'їздів і конференцій. – К., 1969.
Лопієнко І.С. Українське радянське мистецтво. 1917-1929. – К., 1959.
Луганская правда, Луганск.
Материалы совещания командного и комиссарского состава войск Украины и Крыма, а также флота Черноморского и Азовского морей. – Харьков, 1922.
Нариси з історії дипломатії. – К., 2001.
Нариси історії Житомирської партійної організації. – К., 1980.
Наука на Украине. – Харьков, 1922. – № 3, 4.
Правда, Москва.
Пролетарий, Харьков.
Пролетарская правда, Киев.
Пролетарская революция – 1922 № 7; 1923, № 11; 1928, № 12.
Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства (1921-1925 гг.): Сб. документов и материалов. – К., 1964. – С. 558.

-
- Путь просвещения. – Харьков, 1922. – №1, 2, 3, 4, 5, 6.
Рабочий путь, Екатеринослав.
Развитие электрификации советской страны. 1921-1925гг.: Сб. документов и материалов. – М., 1956.
Резолюції Всеукраїнських з'їздів рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів. – Харків, 1932.
Селянська правда, Харків.
Селянська біднота, Харків.
Силантьев В. И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. – Харьков, 1998.
Спортивный листок, Харьков, 1922.
Статистика України. – Харків, 1922 – Кооперація на Україні в 1925/26 році. – Харків, 1926.
Социалистическое строительство на Черниговщине. 1921- 1941: Сборник документов и материалов. – К., 1983. – С. 30.
Стенографический отчет экстренной сессии Всеукраинского ЦИК VI созыва, 23 марта, 1922 г. – Харьков, 1922.
Театр, литература, музыка, балет, живопись, кино. – Харьков, 1922. – №1, 3.
Театральный бюллетень – Одесса, 1922. – № 11-15.
Троцинский В.П. Міжвоєнна еміграція в Європі як історичне та соціально-політичне явище. – К., 1994.
Українська радянська енциклопедія. - Т.4. – К., 1979; Т.8 – К., 1982.
Україна в 1917-1980- рр.: Хронологічна таблиця. – В кн. Енциклопедія українознавства. – Т. 9. – К., 2000.
Центральний державний архів вищих органів влади та управління (ЦДАВО України), ф Р-4сч, оп. 1с, спр. 45, 86, 572, 622, 675, 700; ф. 106, оп. 1, спр. 34, 59; ф. 2717, оп. 1, спр. 3, 6, 37, оп. 3, спр. 55, 63. .
Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України): Ф. 1, оп. 6, спр. 29, 30; по. 7, спр. 17, 20; оп. 20, спр. 998, 1060, 1061, 1067, 1068, 1088, 1129, 1147.
Червоний Миколаїв, Миколаїв.
Экономическая жизнь, Москва.